PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PL
248
N336A6
1909

Nasr al-Din, khwajah
Lata'if-i Hoca Nasreddin

3762

لطائف خواجه نصر الدین

رحمة الله علیه

Naṣr al-Dīn, khwājah

مطبوع ومشهور حکایاتنه ذیلاً نصفی درجه‌سنده غیر مطبوع حکیمانه
وعارفانه بر چوق لطائف برکزیده‌لرینی شاملدر

Laṭā'if-i Hōca Naṣreddīn

سنه ۱۳۲۵ه سنه ۱۳۲۷ه اقبال کتبخانه‌سی باب عالی جاده‌سنده

1909

طابع وناشری

حسین

اقبال کتبخانه‌سی — باب عالی جاده‌سنده

نومرو ایکی .

PL
248
N336A6
1909

LIBRARY
MAR 30 1972
UNIVERSITY OF TORONTO

درسعادت

هلال مطبعه‌سی — باب عالی قارشوسنده

نومرو ٦٦

درس حکمتده امام العلم و موثوق الیه
خواجه نصر الدین افندی رحمة الله علیه

خواجه نصر الدین افندی — اك قدیم بر مدنیتی وغایت شعشعه‌لی بر تاریخ جنکاورانه‌سی اولان وبوتون جهانك اك مهم اقلیملرنده بو زمانه‌قدر حکمفرما اولمقده وموجودیت مردانه‌سنی آفاقه تسلیم ایتدیرمکده بولونان (تورك) قوم نجیب واصیلندندر . ومبادیٔ سلطنتده یتشمش کزیدکان مشاهیر عثمانیه‌دندر. آناطولیده سیوری حصارده طوغمش و آق شهرده وفات ایتمشدر . خواجه مرحوم ظن غالب اوزره آق شهرده ویاخود قونیه‌ده تحصیل وتکمیل علوم وفنون ایدوب آق شهر جوارنده بعض قصبه ونواحیده قاضیلق ومملکتی اولان سیوری حصارده خطابت وبعض یرلرده مدرسلك وامامت خدمتنده بولونمش وقونیه، آنقره، بورسه ولایاتی وملحقاتندن بعضیلرینه لمصلحة سیاحت ایله‌مشدر . اوائل مأذونیتنده بر مدت تعلیم علوم ایله‌دیکی کبی اواخر حیاتنده دخی عمرینی افادهٔ علم دین ایله امرار ایله‌مش ومادام الحیاة مواعظ حکمت نثاریله و نصایح لطائف مشواریله خلقك ریاض ارواحنه ازهار ترقیات وکمالات زرع ایله‌مش و عوامی انسانلقدن نصیبه‌دار ایله‌مکلکك یولی پك ایی بولمش ویلمش وبو مدتده دولت علیه جانب علما پروریسندن اعطا ایدیلن جزئی (مدرسلك) وظیفه‌سیله (سلطان اقلیم قناعت) اوله‌رق یاشامش وزهد ونقوانی عجب وریا ایله تلویث ایتمه‌مش و فلکك کرم وسردنی دائما آلایه بوزه‌رق سرّاوضرّای دورانه هیچ اهمیت بیله ویرمه‌مشدر . کندیسی فقهای حنفیه‌دن اولوب حق اللهی بیانده لومهٔ لائمدن احتراز ایتمز وزمانك

امر اوقضاة وحکّامنی بی پروا مقتضای شرع شریفه دعوت ایدردی . عامهٔ مسلمینه وبالخاصه علمایه فرض اولان (امر بالمعروف) ی کسوهٔ لطیفه‌یه بورویوب حدود اللهی اجرا ایتدیریردی . کندیسی اوزمان پایتخت اولان قونیه علمای عدادنده اولوب برخیلی مدت اوراده اقامت ایتمش ومدرسه نشین اولوب خلقه وعظ ونصیحت ایله مشدر . بروقت طرف حکومتدن لمصلحة کردستانه کوندرلمسنه ، فلانه باغیلیرسه خواجه‌مز علم سیاست وفن اداره‌یه واقف بر مرد کامل اولدیغی تظاهر ایلر. آقشهرده بولوندیغی اثناده دخی ایجاب ایتدکجه همان طرف حکومتدن نانار چیقاریلوب خواجه‌یی پایتخته دعوت ایده کلدکلری بعض فقراتدن استنباط اولونمقده‌در . اکثر اشتغالاتنی (علم فقه) تشکیل ایلردی . علی الاکثر اکمل مختصراتدن اولان وبرکت وقدسیتی عامهٔ علماجه مسلم بولونان (قدوری شریف)ك تعلیمنی التزام ایدردی. حتی بو کتاب جلیل القدرك تعلیم وتطبیقی حسبیله واصل الی الله اولدیغی خاتمهٔ کتابده مسطوردر [١] .

غوامض علم ومعرفت ودقایق فن وحکمته وقوفیله بین الناس شهرتیاب اولدیغندن او دورك سیاحتکزین علما و حکماسنه آناطولی‌ده (خواجه نصر الدین افندی) یی صاغلق ویریرلردی . کندیسنی تیمور جبارك حضورینه داخل ایدن ومملکتنی آفت مظالمدن قورناران وکمال جرأتله تیموره بعض حقایقی سویلتدیرن انجق خواجه‌نك فضائلی ایدی . یوقسه اویله عادی بر آبدال بذله‌کو حضور تیموزده بو درجه اقبال وجرأت قازانه‌مزدی .

بز خواجه مرحومی نوعی شخصنه محصر (امت واحده) عدایده‌رز. نه صدر اسلامك (بهلوال دانا) سی وامثالی اولان مجاذیب ، نه (جحا) واشیاعی اولان آبدالر ، نه‌ده عربك (ابودلامه) سی ، عجمك (طلحك) ی کبی امرا طالقاووقلری ، نه‌ده اقوام سائره‌نك شوسی بوسی بزم خواجه‌مزه عدیل اوله‌مز.

---

[١] جناب مولانادخی اثنای تحصیلده (سلطان ولد) حضرتلرینه (هدایه) یی ایکی اوچ دفعه اوقونمش وصوك تعلیمنده بوتون اصول فقه وغوامض اعمال واسرار عبادتی وسائر لطائف سیر وسلوکی بسط ایدرك واصل سرمنزل کمال ایله‌دیکی ینه حضرت سلطان ولددن مروی اولمق اوزره مناقب کتابلرنده مسطوردر .

خواجه دائمی برمجذوب مستغرق دکل ایدی. خیری شری فارق اولمایان بود الالردن صایمه‌سی‌ده خواجه‌نك شان جلیلنه تجاوزدر. هله حقنده (طاقاووقلق، قورنازاق) کبی شوائبی تخطر ایتمکه بیله بر مسلم خلوق حیا ایدر. نصرالدین افندی مرحوم (صاف) کلمه‌سنك الك قوتلی معناسنه مظهر برعالم عارف زاهد سینه صاف ایدی. ملك خصلت ایدی. بوتون انسانلرك سعادتنه خدمت ایتمك، اونلرك مسعودیتیله بختیار اولمق، هپسیله خوش کچمك دستور معاشرتی ایدی:

رند مشرب لا ابالی مذهبز عالی دلز
خوش کچنمکدر جهانده احسن آمالمز

بیتی مصداق روحی ایدی. خواجه تحصیل صوریسندن زیاده مکتب طبیعتده یتشمش بر فیلسوف کامل دیه توصیف اولونمغه جسباندر. مومی الیه هر فنالك خصم جانی ایدی. هیچ بر فنا شیئی کورمك، بیلمك، تصدیق ایتمك ایسته‌مزدی. هرشیئه اینانیردی. برانسانده کذب وحیله نقیصه‌سی کورمك، تصور ایتمك عذاب وجدانیسنه قالانمقدن ایسه آلدانوب‌ده مادةً ضرر چکمه‌یی ترجیح ایلردی. بویولده برنمونهٔ اخلاق ردرس مجسم ویره‌رك بنی نوعنی ارشاد واصلاح ایتمك ایستردی. خواجه مرحوم یرینه کوره چفت سوروب کد یمیزیله کچینیر، طاغدن اودونی کندی کسر، حتی قیشین بعض طلبه‌سی و یارانیله جاناوار آوینه یله کیدردی. یعنی بین الاقران هر نوع اسباب معاشرتدن قالمزدی. بوکبی برچوق دلائلدن نمایاندرکه خواجه خیر وشری فارق دیوانه نهاد، آدی خواجه بر اهمیتسز کیمسه دکلدی. مملکتك الك کزیده اشرافندن اولمغله بعض جوار کوبلیلر وغریب الدیار آدملر خانه‌سنه مهمان اولورلر وخواجه اونلره اعزاز واکرام ایلردی. خواجه‌نك حقیقتنه منافی بعض حکایه‌لرده اسناد ایله‌مشلر. شهرتنه بناءً [اصلی بوزمش اولمامق و اسکی کتاب تلخیص ایدلمشدر دیدیرمه‌مك ایچون] اینانمایه اینانمایه ـ دها طوغروسی ایسته‌مه‌یه ایسته‌مه‌یه ـ درج ایتدك. فقط خواجه‌نك روحنی آکلامق ایسته‌یه‌رك بوکتابی اوقویانلر او فقره‌لری یك قولای آییرد ایدرلر.

خواجه بعضاً صوك درجه رندلك ، لاابالیلك كوستردر . سائر امثالنك زندقه و تلعینی و بلكه سیاسةً اعدامی مستوجب اوله‌جق مسائلی سترهٔ لطائف آلتنده سویله‌مش اولمقله برابر عامهٔ صنوف مسلمین میانده ینه (رحمة الله علیه) دیه یاد اولونه كلمشدر . فقط افندی حضرتلری هیچ بر وقت بر عالمه یاقیشمایه‌جق صورتده كفرباردی ، عادیلكی ، باباغیانی — دكل ارتكاب — تصور بیله ایتمه‌مشدر . بونكله برابر خواجه‌نك ینه غایه‌سی بر بشر ، برمسلم غیر معصوم اولمق اعتباریله خطایه دوشمه‌سی ممكن اولدیغی كبی چوجوقلق ، كجلك هنكامنده بعض مناسبتسزلك ارتكاب ایله‌مه‌سی‌ده قابلدر . انجق كیتدكجه تكمل ایتمش ، علم و عرفان و كمال و حكمتی ترقی ایله‌مش ، تهذیب ذات و صفات قیلمش و آلتنجی مرتبهٔ وصاله ایرمشدر . قدس الله روحه العزیز .

نتیجهٔ تحقیقاتمزه كوره خواجه مرحوم تقریباً سلطان اورخان زمانندن ظهور ایدوب سلطان ییلدیریم بایزید عصرنده بر حیات بولونیوردی . یعنی یدییوز تاریخ هجریسی مبادیسندن اواخرینه ـ مزار طاشی تاریخنه نظراً (٦٨٣) تاریخ هجریسنه ـ قدر یاشامش و تخمیناً آلتمشی متجاوز برسنده عازم مدرسهٔ بقا اولمشدر .

بر وقت (چینغراقلی تاتار) غزته‌سنی نشر ایدن بذله كو و لطائف نویس شهیر (چایلاق توفیق) بكك ایكی جزؤ نشر ایله‌دیكی (لطائف نصر الدین) مقدمه‌سنده دیركه : مرحوم ییلدیریم بایزید خان عصری رجالندن اولوب [١] سلاله‌سنك مراد ثالث عهدنده استانبوله كلدیكی مقید تاریخ اولدیغی كبی اولادندن بری اوقاف همایوندن مخصص بر مقدارنان پاره‌نك كندوسنه انتقالی لازم كلدیكنی و او سلاله‌دن بولدیغی بیان ضمننده باب آصفی به عرضحال تقدیمنه كلدیكی صیره‌ده حیوانی میدانده براغیلان نوبت كوسنه یعنی كبیر داوله باغلامش . حیوان داوولی سوروكله‌ینجه اوركمش ، اوركدكجه سوروكله‌مش و بالتصادف اوكون (صُره) قاطیرلری دخی اوراده بولندیغندن انلرده اوركوب بر ولولهٔ عظمی

---

[١] تراجم احوال یازانلرجه عادتدركه بر ذات هانكی پادشاهك زمانده وفات ایدرسه او دورك رجالندن عد ایدرلر

حاصل اوله‌رق اوراده بولنانلره (بو نه‌در . بونی کیم باغلادی) دییه سؤال اولندقده سلاله‌دن اولدیغنی اثباته کلان ذات ایدوکی اکلاشلمسی اوزرینه (مطلقا مرحومك اولادندن اولدیغنه شبهه قالمدی . بشقه‌دلیله حاجت یوقدر) دینله‌رك استدعاسنك اسعافنه مساعده اولنمشدر »

آناطولیده بر چوق تحقیقات علمیه‌ده بولونه‌رق کتبخانهٔ عرفانمزه بر (قونیه سیاحت نامه‌سی) اهدا ایدن اکارم اخوانمزدن ضیا بك افندینك بو بابده واقع اولان مراجعتمز اوزرینه یازدیغی تذکره‌ده دیرکه :

خواجه مرحوم آق شهرده‌کی بویوك قبرستانده غنودهٔ خاك غفراندر . سنك مزاری اوزرنده شو عباره یازیلیدر :

هذه التربة المرحوم

المغفور المحتاج الی رحمة ربه الغفور

نصرالدین افندی روحنه

فاتحه ٣٨٦

شو تاریخ پك زیاده نظر دقت و استغرابمی موجب اولدی . چونکه خواجه نصرالدین هجرت سنیهٔ نبویه‌دن (٣٨٦) سنه صوکره وفات ایتمش اولمه‌سی غریب کلیوردی . بالاخره آکلاشیلدی که تاریخك رقملری ترس اوقونمه‌سیله مقصد حاصل اوله‌جقمش . یعنی طوغروسی (٦٨٣) ایمش[١] خواجه‌حقنده محلجه اجرا ایله‌دیکم تحقیقاتدن آکلاشیلدیغنه کوره مرحوم مشار الیه سلطان اورخان عصری رجالدن اولوب بالخاصه حکم و رموزات ایله متوغل و صحبتنده بر طاقم امثال و تلمیحات ایله خلقی ارشاده بذل همت ایدرمش . ذاتاً اوعصرك فحول رجالی دائما بو مسلك تلقین و ارشادی تعقیب ایتدکلرندن [٢] ودها طوغروسی

[١] عبارهٔ جاهلانه سندن و حطندن آکلاشیلدیغی وجهله صوکره‌دن یازیلان وقازیلان بوتاریخك بویوله تحریری قصده مقارن دکلسه بوده خواجه‌نك ارتق تحقق ایچون یاراتلمش اولدیغنه بر دلیل صاییلیر

[٢] شیخ شستری (قاره کوز و حاجیواد) اویونی‌ده اورخان زمانندهٔ ایجاد ایتدیکی مشهوردر . بك افندی بوکا تلمیح ایدر .

ناسك سويهٔ عرفانه كوره سوز سويله‌مكى دها زياده موجب منافع بيلدكلرندن جناب مولانانك مثنوىٔ معنويلرنده بويوردقلرى كبى (خود تودر ضمن حكايت كوش دار) فرمان حكم آموزينه توفيقاً مقصد ومراملرى امثال وتشبيهات پرده‌سى آلتنده آكلاتيرلردى . خواجه‌نك مجلس صحبتنه قصبه‌نك صغار وكبارى عالم

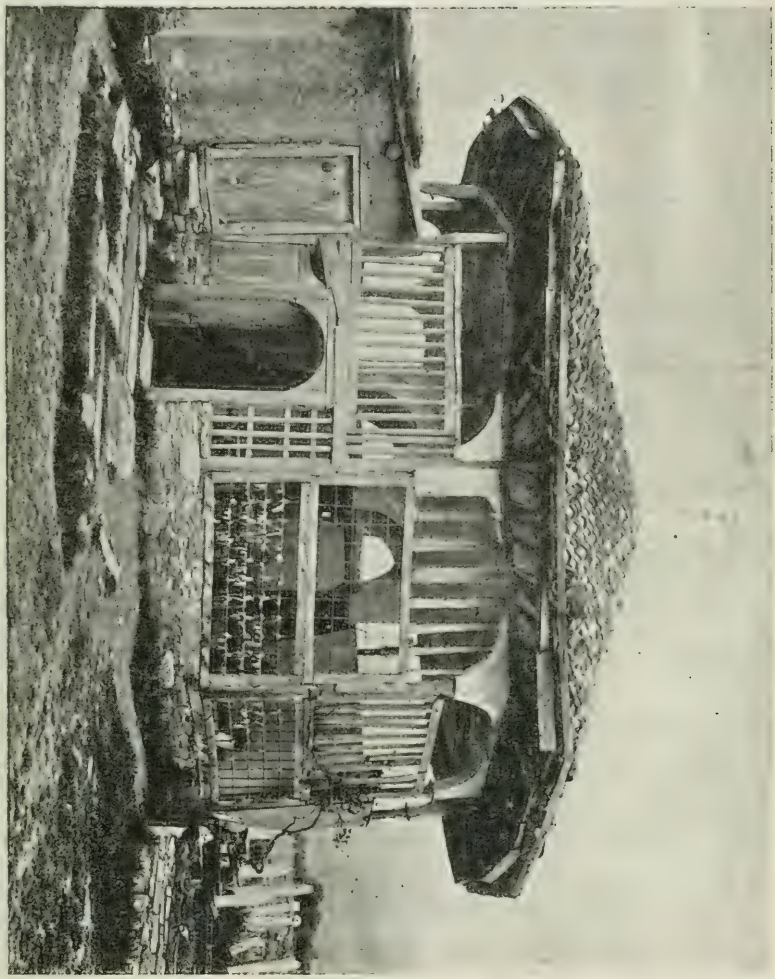

خواجه نصر الدين تربه‌سنك طيشاريدن كوروندى

و فاضلى دوام ايدر ، هر برى بر درس حكمت و عرفان اولان سوزلرينى جان قولاغيله ديكلرلرمش . عوام ناسك ذهاب كبى خواجه مرحوم بى سر و بن سوز سويله‌مه‌مش ، نه‌ديديسه هپسنى برلزوم وحكمه مستنداً صرف ايله‌مشدر .

مرحوم حال حیاتنده مظهر حرمت عامه اولدیغی کبی ارتحالنده دخی او نظر حرمت و توقیری استجلاب ایله‌مشدر . اوزرینه انشا ایدیلن تربه ایسه مظهر اولدیغی شو حرمتك تمثال مجسمی اولسه کرکدر . [٣] »

بك افندینك فادهٔ اخیره‌سنی تصدیقاً دیرزکه حقیقةً خواجه مرحومك تربهٔ

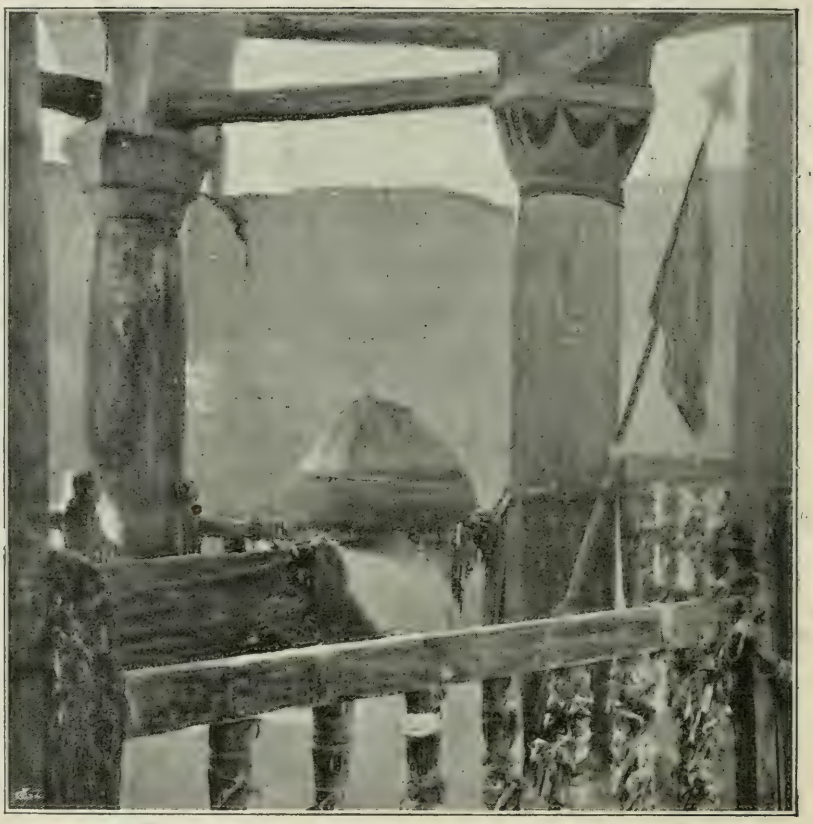

خواجه مرحومك تربه‌سنك ایچریسیدر

مقدسه‌سنه وروحانیت حامله‌سنه قارشی عامهٔ مسلمینك ، خاصةً وطنداشلرینك

[٣] مزاری دورت دیرك اوزرینه ساده وظریف بر کنبد ایله اورتده طاشدن بر صاندوقه نوجه‌مان دیلمی قاووقدن عبارتدر . دیواری زوار طرفدن یازلمش بر چوق نظم ونثرایله طولودر وتربه‌نك خارجنه چکیلن اخشاب پارماقلغك بجره‌سنه بی‌نهایه صیغه ایچون پاچاوره باغلانمشدر .

بك بويوك حرمتی واردر . بعض مشاهد مجله کبی قورقرلر، حذر ایتمزلر. بلکه سورلر ، هله همه حال کولرلر . حتی براعتقاد واردرکه : هرکیم خواجه‌نك قبرینی کوره‌ر کورمز کولمزسه همه حال باشنه بر آفت ایریشیر . واقعا بریوجیلقده محرر حقیر وپدرم وانشـهم بر آرابه ایله تربه‌نك اوکندن جاده‌دن کچرکن انشتهم (کولمیه جکم شو آدمه. باقه‌لم نه اوله‌جق) دیدی . عادت واعتقادی بوزمامه‌سنه ابرام ایتدیلرسـه‌ده دیکله‌مدی . او آنده اوستمزده بر قوجه چنار دالی بیندیکمز تاتار آرابه‌سنك تنته‌سـنه طاقیلوب پارچه پارچه ایتدی . آتلر اورکوب دوریلکه رمق قالدی . آز ها هپمز کریه خند اوله‌جقدق . خواجه‌نك مظهریتی تبدیل ایتمك کیمك حدّیدر . عرف واعتقادك آیقیریسنه کیتمك یالکز دینه دکل عقل وحکمته‌ده مغایردر .

آقشهرلیلرده صـاف ، عادتا شعر دینیله‌جك بر عادت دها وار ایمش . بر دوکون اولونجه همه‌حال نصرالدین خواجه‌نك تربه‌سنه کیدوب دوکونه دعـوت ایدرلر ایمش. حتی (ملالربکی‌ده برابر آل کل ! .) دیمك شرط ایمش. اکر خواجه دعوت اولونمزسـه طرفیجه دیرلکسزلك یوز کوسـتره‌جکی اعتقادنده بولونورلرمش .

واقعا خواجه‌نك روحانیتی بر دوکونه ، درنکه چاغیرمق، امداد روحانیسی برابر بولونمق ، نشئه بخشـا اولمق ایچون زغفرانلی زرده بیشیرمکدن بیك قات مرجحدر .

زواللی خلق بیلمزکه یالکز خواجه مرحومك وطلبه‌سنك روحانیتی چاغیرمقله اکتفا ایتمه‌مه‌لی [٤] بلکه کلین کووکی انسانلرك حسن معاشرتنه عائد خواجه‌نك لطـائف وحکمیاتندن درس عبرت آلمه‌لی‌ده خوش کچینمه‌نك یولنه باقه‌لی .

بزم ملی شرقیلرمز ، اوبونلرمز نه ایسه بزجه خواجه‌مزك لطائفی‌ده‌اودر . نشئه‌سز زمانلرمزده هیچ برلطائف کتابی بزه خواجه مرحومك سوزلری قدر خوش کلمز . بونفس الامرده مطابقدر. خواجه‌نك اکثرلطائفی حسن اسلوبی،

---

[١] هله زواللی تربه‌داری مطلقا دعوت ایله‌مه‌لی .

سحر بیانی ایله برابر اوقدر درین حکمتلری ، مضمونلری حاویدرکه انسان بو کبی عظیم قوهٔ تسخیریه‌یه مالك اولان دلنشین لطیفه‌لری اوقورکن درحال فضولینك :

بو بر کتاب سوزدر فهم ایدن اهل حاله

مصرعنی تخطر ایدر . خواجه‌نك اکثر کفتاری حقیقةً سهل ممتنعدر . پردهٔ صفوته بورونمش اولان حاضر جوابلقلری مخاطبنك تاجانکاهنه شمشیر زهر آلود کبی قطعی بر تأثیر بلیغ کوسترر . « بیلمکز بیلمه‌ینکزه اوکره‌تسین » — « بوقونیه‌ایلر نه ایی آدملردر . آدمه دوکه‌دوکه حلوا یدیررلر » — « اکر چوملك حسابنه باقارسه‌ك بو کون آیك یوز یکرمیسیدر » — « اسکی آیی قیرپار قیرپارده ییلدیز یاپارلر » — « کندی کندینه خطاباً — بز سنك کبجلککی‌ده بیلیرز یا . » — « بوقدر خروسه برطاووق لازم‌دکلی » — « قازانك طوغوردیغنه اینانیرسین‌ده اولدیکنه اینانمزمیسین » — « اوستنه آتیلان کوپکه خطاباً — کچ ییکیدم کچ » — « ویرمکه کوکلم اولمایجه ایپه‌اون سریلیر » — « فجانجی قاطیرلارینی اورکوتمزسه‌ك آخرتده قورقوله‌جق برشی یوقدر » — « قوردك قویروغی قوپارسه اوزمان کورورسین سن توزی دومانی » — « بن صاغ ایکن شورادن کچردم » — « بیندیکی دالی کسوب دوشمه‌سی » — « طوقوزبوز طوقسان طوقوز آلتونی ویرن الله برینی‌ده ویرر » — « بویورکورکم طعامه » — « قیز اوغلان قیز آلتی آیلق کبه » — « ایی بولدیکز صاحبی اولمش اشکی » — « اشکك سوزینه اینانیوزسین‌ده آق صقالمله‌نم سوزیمه اینانمایورسین » — « دنیانك اورته‌سی اشکمك اوك آیاغی‌ناصدیغی یردر . اینانمزسه‌ك اولچ » — « چوق شکرکه‌ایجیر هدیه ایتدم .یا پانجار کوتوره‌یدم . قفام کوزم یاریلیردی » — « امام اوصورنجه جماعت .... » — « اوچوماغی سن‌یسه‌یدك دورت آیاقلی اولوردك » — « غوغا بزم یورغانك اوستنه ایمش . یورغان کیتدی غوغا بیتدی » — « قاری بیراق خیرسزی کندی حالنه . او برشی بوله‌بیلیرسه الندن آلمق قولای» — « ایکی

آقچه‌لق جکری قاپاں کدی قرق آقچه‌لق بالطه‌یه طمع ایتمزمی » ـ «طوقونمه‌قاری قارغه‌یه. اونك اوستی بزدن کیرلیدر. » ـ «چوجغمك کندی بولوشیدر. بن اوکرتمه‌دم» «اغاجه چیقارکن پابوجی قوینه‌نه صوقه‌رق بلکه آغاجدن اوته‌یه یول واردر» ـ «طاوشانك صوینك صوینك صوبی » ـ «صاری آسی یه‌ین کردکه کیرسه‌ین» ـ « اوغلکك آدینی ایوب قویمه . کثرت استعمالله ایپ اولور » ـ « بن نه بیله‌یم قارانلقده صاغ طرفمی » ـ « عجمی بلبل بوقدر اوتر » ـ کبی دیللرده داستان اولان حکمتلری صیره‌سی کلدکجه برتورلو آکلاتیله‌مایان مقصدلرك قارشیسنده انسان کککله‌یوب طورورکن « حضر » کبی امداده‌یتیشیر . مخاطبی ده‌او آنده سحر کبی تسخیر ایلر .

بوتون عثمانلیلرك فرط رغبتندن ناشی همیشه نسخه‌لری بیکلرجه ، میلیونلرجه باصیله باصیله الده بولونان (لطائف خواجه نصرالدین) کتابنك یاکلشلقلری اودرجه چوغالمش ، افاده‌سی اورتبه تعقید وابهامه اوغرامشدرکه آرتق خواص الینه یاقیشه‌مایه‌جق برحاله کیرمشدی . حتی طبع ونشری خواصك غیری‌یه عائد محضا پاره قازانمق ایچون کتاب باصان برقاچ طابعه منحصر قالمشدی . کوفدن پاسدن ناشی معالی پروران ادب وحکمتك نظر رغبتندن دوشن بو (مجمع النفائس) اوزرینه تکرار جلب انظار رغبت ایتمکی دوشونوب بیك مشکلات ایله برقاچ دانه یازمه وبولاق باصمه‌سی اسکی نسخه‌لرینی الده ایتدك . اثنای تصحیحنده هم کتابك چاشنی اصلیسنی بوزمامغه همده اهتمام درجه‌سنه واران بعض تعبیراتی اصلاحه چالیشدق . بو آرالق الده بولونان لطائف کتابنده مسطور اولمایان برخیلی لطائف اسکی بریازمه مجموعه‌ده الیزه کچدی . بعض کتب ادبیهٔ قدیمه وجدیده ومجامع لطائفده بوله بیلدیکمز لطیفه‌لر ایله برابر اصل کتابه قاریشدیرمایه‌رق خاتمه‌یه الحاق ایله‌دك . بوشکلده‌کی نظیر ونفیس بر (مجمع اللطائف) حصوله کلدی . خواجهٔ حکمت نثارمزك روحانیت قدسیه‌سنی‌ده بوصورتله دخی شادان ایله‌دك .

(لطائف نصرالدین) عربجه‌یه (جحا الرومی) عنوانیله ترجمه ایدیلدیکی کبی انکلیزجه‌یه ، فرانسزجه‌یه وسائر ملل متمدنه لسانلرینه‌ده نقل ایدیلمشدر . هله

برانکلیز (لطائف نصرالدینی مراق ایدوب طوپلایورمش . کندیسنده اولمایانی بر انکلیز لیراسنه آلییورمش) دییه بوندن اوچ سنه اول بر سوز ایشیتدك . اصلی اولمامیلی که استانبولجه بویله بر تشبثی کورولمه‌دی . حال بوکه بورایه بر باش وورمه‌سی لازم ایدی . او صورتده‌ده نزم معلومز اولوردی . اصلی وارسه بز انکلیزه بادهوا اوله‌رق یوز قدر لیرا قاراندیرمش اولدق .

بو آنه قدر عالم اسلامده یعنی اوچ اسانده یازیلش اولان پك چوق لطائف منظور ومسموعمز اولدیغی جهتله مطلقا خواجه‌نك لطائفی اولدیغی بزجه کسب یقین ایله‌مه‌دکجه ویاخود متعدد مأخذلرده کورولمه‌کجه هر اسنادی قبول ایله‌مه‌دك . بونکله برابر دخی علاوه‌مزی ینه اصل کتابه قاریشدیرمایوب خاتمه‌یه الحاق ایتدك . خواجه‌نك ترجمهٔ حالنه ولطائفنه عائد اولمق اوزره اثنای نشرده قارئلرمزدن ورود ایده‌جك محررات خاتمهٔ کتابه علاوه ایدیله‌جکدر . بو بابده بزه یاردیم ایدنلره ـ ایسترلرسه ـ بزده کتابمزدن جزؤ ویا نسخه اولمق اوزره بر حصهٔ ناچیزانه تقدیم ایده‌جکز . نفس الامرده جزؤی اولان بووعدمزدن نکول ایتمه‌یه جکمزه قاریئمزك اینانمه‌لرینی رجا ایدرز . انجق کوندریلن لطائف بزده وارسه بالطبع برشی تقدیم ایله‌مز . آرتق بر کوچوك اعتمادی بزه ایثار بویورمه‌لیدرلر .

ابتدای لطائف

خواجه نصرالدین افندی آقشهرده برکون وعظ ایچون کرسی‌یه چیقوب « ای مؤمنلر . بن سزه نه سویله‌یه‌جکم بیلیرمیسکز » دیمش جماعت « بیلمیز . » دیمه‌لربله خواجه « سز بیلمینجه بن سزه نه سویله‌یه‌یم » دییوب کرسیدن اینر ، بیراقیر کیدر . ینه برکون کرسی‌یه چیقوب اولکی سؤالنی تکرار ایدنجه بوسفرده جماعت « بیلیرز . » دیرلر . خواجه « مادامکه بیلیورسکز . او صورتده بنم سویله‌مکلکمه نه لزوم قالیر . » دیر ، ینه براقیر کیدر . جماعت حیرتده قاله‌رق « افندی بردها کرسی‌یه چیقارسه کیمز بیلیر ، کیمز بیلمیز . » دیمکه قرار ویررلر . خواجه ینه برکون کرسی‌یه چیقوب برمعتاد اهالی‌یه سؤال ایدوب ده « کیمز ، بیلیرز ، کیمز بیلمیز . » جوابنی آلنجه خواجه جدّیتنه هیچ خلل کتیرمه‌یه‌رك « نه قدر اعلا . اویله ایسه بیلنکز بیلمینکزه اوکرتسین » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برکون وعظ اثناسنده دیمش که : ای مسلمانلر حق تعالی‌یه شکر ایدك که دوه‌یه قاناد ویرمه‌دی . یوقسه طاملریکزی باشکزه بیقاردی .

﴿ لطیفه ﴾ ینه برکون خواجه قونیه‌ده وعظ اثناسنده « مسلمانلر . بو شهرك هواسیله بزم شهرك هواسی بردر . » دییوب جماعت « نه‌دن بیلدك . » دینجه خواجه « آق شهرده نه قدر بیلدیز وار ایسه بوراده‌ده او قدر وار . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ برکون خواجه حمامه کیدر . تصادف حمام تنها اولمغله کندی کندینه (قایا باشی) سویله‌مکه باشلار . کندی سسی پك خوشنه کیدر . « مادامکه بنم بویله چوق وکوزل سسم وارمش . نیچون مسلمانلره دیکلتمه‌یه‌یم . » دیه حمامدن چیقدیغی کبی طوغری مناره‌یه چیقار . اویله وقتی اولدیغی حالده

خواجه تمجید اوقومغه باشلار . آشاغیدن بریسی « به جاهل حریف . بویله گریهٔ صدا ایله وقتسز تمجید اوقومغه نه مجبوریتك وار. » دینجه خواجه مناره‌دن اکیلوب او آدمه « آه برصاحب خیر بورایه بر حمام یاپدیره ایدی‌ده سن آکلایه ایدك بنم سسمك کوزللکنی . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه بر کیجه رؤیاسنده طوقوز آقچه ویرمشلر . « هیچ اولمزسه شونی اون آقچه یاپك» دییه نزاع ایله‌دیکی اثناده اویانوب آووجنده بر شی اولمه‌دیغنی کورنجه‌همان صیقی کوزلرینی قاپایوب الینی‌اوزاتمه‌رق «کتیر باری طوقوز آقچه اولسون » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر کون شهر خارجنده مُصَلّاده کزرکن قارشیدن برخیلی آلیلر کلدیکنی کورور. خوفندن همان البسه‌سنی چیقاروب عریان اولدیغی حالده باری بلینه قدر بر قبر چوقورینه صوقولور . آتلیلر خواجه‌یی کوروب « بره آدم قبر ایچنده نه ایشك وار . » دیمه‌لریله خواجه برلاقیردی بوله‌مایوب « بن اهل قبوردنم . شویله ، سیره چیقمش ایدم » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برصباح رباغچه‌یه کیروب الینه کچردیکی قاوونی، قارپوزی خاووجی، شالغامی الندمکی چووالہ طولدورمقده ایکن باغچوان آنسزین خواجه‌نك اوستونه چوللانیر . خواجه پك زیاده قورقار باغچوان « بوراده نه آرارسین » دینجه خواجه شاشیروب تلاشله « آقشامکی دهشتلی فیرطینه بنی بورایه آتدی » دیر . باغچوان « ای . بونلری کیم قوپاردی . » دیمه‌سیله « فیرطینه بنی اورادن اورایه آندقجه بن‌ده هرنه‌یه یاپشدمسه المده قالدی . » جوابنی ویرر . بتکرار باغچوان « پك اعلا . یا ، بونلری چووالہ کیم طولدوردی » دینجه خواجه « اوت . ایشته بن‌ده اونی دوشونیوردم . » دیمش

﴿ لطیفه ﴾ خواجه افندی « رحمة‌الله علیه » قونیه‌یه کیتدیکنده بر حلواجی دکانه کیرر، ایکی طرفنه الفات ایتمه‌دن همان طوغرو دستکاهه یاباشوب « بسم‌الله » دیه‌رك همان حلوایی یمکه قویولور . حلواجی « به آدم پاره‌سز ،

یواسز امت محمدك حلواسنی نه حقله ییورسین » دییه خواجه‌یی دوکه‌که باشلاینجه خواجه دیرکه : بو قونیه‌لیلر نه ایی آدملردر . حلوایی آدمه دوکه دوکه بدیررلر .

خواجه — بن اهل قبورنی . شویله سیره جیقمش ایدم

﴿ لطیفه ﴾ بر رمضان شریف کلدکده خواجه مرحوم کندی کندینه « نه ایچون خلقه اویوب ده اوروج طوته‌جغم . بر چولمك تدارك ایدرم . کونده چولمکه برر دانه طاش بیراقیرم . طاش اوتوزی بولنجه بایرامی ایدرم . »

دیه‌رك پیدا ایله‌دیکی جولمکه کونده برر طاش آتمغه باشلار . قیزی کوروب بر آووج طاش‌ده او طولدورور . بر کون جواجه‌یه « بوکون آیك قاچیدر . » دیرلر. خواجه « براز صبر ایدك‌ده باقه‌یم . خبر ویره‌یم . » دیوب اوه کلیر ، چولمکی بوشالتیر ، صایمغه باشلار . باقارکه طاش تام یوز یکرمی عدد اولمش . کندی کندینه « اکر بن بونك طوغروسنی سویلرسه‌م سر سملکمه حکم ایدرلر . » دیوب ویردیکی قرار اوزرینه خلقك یاننه کلنجه « بوکون آیك تمام قرق بشیدر » دیر . دیرلرکه : خواجه افندی . بر آی طوپی اوتوز کوندر . خواجه جواباً دیرکه : بن ینه انصافلی سویله‌دم . اکر چوملك حسابنه باقه‌جق اولورسه‌کز بوکون آیك یوزیکرمیسیدر .

خواجه‌نك اعمالرله غوغاسیدر

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه « یکی آی کیرنجه اسکی آیی نه یاپارلر . » دییه صورمشلر . « قیرپارلر ، قیرپارلرده بیلدیز یاپارلر » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ بر آرالق خواجه یومورطه‌نك طوقوزینی آقجه‌یه آلوب باشقه‌بر بپازاره کیدرك اونی صاتارمش . « خواجه افندی . زیانه‌بونه بیچیم تجارتدر . » دییه صورولدیقده خواجه افندی « زیان ده فائده‌ندر . تك دوستلر بزی آلیش ویرشده کورسون » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون خواجه نصرالدین بر ایرماق کنارنده اوتورورکن اون دانه اعمی کلیر . ایرماغك اونه طرفنه بر پوله کچیرمك ایچون خواجه ایله مقاوله ایدرلر . خواجه بونلری صیرتنده بر بر طاشیرکن ناصلسه برینی یاری یولده دوشورور . صو آلیر کوتورور . اعمالر فریاده باشلارلر . خواجه دیرکه : به شاماطه‌جی حریفلر . نه باغیروب چاغیریورسکز . بن واز کچدم ، بر پول اکسیك ویرك .

﴿ لطیفه ﴾ برکون بر آدم آووجنده طوتدیغی یومورطه‌یی اشارت ایدرك « خواجه افندی . شو آووجمده‌کینی بیلیرسه‌ك سکا بوندن برقایغانه‌لق ویره‌یم » دیدکده خواجه « براز شکلنی تعریف ایله . بیلیرم » دیر . او آدم « طیشی بیاض ، ایچی صاریدر . » دییه ایضاح ایدنجه خواجه « بیلدم ، بیلدم . شالغامی صویمشلر ، اورته‌سنی اویمشلر ، ایچنه هاووج قویمشلر . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ برکون خواجه نصرالدین افندی پازارده کزرکن برحریف « خواجه . بوکون آیك اوچیمی ، دوردیمی . » دییه صوردقده « والله بیلم . شوکونلرده آی آلوب صاتدیغم یوقدر » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برکون اوموزینه بر نردبان آلوب بر باغچه دیوارینه طایار ، یوقاری چیقار . صوکره نردبانی یوقاری چکوب باغچه‌نك ایچریسنه طایار . باغچه‌یه اینر . مکر باغچوان بوحالی کوریورمش . همان خواجه‌نك یاننه کلوب « سن کیمسین . بوراده نه آرارسین . » دیدکده خواجه فتورسز « نردبان

صتارم . » دیر . باغچوان « بوراده نردبان صاتیلیرمی . » دیمکله « بهی جاهل حریف . نردبان نره‌ده اولسه صاتیلیر . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون خواجه‌نك تارلاسنه بر اوکوز کیرر . خواجه الینه بر صوپا آلوب اوزرینه هجوم ایدنجه اوکوز قاچار . بر هفته صوکره اوکوزی بر کوبلی آرابه‌یه قوشمش کیدییورمش . خواجه اوکوزی کورنجه همان براودون باقه‌لایوب اوکوزه اورمغه باشلار . کوبلی « بره آدم . بنم اوکوزمدن نه‌ایسترسین » دیجه خواجه « سن خلط ایتمه جاهل کوبك ! . اوقباحتی بیلیر » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ برکون خواجه بر ایرماق کنارنده آبدست آلیرکن پابوجی دوشر . صو آلیر ، کوتورر . خواجه پابوجی قورتاره‌مایه‌جغی آکلاینجه برکناره چکیلوب بر ظرطه چکه‌رك « آل آبدستکی ، کتیر پابوجی . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برکون احبابنه وصیت ایدوب « اولدوکم وقت نی اسکی قبره قویکز . » دیر . سببنی سؤال ایدنلره « سؤال ملکلری کلدیکی وقتده [بکا سؤال اولوندی . باقسه‌کز آ . نبرم بیله اسکیدر .] دیر باقایی قورتاریرم » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ برکون خواجه بر آته بینمك ایستر . حیوان یوکسك اولدغی ایچون صیچرایوب بینه‌مز . « آه ، کیدی کجلك . » دیر . اطرافنه باقار کیمسه یوق . « کنجلکده‌ده بر خیرلی اوغورسز دکل ایدك یا . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ برکون خواجه افندی سیاه البسه کییوب طاشره چیقمش . بعض هرز وکلمر « خواجه افندی نه‌اولدك . قاره‌لر کیمشسك . » دییه سؤال ایله‌دکلرنده خواجه « اوغلمك باباسی مرحوم اولدی‌ده اونك یاینی طوتارم . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ یار موسمده برکون خواجه افندی اوزاق یولدن کلیرکن کندینی شدتلی بر حرارت آلیر . او آره‌لق برچشمه‌یه تصادف ایله‌مشسه‌دد باقارکه

لوله‌سنه بر آغاج صوقمشلر . خواجه صو ایچمك ایچون آغاجی چكوب چیقاردیغی كبی صوقو تلجه فیشقیروب حواجه‌نك اوستنی باشنی ایصلاتجه خواجه فوق العاده حدتله‌نوب « ایشته بویله دلی دلی آقدیغك ایچون دیبكه بوقازیغی طیقمشلر . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بركون خواجه یانه برقاچ قارپوز آلوب طاغه اودون كسمكه كیتمش . صوصادیغی وقت قارپوزك برینی كسر . طاتسز دییه آتوب برینی دخی كسر . والحاصل جمله‌سنی كسوب برازینی یر ، باقیسنی‌ده اوراده‌كی ملوثات ایچنه آتار . برزمان صوكره ینه حرارت آلیر . صو بوله‌مایجه تلویث ایتدیكی قارپوزلرك باشنه چوكوب « شوكا دكمشر ، بوكا دكمه‌مش . » دییه‌رك جمله‌سنی بیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه نصرالدین افندینك كوزل بر قوزوسی وار ایمش . هیچ یانندن آیرمایوب غایت اعتنالیجه بسله‌دیكندن تورلو تورلو شاقلابانلقلر یاپوب خواجه‌یی اكلندیررمش . بعض یاران قوزویی كوزلرینه كسدیروب خواجه‌یی اغفال ایدرك النده آلوب یمكه قرار ویررلر . بریسی كلوب « خواجه افندی . بوكون یارین قیامت قوپاجق ایمش . بوقوزویی نه یاپه‌جقسین . كتیر ، شونی بیه‌لم . » دیر . خواجه آلدیرمز . بری دها كلیر . اوده بویولده آصیلیر . خواجه اونی‌ده صاوار . دیركن تجهیزلر توالی ایدر . ارتق خواجه بیزار اولوب ایرته‌سی كون بر سیرانكاهده ، كسیله‌رك ضیافت چكلمه‌سنه قرار ویریلیر . قوزو كسیلیر ، آتش یافیلیر ، خواجه قوزویی چویرمكه باشلار . آرقه‌داشلر دخی صوبونوب اثوابی خواجه‌یه تسلیم ایدرك هر بری بر طرفه اوینامغه كیدرلر . سوكیلی قوزوسنی الیله بریان ایتمك مجبوریت الیه‌سنده بولونان خواجه فرصتدن استفاده ایدرك اثوابك هپسنی آتشه اوروب یاقار . بر آز صوكره قوشمقدن یارانك قارنی آجیقوب كری كلدكلرنده كورورلر كه اثوابك جمله‌سی یانوب كول اولمش . « آمان خواجه بونی كیم یاپدی . » دییه افندینك اوزرینه هجوم ایله‌مه‌لریله خواجه دیركه : آی اوغول . نه تلاش ایدیورسكز . یارین قیامت قوپه‌جق ایمش . نه یاپه‌جقسكز اثوابی ، اسبابی .

﴿ لطيفه ﴾ بر كيجه خواجه‌نك أوينه خيرسز كيروب بر چوق اشيانى يوكلنه‌رك كيدركن خواجه‌ده كندى ياندیمى اوطه‌نك اشياسنى اوموزلايوب خيرسزى تعقيب ايدر . خيرسز اوينه كيرنجه خواجه‌ده آردنجه دخول ايتمك ايستر . خيرسز « بنم اومده نه ايشك وار ؟ » ديدكده خواجه « يا بز بو أوه كوچ ايتمه‌دكمى . » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ بر كون خواجه‌يه بر قاچ افندى كلوب « اوقور يازار كچينير سين اما فارسى بيلزسين . » ديرلر . خواجه « نيچون بيلم » در « بيليرسه‌ك بزه بر بيت اوقوده ايشيده‌لم » ديمه‌لريله خواجه بداهةً :

رفتم بجاى سرويلر كوردم طوقوز قورد آمدند
بر قاچنى ياتيرلادم بر قاچى تارلا ميروند

ديمكله ملالر « اى والله . » ديوب خواجه‌نك اقتدارينى تسليم ايدرلر . [؟]

﴿ لطيفه ﴾ بر كون خواجه قومشوسندن بر قازان ايستر . ايشنى يتيردكدن صوكره قازانك ايچنه بر كوچوك تجره قويوب كوتورور، صاحبنه ويرر . صاحبى قازانك ايچنده تجره‌يى كورونجه « بونه‌در . » ديه خواجه‌دن صورار . خواجه « قازانكز طوغوردى . » ديمكله قومشو « پك اعلا . » ديوب تجره‌يى قبوللانير . ينه بر كون خواجه قازانى ايستر ، آليركوتورور . صاحبى بر خيلى مدت بكلر . باقاركه قازان كلز . خواجه‌نك أوينه كلير . قاپوى چالار . خواجه قاپويه كلوب « نه ايسترسين . » ديه صورار . قومشو « قازانى ايسترم . » در . خواجه « سن صاغ ارل قازان مرحوم اولدى . » جوابنى ويرر . قومشو كمال حيرتله « خواجه افندى . هيچ قازان مرحوم اولورمى » ديدكده خواجه « ياطوغورديغنه اينانيرسين‌ده أولديكنه اينانمزمسين . » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ بر كون خواجه بر ليلك طوتوب أوينه كتيره‌رك اوزوندر ديه غاغه‌لرينى ، آياقلرينى كسمش . شويله بر يوكسك يره اوطورتمش . « ايشته شيمدى قوشه دوندك » ديمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر اشتهالی زماننده سفره‌ده‌کی صیجاق چوربایه قاشینی طالدیروب همان معده‌یه ایندیرنجه طوداقلرندن قارنه‌قدر آتشلر ایچنده قالمقله باغیره‌رق سوقاغه فیرلار . اوکنه گلنه « صاووللك قارداشلر قارنمده یانغین وار . » دیر .

﴿ لطیفه ﴾ . برملا اثنای سیاحتنده ملاقی اولدیغی عرفایه بعض مشکلاتی سؤال ایدر . بریسی « بوکبی شیلری بیلسه بیلسه آق شهرده خواجه نصرالدین بیلیر » دیر . ملانك یولی آقشهره دخی اوغرایوب خارج شهرده صیرتی کبه‌لی، آیاغی چاریقلی ، باشی صاریقلی چیفت سورمکله مشغول برکیمسه‌یه تصادف ایدر. مکر خواجه مرحوم کندیسی ایمش . یانه واروب سلام ویریر . صحبت اثناسنده بعض مشکلاتی اولدیغی بیان ایدوب سؤاله تصدّی ایدر . خواجه ملانك مندیلنده کوزل نارلر کوروب « اجرت اوله‌رق شونارلردن بکا ویررسه‌ك سنك مشکلکی حل ایدرم » دیر . ملا هرنه‌صوردیسه نارلری آله‌رق جوابی ویررمش . نهایت نارلیتمش ملا « برمشکلم دها قالدی . شونی‌ده لطف ایت. » دیدکده خواجه « یوری وار . خلط ایتمه . نارلرك توکندی » دیوب قالقار ، چفتیله مشغول اولور. ملا « دیار رومك چفنجیسی بویله‌در. یاعلماسی نیجه اولسه کرك . » دیوب چیقمش کیتمش .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون خواجه کورورکه بر بیکار باشنده برجوق اوردکلر اوینار . خواجه طوتهیم دییه سکیردنجه قاچارلر. خواجه بیکار باشنه اوطوروب النده‌کی اتمکی صویه ، باتیره باتیره یمکه باشلار . بریسی « خواجه افندی ! عافیت اولسون . نه‌یپورسین . » دییه صورنجه « اوردك چوربامی » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . خواجه نصرالدین افندیدن بر حریف اورغان ایسته‌مش . خواجه بجری کیروب چیقه‌رق « ایپ بوش دکلدر. قادینلر اوستونه اون سرمشلر. » دیمش . حریفك بتکرار « افندی . بوناصل ایشدر . ایپه اون سریلیرمی . » یولنده تعریضنه دخی « ویرمکه کوکلم اولمایجه ایپه اون سریلیر . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . برکون خواجه‌نك یانه بر ذات کلیر اوزون مدت دَقّ وُلَق

صحبت ایدر . کیدرکن خواجه « عفو ایدرسکز ، طانیه‌مه‌دم . سز کیمسیکز . » دیر . او ذاتده « اوصورتده آرامزده اوزون برمعارفه وار ایمش کی شیمدی‌یه قدر لاابالیانه ناصل قونوشدیکز » دیمکله خواجه دخی « باقدمکه تاجك تاجه ، قفتانك قفتانه بکزر . بن سنی کندم صاندم » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون خواجه طاووقلرینی بر قفسه طولدوروب اقشهردن سیوری حصاره کیدرکن « حیوانجغزلر » یجاقده بربری اوستنده هلاك اوله‌جقلر شو زواللیلری محبوسدن خلاص ایده‌یم . سَلَه سَرْپه بوللرینه دوام ایتسونلر » دییه‌رك صالیوریر . طاووقلرك هر بری بر طرفه قاچار . خواجه الینه بردنك آلوب خروسی اوکنه قاتوب قوغالامغه باشلار . و « کیجه‌نك یاریسنده صباح اولدیغی بیلیرسین‌ده اویله زماننده سیوری حصار جاده‌سنی نیچون بیلمزسین » دیر .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون خواجه قبرستان جوارنده کزرکن ناصلسه آیاغی قایار . بر اسکی قبرك ایچنه دوشر . طوز طوپراق اولان البسه‌سنی چیقاروب اوستنی باشنی دوزلتمکه اوغراشیر . او آنده خاطرینه کلیرکه : شوراده کندیمی اولو یرینه قویه‌یم باقه‌یم منکر نکیر کلیرمی . خواجه بوخلیاده ایکن ایلریدن قاطیرجیلر حیوانلرینی سرعتله سوره‌رك مزارستانه طوغرو کلیرلر . خواجه یوزلرجه چاك سسنی ، حیوان کورولتوسنی قاطیرجی شماطه‌سنی بردن بره آکلایه‌مایه‌رق « ای واه نه عکسی زمانه تصادف ایتدم . قیامت قوپیور . » دییه‌رك شاشقینلقله براز اوته بری چابالانوب نهایت مزاردن یوقاری چقار ، قاچمق ایستر . او اثناده تام قاطیرلرده او حذایه تصادف ایلمشلر . خواجه‌نك بویله علی‌العجایب بر قیافتله مزاردن فیرلامه‌سندن قاطیرلر اورکه‌رك قارمه قاریشق اولورلر ، بربری اوستونه بیغیلیرلر . یوکاری اولان کاسه ، بللور ، فنجان ، طاباق مقوله‌سی اشیا بوتون خرد وخاش اولور . قاطیرجیلرده عظم شاشالاوب صوپاریله خواجه‌نك اوزرینه هجوم ایلرلر . « سن کیمسین بوراده نه آرارسین . » دیرلر . خواجه « اهل آخرتم . دنیانی سیره چیقمشدم . »

دیمکله یوباز حریفلر « طور . بز سکا برخوشجه سیران ایتدیره‌لم . » دییه خواجه‌ی برآی دوکوب باشنی کوزینی یارمشلر . خواجه بیك زحمت ومشقتله کیجه یاریسی خانه‌سنه عودت ایله‌مش . قاریسی « شیمدی‌یه قدر نره‌ده قالدك » دییه صورمش « مزاره دوشدم . اولولره قاریشدم . » دیمش. قاری « اوته‌کی دنیاده نه وار ، نه یوق » دییه صورنجه خواجه جواباً « فیجانجی قاطیرلرینی اورکوتمزسه‌ك برشی یوقدر . » دیمشدر .

خواجه‌نك یاری چپلاق تویسز باشیله عجیب‌الشکل مزاردن فیرلایوب فیجانجی قاطیرلرینك اورکدیکنك رسمیدر

﴿ لطیفه ﴾ بر کون آقشهر چوحوقلری خواجه‌یی حمامه کوتورورلر یانلرینه کنزلیجه برر یومورطه آلیرلر . هپسی صویونوب حمامه کیروب کوبك

طاشی اوزرینه اوتوردقلرنده بربرلرینه «کایکیز سزکله یومورطلایلم مرکیم یومورطلایه‌مزسه حمامك مصارفی او ویرسین .» دییوب قول وقرار ایتمشلر. بعده طاووق کبی صیقینوب «غید غید غیداق ... غید غید غیداق. .» دییه‌رك فریادایدرك برابرجه کتیردکلری یومورطه‌لری یواشجه‌ال چابوقلغیله مرمرك اوزرینه بیراقیرلر . خواجه افندی بونلری کورنجه همان خروس کبی چیربینوب اوتمکه باشلار . چوجوقلر « خواجه‌افندی نه‌یاپیورسین » دیدکلرنده « بوقدرطاووغه بر خروس لازم دکلمی . » دیمشدر .

خواجه ـ بوقدر طاووغه برخروس لازم‌دکلمی ؟...

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یی ایلچیلکله کوردستانه کوندرمشلر. کورد بکلری خواجه‌یه عظیم اکرام ایدوب برمکمل ضیافت کشیده ایله‌مشلر . خواجه دخی

هیبتلی بر صاریق صاروب کورکنی کیمش ومنلاسنی آرقه‌سنه آله‌رق وقا ایله ضیافته حاضر اولمش . خواجه مشربنه مخالف اوله‌رق اجرا اولونان تکلیف وتکلفدن بیزار اولوب صیقیلوب ناکهان بر ضرطه قاچیری ویرمش . اثنای عودتده یولده منلاسی « افندی . پك عیب اولدی » دیمجه خواجه « بهی احمق دیل بیلز کوردلر تورکجه اوصورمه‌ن نه آکلاه‌حق » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . بر کون خواجه منلاسی « عماد » ایله قورد آوینه کیدر . عماد قورد یاوریسی طوتمق فکرنله یووایه‌کیرر . تصادفاً خارجده بولونان قورد دخی اینه کیرمکده ایکن همان خواجه آتیك طاوراوب قویروغندن یاقه‌لار . قورد قویروغنی قورتاروب اینه قاچمق ایچون اشیغنکه ، چاباله‌مغه باشلار . ایچریده حالدن خبردار اولمایان عمادك کوزینه توز کیتمکله « افندی . نه یپنیورسین . پك تورتدك » دیمجه خواجه « قوردك قویروغنی قوپارسه اووقت کورورسین توزی ، دومانی » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . خواجه بر کون بر ایش ایچون ایزبه‌سنك کوشه‌سنی قازارکن قومشونك آخیرنه بر دلیك آچیلیر . اوراده بر چوق صغیر کورور . همان سوینه‌رك قاریسنه قوشار . دیرکه : دقیانوس‌زماننده قالمه بر آخیر طولوسی اوکوز بولورسام بکا نه مژده ویریرسین .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر کون سیوری حصاره کیتمش کورمشکه خلق بر یره بیریکمش هلاله باقارلر . کمال تعجبله دیمشکه : نه یاهو . سزنه عجیب آدملرسکز . بزم آق شهر حاقی بونك آرابه تکرلیکی قدرینی کورورلرده باشلرنی چویروب باقمزلر . سز خلال قدر آیی کوره‌جکز دیه بورایه طوپلانوب رمانکزی تلف ایدییورسکز .

﴿ لطیفه ﴾ . خواجه افندی دعوت اولوندیغی بر ضیافته اسکی البسه‌سیله کیدر . کیمسه اهمیت ویرمز . خواجه کیزلیجه همان خانه‌سنه قوشوب آغیر البسه‌سیله کورکنی کیپرْ ، عودت ایدر . خواجه‌یی کمال تعظیمله قاپودن قارشولایوب باش سفره‌یه اجلاس ایدرلر . نفیس طعاملره اشارت ایدرك « بویورك خواجه

افندی . » دیرلر . خواجه کورکنی یمك صحتنه اوزازاتوب « بویورك کورکم . » دیر . خلق « خواجه افندی . نه‌یاپیورسین . » دیدکلرنده کوردیکی معـامله‌یی آکلاتوب « مادام‌که اکرام کورکه‌در . طعـمه‌ده او بویورسـون . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . بر قیتلق زمانـده خواجه بر کویه کیتمش . باقمش‌که خلق یبوب ایچیورلر . خواجه‌یه‌ده طاتلیلر بورکلرا کرام ایتمشلر . خواجه « بوراسی نه بوللق مملکتمش . بزم اورالرده خلق آچلقدن قیریلیورلر . » دیر . عوامدن بری خواجه‌یه جواباً « بهی آدم . دلیمیسین . سن بایرام سـیران بیلمزمیسین . بوکون بایرام اولدیغی ایچون هرکس قدرتنه کوره بیبه‌جك ایچه‌جك تدارك ایدییورلر . اونکچون طعـام بولدر . » دیر . خواجه براز دوشـوندکدن صوکره کندی کندینه « آه کاشـکه هرکون بایرام اولسـه‌ده امت محمد بیبه‌جك صیقینتیسی چکمه‌سه . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . خواجه پازاره بر اینـك کوتورور . کزدیرر، کزدیرر صاتمز . احبابندن بری تصادف ایدوب « اینکی نه ایچون صاتمازسین » دیر . خواجه « صباحدن بری کزدیردم . دیلم دوندیکی قدر مدح ایتدم . کیمسه یوزینه باقمه‌دی . » دییه جواب ویرنجه حریف همان اینکی آلوب « قیز اوغلان قیز ، آلتی آیلق کبه‌در . » دییه ك کزدیرمکه باشلامغله آنیده مشتری ظهور ایدرك زیاده بها ایله صاتین آلیر . خواجه هم تعجب ، هم تشکر ایدوب اینك آچیسنی قوینه قویه‌رق سوینه سوینه خانه‌سنه کیدر . مکر خواجه‌نك خانه‌سنه کوریجیلر کلمش ایمش . قاریسی « افندی . سن بر بارچه آشاغیده بر یر بول ، اوتور . بن کوریجیلره قیزیمزی کوسترهم ، هنرلرینی صایه‌یم، دوکه‌م . بلکه بکنیر آلیرلر . » دیمکله خواجه « آمان قاری . صاقین سن آغزیکی آچمه . بن شیمدی یکی برشنا اوکرندم . سـویله‌یم‌ده باق ناصل بکنیرلر . » دیر . قادین دخی بلکه افندینك بر بیلدیکی و ردر دییه کوریجیلره لازم کلن اکرامی یاپوب قیزینه‌ال اوپدیردکدن صوکره « خانملر . باشکزی اورتك . بوایش ایچون سزکله افندی کوروشه‌جك . » دیر . خواجه افندی قادینلرك یانینه کیروب « خانملر . نه حاجت لاقیردینـك

اوزونی قیصه‌سی . بنم اولادم غایت جنس . قبز اوغلان قبز . آلتی آیلق کبه‌در . »
دبر دیمز قادینلر بربرینه باقه‌رق همان قاپودن دیشاری نیرلارلر .

﴿ لطیفه ﴾ . بر صباح خواجه صاریغی صارار ، صارار . بر تورلواوجی
آرقه‌یه کلمز . بوزار صارار ، ینه کلمز . جانی صیقیلوب صاریغی مزاده ویرر .
بر بیچاره مشتری اولور . خواجه کبزلجه مشترینك قولاغینه « صاقین برادر ، پی
سورمه . صوکره اوستکده قالیر . نافله بوساریغك اوجی آرقه‌یه کلمز . » دیر .

﴿ لطیفه ﴾ . برکون صوقاقده بر آدم قوشه‌رق خواجه‌نك یانینه کلوب
« افندی . مژده ، بر اوغلك طوغدی . » دیر . خواجه هیچ فتورسز « اوغلم
طوغدیسه جناب حقه حمد وثنا اولسون . یا سکا نه . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . برصباح قومشوسی کلوب خواجه‌دن اشکی ایستر . خواجه
« کیدیم . اشکه طانیشه‌بم . کوکلی اولورسه ویره‌یم » دییه‌رك ایچری کیرر ،
وبرمقدار طوردقدن صوکره کلوب دیرکه : اشکه سویله‌دم . کوکلی اولمه‌دی .
وبکا دیدیکه : بنی یابانجی‌یه وبریرسه‌ك بنم قولاغیمه اورورلر ، سنك‌ده عرضکه
سوکرلر .

﴿ لطیفه ﴾ . برکون خواجه اودون کسمکه کیدرکن اشك برتورلو طاغه
طوغری یوروه‌دی . بریسی « شورادن آقطاردن براز نیشادیر آل . قیچینه
سور . باق ناصل یورور » دیدی . خواجه تجربه ایتدکده حیوان جان آجیسیله
قوشمغه باشلادی . خواجه عودتده کندیسنده‌ده بر دمانسزلق حس ایتمکله
کندیسی‌ده او علاجدن برمقدار استعمال ایله‌دی . اشکدن اوّل خانه‌یه واصل
اولوب اوراده دخی طوره‌مایه‌رق طولاشمغه باشلادی . قاریسی « افندی نه
ارلدك » دیدکده « قاری . بکا بنشمك ایسترسه‌ك سن‌ده براز نیشادیر قوللانمه‌لیسین . »
دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . برکون خواجه قاریسنه « اولمش آدم ناصل بللی اولور . »
دییه صوروب قاریسی « الی آیاغی صوغور . اوندن بیلینیر . » دیر . برکون

زواللی خواجه طاغده اودون کسرکن الی آیاغی طوتمایه حق درحه‌ده اوشومش « بن أولدم . » دینه کندیسنی ر آغاجك دیبنه بیراقی ویرمش . اواثناده قوردلر خواجه‌نك اشکنه مسلط اولوب ییمکه باشلامشلر . بچاره خواجه کوجلکله اولدیغی یردن باشینی قالدیره بیلوب « ایی بولدیکز ، صاحبی اولمش اشکی . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ . برکون قومشوسی خواجه‌دن اشك ایستر . خواجه « یوقدر . » دیر . اواثناده اشك ایچریدن آکیرمغه باشلار . حریف « افندی . سن اشك یوق دییورسین . حال بوکه باق اشك ظیرلایور . » دیمکله خواجه باشینی صاللایه‌رق « الله الله . یاهو ، سن نه عجایب آدمسك . اشکك سوزینه اینانمیورسین‌ده آق صاقالمله بنم سوزیمه اینانمایورسین . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . بر کون خواجه طاغده اودون کسرکن اشکینی قوردلر ییبوب خواجه کلنجه قورد قاچمغه باشلار . اورادن دیکر بر آدم « بره ، واردا . طوتوك ... » دییه شاماطه ایتمك ایستر . خواجه دیرکه : بره آدم نافله نه باغیروب چاغیرییورسین . طوق قورد یوقوش یوقاری بیهوده زحمت چکمه‌سین .

﴿ لطیفه ﴾ . بر کون خواجه صاتمق ایچون اشکینی بازاره کوتورور . باقارکه قویرونغی پك چوق چامور اولمش . همان کسر ، صیرتنده‌کی هکبه‌یه قور . بریسی اشکه مشتری اولور . معاینه ایدرکن « قویروقسز اشك نه‌یه یارار . » دیدکده خواجه « سن پازارلغی اویدور . قویروق یاپانده دکل . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . برکون خواجه اوزاق بر یردن کلیرکن اشکی غایت صوسامش . او اثناده برکولده صویی کورونجه حیوانك صبری قالمایوب کوله قوشار . مکر یاناشدینی یرصارپ اوچوروم بر محل اولمغله حیوان کوله دوشمکه رمق قالمش ایکن او اثناده قورباغلر اوتمکه باشلاینجه حیوان اورکوب کری چکیلیر . خواجه پك زیاده محظوظ اولوب اشکینی یقاله‌دقدن صوکره کوله بر آووج پاره

سرپه‌رك « آفرين كول قوشلرى . آليك شو پاره‌لرى . طاتلیجه حلوايه ويرك‌ده يپيك . » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ بر كور خواجه مزارلق آراسنده كزركن برقوجه كوپكك بر مزار طاشينه ايشه‌دیكى كوروب همان الندەكى صوپاسيله كوپكه اورمق ايسترسه‌ده كوپك ديشلرنى صيرتاروب خيرلايه‌رق خواجه‌نك اوزرينه هجوم ايدنجه خواجه پارچه‌لايه‌جغنى ادراك ايله‌مكله كمال خوفله بوزوله‌رك و آرقه آرقه چكيله‌رك « كچ يكيدم كچ » ديمشدر .

خواجه كوپكه خطاباً ــ كچ يكيدم كچ

﴿ لطيفه ﴾ خواجه بر زمان هر سحرده « ياربّى بكا بيك آلتون ويرَ ، طوقوز يوز طوقسان طوقوز اولورسه آلمام » ديه دعا ايتمكلكى عادت ايدنمش

قومشوسی اولان بر یهودی دخی هر وقت خواجه‌نك دعا نی ایشیدیرمش . یهودی غایتله مراق ایدوب بر کیسه ایچینه قویدیغی طوقوز یوزطوقسان طوقوز آلتونی برسحر وقتی خواجه‌نك دعا ایله‌دیکی اثناده باجه‌سندن ایچری‌یه آتار . باقه‌لم خواجه نه یاپه‌جق دییه باجه‌دن دیکله‌مکه باشلار . خواجه دعاسنك قبول اولدیغنه پك چوق حمد وثنا ایدرك کمال تعظیم ایله باجه‌دن دوشن آلتونی آلیر. صایار باقارکه طوقوز یوز طوقسان طوقوزدر . هیچ اوضاعنی بوزمایه‌رق « طوقوز یوز طوقسان طوقوزی ویرن الله برینی‌ده ویرر . » دیر ، همان قبوللانیر . یهودی بوخلاف مأمول حرکتی کورونجه فوق‌العاده تلاش ایدوب اورته‌لق آغارنجه خواجه‌نك خانه‌سنه قوشار کوله‌رك « خواجه افندی شو بزم آلتونلری ویر . » دیر . خواجه جدّی بر طور ایله « بازرکان . سن دلیمی اولدك . بندن نه پاره‌سی ایسترسین . بن سندن پاره ایسته‌دمی . سن بکا الکله بر پاره ویردکمی . » دیمکله یهودی « جانم خواجه افندی . سنك هر سحر اصرارك اوزرینه باقه‌لم خواجه سوزنده ثبات ایده‌جکمی دییه او پاره‌یی بن آتدم. » دیرسه‌ده خواجه استهزا طوریله‌کوله‌رك « به یهودی . شواویدوردیغك ماصاله کندیك اینانیورمیسك . تجربه ایچون بر یهودی هیچ آدمك باجه‌سندن بوقدر بر پاره‌یی آتارمی . جناب حق بونجه مناجات واصرارم اوزرینه خزینهٔ غیبندن بکا اونی احسان ایله‌مشدر » دییه جدّی برصورتده ادعا ایلر . یهودی آکلارکه بو ایش کندی کندیلرنجه بیتمه‌یه‌جکدر . « اویله ایسه محکمه‌یه کیده‌لم » دیر .

خواجه « بن محکمه‌یه کیتمکدن قاچمام . آنجق بورادن تا اورایه یایان کیده‌یم » دیر . یهودی اعلا برقاطیر کتیریر. خواجه « بنم حیثیتم وار . بواسکی جبهٔ ایله حضور حاکمه ناصل کیده‌یم . » دیمکله یهودی خصمنی یوله یاتیرمق ایچون برده ذی قیمت کورك کتیروب خواجه‌یه کیدیریر . قاطیره بیندیرر ، کیدرلر .

قاضی‌نك حضورینه کیررلر. قاضی « نه ایسترسیکز. » دیدکده یهودی سوزه باشلایوب « افندم . بو آدم بنم شوقدر آلتونمی آلدی . شیمدی انکار ایدییور. » دیر .

قاضی خواجه‌یه « سن نه دیرسین » دیینجه خواجه « افندم . صورکز . بکا ایله بر پاره ویرمشمیدر . » دیمکله یهودی قصه‌یی تمامیله آکلاتیر. خواجه کوله‌رك « افندم بو یهودی بنم قومشومدر . احتمال که بن پاره صایارکن ایشیتمشدر . واقعا بکا ربم برچوق آلتون احسان بویوردی . دها بوندن بیك قاتیی‌ده ویرمکه قادردر . بو یهودی‌یه کلنجه : برمسلمانه اولوم درجه‌سنه کلسه‌بیله برپاره ویرمز . بردولایله بندن مالمی آلمق ایستر . شیمدی صورسه‌کز طیشاریده بیندیکم قاطیره‌ده صاحب چیقار . » دیینجه یهودی قاطیری‌ده الدن قاچیرمق قورقوسیله « البته بنمدر . محکمه‌یه پایان کلمه‌مك ایسته‌دیکك ایچون دها شیمدی آلنیکه چکدم . » دیر . قاضی‌یه بر تردّد کلیر . خواجه « کوردیکزیا افندم . شیمدی صیرتمده‌کی کورکه‌ده صاحب چیقار. » دیمکله یهودی‌یه بوس بوتون فنالق کلرك « اویله یا . اوده بنمدر . » دیینجه آرتق قاضی افندی حدتلنوب « بره شرّت یهودی . هم جمله‌مزك مسلّمی اولان بویله محترم بر آدمك اموالنی غصب ایتمك هم‌ده محکمه ایله اکلنمك ایسنه‌ورسین . بیقیل طیشاری » دیوب محکمه‌دن طیشاری‌یه چیقاریرلر .

خواجه کمال وقارله کورکنه بورونوب قاطیره بنه‌رك خانه‌سنه کیدر . مأیوس و نومید بر حالده خانه‌سنده دوشونمکده اولان یهودی قومشوسنی چاغیروب مالارینی بالتمام تسلیم وکندیسنی تطییب ایتدکدن صوکره « بر دها الله ایله قولی آراسینه کیروب ده عبادالله‌ی بیحضور ایتمه . » دییه نصیحت ایله‌مشدر . یهودی آبدالدر دییه اکلنمك ایسته‌دیکی بر ذاتدن بویله مکمل بردرس آلوب مغلوب اولونجه بردها برمسلمانه صاتاشمامقلغه یمین‌ایده‌رك خواجه‌نك النده مظهر هدایت اولمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ . خواجه مرحوم دورنده اوچ رهبـان هر اوغرادیقلری بلدەنك علماسیله مصاحبه ومباحثه ایلەیەرك سیر وسیاحت ایدرلرمش . دیار رومه واصل اولدیقلرنده کذلك اوجهتك مشهور عالملریله ملاقات آرزو ایتمەلریله محضا خوشجه بروقت کچیرمك ایچون سلطان زمانه خواجه نصرالدینی توصیه ایدرلر. وخواجەنك حاضر جواب وخوش صحبت اولدیغنی سویلرلر . سرای میدانده

حضور حاکمده خواجەنك یهودی ایله مرافعەسی

برضیافت ترتیب ایدیلوب خواجەیی و رهبانلری اورایه دعوت ایلرلر . تاتارك ورودنده هماندم خواجه اشـکنه بینوب عصاسینی الینه آلوب یوم معینده مجلسه حاضر اولور . آداب تام ایله سلام ویروب دعای پادشاهیی ادا ایلەدکدن صوکره اثنای صحبتده خواجه افندیه رهبانلرك آرزوسنی بیان ایلرلر . خواجه « اویله ایسه اوّلا مشکلاتمزی حل ایدەلم . بعده شرف مجلسدن استفاده ایلەیەلم .

بویورك باقه‌لم رهبانلر . برسؤالكز وارسه ایشیده‌لم » دیر . برنجی رهبان «افندی حضرتلری . دنیانك اورته‌سی نره‌سیدر . » دیر . خواجه عصاسیله اشكنك اوك آیاغینك صاغینی كوستره‌رك « ایشته اشكمك شو آیاغینی باصدیغی یردر . » دیر . رهبان « نه‌دن معلوم . » دیمكله خواجه « سوزیمه اینانمزسه‌كز ایشته اولچك . اكسیك ، زیاده كلیرسه اوكا كوره سویله‌یك » دیر . راهب

خواجه‌نك رهبانه دنیانك اورته‌سنی كوسترمه‌سیدر

مبهوت اولوب چكیلیر . رهبانك بری دخی ایلری كلوب « یا ، بوكوك یوزنده‌كی بیلدیزلر نه قدردر . » دیر . خواجه « اشكمك وجودنده نه قدر قیل وار ایسه اوقدردر . » دیر . رهبان « اوقدر اولدیغی نه بللی » دیمكله خواجه دخی « اینانمزسه‌ك صای . اكر فضله ، نقصان كلیرسه او وقت بر سوز سویله‌مكه حقك اوله بیلیر . » دیدی . رهبان « افندی . اشكك قیللری صایلیرمی . »

دیینجه خواجه دخی « یا کوکده‌کی ییلدیزلر صاییلرمی » دییه جواب ویرمکله بو رهبان دخی مهوت اولدی . اوچنجی رهبان دخی ایلری کلوب « ای خواجه . شو بنم صاقالمك قاچ قیلی وار . » دییه صورمغله خواجه اوکاده هیچ تردّد کوسترمه‌یرك « اشکمك قویروغنده نه‌قدر قیل وارسه اوقدردر . » دیدی . رهبان « نه ایله اثبات ایدرسین . » دیمکله خواجه « اوقولایدر . بر قیل سنك صاقالکدن ، بر قیل بنم اشکمك قویروغندن قوپاریرز . اکر مطابق کلمزسه او وقت حق سنکدر » دیر . رهبانلر خواجه‌نك ظرافتنه و حاضر جوابلغنه مفتون اولوب هدایت ربانی دخی ایرشمش اولمغله شرف اسلامله مشرف اوله‌رق خواجه « رحمة‌الله علیه » ه بنده اولدیلر .

﴿ لطیفه ﴾ ماوراءالنهرك اك معظم پادشاهلرندن اولوب بر وقت شهنشاه روم ییلدیریم بایزید خان مرحومك ممالکنه تجاوزایله مکله میانه‌لرنده مشهور انقره محاربه‌سی وقوعه کلن جهانکیر شهیر تیمورلنك بر مدت آقشهرده اقامت ایله مکله اوتوردیغی مدت خواجه مرحومه پك چوق التفات ایله مشدی . خواجه‌نك سایه‌سنده آقشهر اهالیسی تیمور خونخوارك قتل عامندن و سائر سیاست شدیده سندن خلاص اولمشلردی . نیته‌کیم میانه‌لرنده ظهوره کلن بعض لطائف بوراده ذکر اولونه‌جقدر . ازان جمله بر کون خواجه نصرالدین افندی مرحوم بر بویوك طایفه‌نك اوستینه اوچ اریك قویوب سلطان تیمورلنکه هدیه کوتورورکن یولده اریکلر اوته‌یه بری‌یه یووارلانمغه ، اوینامغه باشلار . خواجه هر نه‌قدر « اوصلو اوتورك . اوینامه‌یك . شیمدی سزی یرم » دیرسه‌ده دیکله‌مزلر ، ینه متّصل زیپلار ، یووارلانیرلر . خواجه حدّته کلدکجه یولده بربرر ایکیسنی یر . بردانه اریکی امیر تیمورك حضورینه تقدیم ایلر . پادشاه پك محظوظ اولوب وافر آقچه باغشلار . خواجه بر قاچ کون صوکره بر خبلی پانجاری بر سپته قویوب ینه پادشاهه کوتورورکن یولده بر آدم کوروب سؤالی اوزرینه امیر تیموره هدیه ایده‌جکنی سویله‌مکله « اینجیر کوتورسه‌ك دها حظ ایدر » دیمه‌سیله خواجه بر قاچ اوقه اك کوزل اینجیر تدارك ایدرك حضور سلطانه تقدیم ایلر .

پادشاه معیتنده‌کی ندیملره وغلامان خاصه‌یه امر ایلر. اینجیرلرك هپسنی خواجه‌نك باشندن کچیررلر . اونلر اینجیری یاپیشدیردیقجه خواجه متصل « شکر یارنی. حمد اولسون لطفکه احسانکه . مشاوره‌نك بر کتنی شیمدی آکلادم » دییه متصل میریلدانیرمش . تیمورلنك ایشیدوب « خواجه نه‌یه شکر ایدرسین » دیدکده خواجه دیمش‌که : پادشاهم . بن اولجه بر قاچ اوقه پانجار کتیریور ایدم . برکت ویرسون ، یولده برحریف بونی تعریف ایله‌دی . یا پانجار کتیره ایدم . بنم حالم نه اولوردی . نه باشم قاله جقدی ، نه کوزم قاله جقدی . شیمدی‌یه قدر خردوخاش اولمشدم .

﴿ لطیفه ﴾ تیمورلنك آقشهره یکی کلدیکی صیره‌ده خواجه‌نك خوش صحبت ولطیفه پرداز اولدیغنی ایشیدوب برکون خصوصی اوله‌رق دعوت ایلر. خواجه حضوره داخل اولدیقده کورورکه تیمور کمال وقارایله برمینده اوتورمش وبر آیاغنی کوشه‌سندن میندرك آلتینه صوقوب اوزاتمش . خواجه‌نك ورودیله تیمور هیچ وضعنی بوزمایوب آنجق اکرام اوله‌رق خواجه‌یه‌ده اوتوردیغی میندرك اوبراوجنده یرکوستررر. حال بوکه خواجه مرحوم کیبی آزاده مشرب عرفا وظرفا هیچ بر وقت کندیلرینه عادی طالقاووق معامله‌سی یاپیلدیغنی چکه‌مزلر. وحقلرنده اولونه‌جق احترامانده جزئی نقصان کوردیکلرنده ویا نور اخلاصدن خالی وشائبهٔ ریا ایله مالی برمعامله‌یه دوچار اولدیغلرنده نشئه واشراحلری قبض ووقاره مبدل اولور. علی الخصوص‌که خواجه مرحوم هرنه‌قدر خلقتنك آزاده‌لیکی حسبیله دنیاده هیچ برشیئی ، حتی علم وکمالی بیله کندینه پرده ایتمه‌مش ایسه‌ده ینه یرینه کلمجه شان جلیل علمك محافظه‌سی‌ده وجیبه‌دن اولمغله امیر تیمورك کرك اثنای دخولده لازم کلن تعظیمی ادا ایتمه‌مه‌سی ، کرك آیاق اوزاتمه‌سی خواجه‌یی صوك درجه حدتلندیرمشدی . حال بوکه نفس الامرده تیمورلنك طوپاللغندن ناشی اویله قولایجه قالقوب اوتوره‌مادیغی کبی راحتجه اوتورمق ایچون کندیسنی آغیر آغیر بروضع مخصوص اوزره ایستیف ایدردی . آیاغینك برینی اوزاتمه‌سی‌ده بالطبع بوسببدن ناشی ایدی . طور عظمت کارانه‌سی ایسه مظفریات متوالیه‌سنك کندیسنده

حصوله کتیردیکی بر طبیعت ثانیهٔ جهانکیرانه ایدی . یوقسه خصوصیت حالی غایت کشاده مشرب ، سخن شناس، اولدیقجه کرمکار ، علما پرور وهنر دوست بر آدم ایدی . صوکره‌لری خواجه ایله‌ده میانه‌لرنده خیلی مخالصت حاصل اولمش ایدی . الحاصل خواجه یاکلش ذهابی اوزرینه طارغینلغنی‌ده بللی ایتمه‌یه‌رك ـ بارد برصورتده ـ کوستریلن یره اوتوردی. آبداللغه اوروب خواجه‌ده بر آیاغینی میندر آلتندن اوزاندی . پادشاه خواجه‌نك بووضعندن بحضور اولوب کندی کندینه « بن معذورم . علی الخصوص که پادشاهم . بو آدم بزه آکلاتدیقلری کبی دکلمش. تخفلقسه ؛ تخفلق بونك نره‌سنده . » دییه‌رك آرتق خواجه‌یی اینجیتمك قصدیله خود بخود دیدی که : سنکله اشکك آراسی چوق اوزاق اولماسه کرك . خواجه درحال « آرامزده آنجق ایکی اوچ آرشینلق بر مسافه وار یوق کیبیدر . » دیدی . تیموری درحال تهور سباعانه استیلا ایتمشسه‌ده فقط آمالنه قاووشنجه‌یه قدرحیاتده معروض اولدیغی انواع تحقیرات ومصائب کندیسنی مکمل پیشیرمش وهرحالده اعتدالنی محافظه ایده‌بیله‌جك حزم وبصیرت صاحبی برداهیٔ صاحبقران کسیلش اولمغله خصمنی هروقت پارچالایه بیلمك امنیتی کندیسنه بر سکون طبیعی ویرمشدی ، آلدیرمه‌دی . او آرالق یمك کلدی . طعامه باشلادیلر . بعض آفاقی صحبت آراسنده همان تیمور خواجه‌نك صوراتینه طوغرو آقسیریر . خواجه برطوربذله کویانه‌ده « پادشاهم انسانك صوراتینه طوغرو آقسیرمق عیب دکلمی. » دیدیکجه تیمورلنك قیدسزجه‌سنه « بزم دیارده عیب دکل . » دیر . یمکدن قالقیلوب شربتلر ایچلدکدن صوکره خواجه بر آرالق برطرفنی بوشه کتیروب غایت مهیب برضرطه چکر . تیمور خواجه‌یی برنظر غضوبانه‌ایله سوزوب « نه‌در بوایتدیکك تربیه‌سزلك . بوعیب دکلمی . » دیر . خواجه‌ده « بزم بورالرده عیب دکلدر . اونك سسنه کیمسه قولاق ویرمز . » دییه جواب ویرر . غایت مختصر وبارد آفاقی صحبتدن صوکره خواجه افندی وداع ایدر. یولده کیدرکن منلاسی «افندی نیچون اویله بر پادشاه جبّارك حضورنده بیللندك . » دیدکده خواجه کندیسنده اندرکورولور برجدّیتله متوجّه اولوب « منلا، منلا. امام اوصورنجه جماعت.....» دیمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ . خواجه بركون قاز پيشيرتوب پادشاهه كوتورور . يولده كيدركن اشتهاسنه غلبه ايدەمەيەرك قازك بر بوطنى سپر بر يرده معدەيەاينديريرر. حضور پادشاهه واروب اصولى وجهله هديەسنى عرض ايلر . بر بوطنك نقصانى تيمورلنكك كوزينه اصابت ايتمكله « خواجه . هانى بو قازك بر آياغى . » ديرر. خواجه هيچ وضعنى بوزمايەرق « بزم آقشهرك قازلرى هپ تك آياقليدر. [١] اينانمزسەك باق شو چشمه باشندەكى قازلره . » ديرر . واقعا او اثناده چشمه باشنده آياقده طوران قازلر كونشلەمك ايچون بر آياقلرينى صاقلايەرق تك آياقله باشلرينى كوكسلرينه طاياپوب اويومقده ايديلر . پادشاه پنجرەدن باقديغنده تك آياقلى اولەرق مشاهده ايلەدى. حال بوكه بالتصادف نوبت اورولمق زمانى اولمغله برچوق مهترلر جسم كوسلره ، طاووللره بر اوغوردن چوماقلرى ايندىروب كرّەنايلر ، بورولر غلغلەيله قبهٔ سمايى ولولەيه ويرمەلريله قازلر ايكى آياق اوزره اولەرق بر محل فرار آرەمق عزميله مترددانه اويانه بويانه قوشمغه باشلاديلر . همان تيمور خواجەيى پنجره اوكنه چاغيروب « خواجه . سن يالان سويله يورسين. باق قازلر هپ ايكيشر آياقليدرلر . » ديدنجه خواجه نصر الدين رحمة الله عليه « او چوماغى سن يىسەيدك دورت آياقلى اولوردك » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ . خواجه قاضى ايكن ايكى آدم كلوب برى « شو آدم بنم قولاغيمى ايصيردى » ديه دعوا ايدر. ديكرى ده « خير افندم. كنديسى كندى قولاغنى ايصيردى » ديه جواب ويرير. خواجه « برازدن كليكزدەسزەجواب ويرەيم » ديديكدن صوكره حرمه كيروب كندى خصوصى اوطەسنه چكيلەرك « باقەيم انسان كندى قولاغنى ايصيره بيليرمى . » ديه قولاغنى چكوب اوغراشيركن صيرت اوستى دوشر، باشى برمقدار چنزيلير. بر بز باغلايوب محكمەيه چيقار. ينه دعواجيلر كلوب مدّعى خصمنك جوانى جرح ايلەمك صددنده « افندم. قاضى افندى. انصاف ايديكز. هيچ بر آدم كندى قولاغنى ايصيرىرمى. »

---

[١] بوراده تيمورلنكده فنا بر ايهام وار يعنى طوپال قاز ياپيور .

دیینجه خواجه مرحوم « ایصیریر اوغلم . ایصیریر . حتّی دوشرده باشی بیله یاریلیر . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . بر کیجه یاریسی سوقاقده خواجه‌نك قاپوسنك اوکنده بر گورولتی اولور . خواجه چیقوب غوغانك سببنی آکلامق ایستر . زوجه‌سی « افندی . نه‌که لازم . یات برکده ، کیجه یاریسی گورولتی آراسینه قاریشمه . » دیدیسه‌ده دیکله‌مه‌یوب همان یورغانینه بورونور ، قاپونك اوکنه چیقار . خواجه مسئله‌یی آکلامغه اوغراشیرکن او گورولتی آراسنده بر حریف کلوب بر آصیلشده یورغانی خواجه‌نك اوستندن صویوب آلیر ، چیقار ، گیدر . خواجه بو معامله‌دن‌ده شاشالایوب اویله سرسم بر حالده بر مقدار دها طورمشسه‌ده زیاده‌جه اوشویوب ذاتاً هرکس‌ده طاغلمغه باشلامش اولمغله تیتره‌یه‌رك ایچری‌یه گیرر . قاریسی « افندی . غوغانك اصلی نه ایمش » دیه‌صورنجه « نه اوله‌جق . غوغا بزم یورغان اوزرینه ایمش . یورغان گیتدی ، غوغا بیتدی » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ برکون زوجه‌سی « افندی . بنم ایشیم وار . شو چوجغی براز کزدیر . » دیر . خواجه چوجوغی اکلندیرکن چوجوق اوزرینه ایشر . خواجه‌ده حدتلنوب یره بیراقیر ، اوغلانك اوستنه باشدن آیاغه قدر ایشر . چوجوغك آغلامه‌سی اوزرینه قادین کلوب خواجه‌نك معامله‌سنی گوره‌رك « افندی . نه ایچون یاپدك بوایشی . » دینجه خواجه حدتله « به قاری . اکر اوستنه باشقه بری ایشه‌سه‌یدی . بن یستهلردم . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ برکیجه آی ایشیغنده خواجه باقارکه باغچه‌ده برهیبتلی ، جثه‌لی کیمسه اللرینی گرمش طورویور . همان قاریسنی اویاندیروب « یاهو . چابوق شو بنم اوقمی یاپمی گتیر » دیر . کلنجه همان اوقی یایه محکم گزله‌یوب « یاحق . » دیه‌رك عشقله برپرتاو ایدر . اوقك تام قارننده صاپلاندیغنی کورور . « أر اویونی بردر . شیمدی دکمه کیفنه . اوصباحه قدر قیوریله قیوریله جان ویره طورسون . » دیه‌رك همان ایچری گیرر . قاپویی صاغلامجه قاپار ، یاتار . برده خواجه علی السحر قالقار ، باغچه‌یه چیقوب باقارکه مکرینه کیجه اوردیغی کندی

قفتانی [یینیشی] ایمش . گوندوزدن زوجه‌سی ییقایوب ـ صباحه قدر قوروسون دییه ـ ابیه گرمش ایمش . تاگوبکی حذاسندن قفتانه بوبوك بررحنه آچیلمش . خواجه همان سجدهٔ شکره قاپانوب یوکسك سسله « شکر یاربی . لطفکه بیك شکر . » دییه دعایه باشلادی . زوجه‌سی « افندی . نه اولدی . بزده شوحمد وشکرك اصلی آکلایه‌لم . » دیجه « به شاشقین قاری . کورمه‌یورمیسین اوقك ضربه‌سینی . تام گوبکی اورته‌سندن برطرفندن دلمش ، اوبر طرفندن کچمش . آووج ایچی گبی پاره‌لامش . یا او اشاده ایچنده بن اوله‌یدم . نه اولوردی حالم » دییه ب خواجه صوراتنی بوروشدیره‌رق ایکی بوکلوم اولدیغی حالده هم بر الیله قارنینی طوتار ، هم آغزیله متصل شکر وحمد ایدییوردی .

خواجه‌نك آغاج اوزرنده باصدیغی دالی کسمه‌سیدر

﴿لطیفه﴾ . خواجه بر کون بر آغاجه چیقوب بینـدیکی دالی کسمکه

باشلار . آشاغیدن بری بوحالی کوروب « بره آدم نه یاپیورسین شیمدی دوشه‌جکسین » دیر . خواجه بوکا هیچ اهمیت ویرمزسه‌ده هماندم دل چاتیر چوتور قیریلیر ، خواجه‌ده یالدیر ، کولدور دوشر . خواجه یاره‌سنه بره‌سنه باقایه‌رق همان فیرلایوب او آدمی بولور . « آی اوغول . آکلاشیلدی . سن ارباب مکاشفه‌دن بر آدمسین . مادام‌که بنم دوشه‌جکمی بیلدك ، اوله‌جکمی‌ده

خواجه باصدیغی دالی کسه‌رك دوشدیکنك رسمیدر

بیلیرسین. الآ بنم زمان وفاتمی خبر ویر . » دیه یاقه‌سندن صاریلیر ، بیراقمز. حریف یاقه‌سنی قورتاروب یولنه دوام ایتمك ایچون « اشککه اوطونی یوکله‌توب یوقوش یوقاری کیدرکن اشك برکره اوصورنجه جانکك یاریسی کیدر ، ایکنجیسنده هپسی چیقار . » یولنده عامیانه بر جواب ویروب یولنه روان اولور . خواجه اشکك برنجی ضرطه‌سنده کندیسنده اولوم علامتلری حس ایدوب ایکنجی اوصوروقده بوسبوتون سیکیرلری بوشانه‌رق « ای واه . بن

اولدم » دیر ، کندیسنی بیراقیوبرر . جوار کویلیلری خواجه‌نی اویله بت بکیز اوچمش ، ییغیلی ویرمش کورونجه باشنه اوشه‌رك « بچاره آدم اولمشدر . » دییه‌رك همان کویدن بر تابوت کتیروب خواجه‌نی قویارلر . شهره کوتورورکن یولده چامورلی صارپ بر باتاقلغه تصادف ایدرلر . یول چاتاللانوب بر قاچ کچید کورونورسه‌ده هانکیسی دها ایی اولدیغنی کسدیره‌مه‌یه‌رك « عجبا شورادن‌می کیتسه‌ك ، یوقسه بورادن‌می » دییه مشاوره‌یه قویولمالریله خواجه تاوتدن باشنی قالدیروب « بن صاغ ایکن شورادن کچردم . امانه سز بیلیرسیکز . » دیمشدر .

خواجه تابوتدن باشنی قالدیروب جماعته خطاباً — بن صاغ ایکن شورادن کچردم

﴿ لطیفه ﴾ . بر کیجه خواجه مرحوم یاتیرکن طامده برخیرسز کزدیکنی حس ایدر . قاریسنه دیرکه : کچن کیجه کلدم . قاپویی چالدم ، طویمادك . بن‌ده شودعایی اوقودم . آیك شعله‌سینه یاپیشوب خانه‌یه کیردم . باجه‌دن لاقیردی‌یی

دیکله‌مکده اولان خیرسیزده دعایی حفظ ایدرك همان اوقور . آیك شعله‌سنه ایکی اللریله صاریلوب یاواشجه اینمك سوداسیله کندیسنی قالدیرر ، طامدن آشاغی بیراقی ویریر . « پات . » دییه یره دوشر ، خردوخاش اولور . خواجه همان قوشه‌رق خیرسیزك یاقه‌سندن صاریلیر وبرطرفدن « قاری . چابوق . مومی گتیر . خیرسیزی یاقه‌لادم . » دیه باغیرنجه بی‌تاب خیرسز ایکله‌مه قبیلندن « لطف ایله . افندی حضرتلری . عجله ایتمه . اودعا سنده ایکن بوعقل بنده‌ایکن ، بن بورادن اویله قولای قولای قیمیلدانوب‌ده الکدن قورتوله‌مام . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . برگون خواجه‌نك خانه‌سنه خیرسز گیرر . حرمی تلاشله « افندی . خیرسز گزبنیور . » دیمکله خواجه غایت قیدسز بر طورله « قاری سن هیچ طیغه . کاشکه اوایشه یارایه‌جق برشی بولسون‌ده الندن آلمه‌سی قولایدر . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ . بر کیجه قاریسی « آقوجه ، براز ایلری کیت . » دیینجه همان خواجه پاپوشلری آیاغینه چکوب آلدی یورویی ویردی . ایکی ساعت قدر کیتدکدن صوکره بر بیلدیکی آدمه راست کلوب « بنم قاری‌یه سویله . داها کیده‌یمی . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ . خواجه بر کیجه یاتیرکن « آمان قاری قالق . مومی یاق . خاطریمه پارلاق بر مصرع کلدی . یازه‌یم . » دیر . قادین همان قالقوب مومی یاقار . دیویت قلم کتیروب بر کاغده کمال اعتنا ایله یازار . مومی سوندوروب یاتمق ایستر . قادین « جانم افندی . بویله کیجه یاریسی صبق‌فبقی یازدیغك شیئی اوقو ، باقه‌لم . » دیینجه خواجه بورننه کوزلکنی قویوب شویله اوقومش :

یشیل یاپراق آره‌سنده قاره طاووق قیزیل بورنی

﴿ لطیفه ﴾ خواجه افندی بر ایکی دفعه اوینه جکر کتیرر . قاریسی دوستنه یدیرر . آقشام طعامنده خواجه‌نك اوکینه خمور مانجه‌سی قویارمش . برکون خواجه « آقاری . بن آره صیره جکر آلییورم . یمك قسمت اولمایور .

نره‌یه کیدییور . » دییه صورماسنه قادین « هپ کدی قاپیور . » دییه جواب ویرنجه خواجه همان قالقوب بالطه‌یی صاندیق ایچینه کیلیدلر. قادینك « بالطه‌یی کیمدن صاقلایورسین . » دیمه‌سنه خواجه « کدیدن ... » دییوب تکرار قادین « کدی بالطه‌یی نه یاپسین . » دییه متعجبانه صورنجه خواجه رحمة‌الله علیه « به قادین . ایکی آقجه‌لق جکری قاپان قرق آقجه‌لق بالطه‌یی آلمزمی . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ برکون خواجه زوجه‌سیله برابر کول باشینه چاماشیر ییقامغه کیدرلر . چاماشیرلری ییغوب صابونی قویوب ایشه باشلایه‌جقلری اثناده همان برقاره قوزغون کلوب صابونی قاپوب کیتمش. قاریسی « افندی یتیش . صابونی قوزغون قاپدی . » دیه هایقیرمغله خواجه فتورسزجه « آقاری . نه تلاش ایدییورسین . وارسین آلسین . اونك اوستی بزدن کیرلیدر . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ برگون خواجه‌نك زوجه‌سی دیکر قادینلرله برابر آقشهر کولی کنارنده چاماشیر ییقامغه کیدرلر . مکر اورانك اعیانی‌ده آدملریله برابر اوجواره کزمکه چیقمش ایمش . چاماشیر ییقایان آچیق ، صاچیق قادینلری سیر ایتمکه باشلامش . خواجه‌نك زوجه‌سی « به تربیه‌سزحریف نه‌باقییورسین » دییه پایلامغله اعیان آدملرینه « بوکیمك قاریسیدر. » دییوب « خواجه‌نصرالدین افندینکدر » دیرلر . ایرته‌سی کون اعیان خواجه‌یی چاغیرتیر . « فلان البسه کیمش فلان شکل وسیماده قادین سنکمیدر . » دییوب « أوه‌ت » جوابنی آلیر. اعیان « هایدی اونی بکا کوندر » دییوب خواجه نه یاپه‌جغنی سؤال ایله‌مه‌سی اوزرینه « اوکا بر شی صوره‌جغم » دیینجه خواجه « بکا صورده بن‌ده کیده‌یم اوکا صوره‌یم » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك اوغلینه « پاطلیجان نه‌در . » دییه صورمشلر . « کوزی آچیلادیق صیغیرجق یاوروسیدر . » دیینجه خواجه اورادن کمال افتخارله آتیلوب « بن اوکرتمه‌دم. اوغلان کندیسی ذهننده بولدی . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه نصرالدین بر بربردن تراش اولوب بر آقچه ویریر .

ایرتەسی هفته ینه تراش اولدیقدن صوکره بربر معتاد وجهله آیینه‌یی خواجه‌نك اوکنه قویار . خواجه بربره دیرکه : بیلیورسین که بنم باشمك یاریسی کلدر . شوصورتده سن هروقت یاریم باش تراش ایتمش اولیورسین. کچن هفته نککی ایله برابر ایکی تراش برآقچه‌یه اولسه اولمزمی .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه أولنه‌جکی اقشام اشی دوستی دعوت ایدرلر . هرکس یر ایچر . خواجه‌یی چاغیرمغه اونوتورلر . اك سودیکی زرده‌دن محروم قالنجه خواجه طاریلیر ، چیقار کیدر . برآره‌لق خواجه‌یی آرارلر بوله‌مزلر . اوته‌یه بری‌یه آدملر صالدیررلر . بیك مشکلاتله اوزاق بر محلدن یاقه‌لار کتیررلر . ارکان عائله‌دن بعضلری « کل آجانم نرده‌سین . کردکه کیره‌جکسین . ایکی ساعتدر سنی آرایورز . » دیینجه خواجه طارغین بر صورتله « نه‌مه لازم . صاری آشی یبین کیرسین کردکه » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ بروقت خواجه کاروانله سفره کیدرکن بر صباح ابرکندن هرکس علی العجله حیوانلرینه بینمکه باشلارلر . خواجه‌نك آتینی‌ده بینك طاشینه حاضرلارلر. اوزنکی‌یه هماندم صاغ آیاغنی کچیروب صچراینجه خواجه‌نك یوزی آتك صاغرینه کلیر . « افندی یازیق سکا . آته ترس بیندك. » دیدیکلرنده خواجه « بن ترس دکلم . حیوان صولاقدر . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك « حمّاد » نامنده حبشی برتلمیذی وار ایمش . برکون خواجه‌نك البسه‌سنده‌کی مُرکّب لکه‌سنی صوردیقلرنده « دون بزم حماد درسه کچ قالمش ، قوشوب ترله‌مش‌ده الیمی اوپرکن اوستمه تری طامله‌دی . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ برکون خواجه منبره چیقوب « مسلمانلر . سزه بر شی سویله‌یه‌جکم . اوغللرکز اولورسه زنهار آدینی ایوب قویمایکز . زیرا خلقك دیلنده چوقجه سویله‌نه سویله‌نه ایپ اولور . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بروقت آبدست آلمش . برآیاغینه صو یتشمه‌مش .

قاز کبی بر آیاغی اوستینه طورمش . « افندی نه یاپیورسین . » دییه صورانلره « صول آیاغمك آبدستی یوقدر . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ بر آقشام خواجه‌یه بر مسافر گلیر . یاتارلر . کیجه یاریسی مسافر « افندی . صاغ طرفکده موم وار . ویرده یاقه‌یم . » دیر . خواجه « سن دیمی اولدك . بن بوزیفیری قارانلقده صاغ طرفمی نه بیله‌یم . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ برکون خواجه‌یه « سنك طالعك نه‌در » دیرلر . « تکه‌در . » دیر . « افندی زایچه‌ده هیچ تکه یازمز . » دیرلر . خواجه بن چوجوقدم . والدم طالعمی یوقلاتدی . جدی‌در دیدیلرایدی . » دیدی . « افندی جدی تکه دکل ، اوغلاق دیمکدر » دیمه‌لریله « به احمقلر . بن‌ده بیلیرم « جدی » نك اوغلاق اولدیغنی . فقط آنام بنم طالعمه باقدیرلی قرق ییل اولدی . اوزماندن بری اوغلاق تکه اولمه‌دیمی . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ بر زمان خواجه سیوری حصارده خطیب ایکن صو باشی ایله غوغا ایدر . تصادفاً اواثناده صو باشی اولور ، دفن ایدرلر . خواجه‌یه « افندی . کل تلقین ویر . » دیرلر . خواجه « باشقه آدم بولك ، بنمله غوغالیدر . سوزیمی طوتمز . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ ایکی قومشو بربرینه بیتیشیك خانه‌لرینك قارشیسنده‌کی دکانده اوتورورکن برکوپك کلوب ایکی أوك اورته‌سی حذاسنده سوقاغه یستهلر . بری دیر : سنك اویکه یاقیندر ، سن قالدیر . اوبری « خیر سنك أویکه داها یاقیندر . سکا دوشر . » دییه‌رك نزاعی آرتیروب محکمه‌یه کیدرلر . مکر خواجه افندی‌ده قاضینك یاننده بولونیورمش . قاضی خواجه مرحومله اکلنمك ایچون « افندی . بودعوایی سن فصل ایت . » دیینجه خواجه مدعیلره خطاباً بلا تردد « او سوقاق طریق عام دکلمی . او بر هوادر ، کیمسه‌نك ملکی اوله‌مز . بوصورتده نه‌سکا دوشر ، نه‌وکا دوشر اونسنه قاضی افندی‌یه دوشر » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون خواجه‌نك بوزاغوسنی بوکه‌لك طوتمش. اوته بری قوشارمش . خواجه همان بر صوپا یاقالایوب اوکوزی دوکمکه باشلامش . « خواجه. شیمدی بونی نه‌یه دوکیورسین ، قباحتی نه‌در . » دیدکلرنده « هپ صوچ بونکدر. بو اوکره‌تمه‌مش اولسه دونکی بوزاغو بوخاشاریلغی نه‌بیلسین . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ بر گون خواجه دربنده گیدرکن بر چوبانه راست گلوب چوبان « افندی . فقیه‌میسین » دیر. خواجه « أوه‌ت » دیر. چوبان دیرکه : باق شو درمنك ایچنده یاتان جانلره . بونلره مسئله صوردم . بیله‌مه‌دیلر . هپ اولدوردم . ابتدا کل سنکله قول ایده‌لم . جوابه قادر ایسه‌ك مسئله‌صوره‌یم. دکلسه‌ك صورمایه‌یم». خواجه جواباً « نه‌در سؤالك . » دیر. چوبان « آی یکی ایکن کوچوك اولور . صوکره بوبور . تکرلك اولور . اون بشندن صوکره کوچولور . هلال قدر قالیر . صوکره غائب اولور . او أسکی آیی نه‌یاپارلر . » دیر . خواجه « شوقدر شیئی بیله‌مدکمی . او اسکی‌بن آیی اوزاتیرلرده شیمشك یاپارلر . کورمزمیسین ، گوك گورله‌ینجه باصل قیلیج گبی پارلار. » دییجه چوبان « آفرین فقیه . ایی بیلدك . بن‌ده اویله فکر ایدردم . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ بروقت برکویلی خواجه مرحومه برطاوشان کتیریر. خواجه کویلی‌یه الدن گلدیکی قدر عزت واکرام‌ایدر. برهفته صوکره ینه‌گلیر. خواجه طانییه‌مز . « کچن هفته سزه طاوشان گتیرن کویلی‌یم » دیر . خواجه حسن قبول گوستروب چوربا چیقاریر . « طاوشان صویندن چوربایه بویورك » دییه لطیفه ایدر . برقاچ گون صوکره اوچ دورت کویلی‌گوب مسافر اولمق ایسترلر. خواجه « سز کیملرسکز . » دییه صورار . « طاوشان گتیرنك قومشولری‌یز » دیرلر . خواجه بونلره‌ده لقمه چیقاریر ، مهمان ایدر . بر هفته صوکره ینه برقاچ کیشی کلیرلر . خواجه بونلره‌ده صورار . « طاوشانی گتیرن کویلی‌نك قومشوسنك قومشوسی‌یز » دیرلر . خواجه « خوش گلدیکز » دییوب اورته‌لق

قارارمه‌دن همان اوكلرينه برطاس صوگتيريز . كويليلر طاسه حيران حيران باقديقدن صوكره « افندى بونه‌در . » ديمه‌لريله خواجه دخى « طاوشانك صوينك صوييدر . » ديمش .

﴿ لطيفه ﴾ . بر كون خواجه اشكينه بينوب شهر خارجنده‌كى باغچه‌سنه كيدركن يولده آبدست بوزه‌جغى كلير . صيرتندن آبدستلكى چيقاروب اشكك اوستنه آتار . كنديسى برايكى آديم ايلريده بر آغاج سپرنده آبدست بوزار . او اثناده برخيرسز كلوب ياواشجه خواجه‌نك جبه‌سنى آلير كوتورور . خواجه

خواجه ـ كتير آبدستلكمى آل سمريكى

كلير باقاركه جبه چالنمش . همان اشكك سمرينى صيرتندن چيقارر ، آرقه‌سنه گيَر . اشكك قچينه محكم برقامچى ايندروب « ناصل چالدير دكسه اويله‌جه كتير آبدستلكمى ، آل سمريكى . » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ برگون محله چوجوقلری بر برلرینه « گیکز. خواجه‌یی آغاجه چیقاروب پاپوشلرینی چاله‌لم . » دییه قرارلاشدیریرلر . بر آغاجك دیبنده « کیمسه بو اغاجه چیقامز . » دییه شدتلی مباحثه‌یه باشلارلر . خواجه اورادن کچرکن بحثه قولاق ویروب ایچلرینه قاریشه‌رق « بن چیقارم . » دیر . چوجوقلرده « چیقامزسین . چیقیله‌جق کبی کورونور امّا هر بیکیدك کاری دکلدر . کیت ایشیکه . » دیرلر . خواجه پر آتش کسیلوب « چیقارمی‌م . چیقامزمی‌م .

خواجه — بلکه آغاجدن اوته‌یه یول دوشر دیدیکنك رسمیدر

بن شیمدی سزه کوستریرم » دییه‌رك همان خواجه اتکلرینی بلینه چمره‌یوب پاپوشلری صقی صقی قوینه صوقمغه اوغراشیر . چوجوقلر « افندی . پاپوجی نه‌یه قوینکه صوقیورسین . آغاجده پاپوجك نه‌لزومی وار . » دیدیکلرنده خواجه « ای ... نه بیلیرسیکز اولادلر . حاضر یانمده بولونسون . بلکه آغاجدن اوته‌یه یول دوشر . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون تیمورلنك خواجه‌نی جرید اویونه دعوت ایدر . « حوانه بینسون کلسون‌ده براز جرید اوینایه‌لم » دیر . خواجه‌نك بر قوجه اوکوزی وار ایمش . همان اوکوزك صیرتینه بر پالان اوروب میدانه حاضر اولور . خلق بونی کورونجه قهقهه‌لری میدانی ولوله‌یه ویریر . امیر تیمور حضورینه جلب ایدوب « خواجه! جرید اوینده حیوانك غایت کچویك

خواجه‌نك جرید اوینامق ایچون اوکوزه بنوب میدانه کلدیکیدر

اوله‌سی وقوش کبی سکیرتمه‌سی لازمدر. بو بطال ، قالتابان اوکوزه نه‌یه بیندك » دیدیکده خواجه دیمش که : واقعا بش اون سنه‌در تجربه ایتدیکم یوق . فقط بوزاغی ایکن کورووردم . اویله قوشاردی که آردندن آت دکل قوش بیله یتشمزدی .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون قیزی کیلاره بر شی آلمق ایچـون گیردکده باقارکه خواجه برکوپ آرقه‌سینه کیزلنمش یاتیبور. « افندی بابا. بوراده نه یاپیبورسین. » دینجه « آقیزم نه یاپه‌جغم . شـو آناکك الندن غربت ایللرده أوله‌یم‌ده باری قورتوله‌یم . » دیمش .

خواجه‌نك کیلارده کوپ آرقه‌سنه صاقلانوب قیزیله محاوره‌سیدر

﴿ لطیفه ﴾ بر کون نصرالدین افنـدی أونده اوتورورکن بر آدم قاپویی چالار . خواجه « نه ایسترسین . » دیر . « برپارچه آشاغی‌یه گیکز . » دیر . خواجه آشـاغی‌یه اینوب قاپویه وارنجه فقیر آدم « صدقه ایسترم . » دییجه خواجه حدتله‌نوب فقط هیچ طورینی بوزمایه‌رق « یوقاری کل. » دیر. فقیر تا کندی اوتوردیغی اوست قاته چیقنجه خواجه « الله ویره. » دیمکله فقیر « بهی

افنـدی . مادامکه بوش کوندره جکدك . نیچون آشـاغیده سویله‌مه‌دك » دیینجه خواجه « یا بن یوقاریده ایکن سن نه ایچون سویله‌مه‌دك‌ده بنی تا قاپونك ارکینه قدر ایندیردك . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ . برگون خواجه ،ملالری آرقه‌سـنده اولدیغی حالده جامع شریفه درسه گیدرکن مرکبنه ترس بینر . منلالر « خواجه افندی نیچون بویله

خواجه اوگده مرکبه ترس بینمش ، آرقه‌ده طلبه کلییور

ترس بینوب راحتسز اولیورسین » دیدیکلرنده افندی جواباً « اکر طوغری بینسه‌م سز بنم آرقه‌مده قاله جقسکز . سز اوگده کیده جك اولسه‌کز سزك آرقه‌کز بنم اوکمه دوشه‌جك . ایمدی بویله‌جه بینمك اولادر . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ . مرحوم نصرالدین افندینك برمقدار آقچه‌سی وار ایمش .

برکون خانه‌سی تنها ایکن بر یری قازار ، کومر . قاپویه قدر کیدر ؛ باقار . « بن خیرسیز اولسهم بونی درحال بولورم . » دیر ، اورادن قالدیریر ، باشقه یره کومر . ینه اوزاقدن معاینه ایدوب « بوده اولمه‌دی . » دییه‌رك باشقه بر یره صاقلار . الحاصل هیچ برینه کوکلی قانع اولمز . مکر خانه‌سنك اوکنده بر تپه‌جك وار ایمش . باغچه‌سندن بر اوزون صیریق کسوب آچقه‌یی طوربه ایله بوصیریغه باغلار . کوتوروب صیرینی او تپه‌یه دیکر . آشاغی اینوب یوقاری نظر ایدر . آرتق کوکلی راحت اولوب « آدم قوش دکل‌که اوچه‌ده بونك اوزرینه چیقه . أیی یرینی بولدم . » دییه‌رك کیدر . مکر حرامزاده‌نك بری خواجه‌یی کوزه‌تیر ایمش . خواجه کیتدیکی کبی تپه‌یه چیقار ، صیرینی سوکر ، چیقاریر . آچقه‌یی آلیر . صیریغك تپه‌سینه بر آز صیغیر تزه‌کی سورر . صیرینی ینه یرینه دیکر ، کیدر . بر آره‌لق خواجه‌یه آچقه لازم اولمش صیریغك دیبنه کلیر ، کورورکه آچقه طوربه‌سیله کیتمش . صیریغك تا تپه‌سنده صیغیر تزه‌کی‌وار . کندی کندینه کمال حیرتله « بن بو صیریغه آدم چیقامز دیر ایدم . یا بونك تپه‌سنه صیغیر ناصل چیقمش . سبحان‌الله . بو بر غریب ایشدر . » دییوب باشینی صالارمش . رحمة‌الله علیه .

﴿ لطیفه ﴾ . بر کون خواجه أوینه کلیرکن بر قاچ طالب علمه راست کلیر . « افندیلر بوکیجه بزه کیده‌لم . بابا چوربا‌سنی بزده ایچه‌لم » دیر . طلبه « پك کوزل . » دییوب خواجه‌نك آرقه‌سنه دوشر . أوه کلیرلر . خواجه « بویورك . » دییوب اوطه‌یه چیقاریر . ایچری کیرر « قاریجیغم بر قاچ مسافر کتیردم . بر طاس چوربا ویرده ییه‌لم . » دیمکله زوجه‌سی « آه ، افندی أوده یاغمی وار ، پیرینجمی وار . مصرف کتیردیکك وارمی‌که چوربا ایسترسین » جوابنی‌ویرر . خواجه محزون اولوب « قادین . ویر اورادن بکا چوربا طاسینی . » دیر طاسی آلوب افندیلرك یانینه کیه‌رك « افندیلر . تعییب ایتمه‌یکز . اکر بزم أوده یاغ ، پیرینج اولسایدی سزه شو طاس ایله چوربا چیقاره‌جق ایدم . » دیمش .

﴿ لطيفه ﴾ بر وقت خواجه خسته‌لانير . قومشو قادينلرى ايشيدوب خاطر صورمغه كليرلر . خواجه‌يى ايجه بولوب قادينلردن برى لطيفه قصديله « افندى . الله گچندن ويرسين. شايد سكا برامر حق واقع اولورسه نه ديه‌رك ياس طوتەلم . » ديه صورنجه خواجه اوحالنده‌ده بذله كولقدن واز كچمه‌يوب « قادينلرك صحبتنه طويمزدى ديه آغلاييكز . » ديه‌رك قادينلرى گولدورمشدر .

خواجه‌يى قومشو قادينلرك عياده‌سيدر

﴿ لطيفه ﴾ خواجه ينه بركون تيمورك اقامتكاهنه واريرر . بونى برقالتابان آته بيندروب معيتنده آوه كوتورور . آو اثناسنده ياغمور ياغمغه باشلار . هركس آتلرنى تپوب قرارگاهه واريرلر . خواجه‌نك آتى يورومه‌ديكى جهتله بالطبع قاچه‌مز . همان خواجه چيلانوب اثوانى آتينه آلير . يولده ياغمور كسيلنجه البسه‌نى گيوب منزلگاهه ايريشير . پادشاه خواجه‌يى ايصلانماش كورونجه سبب وحكمتنى سؤال ايلر . خواجه « انسان بويله بيكيت آتك اوستنده

ایصلانیرمی . یاغمور باشلاینجه همان بر اوزنکی چالدم . بنی قوش کبی منزله ایرشدیردی . » دیر . پادشاه متعجب نولوب امر ایدر . اوحیوانی باش طاوله‌یه باغلارلر . او اثناده ینه شکاره کیدرلر . پادشاه او آته بینر . بالتصادف ینه یاغمور یاغار . خواجه وسائرلری حیوانلرینی تپوب همان قرارگاهه ایریشیرلر . پادشاه اوتنبل آت اوزرنده مکمل صورتده ایصلانیر . گیج وقت منزلکاهه واصل اولور . ایرته‌سی کون خواجه‌یی چاغیرتوب تکدیر ایدرك « سکا یاقیشیرمی .

خواجه‌نك البسه‌سنی آلتینه آلوب چیپلاق آنه بیغه‌سیدر

بکا یالان سویله‌دك . آلداتدك . بنی قیرده صوجوق کبی صیر صیقلام ایتدك . » دیدیکده خواجه « جانم نه طاریلیورسین . سنك هیچ اذعانك یوقمی . اکرسن‌ده بنم کبی البسه‌کی صویونوب آتیکه آله‌رق حفظ ایده‌یدك . و یاغمور بیتدیکنده تکرارکینسه ایدك ایصلانمزدك . بنم کبی قوپ قورو البسه‌ایله کیردیك » دیمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ برصباح ايركندن قاپوسنك اوكنده بر آرابه‌نك كندى وطى اولان سورى حصاره كيتمكده اولديغنى خواجه ايشيدنجه همان ياتاقدن فيرلايوب كوملكجه آرابه‌يه آتلار . خواجه محترم ومظنّه‌دن برذات اولمغله ايشينه قاريشمزلر . كويه ياقلاشديقلرنده آرابه‌جيلر بر آدم قوشدوروب خواجه افنديك كيتمكده اولديغنى خبر ويررلر . بوتون كويلى قارشى چيقوب خواجه‌يى چيريل چيپلاق گوره‌رك « افندى . نه‌در بوحال . » ديه حيرتله سؤال ايله‌مه‌لريله خواجه رحمة لله عليه « سزى يك سوديكمدن البسه گيمه‌سنى اونوتدم . » ديمشدر .

خواجه‌نك چيپلاق سيورى حصاره كيتديكيدر

﴿ لطيفه ﴾ . خواجه‌نك ايرى وهيبتلى براوكوزى اولوب پاى كبى قوجامان ايكى دانه بوينوزى وار ايمش . هرزمان حيوان خركله‌دن صالينمرق

عودت ایلرکن ایکی بوینوزینك آراسینه بیغمکه خواجه‌نك ایچی تیترر ایمش . کندی کندینه « آه شونك ایکی بوینوزی آراسینه اوتورسهم اللرمله بوینوزلرندن طوتوب برجولان ایله‌سهم . » دیه خولیالر قورارمش. برکون اوکوز حولیده یاتارکن خواجه فرصتدر دیوب اوصولجه اوکوزك آلتینه اوتورور. اوکوز فنا حالده خویلانوب خواجه‌یی قالدیریر، یره چالار . خواجه بینی اوزرینه تکرمکر

خواجه‌نك اوکوزك ایکی بوینوزی آره‌سینه بینوب دوشمه‌سیدر

یووارلانوب دوشر، عقلی باشندن کیدر . اوراده بیغیلیر قالیر . قاریسی کلوب خواجه‌یی اوچالده گورونجه هلاك اولمش صانیر ، آغلامغه باشلار . بر زمان صوکره خواجه گوزلرینی آچوب قاریسنی آغلار گورنجه « آغلامه قاریجغم . واقعا خیلی زحمت چکدم آما هله آرزومه نائل اولدم یا . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برقاچ طلبه‌یه راست گلوب « بویورك ، بزه گیده‌لم . » دیه أوك قاپیسنه قدر گتیرر . « سز آزمجق بوراده طورك » دییه ایچری گیروب حرمنه بر بهانه ایله قاپی اوگنده‌کی سوخته‌لری صاومه‌سنی سویلر . حرمی قاپی آرقه‌سندن گویا بیله‌مزلکدن گله‌رك نه ایسته‌دکلرنی صوردیقدن صوکره « افندی یوق . » دیر . سوخته‌لر « آجانم . شیمدی برابر گلدك .

خواجه‌نك پنجره‌دن باشنی چیقاروب طلبه ایله محاوره‌سی

او بزی زورلادی کتیردی . » دیرلر . قادین خواجه‌نك خانه‌ده اوله‌دیغنده اصرار ایدر . نزاعی آرتیریرلر . خواجه صبر ایده‌میوب پنجره‌دن باشنی اوزاته‌رق « به افندیلر . نه مجادله ایدرسیکز . بلکه قاپی ایکیدرده برندن چیقمش گیتمشدر . » دیر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه‌نك حرمى طوغوره‌جق اولور . ايسكمله اوزرنده بر ايكى كون اوتورور ، طوغوره‌مز . ايچريدن قادينلر « افندى بردعا ويا بر چاره بيليرسه‌ك يابه‌لم‌ده چوجوق طوغسون » ديمه‌لريله خواجه « بن اونك علاجنى بيليرم » ديه همان بقاله قوشوب بر آز جوز آله‌رق طوغرو ايچرى كيرر . وايسكمله‌نك آلتينه جوزلرى دوكه‌رك « شيمدى اوغلان جوزلرى گورور گورمز اوينامغه چيقار » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ بركون حرمى مُغذِبلك اولمق اوزره چوربايى سُفره‌يه غايت صيجاق اوله‌رق قويار . بالاخره بينه كنديسى اونوتوب طولو قاشغى همان معده‌يه ايندىرر . شدّت اضطرابدن گوزلرندن ياش گلير . خواجه حرمندن سببسز آغلامه‌سنك وجهنى صورنجه « والدم مرحوم ، بوچوربايى پك چوق سوَرْدى‌ده او خاطريمه گلدى . اونكچون آغلادم » دير . خواجه‌ده حُزْمَشلجه برقاشيق چوربايى يووارلامه‌سى عقبنده گوزلرندن ياش بوشانير . حرمى « ياسكا نه اولدى . سن نه ايچون آغلايورسين . » ديينجه خواجه « اوغورسز آناك اولوب‌ده سنك گبى نابكارك صاغ قالديغنه آغلارم » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه‌نك مخدومى بركون « بابا !. سَنك طوغديكنى بيليرم . » دير . حرمى اوغلانى پايلامغه باشلاينجه خواجه « به قادين ، نيچون بِغَيْرِحق اينجيتيورسين . اوغلان عقللجه‌در . بيلسه‌ده اولور . » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه بركون برعجمى بربره تراش اولور . بربر اوسطوره چالدقجه كسر ، متصل پاموق‌ياپيشديريرمش . خواجه بر آره‌لق قاووغنه اوزانوب گيمك ايستر . بربر « افندى . دها ياريسى تراش ايدلمه‌مشدر » ديمكله خواجه « به حريف . سن باشمك ياريسنه پاموق اكدك . بيراق ، بارى بن‌ده باقيسنه كتان اكه‌يم . » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه بر كيمسه‌نك باغچه‌سنده‌كى زردالى آغاجنه چيقوب زردالى يركن صاحبى گله‌رك « آغاجده نه ايشك وار » ديه صورار . خواجه

« بلبلم اوتیبورم . » دیر . حریف « اوت باقه‌لم ، ایشیده‌لم . » دیر . خواجه اوتمه‌یه باشلار . حریف اختیارسز کوله‌رك « بلبل بویله‌می‌اوتر» دییجه خواجه « عجمی بلبل بو قدر اوتر . » دیمش .

خواجه‌نك زردالی آغاجنده اوتمه‌سی باغچه صاحبنك آشاغیدن حیرتله تعریض ایتمه‌سی

﴿ لطیفه ﴾ برکیجه آی آیدینلغنده خواجه قویودن صو چکه‌جك اولور باقارکه آی قویونك ایچنده‌در . چیقارمق ایچون ابپه چکی طاقوب صارقیتیر . تصادفاً چکل برطاشه طاقیلیر . خواجه اولانجه قوتیله ایپی چکمکله چکل قورتولوب خواجه صیرت اوستی دوشجه باقارکه آی گوك یوزنده‌در . « حمد وثنا اولسون ، چوق زحمت چکدم امّا هله آی‌ده یرینه کلدی . » دیمش .

روایت اولونورکه

خواجه مرحوم « نورالله قبره » هر علمده ماهر وهر فنده کامل ایمش . لکن طلبه کندیسندن درس رجا ایله‌دیکلرنده « قدوری اوقویه‌لم » دیرلرسه اوقوتور ایمش . باشقه برکتاب ایسته‌یه‌جك اولورلرسه اوقوتمز ایمش . بعض ارباب وقوف دیمشدرکه: خواجه‌قدوری اوقوتور ایکن کشف وکرامت صاحبی اولمش . قدوریٔ شریف اوقوتمغه وقف انفاس بویوردیقلرینك سرّ وحکمتی بو ایمش . رَحِمَهُ اللّٰهُ تَعَالیٰ رَحْمَةً وَاسِعَةً .

خواجه نصرالدین مرحومك تربه‌سنك دیکر طرفدن کورونیشی

« لطائف خواجه نصرالدین » کتابنه ذیلدر

تخمیناً بر عصر مقدم تعلیق خطله یازلمش بر مجموعه‌دن منقولدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر آره‌لق قونیه‌ده بولونورکن بر طَوْر احترازی ایله « غالبا زوجه‌ك وفات ایله‌مش . » دیمشلر . « اولمه‌سه‌ده ذاتاً بن اونی یوشایه‌حقدم » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برگون اشکنی قوشدورورکن دوشمش . چوجوقلر . « آ ... خواجه اشکدن دوشدی . » دیه صاراقه‌یه آلمه‌لریله خواجه « آچوجوقلر . دوشمه‌سه‌مده ذاتاً بن اینه‌جکدم . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه طاغده‌اودون کسوب اشکنه یوکلتمش . بالطه‌یی ، آباسنی مرکبك اوستنه آتوب « بن طاغ یولندن گیده‌جکم [۱] سن طوغرو یولدن گل . » دیوب گیتمش . أوه کلمش ، باقمش‌که أشك کلمه‌مش . قاریسیله ـ اشك کلدیمی ـ خیر کلمه‌دی ـ ماشاءالله بن اشکدن اوّل کلمشم ـ یولنده محاوره‌دن صوکره بر مدت اشك کلمه‌یوب گیجکنجه « واره‌یم ، باقه‌یم . اشك نره‌ده‌قالدی » دییه‌رك طاغه واصل اولور . باقارکه اشك بیراقدیغی یرده اوتلایور . اما اوستنده آبا ایله بالطه یوق . همان اشکك اوزرندن اودونی یعقوب سمری صالله صیرت ایدر . اشکده خشم و عتابله خطاب ایدوب « سن حالا قودیغم یرده اوتلایورسین . هایدی اویله ایسه آبا ایله بالطه‌یی گتیرده سمریکی آل . » دیمش [۲]

---

[۱] چونکه طاغ یولی یوکلی حیوان کچه‌جك صورتده منتظم دکلسه‌ده یایان آدملر ایچون کسدیرمه اولور .

[۲] بوحکایه بالاده مختصر برصورتده کچدی . حال‌بوکه بودها اطرافلی ، دها مکمل یازلمش . هم ده « سن حالا قودیغم یرده اوتلایورسین . » مثل مشهوربمزك منشأنی‌ده کوستریور . اونکچون بونك‌ده تحریری مناسب کورولدی .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه‌نك اشكى أولمش . قاريسى « بر اشكه محتاجز . هايدى پاراردن بر اشك آل » ديه‌الينه آلنى غروش ويرمش . خواجه پازاردن آلديغى اشكك يولارينى چكوب آردينه باقه‌دن يولينه دوام ايدركن ايكى كلخان بكى سوزله‌شوب ياواشجه اشكك يولارينى صيپيريرلر . برى اشكى پازاره كوتورور . پاره‌سنى پايلاشمق اوزره صاتار . ديكرى يولارى باشنه‌كچيروب خواجه ايله برابر خانه‌نك قاپوسى اوكنه كلير لر . خواجه آردينه دونوب‌ده اشك يرينه بر آدم كورونجه فوق العاده شاشالار . « باقه‌ك آ ، آيول . سن نه‌جيسين . » ديينجه هين اوغلى سوموكنى چكه‌رك ، كوزلرينى بوزه‌رك ، سسينه‌ده حزين بر طور ويروب « آه افندم ، جاهللك . ناصلسه آنامك حضورنده بر اشكلك ايتدم . آشيرى درجه جانى ياقدم . والده‌مده [ديلرم اوغلان اشك اوله‌سين] ديه انكسارايله مكله درحال اشك اولديم . بنى پازاره كوتوروب صاتديلر . سز آلديكز . سزك يمن و بركتكزله شيمدى آدم اولديم . » ديه‌خواجه‌يه بر چوق تشكرلر ايله‌مش خواجه‌ده « هايدى بر دها اويله كلخانيلك ايله‌مه . » يولنده نصيحت ايله‌يوب صالى ويرمش . ايرته‌سى كونى تكرار اشك آلمق اوزره پازاره وارمش . باقمش كه دونكى آلديغى اشك ينه جانباز النده طولاشيور . خواجه همان مركبك قولاغنه اكيلوب كوله‌رك « كيدى كوفنه خور . غالباسوزيمى ديكله‌مه‌يوب والده‌كى بينه طاريلتمشسين . » ديمشدر . [١]

﴿ لطيفه ﴾ خواجه‌نك خانه‌سنه خيرسز كيرمش . خواجه كوروب يوك ايچه صاقلانمش . خيرسز خانه‌يى يوقاريدن آشاغى آرامش ، چاله‌جق بر شى بوله‌مامش . « عجبا يوكده برشى وارمى . » ديه قاپوسنى آچنجه كورورك خواجه آياقده طورويور ، خيرسز خلجانندن شاشيروب « بورده‌ميسكز . » ديمكله خواجه « أوت . سزدن حجابمدن بورايه صاقلاندم . چاله‌جق برشى بوله‌مادينكزه غايب اوتاندم . » ديمش .

---

[١] توفيق بكك (لطائف خواجه نصرالدين) نده‌ده‌واردر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه خانه‌سی ایچنده یوزوك غائب ایتمش ، بوله‌مامش . چیقمش قاپوسی اوکنده آرارکن قومشوسی سؤال ایدوب ایچریده یوزوك غائب ایتدیکنی آکلاینجه « او صورتده ایچریده آراسه‌ك آ . » دیمکله خواجه « ایچریسی بك قارا کلق‌ده اونکچون بوراده آرایورم . » دیمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه چیفت سوررکن قاییش قیرلمش . باغلایه‌جق برشی بوله‌مایوب باشنده‌کی صاریغی اوچ قات ایدرك باغلامش . اوکوز زورلاینجه درحال صاریق اوزولمش . « باقیندی دودوکم؛ قاییش نه‌لر چکر . » دیمشدر . [١]

﴿ لطيفه ﴾ خواجه دلیقانلیلغنده بر بوستانه کیروب قاوون قوپاریرکن [٢] بکجی کوروب اوزاقدن هایقیرمش . « هی ! .. اوراده نه‌ایشك وار .. چبق بوستاندن ! . » دیمش . خواجه‌ده « بویوك آبدستمی بوزیورم » دییه جواب ویرمش . حریف کلوب « هانی‌یا قباحتك . » دیینجه‌اوراده بر تازه صغیر ترسی وارمش اونی کوسترمش . بکجی « بهی آدم . او صیغیر ترسیدر . » دیینجه خواجه « یاسن راحتله آدم کبی ترسله‌مکه بیراقدکمی . » دیمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مملکتنده قاضی ایمش . بر حریف فریاد ایدرك « طانبوریمی چالدیردم ایدی . [٣] چارشیده فلان آدمك النده بولدم . بکا آلیوپ بکز . » دیدی . خواجه دخی محضر ایله حریفی کتیرتوب سؤال ایله‌دکده « بوطانبوری بن دیار آخرده صانین آلدم . » دیدی . خواجه شاهد ایسته‌یوب حریف کتیردیکی شاهدلری حضوره چیقاردی . خواجه « آغالر . سز نه‌یه شاهدسکز » دیینجه شاهدلر « بوطانبور بو آدمکدر . اوست پرده‌سی قیریقدر .

---

[١] (لطائف لامعی) ده دخی مسطوردر .

[٢] اناطولینك عادات قدیمه‌سندندرکه یمیش ، بوستان نبیلندن شیلره اهمیت ویرمزلر . صاحبنه طانیشمه‌دن برینك باغچه‌سنه کیروب قوپاریرلر . بر قابه طولدوروب کوتورولمزسه نه‌قدر یتلسه بأس کورولمز . اکثریا باغچه صاحبلری سس چیقارمز اما بعضلری‌ده سویله‌نیر .

[٣] طانبور ـ آناطولیده اوچ تللی وبر آرشین قدر بویندہ طانبور یاوروسنه اطلاق ایدرلر . بعضاً آلتی تللی‌ده اولور . فارسیدی (سه‌تا) و(ششتار)در . (جوره) دخی دینیلیر . الیوم (طانبوره) دیرلر .

بورمه‌لری غایت گوشکندر . وآلتی تلیدر . » دیه‌ادای شهادت ایدوب فی‌الواقع عینی ظهور ایتمکله طانبوری مدعی‌یه حکم ایده‌جکی وقتده ذی‌الیَد [۱] « بوشاهدلر تزکیه [۲] اولونسون . زیرا بری اوغلان پزه‌ونگیدر ، بری عورت پزه‌ونکیدر . » دیه جرح ورد ایتمك ایسته‌مکله خواجه « به هی آدم . تزکیه‌یه نه‌حاجت . طانبور دعوانده بوشاهدلردن اعلاسی اولمز . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجانك اکسه‌سنه بر حریف برسپله اورمش خواجه آرقه‌سنه دونوب باقینجه « عفو ایدرسیکز . سزی تکلیفسز دوستلرمدن برینه

خواجه‌نك قاضی‌یه برسپله عشق ایله‌بوب جزای نقدی‌یی صایشدیغیدر

یکزتدم . » دیمشده خواجه یاقه‌سنی بیراقمایوب سوروکله‌یه‌رك محکمه‌یه

[۱] ذی‌الید ـ دعواده مدخلی اولان یعنی دعواجی .
[۲] تزکیه ـ شاهدك طوغرو ، نمیز آدم اولدیغنی آراشدیروب تحقیق ایتمك .

کوتورمش. قاضی‌یه شکایت ایتمش . مگر او حریف قاضینك احبابی ایمش . قاضی حریفی احضار ایدوب « هایدی خواجه . سن‌ده بوکا بر سیلله اور . » دیمش . خواجه راضی اولمامش . قاضی « اویله ایسه خواجه افندی حقك بر آقچه‌در . هایدی افندی جزای نقدی اولمق اوزره بر آقچه گتیر . خواجه افندی‌یه ویرملمده اِرضا ایدملم » دییه‌رك حریفی آشیرمش . خواجه ساعتلرجه بکله‌یوب حریفك صاووشدیرلدیغی آکلاینجه قاضینك طالغینلغندن استفاده ایدوب « یاستار » دییه‌رك بوینینه لَوَنْدانَه برسیلله عشق ایتمش و « افندی حضرتلری بنم دها زیاده انتظاره وقتم یوق . او بر آقچه‌یی او آدمدن سن آل » دییه‌رك صاووشوب گیتمشدر . [١]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه تیمورلنك دیمش که « خواجه بیلیرسین که خلفای عباسیه‌دن هر برینك عنوانی کیمی موفق بالله ، کیمی متوکل علی‌الله ، کیمی معتصم بالله هپ بویولده ایدی . بنده اونلرك میاننده گلسه‌ایدیم ، بنم عنوانم نه‌اولوردی . » خواجه درحال دیمش‌که : ای صاحبقران . هیچ شبهه ایتمه‌گز که سز گبی محقق صورتده « نعوذ بالله » اولوردی [٢]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه « قاریگك عقلی ضایع اولمش » دیمشلر . خواجه براز تأمل وتفکره وارمش . « نه‌دوشونیورسین » دییه صوردیقلرنده « بزم قارینك اصلندن عقلی یوغیدی . عجبا نه‌سی ضایع اولدی . اونی دوشونیورم » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه قاریسنی بوشامق ایچون محکمه‌یه وارمش . قاضی « قاریسنك ، باباسنك اسملری ضبط اولونسون » دیمکله خواجه‌یه صوردیقلرنده « بیلمم » دیمش. قاضی « قاچ سنه‌لك زوجه‌گدر » دییه سؤال ایدوب خواجه‌دن

---

[١] بوحکایه (حکایات ودادی) ده دخی مسطوردر .

[٢] بوحکایه (سلطان محمودله سعید افندی) میاننده جریان ایله‌دیکی مروی ایسه‌ده مأخذیمز لااقل برمصر مقدم (نصرالدین وتیمورلنك) . مطفله حکایه ایتمش . استانبولده علیه‌دن برذاتك مجموعه‌سی اولدیغی ظن غالب اولان اوذاته دیمك که لااقل دها یاریم عصر ایلری‌یه عائد برکیمسه طرفندن بویله نقل ایدلمشدر . والله اعلم .

« بر قاچ سنه اولدی » جوابی آلمغله « به آدم . سنه‌لردن بری انسان قاریسنك آدینی اوکره‌نمزمی . » دیدیجه خواجه « مرادم کچنمك دکل که آدینی صوره‌یم دیمشدر [١]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه طام آقاریرکن بردیلنجی « آزیجق آشاغی‌یه بویورك سزکله بر صحبتم وار . » دییوب خواجه آشاغی اینجه حالنه آجندیره‌جق بر مقدمه‌دن صوکره صدقه ایسته‌مش خواجه الندن طوتوب عزت واکراملة طامه چیقارمش « الله ویره قوزم . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه زوجه‌سی ایپلیك پیشیرمك ایچون کولخان کولی ایصمارلامش . الینده بر طوربه ویرمش . بر هفته‌در کولخان یانمه‌دیغندن کول بوله‌مامش . یولده کیرکن یانغین یرنده براز أکسنر بولوب طوربه‌یه قویمش . أوه کلوب قادین « هانی کتیردیکمی » دیدیجه خواجه طوربه‌یی الینه طوتوشدورمش . قادین آلوب دمیر شیقیرتیسنی ایشیده‌رك سیلکمش ، اکسرلر دوکولمش . قادین کمال حیرتله « بو نه افندی . » دیدیجه خواجه « به جاهل قاری . سنك اوکا عقلك ایرمز . اوقور یازارلر آره‌سنده [اکثر ایچون حکم کل واردر .] [٢] دییه برقاعده واردر . دیمك که اکسرده کولك یرینی طوتار [٣]

---

[١] معلومدرکه علی الخصوص طاشره‌ده زوج زوجه بربرلرینك آدینی اصلا چاغیرمزلر . اوائل تأهلده بر ایکی دفعه اسملری ذکر اولونورسه‌ده صوکره اونوتولور ، کیدر .

[٢] (اکثر ایچون حکم کل واردر) یعنی هرهانکی شیئك اکثریسی برنقطه‌ده متفق ایسه جمله‌سی اونقطه‌ده متحددر دییه حکم ایدیله بیلیر . هر هانکی قومك اکثریسی بر فعلده ، بر اعتقادده ، بر اعتیاددده متفق ایسه هپسی اونلری مروجدر دیه حکم اولونه بیلیر ـ املاده (اکثر) ایله (اکسر) ، (کل = هپ ، جمله ، همه) ایله (کول = رماد ، خاکستر) آراسنده فرق‌وار ایسه‌ده تکلمده بالطبع فرقی اولمز . برده لطائفده ، نکات ادبیه‌ده او قدر اینجه ألهنوب صیق طوقونمز . خواجه (اکثر ـ اکسر . کل ـ کول) آراسنده برمناسبت جزئیه بولمش ، بوسوزی صرف ایتمش . ایشته او قدر . والعهدة علی الراوی .

اکسر — طوفروسی (یك‌سر) درکه دوز باشلی دمیر چیوی دیمکدر . چاتال باش چیوی دکلدر .

[٣] توفیق بکك نشر ایله‌دیکی (لطائف خواجه نصرالدین) ده مسطوردر .

[صوكره قادين نه ديمش ـ بالطبع حيران حيران برمدت افندينك يوزينه باقديقدن صوكره ايكى طرفنه باشينى صاللامشدر .]

﴿ لطيفه ﴾ خواجه كيجه ياريسى قاريسيله قونوشـوركن بر آياق پاطيرتيسى ايشتمش . صوصوب ديكله‌مكه باشلامش . اواثناده خواجه‌لك اوغلاغى مه‌له‌مش خيرسزلر ديمشلركه : بوكيجه اليمزه بركله‌پير كچمه‌دى . بارى شوخواجه‌نك أوينه كيره‌لم . اويقوده ايكن باصديروب خواجه‌يى اولدوره‌لم . اوغلاغينى‌ده كسـوب يييه‌لم. قاريسنى‌ده قاچيره‌لم. مالينى‌ده اوغورلايه‌لم. او اثناده خواجه خيزلى خيزلى اوكسوروب كوروالتى پاطيرتى ياپمش، خيرسيزلر قاچمش.قاريسى « غالباقورقوكدن اوكسورديك ، پاطيرتى ياپديك » ديينجه خواجه ديمش كه : اويله‌يا . سكا گوره نه وار . اونك اوراسينى اوغلاقله بكا صور .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه خانه ياپديرمق ايچـون بر معمار كتيروب حريف « شـورايه بر اوطه ، شورايه بر صوفه ، بورايه بركيلار ياپه‌لى » ديه آشـاغى يوقارى كزركن اوصورمش. خواجه« بوراجغه‌ده بر آبدستخانه ياپه‌لى»ديمش [١]

﴿ لطيفه ﴾ خواجه‌يه يوز ياشـنده آدمك چوجوغى اولورمى . » ديمشلر . « بيكيرمى ، اوتوز ياشنده تازه قومشولرى اولورسه اولور . » ديمش .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه‌نك قومشـوسى بر قازان چالديره‌مش . برينك النده بولونوب خواجه‌يى شهادته گوتوره‌مش . قاضى بوقازان بومسلمانك اولديغنى سن بيليورميسين » ديه خواجه‌يه صورديقده « أوت . كيل قوطولنى [٢] زماننده برى بيليرم. بونك النده بويومشدر . » ديمشدر .

---

[١] بو حكايه باشقه‌لرينه‌ده عزو ايديلير .

[٢] (كيل) فارسى (گل) كاف فارسينك كسرى ولامك سكونيله تلفظ ايديله‌ن كله‌دن تورلكه‌مزه منقول اولوب فى‌الاصل چامور ديمكدر . بوراده مقصد بر نوع ياغلى چاموردركه اسكيدن ساده ويا ايچنه گل، مسك ، عنبر قاريشديره‌رق قاليپ ياپارلردى . صابون برينه قوللانيرلردى . حالا اناطولى ايچريلرنده قوللانيرلر . (كيل قوطوسى) حمام طاقيمى ايچنه باتيرقوطو ايچنده صابون مقامنده كيل قورلردى.ايشته اوقوطودر . اغنيانك كوموشـدن بيله اولوردى . كل ايله قاريشديرلمش كيل قالبى حقنده سـعدينك : (گلى خوشبوى‌در حمام روزى رسيد ازدست محبوبى بدستم) منظومه‌سى پك مشهوردر . بو(كيل) برنوع ياغلى توپراق معدنى اولمغله بعض آدملر، على‌الخصوص حامل قادينلرم تلاسى اولوردى.

﴿ لطيفه ﴾ خواجه دكيز كنارنده غايت صوصامش. ناچار برمقدار ايچمش، حرارتی تسكين اولمه‌دیقدن باشقه بوغازی یانوب معده‌سی آللاق بوللاق اولمش. براز ایلری كیدوب برطانلی صوبولمش. قانه قانه ایچمش. وطاقیه‌سنی طولدوروب كوتورمش، دكیزه دوكمش. « بیهوده كوپوروب قابارمه. بوشنه عالمه عظمت صاتمه. ایشته صو دیدیكك بویله اولور. » دیمشدر.

﴿ لطيفه ﴾ خواجه‌یه «جنازه‌یی گوتوررکن تابوتك اوكنده‌می بولونمه‌لی، آردینده‌می. » دیمشلر. « ایچنده بولونمایك‌ده زه‌سنده بولونورسه‌كز بولونك » دیمش [١]

﴿ لطيفه ﴾ . خواجه مرحوم برایش ایچون بروسه‌یه‌كلیر. دوائرده‌اوقدر اوغراشیر، ایشی اولماز. بریسی « اكر صباح نمازینی قرق كون اولوجامعده محراب یانده قیلارده قرق برنجی كون مناجات ایدرسه‌ك ایشك اولور » دیر. خواجه بویله یاپار. ینه‌مقصودینه موفق اوله‌ماز. برصباح‌ده اولوجامع جوارنده (كوچوك مسجد)، كیدر، عقیب صلاتده صدقله مناجات‌ایدر. بحكمة‌الله‌تعالی ایشی اولور. همان (اولوجامع) ه كلوب بویوك قاپودن ایچری كیره‌رك بلند آوازله « یازق‌سكا. اوغلك قدر اوله‌ماديك. » دیمش.

﴿ لطيفه ﴾ . خواجه بركون قالافات یرینه‌كلوب آتش یاقه‌رق كمی‌به‌نه یاپدقلرینی صورمش. « فونده یاقار، زفت سوررلر. كمی‌سرعتلی یورور. » دیمشلر. خانه‌سنه كلدیكنده اشكینك آیاغنی كوستكله‌یوب فونده چالیسنی یاقه‌رق طوتوشدیردیغی كبی اشك‌كوستكی قیره‌رق روزكار كبی قاچمش. خواجه «كیدی اشك. دهازفت قطران سورمه‌دن باق‌نصل‌قوشیور. » دیمش.

﴿ لطيفه ﴾ براوزون یولجلق اثناسنده خواجه غائب اولمایه‌یم دیه بلینه بر قاباق باغلامش. یولینه دوام ایتمش. منزلك برنده بر مُغذِب اوصولجه قاباغی

---

[١] بو حكایه پك اسكی كتابلرده ظرفای اسلافه اسناد اولونمشدر.

آلمش کندی بلینه باغلامش. ایرته‌سی کونی بلی قاباق باغلی آدمی خواجه اوکنده کورنجه شاشالایه‌رق « بن شو آدم اما عجبا کندیم کیم.» دیمشدر. [١]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه أو یاپدیریرکن دولکره دوشه‌مه تاختەلرینی طاوانه، طاوان تاختەلرینی دوشه‌مه‌یه میخلامه‌سینی سویله‌مش. دولکر سببنی سؤال ایدنجه « یاقینده تأهل ایده‌جکم. انسان اَوله‌نجه اَوِکْ آلتی اوستینه گلیر ـ دیرلر، ایکی مصرفی بر ایده‌یم.» دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌دن گوز آغریسنه علاج صورمشلر. « کچنده بنم دیشم آغریدی. چیقارتمقدن باشقه هیچ بر علاج کار ایتمه‌دی. » دیمش. [٢]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه تأهل ایتمش. بشنجی کونی بر چوجوغی اولمش. ایرته‌سی کونی همان الف جزؤی، جزو کیسه‌سنی، یازی طاقیمی کبی شیلر کتیروب قونداغك باشی اوجنه قویمش. « افندی. شیمدیدن بو نه اوله‌جق. » دیینلره طوقوز آیلق بولی بش کونده قطع ایدن هانده ایسه بر قاچ کونه قدر مکتبه باشلار. حاضر پاره‌م وارکن لوازمنی دوزدم. » دییه جواب ویرمش.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك آغاجه آصیلی اولان کوملکنی روزکار یره دوشورمش. خواجه « بزه بر قربان کسمك لازم کلدی. » دییه کندی کندینه سویلنمش. حرمی سببنی سؤال ایله‌دیکده « یا معاذالله ایچنده بن بولونه‌یدیم.» دیمش.

﴿ لطیفه ﴾. خواجه برکون « قارایله اکمك بیمه‌سینی بن ایجاد ایله‌دیم اما بن‌ده بکنمه‌دیم. » دیمش

﴿ لطیفه ﴾. خواجه‌یه « صباح اولنجه خلقك کیمی اویانه، کیمی بویانه کیدر، اونه‌دن. » دیه‌صورمشلر. « اکرهپسی برطرفه کیتسه‌لر دنیانك موازنه‌سی بوزولور، دَوْریلیر. » دیمش [٣]

[١] بوحکایه‌ده بوکا یاقین برصورتده مشهور (هبنقه)یه اسناد اولونمشدر. برچوق کمیکاری برابیه دیزمش‌ده بوغازینه آصمش. بونکله کندیسنی بیلیرمش. حامده چیقارمش باشقه بریسی طاقوب قارشیسنه کچمش. هبنقه حیرت ایدرك (بوبن اما بن کیم) دییه بون‌بون بقرمش. واقعا هبنقه‌یه‌ده یاقیشیر.

[٢ـ٣] بوحکایه‌لر پك اسکی آدملره اسناد ایدلمش اولق اوزره کتب قدیمه‌ده مسطوردر.

﴿ لطيفه ﴾ . خواجه مرحوم باغ دیکنلری کوروب نه‌یاپدقلرینی صورار. « چوبوق دیکیورز . یارین اعلا ، لطیف صالقیم صالقیم اوزوملر ویره‌جك . » دیرلر . خواجه بر آزدوشونوب باغجیلره « قوزوم . بنی‌ده دیکیکز . باقه‌لم ، بن‌نه چشیت یمیش ویریرم . » دیمکله باغجیلر همان « پکی . » دییوب خواجه‌یی بلینه‌قدر طوپراغه گومرلر . کندیلری بر آغاجك آلتینه چکیلوب یمك یمکله مشغول اولورلر . ایلك بهار اولمغله خواجه ابیجه اوشور . قارنی‌ده آجیقیر . همان چابالانه ، چابالانه هزار زحمتله یردن چیقوب باغجیلرك یانینه‌کلیر . باغجیلر « خواجه افندی . نه‌یه‌یرکده طورمه‌دیك. » دیدکلرنده « واللهی برادرلر . طوغریسنی ایسترسه‌کز . یریمی سَومه‌دیم ، طوتمادیم چیقدم . » دیمش

عرفادن برذاتدن مسموعدرکه :

نصرالدین خواجه تیمور حضورنده ایکن بر سپاهی بی سرخوشدر دییه کتیرمشلر . « اوچ یوز دکنك اورك » دیمش . خواجه تبسم ایتمش . تیمور غضب ایدوب « بش یوز دکنك اورك » دیمش . خواجه قهقهه ایله گولمکه باشلامش . تیمور هنوز اوجاقدن چیقمش کبی یکپاره آتش کسیلوب « شیمدی سکزیوز دکنك اورولسون » دییجه خواجه‌نك سیکیرلری گوشه‌یوب قاصیقلرینی طوته‌رق صاللانه صاللانه ماقاره‌لری قویی ویرمشدر. تیمور ایسه اوفکه‌سندن ظیب ظیب صیچرایه‌رق « بره شریعت خاٴی . دکیرمن قدر صاریغکله هم بنم اجرا ایله‌دیکم حدّ شرعی‌یی استخفاف ایلرسین . هم‌ده بنم کبی جهانی زانغیر زانغیر تیتره‌تمش برجهانکیر جبارك حضورنده بولونیورسین. صوکره‌ده نه‌دهشتلی فتورسز بر یورکه مالکسین که حالا کولیورسین . » دییجه خواجه دیرکه : طوغروسین . ایشك اهمیتی بیلیرم . سنك‌ده نه‌یامان برخونخوار اولدیغکی تمامیله تصدیق ایدرم . فقط نه فائده شوکا شاشیورم‌که یا سن رقم بیلمیورسین . یا بزم کبی اتدن ، کمیکدن مخلوق اولمایوب آدك کبی جسمك‌ده دمیر اوغلی دمیردر . هله حمایت ایتمك ایسته‌دیکك شریعت غرّادن هیچ خبرك یوق . سکسان دکنك نره‌ده ... سکز یوز دکنك نره‌ده . امر ایتمك یك قولای فقط بوینیرمی . نه اولور ، زحمت آلسه‌كده ویره‌جکك امر ؛ قابل اجرامیدر ، دکلیدر . بر پارچه‌جق دوشونسه‌ك .

(مناقب شیخ کلشنی قدس سره) ده بالمناسبه یازلمشدرکه :

خواجه‌یه شهر خارجنده شدّتلی بر وهم عارض اولوب « اولدم . » دییه کندندن کچمش بر خیلی زمان بکله‌مش ، بکله‌مش . هیچ بر کلوب کیدن جنازه‌سنی قالدیرمغه تشبث ایدن اولمامش . فوق‌العاده آجیقمش . خانه‌سنه کیدرك ناصل اولدیکنی، نره‌ده وفات ایتدیکنی قاریسنه آکلاتمش . ینه محل وفاتنه چکیلوب کیتمش . زوجه‌سی‌ده صاچلرینی یوله‌رق ، قان آغلایه‌رق

قومشولره قوشار . خواجه‌نك صحراده بردن بره وفات ایله‌دیکنی ، جنازه‌سی میدانده قالدیغنی سویلر . قومشولر یك محزون اولوب « خانم . نه زمان وفات ایتمش ، نره‌ده اولمش ، کیم خبر ویردی . » دیدیکلرنده قادین دیرکه : غریب خواجه‌نك کیمی وار. کندیجکزی اولمش. ینه کندیجکزی گلدی، خبرویردی. صوکره مرحوم اولدیغی بره ینه چکیلوب کیتدی [١]

(لطائف لامعی) دن منقولدر :

(شیاد حمزه) [٢] نامنده عارف کامل و سالك واصل کچینیر بر درویش ملامت کیش بر کون خواجه مرحومه « به هی خواجه بو عالمده کارك همان مسخره‌لقمیدر . بر هنرك وارسه کوستر. و بر کمالك وار ایسه مستفید ایله . » دیر . خواجه صورارکه : سنك کمالانك نه‌کبی شیلردر . انسانلره نافع نه‌یولده بر فضیلته مالکسین؟ شیاد دیرکه : بنم هنرم چوقدر . کمالاتمه نهایت یوقدر . هر کیجه بوعالم عناصردن کچرم . برنجی کوکك سرحدینه قدر اوچارم . منازل آسمانده خرامان اولورم . عجایب ملکوته نگران اولورم . خواجه دیرکه : حمزه، حمزه. هیچ او اثناده یوزوکه غایت یومشاق یلپازه کبی برشی طوقونورمی. شیاد سفسطه‌لریمی یوتدوره‌جغم سوینجیله « بلی خواجه افندی. » دیینجه خواجه دیرکه : ایشته او بزم اوزون قولاغك قویروغیدر

ینه مذکور کتابدن : خواجه برمزارلقده صویونوب کوملکندن بیتنی تمیزله‌یورمش . او اثناده شدتلی بر روزکار چیقوب کوملکی آلیر کوتورور . خواجه کوملکك آردینه دوشر . کاه قوشار، کاه‌دوشر . او اثناده بر قاچ آتلی چیقه کلوب بر شخص عجیب عربانك تنها مزارلقده طاشدن طاشه سکدیکنی کورونجه کندیلری قورقار ، آتلری اورکر . بومعذبلکك انتقامنی چیقارمق

[١] بورایه بر خیلی حکایاتی نقل ایتدیکمز یازمه مجموعه‌ده‌دخی بوحکایه طرز دیکرده مسطوردر .

[٢] شیاد = مرائی . مشوارینی، اطوارینی، کفتارینی اصحاب سیر وسلوکه بکزه‌توب ساده دللری اغفال ایدن نابکاردر .

ایچون خواجه‌نك اوزرینه هجوم ایدرلر . « بره حریف خورتلاق کبی [١] بوراده نه‌یاپیورسین . » دیرلر . خواجه جواباً « آی اوغول . بن اهل قبوردنم . ذاتاً دنیانی ابدیاً سزه ترك ایتمشم . شورایه بر آبدست بوزمغه چیقمشدم . شیمدی همان ینه مزاریمه کیره‌جکم . بنم دنیا خلقیله ایلیشکم یوقدر . » دییه‌رك اللرندن یاقه‌یی قورتارمشدر .

بعض یاران کرامدن منقولدر که: بالجمله عرفا و حکما مثللی خواجه مرحومك دخی معصوم چوجوقلرله باشی غایت خوش ایمش . آقشهر چوجوقلری اکثریا خواجه‌نك اطرافی آلیرلر . طاتلی طاتلی صحبت ایدرك کولوشوب اویناشیرلر ، خوش وقت کچیریرلرمش . کندیلرینه کوره برمشکللری اولسه ینه خواجه مرحومه قوشارلرمش . ینه بوقبیلدن اوله‌رق بر کون جوز آلمشلر تقسیمنده اختلاف ایله‌مشلر . خواجه مرحومه کلوب « شو جوزلری بزه تقسیم ایدی ویر . » دیمه‌لریله خواجه « الله تقسیمی می ایستر سیکز ، قول تقسیمی می . » دییه صورمش چوجوقلرك صفای سینه‌لرنده عموماً « الله تقسیمی . » منجلی اولمش . اویله ایسته‌مشلر . خواجه دخی اطفال میانده دیله‌دیکنه ایکی آووجنی طولدوره‌رق ویرمش ، کیمسنه بر قاچ دانه ، بعضیسنه‌ده بردانه ویروب بر قاچ چوجوغه هیچ ویرمه‌مش . چوجوقلرك بالطبع بوعجیب تقسیمه عقللری ایرمه‌یه‌رك « خواجه افندی بو ناصل شیدر . » دیمه‌لریله خواجه مرحوم بویورمش که : یاورولرم یابانه کیتمه‌یه‌لم . شوراده کندیمزدن پای بچه‌لم . باقیکز شو (بدیع الدین) افندینك پدری غایت زنکیندر . شهرمزك اك ایلری کیدن اشرافندندر . صوکره عائله جهتندن‌ده بختیاردر . چولوغی چوجوغی اکسیك دکل . هم‌ده هپسی صاحب کمال وجمالدر . شو یانده‌کی مینی مینی سنان الدینك باباسی ایسه غایت فقیردر . عائله‌جه‌ده راحتسز . بونکله برابر کندیسی‌ده سقط . بك آز چالیشه‌بیلیر .

---

[١] خورتلاق = کویا جنازه‌سنك اوستندن کدی آتلامق کبی بعض اسبابدن ملولانی اولو قبرنده دیریلیر ، جادی وخورتلاق اولورمش . احیاناً مزاردن چیقار . تورلو تورقونج ایشلر یاپارمش .

زوجه‌سی کندیسی خسته ، چکمه‌سی صاغلام . شوقارشیده‌کی (حسام‌الدین) ك عائله‌سی‌ده باشقه تورلو . دیکرلری‌ده هیچ بری برینه اویمز . خواجه‌کزك حالی ایسه عمومندن آیری . ایشته الله تقسیمی بویله اولادلرم .

الله تعالی‌نك الطاف واحسانه حد وپایان یوقدر . قوللرینه عقل واذعان ویرمش . خیر وشری ، نفع وضری‌ده کوسترمش . احسان ربانی اولان عقلی ، علمی ، تجربه‌سی ، حواسّ وقُواسی حسن استعمال ایدن انواع الطاف الهیه مستغرق اولور . حسن استعمالك یولنی بیله‌مه‌ین محروم قالیر . تقسیم الهیده تفاوت دخی بوجهتدن حصوله کلیر . والله اعلم . [١]

مرویدرکه : بر صباح خواجه قاپیسندن چیقارکن بیتیشیك قومشوسی تصادف ایدرك « آمان خواجه افندی . مراق ایتدم . بوصباح سزده تلاشلی ، حیزلی حیزلی لاقیردیلر ایشیتدم . صوکره‌ده برکورولتی اولدی . او نه‌ایدی . دیمکله خواجه مرحوم ناخشنود بر صوراتله « بزمکی ایله بر آز آتیشدق . صوکره‌ده قادین حدتله‌نوب جبّه‌مه بر تکمه آتنجه جبّه‌م نردباندن آشاغی پالدیر کولدور دوشدی‌ده او ایدی . » دییوب قومشوسی « جانم خواجه‌افندی . هیچ جبه کورولتی یاپارمی . » دییه اصرار ایدنجه خواجه « صوص آجانم . نه زورلایورسین . ایشته ایچنده بن‌ده وار ایدم . » دیمشدر [٢]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه کیجه زوجه‌سیله حَسْبِحَالْ ایله‌رکن « صباح هوا یاغمورلی اولورسه اودونه ، اولمزسه چیفته کیده‌جکم » دیمش . زوجه‌سی « افندی { ان شاءالله } دی . » دیمش . سائفهٔ بشریتله « نه حاجت . ایکیدن خالی دکل . برندن برینی یاپه‌جغم » دیمش . صباحلاییین شهردن طیشاری چیقنجه بر سورو سپاهی [٣] یه راست کلوب « بَری کل دایی . فلان قصبه‌نك یولی نره‌ده‌در . »

[١] بو حکایه توفیق بکك نشر ایله‌دیکی ایکی جزؤ (خواجه نصرالدین) ده دخی مختصراً مسطوردر .

[٢] (تورکجه‌قابا لسان) رساله‌سنده و (لطائف نصرالدین) جزؤلرنده‌ده مسطوردر .

[٣] دولتدن (اوله‌فه = علوفه) یعنی معاش آلیر بر قسم عسکر ایدی .

دیمشلر. خواجه قیدسزجه « بیلم » دیمش . تربیه‌سز ، خشن عوانلر خواجه‌یه سس چیقارمغه مهلت ویرمه‌یوب برقاچ سیلله توقات ایندیره‌رك « سنی گیدی شویله بویله . یوروه، دوش اوکومزه . بزی گوتور. » دییه‌رك یایان قوشه‌قوشه اوکرینه قاتمشلر . یاغموردہ یاشده اونلری قصبه‌یه ایریشدیرمش . کندیسی کیجه یاریسی خسته ومجروح اوله‌رق اولومجیل برحالده خانه‌سنه عودت ایله‌مش. قاپویی چالمغه باشلامش . قاریسی « کیمدر او ... » دیینجه « آچ قاریجغم . بنم ان‌شاءالله . » دیمشدر .

خواجه‌نك سپاهیلر اوکنده قوشدیغیدر

﴿ لطیفه ﴾ خواجه تیمورلنك ایله حمامه گیرمش . تیمور « بن قول اولسه ایدم قاچ آقچه ایدردم . » دییه خواجه‌یه صورمش خواجه « اللی آقچه » دیمش . تیمور شدّتله « به اذعانسز . یالکز بلده‌کی فوطه اللی آقچه دکز . »

دیدیکجه خواجه فتورسز بر صورتده « بن ده ذاتاً فوطه‌یه بهـا بیچمش ایدم . »
دیمشدر . رحمةالله علیه [١]

خواجه‌نك امیر تیمور ایله حمامده چیپلاق محاوره‌سیدر

[١] بوحکایه مشهور (اسکندر نامه) صاحبی احمدی ایله (امیر تیمور) آراسنده
کچمش اولمق اوزره تذکره‌لرده مسطوردر . هرایکیسی‌ده تیمور معاصری ، هرایکیسی‌ده
تیمور ندماسندندر . بز کوردیکمزی یازدیق . والعلم عندالله‌تعالی .

(تورکجه ـ قابا لسان) نامنده بکرمی، اوتوز سنه اول نشر اولونمش بر اثردن که (آتالر سوزی ، بیلمجه ، مانی ، شارقی ، دستان، فقره، ماصال) اقسامنی حاویدر : [١]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه پازاره کیدرکن محله چوجوقلری دودوك ایصمارلامشلر . خواجه متصل هپسینه « پکی پکی !. » دیرمش ایچلرندن بری « شوپاره‌یی آلده

خواجه پازاره کیدرکن چوجوقلرك دودوك ایصمارلامه‌سیدر

بکا دودوك آل. » دیمش. چوجوقلر آقشام اوستی خواجه‌نك یولنی بکله‌مشلر. شهره‌وصولنده‌اطرافنی آلمشلر. هپسی‌ده « هانی‌یاخواجه افندی‌نزم سپارشلریمز. »

[١] بو کتابدکی لطائفك جمله‌سی توفیق بکك نشر ایله‌دیکی ایکی جزؤ (لطائف نصرالدین) ده عیناً ، حرفیاً مسطور اولدیغنه ومذکور لطائفك‌دها اسکی طبع اولوندیغی کاغدندن ، حروفندن ، رسمندن نمایان بولوندیغنه نظراً یا بو (تورکجه — قابا لسان) کتابی عیناً اورادن نقل ایتمش ویاخود بوکتابده توفیق بکك‌در .

دیدیکلرینده خواجه‌پاره ویره‌نه دودوکی اوزاتوب « پاره‌یی ویرن چالار دودوکی . » دیمشدر [١]

﴿ لطیفه ﴾ دوستندن بری مرحومدن برازمدت وعده ایله برقاچ غروش ایسته‌مش . « پاره ویره‌م . فقط دوستمسك . وعده ـ نه قدر ایسترسك ـ ویره‌یم . » دیمش . [٢]

خواجه‌نك کیجه صو باشی ایله محاوره‌سیدر

﴿ لطیفه ﴾ خواجه کیجه یاریسی سوقاغه چیقمش کزینیورمش . مملکتك

[٢،١] توفیق بکك نشر ایله‌دیکی ایکی جزؤ (لطائف نصرالدین) ده‌ده مسطوردر.

(صو باشی) [١] سی قولده [٢] راست کلوب « افندی ! . کیجه یاریسی سوقاقده نه آرایورسین . » دیمکله خواجه مرحوم « اویقوم قاچدیده اونی آرایوروم . » دیمش . [٣]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برکویه مسافر اولوب هکبه‌سنی غائب ایدر . خواجه « کویلیلر . یا هکبه‌می بولورسکز ، یا بن یاپه‌جغمی بیلیرم » دییه اعلان ایدر . خواجه مرحوم معروف و خاطری صایلیر آدم اولمغله کویلیلر تلاش ایدوب هکبه‌یی آرار بولورلر . فقط بریسی مراق ایدوب « قوزوم خواجه افندی !. هکبه‌یی بولماسه‌یدنق نه یاپه‌جقدیك . » دیمکله خواجه غایت قیدسزجه دیرکه : نه یاپه‌یم آی اوغول ! . أوده بر أسکی کیلیم وار . اونی بوزوب هکبه یاپه‌جقدیم [٤]

---

[١] صو باشی — فی‌الاصل (سرعسکر) معناسنه اولوب ذاتاً تورکده عموم خلق عسکر اولمغله او زمانده (رئیس — و — بك) لرینك عنوانی ایدی . یعنی اك بویوك عنوان ایدی . اك صوکره عثمانلیلقده بوعنوانك قیمتی کوچوله کوچوله نهایت بیك تاریخی اواخرینه قدر (پولیس مدیری) وظیفه‌سنده اولانلره اطلاق اولونوب تشکیلات خیریه‌ده بوس بوتون الغا اولونمشدر .

تحقیقات لغویه‌یه کلجه : (صو) فی‌الاصل معلوم مایع اولمغله برابر مبادیده کوچه‌ده تورکلر برر صو کنارنده ساکن اوله کلدیکلرندن (صو) قوم وعسکر معناسنه‌ده قوللانیلمشدر . عربده‌ده بویله‌در . (ماء فلان ؛ ماء بنی فلان) دیرلر او قومی مراد ایدرلر . (صو) لفظنك (عسکر) معناسنه استعمالی قدیم تورکجه اثرلرده شایعدر . (باش) رئیس معناسنه حالا مستعملدر . بو صورتده (صوباشی) عیناً (سر عسکر) معناسنه اولور . (صو باشی) سر عسکرك غیریه عنوان اولدیغی زمان سر عسکره (چری باشی) دیمشلر . بالاخره بوعنوانك‌ده قیمتی زائل اولمشدر .

بوتعبیر فارسی‌یه‌ده ترجمه اولونوب (میرآب) دیمشلر . فارسیده دخی بوقبیل رؤسا عنوانیدر . کذلك تورکلر عربده‌ده زمام اموری اله آلدیقلرینده بوعنوان عربجه‌یه دخی نقل اولونمش . (امیرالماء) دنیلمشدر . بوکلمه‌نك (آمیرال) شکلنده اجنبیلره کچدیکی ایسه شایعدر .

[٢] توفیق بکك (لطائف خواجه نصرالدین) نده‌دهواردر .

[٣] (قول) کیجه شهری طولاشان برضابطه برقاچ عسکردن عبارتدر .

[٤] توفیق بکك (لطائف خواجه نصرالدین) نده واردر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مركبنى پازاره كتيروب دلاله ويرير. گلن مشترى ياشينى آكلامق ايچون ديشينه باقه‌جق اولور . اشك الينى ايصيرير . حريف سوكوب صايه‌رق چكيلير گيدر . ديكر برمشترى ظهور ايدرك قويروغينى قالديره‌جق اولور . قابا بالديرينه دميردن بر تكمه ير . طوپاللايه‌رق ، سب ولعن ايدرك گيدر . دلال كلير، « افندى . بومركبى كيمسه آلمز . اوكنه گلنى قاپيبور، آردينه گلنى تپيور . » ديه‌سيله خواجه « ذاتاً بن‌ده اونى صاتمق ايچون كتيرمه‌ديم . مسلمانلر كورسونلرده بنم نه‌لر چكديكمى آكلاسونلر ديه كتيرديم . » ديمشدر . [١]

[١] توفيق بكك (لطائف خواجه نصرالدين) نده واردر .

(چایلاق) غزته‌سی صاحبی بذله نویس شهیر توفیق بکك نشر ایله‌دیکی ایکی فورمه (لطائف نصرالدین) دن:

﴿لطیفه﴾ خواجه‌یه (قدرت بالغهٔ صمدانیه حقنده نه دیرسین.) دیمشلر. «بن کندیمی بیلدیم بیله‌لی هپ جناب حقك دیدیکی اولیور. اکر شاید قدرت ربانینك تصرفنده اولماسه ایدی بر کره‌ده بنم دیدیکم اولوردی.» جواب موجز و معجزیله قدرت بانی تعیین و ایضاح ایله‌مشدر. [۱]

﴿لطفه﴾ «قیامت نه زمان قوپه‌جق.» دییه خواجه‌دن سؤال ایتمشلر. «هانکی قیامت؟.» دیمش. «قیامت قاچ دانه‌در؟.» دیمشلر. «قاریم اولورسه کوچوك قیامت» بن اولورسه‌م بویوك قیامت.» دیمش.

﴿لطیفه﴾ خواجه بر کون جکر آلمش. کیدرکن احباسندن بری تصادف ایدوب «بونی ناصل پیشیره‌جکسین.» دییه سؤال ایدر. خواجه «عادتا.» دیینجه «خیر. بونك بر کوزل پیشمه‌سی وار. سزه تعریف ایده‌یم‌ده اویله یاپیکز.» دیمش. خواجه «بو تعریف ایتدیکك شیلر خاطریمده قالمز. بر کاغده یازده اوکا باقه‌رق پیشیرته‌یم.» دیمکله او آدمده تعرفه‌یی یازار،

---

[۱] بونی بربکتاشی‌به شویولده اسناد ایدرلر. کمی فیرطنه‌یه طوتولمش. هرملت کندی لسانیله جناب‌حقه مناجات ایدوب یالواریرمش. بر کوشه‌یه بربکتاشی جکیلمش. چوبوغینی طومانلاندیریر. هیچ وظیفه ایتمه‌یه‌رك خلق حیرتله سیر ایدرمش. برقاچ هرزه وکیل بیچاره‌نك اوزرینه هجوم ایدرك (بره دینسز ایمانسز بکتاشی. سنك اللهه ایمانك یوقسه ذره قدر وجدانك‌ده‌می یوقدر. شوراده یتمش ایکی ملت امان الله دیه هایقیریشیور. سن یویله نه مناجات، نه عباداللهك حالنه مرحمت. فتورسز چوبوق ایچیورسین. سن‌ده برکره بزم کبی اللهه یالوارسه‌ك آ.) دیمکله بکتاشی دیرکه: به هی عقل ومنطقه بیکانه نه دیدیکنی بیلمز عوام هوام! اکر بن دینسز ایمانسز ایسه‌م بنم مناجاتمدن نه قازانه‌جقسکزده بنم حضوریمه مانع اولیورسیکز. بنجه ثابت اولدیکه شیمدیه قدر هپ اونك دیدیکی اولدی. هیچ بر کره‌ده بنم سوزم اوله‌دی. آرتیق بن اونك ایشنه قاریشمامغه عزم ایتدیم. برکره‌ایشنه قاریشدیم. قرق سنه سیئه‌سنی چکدیم. نه‌مه لازم‌ملك‌ده اونك، قول‌ده اونك. ایسته‌دیکنی یاپسون.

ویریر . خواجه تعریفاتك ایراث ایله‌دیکی خولیای اشتها ایله طالغین طالغین أوه کیدرکن بر چایلاق الندن جکری قاپار ، قاچار . هوایه ارچار . خواجه هیچ اثر تلاش کوسترمه‌یه‌رك الندەکی تعرفه‌یی چایلاغه کوستروب « نافله آغیز طانیله بیبه‌مزسین بوصله بنده . » دیمشدر .

آغزنده جکرله هوایه اوچمقده اولان چایلاغه خطاباً خواجه‌نك تقاضاسیدر

﴿ لطیفه ﴾ حرمی خواجه افندی‌یه « بن شوایشی کورنجه‌یه قدر شوچوجوغی کزدیر . » دیمش . کزدیررکن خواجه‌نك قوجاغینه ایشه‌مکاه خواجه حدت ایدوب طوتمش اوده چوجوغك اوستنه باشینه ایشه‌مش . حرمی « آ افندی نیچون بویله یاپدك . » دییه طاریلنجه مرحوم پر حدّت « قاری ، قاری ! شکر ایت که اوغلم بولوندی . باشقه چوجوق اولسه‌یدی دها فنا‌ینی یاپاردم . » دیمش

﴿ لطیفه ﴾ برمجلسده لطیفه‌یه زمین تشکیل ایتسون دییه خواجه مرحومك الینه بر ساز طوتوشدورورلر . « خواجه افندی شونی چالده دیکله‌یه‌لم . » دیرلر . خواجه صاپندن یاقه‌لایوب بوینه آشاغی یوقاری مضرابی سورتر . آجی آجی بر غلغله‌در گیدر . « جانم خواجه افندی !. ساز بویله‌می چالینیر .

خواجه‌مرحومك ساز چالمه‌سیدر

کوزل بر نغمه‌یی وجوده کتیرمك ایچون پارماغینی ـ ایجابنه گوره ـ تللرك اوزرنده اوینـاتمق ، پرده‌لرده کزینمك لازم کلیر . » دیمه‌لریله خواجه « اونلر پرده‌یی بوله‌مزلرده آرامق ایچون کزبنیرلر . بن بولدیم ، نیچون بیهوده کزینه‌یم . » دیمشدر .

﴿لطیفه﴾ خواجه مرکیبنی غائب ایتمش . هم آرار ، هم شکر ایدرمش .

سبب شکرانی صورمشلر . « اوستنده بولونمه‌یغمه شکر ایدییورم . اکر بولونه‌یدم بن‌ده برابر غائب اولوردم . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ ینه مرحوم مرکبنی ضایع ایدوب هم آرار، هم تورکی چاغیریر‌ایمش . « مرکبنی ضایع ایدن تورکی چاغیرمز ، فریاد ایدر . » دیمشلر . « بر شو طاغك آردینده امیدم قالدی . اوراده‌ده بولامزسه‌م سیر ایت سن بنده‌کی فریادی . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ مرحوم بر دفعه دخی مرکبنی ضایع ایدوب چارشیده ، پازارده « کیم بولورسه یولاریله ، سمریله مژده اوله‌رق ویره‌جکم . » دییه ندا ایدرمش « خواجه افندی. طاقیمله باغشلادقدن صوکره هاتکرار الیکه کچمش ها، بوس بوتون غائب ایتمشسین . » دیمشلر . « عفو ایدرسیکز (بولمق) ذوقینی او قدر اهمیتسزمی طوتیورسیکز . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه « جرّ » [١] ایچون بر مملکته کیدوب برکبارك خانه‌سنه مسافر اولمش. صباحلاین خانه صاحبی خواجه‌یی یانینه چاغیروب برشی‌اوقوتمش کندیسی‌ده عینیله اوقومش . بر یازی یازدیرمش . کندیسی‌ده عینی یارمش . ودیمش‌که : ایشته سن اوقودیك ، بن‌ده طبقیسی کبی اوقودم . سن یازدیك ، بن‌ده عینینی یازدیم . دیمك‌که سندن فرقم قالمادی ، بو صورتده سکاده احتیاج یوقدر . خواجه دیمش‌که : عظیم برفرق وار . بن بورایه اوچ کونلك یولی یایان یوریه‌رك کلدم ، بونجه مشقته قاتلاندیم . نه‌وقت‌که سن‌ده بنم احتیاجمه دوچار اوله‌رق بزم مملکتمزه کلیرده بویله برجواب رد ایله نومید اوله‌رق خائب وخاسر دونرسه‌ك او وقت مساوی اولورز .

﴿ لطیفه ﴾ برکون برقومشوسی « خواجه افندی . سزده قرق بیللق سرکه وارمی . » دییه صورمش . « وار . » دیمش. « برپارچه ویرسه‌ك نه . » دیدیکده

---

[١] « جر » چکمك معناسینه عربیدر . طلبهٔ علومك تعطیل آیلرینده کویلره کیدوب وعظ ایله‌دیکنه ، نماز قیلدیردیغنه مقابل اغنیادن پاره ، ذخیره طوپلامه‌سیدرکه اونی طوقوز آی نفقه ایدرك تحصیل علوم ایلر . وخلقك تنویر افکارینه عظیم یاردیمی اولور .

« ویره‌م . » دیمش. «نه ایچون» دیدیکجه « اکر شوکا بوکا طاغیتسه‌یدیم قرق یللدن سیرکه قالیرمیدی . » دیمش . [١]

﴿ لطیفه ﴾ برظالم زوجه‌سینك غایت شنیع برغدرینه دوچار اولوب صنف نسایه عداوت ایدرك اوزماندن بری علمادن ، عرفادن هرکیمی ایشیدیرسه چاغیریر قولاغینه برشی سویلر، طبعینه موافق، دردینه چاره اوله‌جق برجواب آلامایجه بوینینی أورور ایمش . بوبلانك برچاره‌سینه باقار دییه بیلمه‌یه‌رك بیچاره خواجه‌یی اوکه سورمشلر . خواجه‌یی تایانینه اوتورتوب قولاغینه « أولیمیسین بیکارمیسین » دییوب خواجه « بو یاشده آدم بیکار اولورمی . » دیدیکجه « تمام . سن‌ده اونلردنسین . اورك بونك‌ده بوینینی . » دیدیکجه خواجه مسئله‌نك دهشتنی آکلایوب درحال دیرکه : عجله ایتمه ، برکره صور باقالیم ، بیراقدیم‌ده تکرارمی آلدیم . اولدی‌ده بردهامی أولندیم . یوقسه بری باشیمده ایکن بروَ دها زیاده‌می تأهل ایتدیم . هرناصلسه برخطادر ایتدیم . بر برورطه‌درکه دوشمه‌دن بیلنمز . مشهور مثلدرکه: برسورچن [٢] آتك باشی کسیلز .

مرویدرکه خواجه‌نك بو حاضر جوابلغی ظالم مذکوری فعل مدهشندن واز کچیرمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ برکون حرمی خواجه‌یه « افندی . آبدست ابریقنك دیبی دلیندی . ایچنده صو چوق اکلنمه‌یور . نه‌یاپه‌لیم . » دیمش . خواجه « آقاری نه‌وار بونك چاره‌سینی بولامایه‌جق . اسکیدن آبدست بوزار ، صوکره طهارتله‌نیردك . بوندن صوکره صویی ابریقه طولدورور طولدورمز همان طهارتله‌نیرز . صوکره آبدستمزی بوزارز . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ زوزکك بری خواجه مرحومه « خواجه افندی . دمین بر لنکریده هندی طونه‌سی کیدییوردی . » دیمش . خواجه « بکا نه » دیمش . « غالبا سزه کوتوردیلر . » دیمش . « سکا نه . » دیمش [٣]

[١-٣] بوحکایه باشقه‌لرینه‌ده اسنادایدیلدیکی کورولمشدر.

[٢] سورچك = حیوانك آیاغی قایمق .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحومه « سزك خانم چوق گزيبور . » ديمشلر . « اصلى اولماسه كرك . اويله اولسه‌يدى برده بزم أوه گلبردى . » ديمش .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه بركون حمامه كيدر . حمامجيلر خواجه‌يه براسكى پشتمال برده اسكى خاولو ويروب اوقدر رعايت ايتمزلر . خواجه برشى ديمه‌يوب چيقاركن آيينه‌يه اون آقچه بيراقير . [١] حمامجيلر هم تعجب ايدر ، همده بالطبع سوينيرلر . برهفته صوكره خواجه ينه بوحمامه كلير بودفعه حمامجيلر فوق‌العاده رعايت ايدرلر . صيرمه‌لى حاولولر ، ايپكلى پشتمالر ويريرلر . خواجه ينه برشى ديمه‌يوب چيقاركن آيينه‌يه برآقچه بيراقير . حمامجيلر بو سفر تعجبله برابر بخششك قلتندن ناشى حدت ايدوب « افندى . بونه بيچيم معامله . » ديدكلرنده خواجه « بونده فوق‌العاده برحال يوق . بوكون ويرديكم برآقچه كچنكى حمام حقيدر . كچنكى‌ده بوكونك اجرتيدر . » ديمش .

﴿ لطيفه ﴾ احباسندن برى مرحومه كلوب « بكا بر مكتوب ياز . بغداده بر دوستمه كوندره‌جكم » ديدكده خواجه « بيراق الله عشقنه . بنم شيمدى بغداده كيتمكه وقتم يوق . » ديه آلمش يوروبى ويرمش . حريف مراق ايدوب قوشمش ، خواجه‌يى ياقه‌لامش و « قوزوم خواجه افندى . بر مكتوب يازمقله نه‌دن بغداده قدر كيتمكلكك لازم كلسين . » ديدكده خواجه ديمش‌كه : بونى بيله‌مه‌يه‌جك نه وار . بنم يازيم غايت فنا . آنجق بن اوقويه بيليرم . بوصورتده يازديغم مكتوبى ينه بن اوقومه‌لى‌يم كه مندرجاتى آكلاشيلسين . [٢]

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مركبى بازاره كوتوروب دلاله ويرمش . دلال كزديريركن « بو مركبك انشكينى آچيق ، راهوان يورورركن اوستنده قهوه ايچيلير ، باشى بومشاق ، كنج ، دينج قيل عيبسز . » ديه ثنا ايتدكجه هركس

[١] هربرآقچه برپاره وهر پاره برفروشلق قدر كوموش اولمغله اوزمانده بوپاره‌يى مملكتك اك متمول اغنياسى ويره‌بيليردى . چونكه زماننده يوز ، يوز اللى فروش رواجنده بر پاره‌در .

[٢] بوحكايه دخى باشقه‌لرى حقنده‌ده كورولمشدر .

باشلامش آرتیرمغه . خواجه‌ده قارشیدن بو توصیفاتی ایشیده‌رك « وای ، بنم مرکبم بوقدر کوزل ایمش‌ده بن نه ایچون آلمایورم . » دییه کمال شوقله پی سورمکه باشلامش نهایت صوك پی اوزرنده قالمغله پاره‌لری بالتمام دلاله صایوب کوتورمشدر . کیجه حرمینه مسئله‌یی آکلاتمش . حرمی‌ده دیمش‌که : بنم‌ده باشیمه بوکون تخف برایش کلدی . قاپونك اوکندن قایماقجی کچیوردی . چاغیردیم . طارتارکن قایماق زیاده کلسون دییه حریف کورمه‌دن یاواشجه بیله‌زیکمی ترازینك درهم قونولان کوزینه بیراقدیم . همان قایماق طباغینی آلوب صاووشدیم .

بونك اوزرینه خواجه « رحمة‌الله علیه » دیمش‌که : هاباقه‌لم !. بن طیشاریدن سن ایچریدن غیرت ایده‌لیم‌ده شو اُولُك اداره‌سینی یولینه قویه‌لیم .

﴿ لطیفهٔ منظومه ﴾

مکر کیم خواجه نصرالدین برکون — أوی طامینه چیقمش برایش ایچون
آیاغی سورچوب آنك ییره دوشمش — احبّاسی کلوب باشینه اوشمش
دیمشلر کیم نه یاتورسین نه درحال — جوابنده دیمش اول داخی فی‌الحال
نه صورارسین بنم حالم، کورورسین — اکرسن داخی دوشدکسه بیلورسین[١]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرکبه یم ویرمکدن بیقوب حرمینه « آرتق بوندن صوکره مرکبه سن باق . » دیر ایسه‌ده قادین قبول ایتمز آره‌لرنده منازعه اوزایوب نهایت ایکیسی‌ده سکوت ایله « کیم اوّل سویلرسه مرکبه اویم ویرسون » دییه قرار ویررلر . خواجه بر کوشه‌یه چکیلوب ساعتلرجه سوز سویله‌مه‌مکه اصرار ایدر . حرمینك جانی صیقیلوب باشینی اورتدیکی کبی قومشویه بیراقیر کیدر . آقشامه‌قدر قومشوده اوتورور . اذان یاقلاشیر . حرمی ماجرایی

[١] بوحکایه (طامدن دوشن حالدن بیلیر) مثلینك منشأی اولمشدر .

قومشو قادینه نقل ایدرك « بر عنادجی آدمدر . آجلقدن أولور ، لاقیردی سویله‌مز . شوکا بر طاس چوربا کوندرملم . » دیر . چوجوغك الینه بر طاس چوربا ویروب خواجه‌نك أوینه گوندریرلر . مکر قادین قومشویه کیتدیکی وقت أوه خیرسز کیره‌رك پاره ایده‌جك نه وارسه هپسنی طوپلار . خواجه‌نك اوتوردیغی اوطه‌یه‌ده گیرر . باقارکه خواجه کوشه‌ده‌اوتوریور ، بوقدر کوراتی‌یه هیچ اهمیت ویرمیور . اوّلجه فنا حالده شاشالارسه‌ده خواجه‌نك هیچ فتور ایتمه‌دیکنی کوروب کندی کندینه سس چیقارمه‌یقدن باشقه خیرسیزك کم کوم ایتمه‌سینه بیله جواب ویرمه‌یه‌رك بر هیکل جامد گیبی طوردیغنی کورونجه ـ بو آدم مفلوج و منزولدر ـ دییه کوزونك اوکنده ایشه یارایه‌جق شیلری طوپلار . خواجه‌نك حالا آلدیرمه‌دیغی بس بللی خیرسیزك بیله سیکیرینه طوقونمش اولمه‌لی‌که « باشندن قاووغینی آله‌یم . باقه‌یم بینه سس چیقارمایه‌جقمی . » دییه قاووغینی‌ده آلیر . اشیابی صاللا صیرت ایدر . بیراقیر گیدر . او اثناده چوجوق کلوب کوشه‌ده طاش گیبی ساکت اولان خواجه افندی‌یه « سزه‌چوربا کوندردیلر . » دیمشسه‌ده خواجه مرحوم سرقت مسئله‌سینی آکلاتوب حتی قاووغی بیله چالندیغنی اشراب ایدرك قاریسنك چابوق کلمه‌سینی کویا چوجوغه لاقیردی سویله‌مه‌دن اشارت ایله‌مك اوزره آغزیله ایصلیق چالدیغی حالده الینی اوچ کره دائره واری دوندوروب پارماغیله باشینی کوستریر . چوجوق بو اشارتدن « چوربا طاسینی اوچ کره باشیمك اوستنده دوندر . صوکره‌باشیمه کچیر . » آکلایوب همان اویله یاپار . خواجه‌نك باشی ایچه خاشلانیر . چوربانك صوبی ، دانه‌سی یوزینی کوزینی صاچینی صاقالنی عجیب بر حاله صوقارسه‌ده خواجه ینه عنادینه هیچ طیغز . چوجوق دونر کیدر . ایدیلن سؤال اوزرینه قاپولری ، باجالری ، حتی دولابلری ، صاندیقلری آپ آچیق ، خانه‌نك ایچی قارمه قاریشیق ، اشیا اورته‌یه دوکولمش صاچیلمش اولدیغنی و چوربا کیفیتنی آکلاتیر . قادین ایشك وخاتینی آکلایوب قوشه‌رق کلیر . فلاکتی کورونجه کوشه‌ده کولونج بر حالده پوت گیبی اوتوران نازینینك کمال هیجانله اوزرینه

قوشوب « آمان افندی . نه‌در بوحال . » دیینجه خواجه « هایدی گیت مرکبه یم ویر . عنادك صوکی ایشته بویله اولور . » دیمشدر [١]

خواجه مرحومك چوربا کاسه‌سی باشندن دوشدیکیدر

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم باغنه غایت اوفاق آغاج فدانلری دیکرمش. احباسندن بری کوروب « افندی بونه وقت بویویه‌جك . و نه وقت یمش ویره‌جك‌ده سزده ییه‌جکسکز . » دیمکله خواجه جوابنده « بزدن اوّل

[١] توفیق بکك بوجزؤلرنده‌کی فضله حکایه‌لرك اکثریسی شوکا بوکا اسناد ایدیلن وبك قدیم زمانده باشته‌لرینه عزو ایدیلن فقره‌لردر . ایشته بو حقیقةً تخف اولان حکایه ایله بالاده اشارت ایدیلن وبو حکایه عقبنده‌کلن لطیفه‌لرده بو قبیلدندر . خواجه نامنه روایت ایدیلن ومندرجاتی بك ثقیل اولمایان حکایاتی بوراده جمع ایله‌دیکمز جهتله بونلری‌ده یازییورز . مع‌ذلك اخطاراتدن‌ده کری طورمایورز .

کلنلرك دیکدکاری اغاج فدانلرینك میوه‌سنی شیمدی بز ییورز . بونك‌ده میوه‌سنی بزدن صکره کلنلر ییسون » دیمشدر [١]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر کون مسافرلکه کیتمش . او کون غایت صیجاق اولمغله قوجه بر کاسه بوزلی خوشاف کتیرمشلر . خانه صاحبی خوشاف نقسیم ایدیلن بویوك معدن قاشینی آلوب خواجه‌یه زرگردان ، کوچوك ، یایوان برقاشیق ویرمش. خانه صاحبی قوجه کچه ایله بوزلی خوشافی آتار ، برده (اوخ... أولدم.) دیرمش. خواجه ایسه قاشینی دالدیریر ، فقط ایچی برشی آلمه‌دیغندن یالکیز یالارمش . خانه صاحبی ینه (اوخ ... أولدم) دیمه‌سنده بر دوام . خواجه باقمش‌که اوله‌جق شی دکل . خانه صاحبنه دیمش‌که : افندم !. رجا ایدرم . شو الیکزده‌کی قاشینی بکاده ویریکزده برکره‌ده بن اوله‌یم . » دیمشدر . [٢]

---

[١] بو حکایه خواجه نصرالدینك ظهورندن نیجه عصرلر مقدم یازیلش عربجه کتب ادبیه‌ده (نعمان بن منذر) ایله برکویلی آراسینده کچدیکی مسطور اولدیغی کبی نوشیروان عادل ایله برکویلی آراسینده کذران اولدیغی دها شایعدر . دیمك‌که بزه (قبل‌الاسلام)دن منتقل اولمش بر حکایه‌در . حتی شویله نقل ایدرلرکه : نوشیروان زانك کبری وهانك سکوی ایله (زه = یاشا ، آفرین) دیرمش . هرکیمه (زه) دیرسه اون بیك فروش احسان ویریلیرمش . کویلی‌یی تارلاسینه اوفاق فدان دیکرکن کورمش . (بابا !. سن پیر فاییسین . بو فیدانلرك میوه‌سنی بییه‌جککه امینمیسین) دیمش . (کچمشلریمزك بیراقدیقلرینده بز استفاده ایتدیك . بزم بیراقدیغیمزدن‌ده کله‌جکلر مستفید اولسونلر .) جوابنی ویرنجه پادشاه بکنوب (زه) دیمش . اون بیك فروش احسان ویریلمش . اختیارجق بو بر چوق پاره‌یی کورنجه بك سوینوب (کوردیکزمی پادشاهم . فیدنلرم درحال محصول ویردی) دیمش . پادشاه بو جوابی دها زیاده بکنوب (زه) دیمش . بر اون بیك فروش دها ویریلمش . کویلینك ذهن صافی انجلایاب اولوب همان (هراغاج سنه‌ده بردفعه یمیش ویریرکن یمن‌قدوم پادشاهی‌ایله بنم فیدانلرم ایکی کره یمیش ویردی) دیمکله پادشاه بوجوابی‌ده بك بکنوب (زه) دیمش . خزینه‌دار اون بیکی صایدیقدن صوکره (پادشاهم هایدی بورادن کیده‌لیم . بو کویلی خزینه‌کزی افلاسه اوغراتمه‌جق) دیمك صورتیله کویلینك وسعت افکار حکیمانه‌سنی تقدیر ایله‌مشدر .

« اکر مصادره‌یه اوغرامه‌دیسه کویلی بابا شاهانه عمر سورمشدر »

[٢] بو فقره ولی افندی زاده ایله طالقاووغی میاننده جریان ایله‌مش اولمق اوزره مشهوردر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌اودون کسمکه کیتدیکی اثناده طاغده بر طاوشان یافه‌لامش او آنه قدر طاوشان کورمه‌دیکی جهتله « بو عجیب بر حیواندر . باقه‌لیم ، مملکتلی به کوسترمیم بلکه ایچلرنده بیان واردر . » دیه طوربه‌سنه قویوب آغزینی صیم صیقی باغلامش ، خانه‌سنه کتیرمش. حرمنه حکایه ایدوب «صاقین اوله‌که طوربه‌نك آغزنی آچمه . گیده‌یم مملکتلی‌یی چاغیره‌یم ده کوسترمیم . »

خواجه طاوشانی کوستریرکن آرپا قوطوسینك طوربه‌دن چقدیغیدر

دیه تنبیه ایله‌مشسه‌ده انسان منع اولوندیغی شیئه حریص اولمغله قادین خالی قالینجه‌ینه بو حریفك برمناسبتسزلکی وارباقه‌یم شونه‌در . » دیوب طوربه‌نك آغزینی آچدیغی کیبی طاوشان فیرلامش . باجه‌دن قاچمش گینمش . قادین شاشه‌لایوب باشقه‌ده بر چاره‌ده بیله‌میوب الینه کچن آرپه قوطوسینی طوربه‌یه قویه‌رق

بینه آغزینی باغلامش ، عاقبته منتظر اولمش . قادینك فکرنجه خواجه یا ایکی هرزه وکیل کتیره‌جك ، یا سوزینه اویمایوب اونلرده کلمه‌یه‌جکلر . مسئله خفیفجه قاپاناجق. حال بوکه عکسی بویا ، خواجه سوقاغه چیقدیغی وقت مملکتك اعیانی ، اشرافی ، مأمورینی بر دعوتدن عودت وخواجه‌نك خانه‌سی اوکندن عزیمت ایدیورلرمش . خواجه‌یه تصادفلرینده مسئه‌یی کندیلری زورله میدانه چیقارتمشلر ، « ناصل شیدر . باقه‌لم بر کره . » دییه هپسی خواجه‌نك خانه‌سنه طولمشلر . خواجه اك بویوك اوطه‌سینه بونلری حلقه واری اوطورتوب . مخلوق عجیبی قاچیرمامق اوزره هپسی اللرینی قالدیره‌رق آلَسته [١] بر حالده طورمه‌لرینی اکیداً تنبیه ایله‌دیکدن صوکره همان یوکه مراجعت ایدرك هزار اهتمامله طوربه‌یی اورته‌یه کتیریر . هرکس مبهم بر مراقله کوزلرینی طوربه‌یه دیکرلر. خواجه همان طوربه‌نك آغزینی چویروب‌ده بوشالتدیغی کبی « پات .... » دیمش آرپه‌قوطوسی اورته‌یه دوشمش. خواجه فوق‌العاده شاشیروب نه‌دییه‌جکنی بیله‌مه‌یوب آغزیندن شو سوزلر دوکولمشدر : افندیلر ! .. ایشته بوقوطونك اون کره طولمشی بر کیله ایدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر کون پازاره کیدوب آلدیغی سبزراتی هکبه‌سینه طولدورمش ، هکبه‌یی‌ده اوموزینه اورمش ، اشکنه بیغمش کیدییورمش . یولده بریسی «افندی! . نه‌یه هکبه‌یی مرکبك تَرْکیسنه قویوب‌ده راحت راحت کیتمه‌یورسین . » دیدیکجه خواجه دیمش‌که : انصاف . هم حیوان بزم آیاغیمزی یردن قالدیروب بزی طاشیسین . هم‌ده فضله اوله‌رق برده هکبه‌یوکله‌تمه‌لیم . بن دها شیمدی‌یه قدر بوایشی یاپمه‌دیم .

---

[١] آلسته = فارسی (آراسته) یعنی سوسله‌یوب حاضرلنمش، مهیا برحالده معناسنه اولان کلمه‌دن تورکجه‌لشدیرلمشدر . حقایق علم لسانه واقف اولمایان ومرلسانك‌ده بعینه یو سایه‌ده زنکینله‌دیکنی ادراك ایتمه‌ین کتبهٔ اسلاف بوکبی کلمه‌لره غلط دیرلردی . کالی مشربنده بعض ظرفای اهل قلم‌ده (دیمه قابوره غله‌پور. لغت فصیحدن یکدر غلط مشهور) دیر کچرلردی .

توفیق بکك نشر ایله‌دکی ایکی حزؤ (لطائف خواجه نصرالدین) دن انتخاباتمز بوراده بیتدی . اورادن آله‌دیقلریمز یا اصل کتابده مسطور ویاخود اطفال ونسوانك بیش نظربنه وضع ایله‌مکدن دور ا لانلردر .

خواجه مرحومك هکبه‌یی اوموزینه آتوب مرکبه بیندیکیدر

ینه (توفیق بك) مرحومك صوکره نشر ایله‌دیکی (خزینهٔ لطائف) دن خواجه‌یه متعلق فقره‌لر بروجه آتی التقاط ایدیلمشدر [۱]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحومه «کونشمی دها فائده‌لیدر، آیمی.» دییه صورمشلر. «کونش کوندوز طوغدیغندن قارانلغه فائده‌سی اولمایوب آی ایسه کیجه‌لری طوغه‌رق اورته‌لغی کوندوز کبی ایله‌مکله آیك فائده‌سی دها مهمدر.» دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ نصرالدین مرحوم بر خصوصك تسویه‌سیچون بر صباح ایرکن همجوار کویلردن برینه کیتمك اوزره خانه‌سندن چیقار. مکر او کیجه محله‌جه بر اکلنجه و ضیافت ترتیب ایدیلش اولمغله مجلسك طوزی بوبری اولان خواجه‌یی عزیمتدن فراغت ایتدیرمك ایچون کنجلر بر اویون ترتیب ایدرلر. شویله‌که: خواجه لباس سفری کینوب قوشانوب مرکبه لوازمی یوکلته‌رك یوله روان اولدیغی اثناده برقاچ کشی خواجه‌نك کذرکاهنه چیقوب نره‌یه کیده‌جکنی صورارلر. خواجه «بر ایش ایچون برقاچ کونلکنه فلان کویه کیده‌جکم.» جوابنی ویرر. بونلر «آ زواللی، بوندن صوکره سن بر یره کیده‌مزسین. چونکه وفات ایتمشسین. شیمدی سنی کوزلجه تجهیز و تکفین ایتمك بز محله‌لینك بورجیدر. چونکه کیمزك بالذات خواجه‌سی، کیمزك اقرباسی، کیمزك بابا یادکاری دوستی، کیمزك بالنفس احبابیسین.» کبی غیره بوغه‌رق ذاتاً اولوم لاقیردیسندن اودی قوپوب سیکیرلری کوشه‌ین زواللی خواجه‌یی چال یاقه

[۱] (کنجینهٔ لطائف) صاحبی دخی کندی کتابندن (خزینهٔ لطائفه) پك چوق فقره آلیندیغنی سویله‌مشدر. هرشی اویله ایسه‌ده خصوصا لطائف وفقراتایچون وثوق آرامق پك بیهوده‌در. همان کندی عصریزده بعض ذواته اسناد اولونان فقره‌لر تحقیق ایدیلمجه تا قبل التاریخه قدر اوزار کیدر، هرقوم بربرندن آلمش، هر مملکت خلقی، هردورك آدملری کندی مشاهیرینه اسناد ایله‌مش. صوکره بوبولده کتاب تألیف ایدنلرده یکدیکرندن نقل ویا ترجمه ایدرك آرتیق اورته مالی اولمش قالمشدر.

ایدرك محله مسجدینه سوروکلرلر . هرنه‌قدر خواجه‌مرحومك حفقانلری قالقوب « آمانك چوجوقلر . براقك شـو فنا شاقایی . براز دها اوزریمه واریرسه‌کز لطیفه‌کز حقیقت اوله‌جق . بنم کرچکدن پك مهم ایشم وار . بیراقك‌ده وقتیله یوجلره تیشه‌یم . صوکره یالکز کیدلمز بیلیرسیکز . » کبی رجالر ایله‌مشسه‌ده دیکله‌مزلر ، متصـل کورولتی‌یه بوغارلر . زواللی خواجه‌ده آرتق لاقیردی

خواجه مرحومك تابوتلقده تنه‌شیردن باشینی قالدیروب
جماعت ایچندن برکیمسه‌یه لاقیردی سویله‌مه‌سیدر.

سـویله‌یه‌مز بر حاله کلیر . اونلرده خواجه‌یی یاقه یاچه تابوتلغه طیقارلر . تام بو اثنـاده احبابلریندن برینك دهـا بر طرفه کیتمك اوزره اولدیغنی کوروب « آیول . باقسه‌ك آ، خواجه‌مز وفات ایتدی . طبیبی تجهیز وتکفیننده بولونمه‌لیسین» دییه ابرام ایدرلر . حریف پك عجله ایشی اولدیغندن بحثله یاقه‌سنی قورتارمق

ایچون هر نه سویله‌مشسه قبول ایتدیره‌مز . بونلر بوجنکده ایکن یاری بایغین تنه‌شیر اوستینه کوسولمش اولان خواجه باشینی قالدیروب حریفه دیرکه : نافله چابالامه . تکلفه اطاعت‌ایت. بنم ایشم سنبدن‌ده عجله ایدی . نه چاره‌که اجل کلمش ، جماعت طوپلانمش . کیتمکدن باشقه چاره یوق .

﴿ لطیفه ﴾ برکویلینك کچیسی اویوز علتنه مبتلا اولمش . قاطران سورمه‌سنی توصیه ایتمشلر . کویلی کچی‌یی آلوب خواجه‌یه کتیره‌رك « افندی سنك نفسك

کچیسنی نفس ایتدیرمکه کلن کویلی ایله خواجه‌نك محاوره‌سیدر

اویوز علتنه بره‌بر ایمش. شوکچی‌یی برنفس ایتمکی رجا ایدرم . » دیمکله‌مرحوم « نفس ایدرم لکن‌علتك بر آن اول حیواندن دفع اولمه‌سنی ایسترسه‌ك بنم نفسه سنك طرفکدن‌ده بر مقدار قاطران علاوه ایدیله‌لیدر . » دیمش . [١]

[١] اوقوتمقه کلنلره‌ده (کاهیا زاده) مرحوم بر پارچه سولفاتو علاوه‌سنی تکلیف ایدرمش .

﴿ لطيفه ﴾ حواجه مرحوم وفاتنه قريب دوستلرينى دعوتله برطاقيم وصيتلر ايتديكى صيره‌ده مجبول اولديغى بذله گولق حسبيله « بن أولورسه‌م مزاره تپه‌سى اوزرينه ديكنه گومكز . » ديمش . سببنى صورديقلرينده « يارين قيامت قوپوب‌ده دنيا آلت اوست اولونجه طوس طوغرو قالقه‌يم . » ديمش .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحومك حرمى صانجيلانير . « آمان افندى . بكا بر حكيم گتير . » ديو . مرحوم حكيمى گتيرمك اوزره أوك قاپوسندن چيقاركن حرمى پنجره‌دن باشينى چيقاروب « افندى . چوق شكر ، صانجى دفع اولدى . حكيم ايسته‌مز . » ديو . خواجه مرحوم همان حكيمك دكانته قوشارق حكيمه « بزم قادين صانجيلانمش ايدى . بن‌ده سنى گتيره‌جكدم . فقط أوك قاپوسندن چيقاركن قادين پنجره‌دن باشينى چيقاروب چوق شكر حكيم احتياج قالمه‌ديغنى سويله‌دى . اونكچون زحمت ايدوب‌ده كلمه‌يه‌سين‌ديه خبرويرمكه كلديم . » ديمش .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه نصرالدين افندى بر كون الينه بر قازمه آلوب باغچه‌سينده بر چوقور قازمقله اوغراشيرمش . قومشولرينده برى كلوب خواجه‌يه مشغوليتنى صورونجه « محله‌لى سويله‌نيبور . سوقاق اورته‌سنده تعميردن بيغيلوب قالان طوپراغى گومه‌جكم . » ديمش . « بابورادن چيقان مولوزى نه يابه‌جقسين . » ديينجه خواجه حدّتله‌نوب « يوق ..... باق بن اوقدر اينجه أله‌يوب صيق طوقومغه كله‌مم . » ديمش .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه‌يه قاچ ياشينده اولديغنى صورمشلر ، « قيرق ياشنده‌يم . » ديمش . آره‌سى اون سنه كچديكدن صوكره بالتصادف بينه صورمشلر . خواجه بينه « قيرق .... » ديينجه « افندى سن بوندن اون سنه اوّل { قيرق ياشنده‌يم . } ديمشدك . شيمدى بينه { قيرق .... } ديورسين ديمه‌لريله خواجه مرحوم « أر أولان سوزندن دونمز . سوز بر الله بر . ييكيرمى سنه صوكره صورسه‌كز بينه سويله‌يه‌جكم بودر . » ديمش .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه بر كون بدستانده گزركن دلالك اوچ بيك غروشه

بر قیلیج کزدیردیکینی کوروب شـویله بر قیلیجی گوزدن کچیریر . اوچ بیـك غروش ایده‌جك بر شـیئنی کوره‌مز . اوراده اوتورانلره صورار . « دشمنه حواله ایدیلدیکی اثناده بش آرشین اوزار . » دیرلر . خواجه مرحوم ایرته‌سی گونی أودن اوجاق ماشه‌سینی قاپدیغی گبی طوغرو بدستانه کلیر . « ماشه‌م اوچ بیك غروشه ..... » دییه باشـلار کزدیرمکه . بعضلری مراق ایدوب اللرینه آلیرلر . آوبریز چویریرلر ، باقارلرکه عادی بر ایکی غروشلق اوجاق ماشه‌سی . « خواجه افندی . بونك نه گبی بر قیمتی و مزیتی وارکه یکدن اوچ بیك غروش دییـه فریاد ایدییورسین . » دیدیکلرینده چارشـیلیلره دیرکه : سز دها دون باباغی بر قیلیجه (اعدایه حواله ایدنجه بش آرشین سـوتر .) دییه اوچ بیـك غروش ایسته‌یوردیکز . حال بوکه قاری بکا قیزوب‌ده بوماشه‌یی فیرلاتدیغی گبی اون آرشین ، بلکه دها زیاده اوزار .

﴿ لطیفه ﴾ تیمورلنك بر کون خواجه‌یه « انسـانلرنه وقته قدر طوغار ، أولور . » دییـه صورمش . خواجه همان « جنت ایله جهنم طولونجه‌یه‌قدر . » دییه جواب ویرمش .

﴿ لطیفه ﴾ نصرالدین خواجه مرحوم حرمینی آلوب دورت گونلك محلده بولونان بر احبابه کیتمك اوزره شهردن چیقـارلر . دهـا بر قاچ دقیقه آیریلوب‌ده هنوز شهر کورونمکده ایکن خواجه حرمینه نه قدر یول آلدیقلرینی سؤال ایدر . حرمی‌ده بوکون یارین کیدرسه‌ك ایکی کونلك یول آلمش اولورز . » دینجه خواجه مرحوم « دیسه‌ك آیولی یاریلادیق » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم کنجلکنده بر کویه جره کیدوب خسته‌لانیر . مرضی شدتله‌نوب کویلی باشینه طوپلانه‌رق « شاید سکا بر امر حق واقع اولورسه عملکتده وارثك وارمی . » دیدیکلرینده خواجه مرحوم « واقعـا مملکتده بر والدم وارسه‌ده پدرم حال حیاتده کندیسنی تطلیق ایله‌دیکی جهتله بوصورتده هیچ وارثم یوق دیمکدر . » دیمش .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه نصرالدين مرحوم بر حماله يوك يوكله‌توب يولده كيدركن حمالى غيب ايدر . آرار بوله‌مز . آراردن اون كون كچر . بر قاچ احبابيله كيدركن بريسى « اشته سنك آرادیغك حمال . » ديمنجه خواجه سيويشير . تكرار بولوشديقلرنده « حمالى اله كچيردكك حالده نه‌يه حرلنى ياقه‌لامه‌ديك‌ده قاچديك » ديه‌لريله خواجه جواباً « ناصل قاچمايه‌يم . بن حمالى غيب ايده‌لى تمام‌اون كون اولدى . حمال بنى طوتارده { اون كوندر يوكنى طاشييورم . يوميه‌مى ايسترم . } ديه‌رك اون كونلك اجرت طلب ايدرسه نه‌ياپارم . » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ بركچه هواغايت صيحاق اولمغله ـ اناطولينك اكثر محللرينده عادت اولديغى اوزره ـ حرمى ياتاغى أوك طامينه ياپار [١] . خواجه فراش استراحته چكيلنجه ـ اكثر قادينلرك عادتى وجهله ـ زوجه‌سى منابتسزلكه باشلايوب بينلرنده بر گورواتى چيقوب خواجه مرحوم ـ كنديسنى أوك ايچنده ظنيله ـ « سندن ياتاقده‌ده راحت بوق » ديه آلوب يوروبى ويرديكى كبى پالدير كولدور طامدن آشاغى دوشر . بوكورلتى يى ايشيدن ـ وهب خواجه گيبى طامده ياتمقده بولونان ـ جوار قومشولر باشينه اوشر . ايكله‌يه صيزله‌يه كنديني طوپلايوب أوه كيرمك عزمنده اولان خواجه‌نك اطرافنه طوپلانه‌رق « افندى نه اولدى . افندى . نه اولدى . » ديه او حالنده صبقى صبقى حوادث آلمق ايسته‌ينلره « طامده‌ياتوب‌ده قاريسيله آتيشان‌دردیمى آكلار . » ديمشدر . [٢]

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحومك بولونديغى بر مجلسده عربستاندن هنوز كلمش بر قاچ سياح اورالرك احوالندن بحث ايدوب « عربستانك بعض محللرى غايت صيجاقدر . اكثر بلادك اهاليسى چيريل چبلاق گزرلر . » ديدكلرنده خواجه « عجبا اوراده قادين اركك ناصل بللى اولور » ديمشدر .

---

[١] آناطولينك اكثر محللرنده أولر طوپراقدن ، طاملرى دخى ديركلر ديزيلوب اوزرينه قاميش سريلوب دها اوزرينه طوپراق چكمكله واوستندن طاش يووارلاق چكوب دوب دوز قيلمقله حصوله كلير . يازين اوستينه صو دوكوب سوبورورلر . دوب دوز ؛ ترتميز كچه ياپوب ياتاغى بيراقيرلر ؛ آسمانده‌كى آثار عاليه‌يى تماشا ايده ايده اويورلر .

[٢] بوحكايه‌نك مختصرى منظوم اوله‌رق بالاده كچدى .

﴿ لطيفه ﴾ مرحومدن كيم نه ايسترسه اوكون ويرمه‌يوب ايرته‌سى كونى ويرمك عادتى ايمش . سببنى سؤال ايتمشلر . « ويره‌جكم شيئك قدرى بيلنسون ايچون بويله ياپارم . » ديمش .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحوم كوروك ايله آتش يافديقدن صوكره آغزينى طقار ، اويله آصار . سببنى سؤال ايدنلره « ايچنده اوقدر هوا وارطيقامه‌يم ده ضايعمى اولسون . بن اسرافدن خوشلانمم » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحومك حرمى وفات ايتمش . خواجه‌ده هيچ تأسف علامتى كورولمه‌مش . آرادن برزمان كچوب مركبى اولمش ، خواجه‌ده پك زياده حزن واسف علامتى كورولنجه بعض دوستلرى « حرمك وفات ايتدى بويله كونلرجه محزون كرمه‌ديك . حال بوكه اشك مُرْد اوله‌لى اون كون اولدى . حالا قاشيكك چاتقينلغى ، صومورتمه‌ك كچمه‌دى . » ديمه‌لريله خواجه مرحوم « حرمم وفات ايتديكى زمان قومشولرم باشيمه طوپلانوب (خواجه افندى . اسف ايتمه . بزسكا اوندن‌دها اعلاسينى بولورز .) ديه‌سوز ويرديلر . فقط مركب اولديكى زمان هيچ كيمسه كلوب‌ده بويله تسلّيده بولونمه‌دى . اسف ايتمكه حقم يوقمى . » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ حريفك برى صوغوقدن شكايت يدرمش . ديكرى ايشيدوب « جانم بوانسانلرده نه عجايبدر . صوغوق اولسه (صوغوقدر .) ديه شكايت ايدرلر . صيجاق اولسه (صيجاقدر .) ديه سويله‌نيرلر . اوته‌دن خواجه مرحوم بوسوزى ايشيدوب « افندى اويله سويليورسك اما بهار هواسنه كيمك نه ديديكى وار . » ديمش .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحوم بركون محله مسجدنده خلقه وعظ ونصيحت ايتمك اوزره كرسى‌يه چيقار . خلق طوپلانوب « خواجه افندى نه‌ديه‌جك . » ديه بكله‌شيرلر . خواجه مرحوم كرسيده بر زمانلر اوتورور ، خاطرينه سويله‌يه‌جك برشى كلز . جماعتك انتظارينى كورديكجه بوتون بوتون صيقلمغه باشلار . صيقلديقجه نطقى طوتولور . الحاصل برشى سويله‌يه‌مه‌يه‌جكنى عقلى

کسنجه جماعته « ای اهالی . سز بنم سوز سویله‌مکدن عاجز اولمه‌دیغمی بیلیرسیکز . حال بویله ایکن بوکون کرسی به چیقدیغم کبی خاطرمه برشی کلمه‌سه بکنیرمیسکز . » دیدیکی صیره‌ده مکر مرحومك اوغلی کرسی دبنده اوطورورمش . پدرندن بوسوزی ایشیتدیکی کبی باشینی قالدیروب « بابا . هیچ بر شی خاطریکه کلمه‌یورسه کرسیدن اینمك ده‌می کلمه‌یور » دییوب بوکلامیله هم صحیحاً باباسنك اوغلی اولدیغنی اثبات ایله‌مش ، هم‌ده خواجه‌یی بویوك بر صیقینتیدن قورتارمشدر . [١]

خواجه‌نك مخدومیله محاره‌وسیدر.

﴿ لطیفه ﴾ خسیسك بری خواجه‌مرحومه « پاره‌یی سن ده‌می سوییورسین » دیدیکنجه « انسانی برطاقم وجدانسز ، خسیس آداملره محتاج ایتمه‌دیکی ایچون سوسه‌مده یری وار . » دیمشدر . [٢]

[١ ٢] بو فقره‌لر عربجه (محاضرات) کتابلرنده قدمادن پك اسکی آدملره ، حتی متمدد ذواته اسناد اولونمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحوم بر شهره كيدر . چارشـوده كزركن حريفك بری یانینه صوقولوب « افندی . بوكون نه ؟. » دییه صورمقله مرحوم « آی اوغول . بن بو مملكته دها بوكون كلدیم . هنوز بورانك كونلرینی اوكرنه‌مه‌دیم. سن اونی بریرلیدن صور . » دیمش .

﴿ لطيفه ﴾ خواجـه مرحومه « شهریمزده محرم اسرار اوله‌بیله‌جك كیمی طانیرسین . » دیدیكلرنده « خلقك سینه‌سی بنم آنبارم اوله‌دیغنی بیلدیكم ایچون شیمدی‌یه قدر كیمسه‌یه سرّیمی آچمه‌دیم . » دیمشـدر . (علیه‌الرحمة والرضوان)

[بونده بوبوك بر نصیحت وارکه : خواجه مرحوم باقیلسـه غایت پركو ، سوزینی صاقینمز ، سـینه‌سی آچیق ، ایچی طیشی برگبی كوروندیكی حالده ینه كندنجه اهمیتلی بیلدیكی اسرارینی اورته‌یه آتمه‌مشدر. نیته‌كیم اثرده وارداولمشدر: اُسْتُرْ ذَهَبَكَ وَ ذِهابَكَ وَ مَذْهَبَكَ = پاره‌كی وهرنوع ثروتكی، دنیاده طوته‌جغك هربر ایشـك هنوز ناپخته اولان تصوّراتینی ، مذهب واعتقادیكی صاقله معناسینه‌در . دیمك‌كه صاقلانه‌جق بعض اسرار اوله‌بیلیر .]

بو کتابه ال یازیسی مجموعه‌دن علاوه ایله‌دیکمز لطائف میانده معصوملرك مطالعه‌سینه لایق اولمایان اون سکز دانه حکایه ناچار درج ایدیلمه‌دی .

کذلك اصل کتابدن دخی بو یولده اون سکز حکایه‌یی آلمادیق . بالاخره تطبیقات اثناسنده شو برقاچ حکایه‌نك درجنده بأس کوره‌مه یکمزدن بورایه الحاق ایله‌دیك .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم یانسو وقتی بر جامع آبدستخانه‌سینه کیرمش . مکر آبدستخانه موصلوغی آچیق قالمش ایمش . خواجه چیشم بیتمه‌دی دیه اویله بکارمش . بر آدم کلوب قاپویی اوره‌رق « به‌حریف ، اویودکمی . بر ساعتدر اوتوریبورسین . » دیه هایقیرمقله « چیشم توکنمه‌دی که قالقه‌یم . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون خواجه‌یی اغفال ایدوب یالانجی شاهدلکنه کوتورورلر . مدعی حضور قاضیده خصمندن بوغدای دعوا ایدر . خواجه‌یی چاغیریرلر . آرپه دیـه شهادت ایدر . « افندی یا کیلدیك . بوغـدای دیه‌جکدیك . » دیدیکلرینده خواجه « بهی جاهللر . یالان اولدقدن صوکره هابوغدای اولمش . ها آرپه . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بالقجیلر آق شهر کولنـدن آغ ایله بالیق چکرلرکن خواجه‌ده سیر ایدرمش . طلغینلقله آیاغی قایوب آغك ایچینه دوشمش . بالیقجیلر « خواجه افنـدی ، نه یاپدیك . » دیدیکلرینده « بن‌ده ایچلرینده یونس بالینی اوله‌یم . » دیرمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك طاووغی غائب اولور . برر مقدار سیاه بزپارچه‌لرینی دلوب بیلیچلرك بوغازینه طاقوب صالی ویرمش . « خواجه افندی بو نه‌در . » دیینلره « آناری اولدی‌ده قاره‌لر کیبوب یاس طوتارلر . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون خواجه‌نك بیك آقچه‌سینی چالمشـلر . خواجه مسجده کیدوب تابصباح تضرع و نیاز ایدرك پاره‌لرینك احسـانینی تمنی ایله‌مش . مکر مملکتك تجارندن برینك بیندیکی کمی فیرطنه‌یه طوتولوب اکر سلامت بولورسه خواجه‌یه بیك آقچه اعطا ایله‌مکلکی نذرایله‌مکله هفته‌سنده سلامتله کلوب خواجه‌یه

نذرینی اعطا ایله‌مش . و سرگذشتنی نقل ایله « همت و امدادیکزله بك غریب بر صورتده خلاص بولدق . » دیمش . خواجه بر مدت طـالدیقدن صوکره « سبحان‌الله . بر آدمه بیك آقچه ویرسه‌م بنم پاره‌می گری اعاده ایتمك ایچون بودرجه غریب و طولامباجلی بریول‌دوشونه‌مز . جناب حقك حکمت واسرارینه عقللر ایرمز . اذعانی اولانه بوندن بویوك معجزه اولمز . بزم پاره نره‌دن غائب اولدی ، نره‌ده اله کچدی . شکر یاربی لطفکه احسانکه . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه چیفت سـوررکن بر قاپلومباغه‌یه تصادف ایله‌مش .

خواجه قاپلومباغه‌نی یانینه آصه‌قویوب چیفت سوردیکیدر

ایپه طاقوب قوشاغینه باغلایه‌قویمش . قاپلومباغه چابالاندیقجه « آی اوغول !. نه تلاش ایدییورسین . فنامی سن‌ده چیفجیلك اوکره‌نیرسین » دیرمش .

﴿ لطیفه ﴾ برکون خواجه چوربا یرکن آغزی یانمقله باغیره‌رق سوقاغه فیرلایوب « صاوولك قارداشلر . قارنیمده یانغین وار . » دیمش .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه نك مملكتى اولان سبورى حصارك بكرى بر قاضيسى وار ايمش . بر كون باغنده مست اولوب ياتمش . قاووغينى ، بنيشينى شورايه بورايه آتمش . خواجاده تلميذى عماد ايله اوكون سيرانه چيقمش ايمش . قاضينك اوحالينى كوروب بنيشينى آلمش ، صيرتينه گيمش ، گيتمش . قاضى آيلوب بنيشينى بولامايجه محضره « باق . گوز قولاق اول . كيمده بولورساك آل ، گتير . » دير . محضر خواجه‌نك صيرتنده گوروب محكمه‌يه گتيريور . بر محاكمه زمانينه تصادف ايدر . خواجه قاضى‌يه « دون عماد ايله گزمه‌يه چيقديق . باقديق كه بر باغده بر صاريقلى آدم سرخوش اولمش ، قوصمش . ياتور . بن‌ده بنيشينى آلديم . صيرتيمه گيديم . بوكا شاهد و اماره‌ده كوستره‌بيليرم . بوالك صاحبنى ويره‌يم . » دينجه قاضى « كيم بيليور . هانكى سفيهدر . هله سن عافيتله كيديكك . باق بن قاريشمام » ديمشدر .

[بالاده متن لطائف‌ده گذار ايدن برحكايه شويله‌ده مسموعمز اولمشدى .]

﴿ لطيفه ﴾ خواجه‌يه « ضررسز خواجه‌سين امّا فارسى بيلمه‌ديكك ايچون وعظك نشئه‌لى و ظريف اولمه‌يور . » ديمشلر . خواجه « نه‌دن آكلاديكز فارسى بيلمه‌ديكمى . » ديبوب « بيليرسه‌ك بزه بر بيت اوقو باقه‌لم . » ديمه‌لريله شو بيتى انشاد ايتمش . »

مور منكشه بوينن اكمش اويورست كافر سوغان قاقات اوربا[١] كيرست

« خواجه افندى . بونك نره‌سى فارسى ! ... » ديديكلرنده « نهايتنده‌كى (است)لرى گورمه‌يورميسين . » ديمشدر .

---

[١] خالص تورکجه‌ده (ر) ايله بدأ ايتمك شيوه‌يه موافق كلمه‌ديكندن (روبه ، راق ، رجب) كبى كلمه‌لرى (اوربه ، ايراق ، ايره‌جب) تلفظ ايدرلر . بناءً عليه (اوربه) غلط اولمايوب تورکجه‌لشديرلمش ، بزه حقيقى مال ايدلمش بركلمه‌در . واقعا ديكر ايكيسى استانبولده قوللانيلمايورسه‌ده (اوربه) شايعدر .

﴿ لطيفه ﴾ ينه اكاردن بر ذات لطيفه‌پردازدن ايشيتدم كه : بر قيش خواجه غايت زوكورت قالمش . كندى كندينه « عجبا اشكك آرپه تعيننى براز ايندير سهم اولورمى . » ديبوب هرزمانكى قوطودن براز اكسيك ويرمش . باقمش اشك ينه اسكى نشئه‌سنده . برآز زمان صوكره برآووج دها اكسيلتمش اشك ينه آلديرمامش . بويله بويله ياريه ايندير مش . اشكه برسكونت گلمشسه‌ده ينه ضررسز گورمش . بر ايكى آى صوكره قوطو ياريدن آشاغى‌يه اينمجه اشكك سكونتنه برده محزونلق علاوه اولمش . و آنتهايه چوق ياتار و صامانى دخى آز يَر اولمش . چونكه آرپه‌ده طوبى برآووجه اينمش . بر صباح خواجه آخيره كيرمش باقمش كه اشك مُردْ اولمش . ديمش كه : اشكى نام رياضته آليشديريوردىق امّا اجلى مساعده ايتمه‌دى .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه نصرالدين قاپوسنك اوكنه برسوكوت آغاجى ديكوب ديبنه برآبدست بوزه‌رق « ايشته صو نامنه گوروب گوره‌جكك بوندن عبارتدر . » ديمش .

﴿ لطيفه ﴾ نصرالدين افندى مرحوم گوندوز باغچه‌سنه برقاچ فيدان ديكر، آقشام چيقاروب ايچرى آليرمش . « خواجه افندى . بوناصل ايش . » ديبه صورانلره « اى... چوجوقلر . اورتەلق بوزولدى . نه اولور، نه اولمز . هركسك مالى باشى آلتنده گرك . » ديمش .

ظرفاده بر ذات طرفنده اهدا ایدیلمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم ایکیندی آندستی آلمق ایچون خانه‌سینه گلیر . خواجه همان جماعته یتشمکه چالشمشسه‌ده حرمی برخیلی مشغول ایتدیکدن صوکره اوستی باشی پك کیرلندیکندن بحثله حمامه یولار . « افندی . صاقین گیج قالمه . بیلیرسین یا . همشیره‌مك عقدی وار . سن اوراده بابالق وظیفه‌سی کوره‌جکسین . بولونمازسه‌ك گری قالیر . دعوتلیلره قارشی عیب اولور . »

یاغمورلی هواده خواجه‌نك حمامدن عودتیدر

دیه صیقی تنبیه ایلر . خواجه مرحوم هیچ مناسب گورمه‌دیکی بو بی وقت استحمامی عاجلاً اجرا ایله‌یوب همان خانه‌سینه قوشمق ایسته‌مشسه‌ده طیشاریده یك صیقی یاغمور یاغمقده اولدیغینی سویلرلر . خواجه پجره‌دن باقارکه بوتون

اطراف قاپالی . یاغمورك طورمق احتمالی یوق . البسه‌سینی گیسه یکانه قافتانی ، بینیشی صوجوق کسیله‌جك . همان البسه‌سینی طورلایوب طوپلایوب چیریل چیبلاق یوله دوزولور . یاغموردن مکمل ایصلانیر . مکر قاپوسی اوکنده دخی دعوتلیلر طوپلانوب خواجه‌نی بکله‌یورلرمش . خواجه‌نی بوحالده گورونجه « افندی . نه‌در بوحال . » دیمه‌لریله خواجه مرحوم « قاریسینه اویوب‌ده بی وقت حمامه گیدن بویله هم صیجاق بانیو ، هم صوغوق بانیو ، ایکیسینی بردن ایدر . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم باغندن اشکینه ایکی کوفه اوزوم یوکله‌توب گلیرکن شهر ایچنده محله کیجلری « خواجه افندی بزه اوزوم ویر . » دییه طاقیلیرلر . خواجه مرحوم جماعتی برکره گوزدن کچیریر . هپسینه حرمتلیجه ویرسه چوغه قاچه‌جق . ایسته‌یه‌نه برر چنتیك [١] ویریر . چوجوقلر « افندی . بونه‌قدرجق شی . » دییه آرینسه‌مالریله « اولادلرم . هپسینك طادی بر . شو کوفه‌لرده‌کی اوزومك لذتی بر دانه‌نك لذتینك عینیدر . بناءً علیه آز یمکله چوق یمك بیننده هیچ فرق یوق » دیمشدر

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم بر روزکالی هواده دوه اوستنده قاووت [٢] یرمش . فقط آغزینه آندیقجه یل آلیر گوتورور ، هیچ بوغازینه کیتمك قسمت اولمزمش . آرقه‌داشلرندن بری « خواجه افندی . نه‌در او یدیکك . » دیدیکده خواجه مرحوم « بویله گیدرسه هیچ . » دیمشدر .

خواجه مرحومك (دوه اوستنده قاووت یمه‌یی بن ایجاد ایتدیم اما بن‌ده بکنمه‌دیم . » دیدیکی‌ده واردر .

---

[١] چنتیك = صالقیمك احزاسندن مینی مینی بر حزدرکه طوپی اوچ دورت دانه‌یی شامل‌اولور . آناطولیده (جینگیل) دیرلرکه‌یعنی یکلی ، خفیف دیمکدر . فی‌الاصل بك کوچوك قطعه‌ده اولان صالقیمه‌ده دیرلر) طوغروسی (چنتیك) برنجی معنایه (جینگیل) ایکنجی معنایه تخصیص ایدیلمك جسباندر .

[٢] قاووت = بولغور چکرکن الك قاینینه یارمه ، ایکنجیسنه بولغور ، اوچنجیسنه دوکو [اوتو ـ وزننده] ، دوردنجیسینه‌دوکوجك ، بشنجیسینه ـ که اون گیبی اینجه‌سیدر ـ قاووت دیرلر . چوجوقلر یرلر .

برذات طرفندن اهدا ایدیلمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه رحمة‌الله علیه یاغمورلی بر هواده خانه‌سنده اوتوروب سوقاغی سیر ایدرکن یاغموردن ایصلانمامق ایچون سرعتله گیدن بر قومشوسینه نه‌دن قوشدیغی صورار . او آدمده رحمتدن ایصلانمامق ایچون قاچدیغنی سویلر . خواجه « واه واه . تأسف ایدرم . آخر زمان ظاهر . باق نه گونلره قالدیق . آیول ، هیچ تاکری تعالانك رحمتندن قاچیلیرمی . » دیمکله بیچاره آدمجکز متأثر اولوب آغیر آغیر بولینه دوام ایدر . خواجه‌ده

خواجه مرحومك قومشوسیله محاوره‌سیدر

وضع مُغذِبانه‌سیله سیر ایدرمش . آدمجکز صیر صیقلام کسیله‌رك خانه‌سنه جان آتار . تصادف بو یا . بر باغمورلی گونده معهود آدم پنجره‌سندن باقارکن

گورورکه دها هنوز یاغمور برایکی دانه دوکولمکه باشلادیغی حالده خواجه مرحوم ایلریدن سوکمش . معتادی وجهله جبه‌سینك اتکنی آرقه‌یه چره‌مش . ییلدیریم گبی خانه‌سینه طوغرو قوشارمش. قومشو هایقیروب « افندی . بکا اخطاریکی اونوتدکمی . اللهك رحمتندن قاچیلیرمی . » دیدکده خواجه بر ثانیه‌جك مکث ایدوب « اوغلم! بن الله تعالانك یره دوکولان رحمتینی آیاغمله چیکنه‌مه‌یه‌یم دیه قوشیورم . » دیر وخانه‌سینه قاپاغی آتار .

[حقی وار یا . شبهه‌سز رحمتدن قاچملز اما یاغموردن قاچیلیر .]

نجیب عاصم بك افندی ایدمشدر:

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم ارجاق یاقه‌جق اولمش . اوفلر اوفلر یانمزمش . همان یوقاری چیقوب قاریسینك خوتوزینی آلمش ، باشینه کیمش . اوحال ایله اوجاغه « پوف ! ... » دیینجه خارلامش . خواجه « مکر اوجاق‌ده بنم گبی بزم قاربدن بیلارمش . » دیمش .

چنكل كوينده ماليفوطده‌جى (كرفت يازيديفنده اسمنى اوقويه‌ماديغمز)
افندى طرفنده :

﴿ لطيفه ﴾ بركون خواجه آقشهر كولى كنارنده بالق طوتمغه باشلار. بش اون باليق صيد ايدر. آرتيق اوصانير. كيده‌جكى صيره‌ده محله چوجوقلرى خواجه‌نك باشنه طوپلانه‌رق طوتديغى باليقلرى برر ايكيشر آشيرلر. خواجه قالقوب كيده‌جك اولور. برده نه باقسين، سپتده بر دانه باليق بوق. كوله خطاً «ايشته كوردك يا. بوش كلدم، بوش كيديوريم. اويله نافله منت ايسته‌مم آل، بوده سكا جابا!..» ديه‌رك الينده‌كى سپتى‌ده فيرلاتير.

﴿ لطيفه ﴾ بركون خواجه‌يه «ياهو، سن اولديقجه عالمسين شو بزم مشكلمزى حل ايدى وير. عجبا دنيا قاچ آرشينديرر؟..» ديرلر. او اثناده برجنازه كوتوريلوب‌ورلرمش. خواجه مرحوم تابوتى كوستره‌رك ديمش‌كه: بوسؤالك اربابى شو كيدندر. اوكا صوريكز. باقيكز، دها اوشيمدى اولجمش، كيديور.

﴿ لطيفه ﴾ بركون خواجه‌يه برآدم قاپالى برقوطو تسليم ايدر. «بن كلنجه‌يه قدر محافظه ايديكز» ديرر، برقاچ كون كلمز. خواجه مراق ايدر. «عجبا بو قوطونك ايچنده نه وار.» ديوب قاپاغنى آچار باقاركه اعلا سوزمه بال. خواجه‌نك آغزى صولانير. بر پارماق آلير. پك خوشينه كيدر. خواجه آرتيق كيروب چيقديقجه ايش ايدينير. جانى ايسته‌ديكجه بال قوطوسنك اولديغى محله كيتمكلكه بهانه‌لر ايجاد ايدر. الحاصل خواجه اختيارسز كمال عشق وشوقله آز زمانده بال قوطوسينك دبيبنه دارى اكمش. برزمان صوكره قوطوصاحبى كلوب ايسته‌مكله خواجه فتورسزجه تسليم ايلر. فقط الينه پك خفيف كلديكندن برده آچار باقاركه ايچنده هيچ بر شى يوق. «افندى! هانى‌يا، بونك بالى؟...» ديينجه خواجه مرحوم «اونى نه سن صور، نه‌ده بن سويله‌يه‌يم!...» ديمش.

﴿ لطيفه ﴾ «عيدكاهه‌واره‌ليم‌دولابه دلبر سيرينه كوره‌ليم آيينهٔ دوران نه صورت گوستريز» منطوقنجه بر بارام كونى شهر خارجنده‌كى ميدانلغه كيدوب چوجوقلرك اويونينى طالغين طالغين سير ايدركن بركچ؛ خواجه‌نك قاووغنى باشندن قاپدينى كبى حلقه‌يه آتار. قاووق الدن اله آتلايوب قوشمغه باشلار. خواجه هر نه قدر قاووغنى اللرندن قاپمق ايسترسه‌ده موفق اوله‌مز. كنجلر خايلى خيرپالارلر. چوجوقلره «ايتمه‌يك اولادلر. شو قاووغمى ويرك‌ده‌گيده‌يم.»

سير يرنده چوجوقلر خواجه‌نك قاووغنى قاپمه‌لريله اللرندن آلمغه چاليشمه‌سيدر

ديه هرنه قدر نياز ايتمشسه‌ده آلايدن، قهقهه‌دن، شوق وشطارتدن، غلغله‌دن كيمسه‌نك قولاغنه گيرمز. باقاركه ساعتلرجه بكله‌سه‌وش. خواجه «لاحول..» ديه‌رك اشكنه بينوب خانه‌سينه گيدركن چشم آشنالرندن برى «افندى، بويله‌باشى آچيق نره‌دن تشريف. هانى قاووق نره‌ده؟..» ديمكله خواجه جواباً «كوچوكلكى خاطرينه كلش‌ده سيرانكاهده چوجوقلرك ايچنه قاريشدى، اويون اويناير.» ديمش.

بشنجی نسخه‌مزك قابنده مسطور التفاتنامه‌یی ارسال بویوران
[برقارئکز] امضالی ذات عالی طرفندن :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم برکون پازارده کوکرجین قدر بر قوشك اون ایکی آلتونه صاتیلدیغی کوروب کندی کندینه « دیمك‌که پیاسه‌ده طیور انواعینك رواجی‌وار . تام صیره‌سی . بن‌ده شوبزم بابا هندی‌یی یارین صاتیلغه چیقاره‌یم . » دیه تصور ایله‌دی . ایرته‌سی کون قوجه مان بابا هندی‌یی قولتوغینه آلدی . حیوان کردانده‌کی (قلادهٔ مرجان) ایله بالافتخار بورنینی شیشیروب کندیسینك قولتوغه‌کلیر طاقیمندن اولدیغنی پك اظهار ایدییوردی . خواجه مرحوم بووضع ایله پازار یرینه کلدی . خیلیجه مبلغ سوداسیله نتیجه‌یه منتظر ایکن برده خراج مزاد بابا هندی ـ اوده خواجه‌نك خصوصی بسله‌مه‌سی اعتباریله ـ غایة‌الغایه اون ایکی آقچه‌ده دایاندی، قالدی . فضله برپاره دها دیین اولمادی . خواجه مرحوم حدتلنوب دلاللره ، چارشی خواجکیلرینه خطاباً « بوناصل ایش اللهی سورسه‌کز !. دها دون کوزیمك اوکنده کوکرجین قدر بویالی بر قوشی تام اون ایکی آلتونه صاتدیکز . هم هپکزده یوکسك یوکسك یَنیلر سوردیکز . او بویانمشسه باقکز بونك‌ده بویننده، بورننده لعل‌ومرجان‌رنکنده قدرتدن زینتلر وار . صیبرتینك تویی (بوقلمون = یاپار دونر) رنکنده اولوب کونشه قارشی طوردیغی وقت پاریل پاریل یانار . علی‌الخصوص ایصلیق چالینوب‌ده قاباردیغی زمان خورطومینی شیشیریر . قانادینی، قویروغینی چادرکبی آچار . برقوزو قَدَر جثّه پیدا ایدر . اوحالده حولیده نازان نازان طاووس هندستان کبی خرامان اولنجه تماشاسینه طویولمز . احتیاج سوقیله صاتمغه مجبور اولیورم یوقسه . أودن آیریلیرکن قاری ، بن ، هندی اویله بر یاس ایتمه‌مز واردی‌که او حال خزینمزه طاغلر طاشلر طایانمز . بز (اوهو ... اوهو ....) دیه گریان اولدیقجه اوده بزی (قُل قُل قُل ...) دیه تشویق ایدردی . آه !... آنجه شیرانرا کند روبه مزاج احتیاجست احتیاجست احتیاج » دیه خواجه‌نك کمال حرارتله

چیقیشمه‌سی چارشیلیلری برمدت اکلندیردیکدن صوکره ایچلریندن بری «خواجه افندی !. براز مستریح اول . سن حقیقتدن غافلسین . برکره او قوش؛ عادی بویالی برمخلوق‌دکل. نقاش قدرتك رنکارنك طوناتدیغی مشهور طوطی‌قوشیدر. » دیمشسه‌ده‌پاره جهتندن‌امیدی منکسراولمقدن منبعث برحدتله کوکلره اوچورولسه دخی او آنده خواجه‌نك کوزینه کورونمه‌دیکندن « ای آجانم ، آکلادیق . طوطی قوشی ... نه اوله‌جق . غابه‌سی ینه قوش دکلمی . بونك هنری نه ؟. »

خواجه‌نك هندی‌قولتوغنده چارشیلیلرله محاوره‌سیدر

دیمکله مخاطبی خصمی الزام ایتمك حسّینك ویردیکی بر شطارتله « هاه . ایشته بونك هنری وارده اوندن . چونکه بو غایت ایی لاقیردی سویلر . » دیدیکجه خواجه‌ده قولتوغی آلتنده بر خموشیٔ فیلسوفانه ایله نظر توجهنی قاپامش اولان بابای هندوستانی اشارت ایله‌یه‌رك « او ، أیی لاقیردی سویلرسه بوده غایت أیی دوشونور ... » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه طامی آفتاریورمش. آبدستی کلمش، ایشه‌مکه باشلامش. قاپی‌نك اوکندن ـ حالندن شبهه‌لندیکی ـ بری گچبورمش. خواجه کسمش. « نه‌یه کسدیك!.» دیمش. « کسمه‌یه‌یدیم‌ده ایپ گبی طوتوب چیقا بیلیرمیدیك.» دیمش.

﴿ لطیفه ﴾ اشکینك سوسلی یولارینی چالمشلر. حیوانی قولاغندن طوته‌رق أوینه گوتورمش. بر ایکی گون صوکره او یولاری قوجه‌مان بر مصر اشکیك باشنده کوروبجه حیوانك بر باشینه، بر اندامینه حیران حیران باقدیقدن صوکره « بو اشکك باشی نرم امّا جسمی ناصل اولدی‌ده دکیشدی . » دیرمش .

﴿ لطیفه ﴾ بر وقت دیار رومی شدت سیاستیله دهشته القا ایدن تیمورلنك آناطولیده هر اوغرادیغی شهرك علما و عرفاسینی چاغیروب « بن عادلمی‌یم ، ظالممی‌یم ؟ » دییه صورارمش . «عادلسین!.» دیینی‌ده کسرمش، « ظالمسین!.» دیینی‌ده کسرمش . عاجز قالمشلر . خواجه مرحومك صیتی او طرفلره شایع اولمغله خلق مراجعت ایدوب «آمان خواجه افندی. بو ایشه سندن باشقه کیمسه برچاره بوله‌مز. هرنه‌یاپارسه‌ك یاپ. شو ظالمك قیلیجنی بیگناه عبادالله‌ك اوزرندن دفع ایت . » دییه یالواریرلر. خواجه مرحوم « چوجوقلر! بو ایش بنم ایچون دخی ظن ایتدیککز قدر قولای بر شی دکلسه‌ده مظلومینك حق یاردیمجیسی اولدیغندن دعا کز برکاتیله بلکه موفق اولورم . » دییه‌رك هزاراحتیاطله تیمورك اقامتکاهنه گلیر . « سؤالکزه جواب ویره‌جك خواجه گلدی . » دییه خبر ویردیلر. تیمور حضورینه جلب ایدوب خواجه‌یه دخی مذکور سؤالی ایراد ایدنجه خواجه‌دیرکه: سز مجرد برملك عادل‌ده دکلسیکز. برباغیٔ ظالم‌ده دکلسیکز. ظالم بزز. سز سیف عدالتسیکز . جناب قهار ذوالجلال مستحق جزا اولان بز ظالملره‌سنی حواله ایله‌مشدر. « لطف حق باتومداراها کند ـ چونکه‌ازحد بکذرد رسوا کند . »

مرویدرکه: تیمورك بکله‌دیکی جواب صواب‌ده بو ایمش. بناءً علیه بوندن طولایی خواجه‌دن غایتله خوشلانمش. ندیم خاصی قیلمش. دیار رومده بولوندیقجه یانندن آییرمامش. خواجه مرحومك حرمتینه اقشهر و حوالیسی و بلکه بلاد قارامان

تیمورك تیغ قهرندن و عسکر جرارینك یاغماسندن مصون قالمشدر: جمله دانایان همین کفته‌همین ـ هست دانا رحمةً للعالمین .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك ایکی حرمی وارمش. بر کون ایکیسی بردن کلمشلر « نی‌می چوق سورسین ؟ . » ـ « نی‌می چوق سورسین ؟ . » دییه خواجه‌یه طاقلاشمشلر . بیچاره خواجه مضطر قالوب هرنه‌قدر « ایکنجی‌ده ا... » کبی ترجیح شائبه‌سندن خالی سوزلر سویله‌مشسه‌ده قانع اولمایه‌رق خواجه‌نی خایلی صیقارلر. حتی کوچوك حرمی او اثناده دیرکه : افندی ! مثلا ایکیزده آقشهر کولنده‌قاییقده کیرکن‌قاییق دوریلسه، ایکیزده دوشسه‌ك. سن‌ده‌قاره‌ده اولسه‌ك. هانکیمزی اوّل قورتاریردیك . خواجه مرحوم واهمه‌سینه مغلوب اولمغله کویا مصیبت ظهوره‌کلمش کبی فکری پریشان اوله‌رق بی‌اختیار اسکی حرمینه دونمش‌ده دیمش‌که : یاهو!. سن آزیجق یوزمه بیلیرسین دکلمی ؟

﴿ لطیفه ﴾ خواجه اوغلی ایله برکویه کیدییورمش. اوغلینی اشکه بیندیرمش. بعض کیمسه‌لر کوروب « هی‌کیدی زمانه کیجلری !. آغزینك عملیه شو احتیار باباسینی یایان یوروتیورده کندیسی راحت‌راحت اشکه بینوب کیدییور.» دیمشلر. چوحوق « باق بابا! بن سکا اصرار ایتمه‌دیممی ؟ هایدی آرتیق، دها زیاده عناد ایتمه شو اشکه بین !. » دیمش. خواجه‌اشکه بینمش. براز کینمشلر. برقاچ کیشی تصادف ایدوب « آیول! سنك کمیکك قارتلاشمش. هم ایشته‌کلدك کیدییورسین. بو تازه فیدانی بو قدر زحمته قوشوب‌ده قاوورمق لایقمی ؟ » دیرلر. خواجه طوتار، چوجوغی‌ده آرقه‌سینه بیندیریر . بر قاچ آدیم کیدر کیتمز . بر بولوك هرزه‌وکیله دها تصادف ایدرلر . بونلره باقوب « امّا انصافسزلق ها ! . بر أَشجِکَه ایکی کیشی بردن بینرده اوزون یوله کیدرمی. باقك شوحریفه؛ خواجه‌ده اوله‌جق . » دیرلر . خواجه آرتیق قیزوب اشکدن کندی‌ده اوغلی‌ده اینرلر . اوکلرینه قاتارلر. چوق کچمز بالتصادف بر قاچ آدم دها راست کیرلر . « الله الله!.. بونه بودالالق . اشك اوکلرنده بوم‌بوش خوپلایه صیچراپه قوشسون‌ده کندیلری بو صیجاقده توزه طوپراغه بولانه‌رق قان تر ایچنده یایان یوروسونلر .

دنیاده نه شاشقین آداملر وار . » دیدیکلرینی ایشیدنجه خواجه دیمش که : لکن یاهو! بو خلقك دیلندن قورتوله بیلن وارسه اوکا عشق اولسون . [١]

﴿ لطیفه ﴾ برمجلسده جندیلکدن بحث اولونیورمش. هرکس کندی بینجیلکنه دائر حکایه‌لر سویله‌یورلرمش. خواجه‌یه‌ده هوس کلمش دیمش که: فلان چفتلکده ایدم. کاهیابر آت گتیردی. قیش باشه قدر هارینلاشمش. اله آووجه صیغمایوردی. کویك بابا یکیتلرندن بری بیغمك ایسته‌دی. یانینه یاناشدیرمادی. بربسی اوزرینه آتلادی. اونی‌ده قالدیردی یره ووردی. بر دیکری دها کلدی. اوده بینه‌مه‌دی. باقدیم که هپسی نافله . بکا بر غیرت گلدی. دها او وقت گنجم . همان اتکلریمی بلیه چمره‌دیم. قوللاریمی صیوادیم. ال چاوقلعیله حیوانك یله‌سندن طوتوپ بر پرتاو ایتدیم ..... [دیرکن چفتلکده حاضر بولونانلردن بری او اثناده ایچری گیری ویرنجه خواجه مرحوم] ..... بن‌ده بینه‌مه‌دیم . »دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك ایکی زوجه‌سی وارمش . هر ایکیسنه‌ده آیری آیری بر ماوی بونجوق ویروب« صاقین بونی اورتاغنکه گوسترمه. بو بنم نشانهٔ محبتمدر.» دیمش» برکون ایکیسی بردن اوزرینه هجوم ایدوب (هانکیزی چوق سورسین. گوکلك اصل کیمده‌در.) دییه صوردیقلرینده « ماوی بونجوق کیمده ایسه بنم گوکلم اونده‌در.» دیرمش. قادینلرهرایکیسی‌ده قلباً (بنی چوق سوییور) دییه متسلی اولوب اورتاغینه قارشی تشفیٔ صدر ایدرمش . خواجه‌ده بو یولده اونلری اداره ایلرمش . [٢]

﴿ لطیفه ﴾ قومشولرندن بری پرتلاش « آمان خواجه افندی . بزم أوده قاریمله بالدیزم فنا حالده غوغا ایدییورلر . بربرینی بوغیورلر . رجا ایدرم ، کل شونلره نصیحتمی ایده‌جکسین ، نه یاپه‌جقسین . بر چاره‌لرینه باق . بن عاجز قالدیم . » دیر خواجه صورار : غوغانك اساسی یاش اوزرینه‌می ؟. او آدم

[١ـ٢] بو حکایه‌لر باشقه‌لرینه‌ده اسناد اولونور . خواجه‌نك زوجه‌سی وفات ایدوب تکرار تأهل ایتدیکنه و زوجه‌سنك خواجه‌یه غدر ایله‌دیکنه دائر حکایه‌لر وارسه‌ده ایکی قادینی بر زمانده جمع ایله‌دیکی شایع دکلدر .

« خیر افندیم . یاشدن بحث ایتدیکلری یوق . » دیینجه خواجه « هایدی اوغلم ، هایدی !. تلاشده معنا یوق . کیت آویکه !. شیمدی‌یه قدر اونلر باریشمشلردر بیله !. » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك معتادی افطاردن صوکره مختصراً آقشام نمازینی قیلوب طعامنی ایدرمش . بر آقشام افطاره چاغیرمشلر . مرتّب اوله‌رق امامه تنبیهات لازمه‌یی ویرمشلر . شاعرك « صور صفت زد صفیر ازپی اشباع سین ـ یك دو سه ساعت کشیدمدّ ولاالضّالّین » طرزنده تصویرایله‌دیکی وجهله امام تجویده صوك درجه رعایتله کلمه‌لری اوزاته‌رق سورهٔ فاتحه‌یی اوقومش . خواجه ایچه اوفکه‌لنمش . تام فاتحه بیتوب‌ده امام (یس ا...) دیینجه خواجه « علم‌الله تحمل ایده‌م .. هرشیئك بر صیره‌سی وار . » دیه جماعتدن فراغت ایده‌رك منفرداً قیلق اوزره صفدن کری چکیلمش . امام (والقرآن الحکیم ..... الله اکبر) دیه رکوعه اکیلنجه « باق بوکا دییه‌جك یوق !... » دییه‌رك چابوجاق تکرار اقتدا ایتمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم برایش ایچون اقشهردن مملکتی اولان سیوری حصاره کیتمش . فنا حالده آجیقمش . پاره‌سی‌ده یوقمش . چارشیدن کچرکن باقمش که بر فوروندن تازه تازه اکمك چیقیور . مسك کبی قوقوسی اطرافه یاییلیور . کوشه‌ده اوتوران اکمکجی‌یه : « اکمکجی بابا !.. بوا کمکلر سنکمی؟ » دیمش . اکمکجینك غایت طبیعی صورتده « اَوَت بندر !. » دیمه‌سینه خواجه هیجانله تکرار بتکرار « قوزوم اکمکجی بابا !. کرچك بونلرك هپسی سنکمی !. آیاغکی اوپه‌یم، شوراده نه‌قدر صیجاجق پاموق کبی صومونلر وارسه هپ سنکمی ، هپسی !. » دییه زورلاینجه اکمکجی « نه اوقدر زورلاسین !. هپسی‌ده بندر !. » دیمکله خواجه کمال اهتمامله « نه‌باقوب طوریورسین اویله‌ایسه !.. یه‌سه‌ك آ !.. » دیمشدر . [١]

---

[١] بوحکایه برفقیرك بربقاله « اوسته بالك یاغك یومورطه‌ك وارمی » دییه سؤال ایدوب (اوت !..) جوابنی آلنجه (اویله ایسه نه‌یه قایغانه یاپوپ یاپوپ‌ده یمه‌یورسین) دیمه‌سی صورتیله‌ده منقولدر .

﴿ لطيفه ﴾ ولی افندی زاده کبی او زمانك كبارلرينده‌ن بری خواجه‌يی افطاره چاغيرمش . كوندوزدن جلب ايدوب جامع جامع طولاشديره‌رق حدّندن زياده آجقديرمش . افطار زمانی يمك اوطه‌سينه كيريلوب‌ده موضع مخصوصنده هندی طولماسی ، باقلاوه ، بورك كبی شيلری خواجه كوز اوجيله تماشا ايدينجه صبر و قراری الدن كيتمش . آغزينك صويی آقمه‌باشلامش . صوفره‌يه اوتورمشلر . اعلا براشكنبه چورباسی كلمش . خانه صاحبی هزاران وقارله برقاشيق آلوب « آ ... های الله مستحقكی ويرسون . كاهيا افندی سكا قاچ كره تنبيه ايتديم كه شو آشجی‌يه سويله ؛ چوربايه صاريمساق قويماسين ديه . قالديريك قالديريك ! . » دير ، چوربانی كاسه‌دن بر قاريش كوپوكی طاشمش اولدينی حالده قيريته قيريته قالديريرلر . خواجه كوز اوجيله تشيع ايدوب حفيفجه ايچنی چكر . خانه صاحبی « افنديم ! . بو آشجی مقوله‌سينه لاقيردی آكلاتمق قابل دكل . سن نه قدر سويله‌سه‌ك ينه او بيلديكنی ياپار . » كبی لاقيرديلر سويله‌ديكجه مسافرلر هپسی بردن « اوت افنديم ! » ديه تصديق ايدرلر . ديركن هندی طولماسی كلير . نار كبی قيزارمش . اطرافه مسك كبی رايحه‌لر صالمش . حشويانی اولان قويو رنك پيرينج فيستق اوزوم كبی شيلر خارجه طاشمش . افندی كمال نزاكتله برلقمه آلير . پر آيش كسيله‌رك « باش آغا ! . كچن كون سكا سويله‌مه‌ديمی . بو حريف بهارات قوالاماسين ديه . بكا قصديكزمی وار . سن اولسون طوقونديغنی بيلزميسين . اوتوز سنه‌در قاپومده‌سين . الله هپكزك لايقكزی ويرسين . قالدرك قالدرك ! .. » دير ، كمال عظمتله هندی طولمه‌سی لنكری‌ده كيدر . بچاره خواجه كرچكدن حزين برصورتده درونی بر (آه ! ...) چكوب آرقه‌سندن باقه قالير . بر حرم آغاسی صيره‌يه رعايةً باقلاوه‌يی كتيرير . افندی خشمله ركره يوزينه باقوب « بَه‌سرسم عرب ! .. آچ قارنه‌طاتليدن باشلانيرمی ؟ . بيقيل اورادن ! . » ديينجه بچاره عرب ييديكی قامچيلرك واهمه‌سيله دها الينی چكمه‌ديكی باقلاوه طاباغينی قايدينی كبی برنفسده قاپوی بولور . كندينی طيشاری‌يه طار آتار . خواجه باقا كه اك نفيس يمكلر هپ برر بهانه ايله كری كيديور .

همان قاشینی یاقه‌لادیغی کبی موضع مخصوصنده طوران طابله‌نك باشینه چوکر . دومانیله مسکلر ، عنبرلر نثار ایتمکده اولان مولوزلی پیلاوه قاشیق آتمغه باشلار . خانه صاحبی سفره‌دن « افندی !. کل !.. نه‌یه صاووشدیك !. » دییه هایقیرنجه « آمان بکم ! بکا بر آز مهلت ویرك !. اوبر یمکلرك برر برر جرم وکناهی تعداد ایدیلوب جزاسی تعیین ایدیلنجه‌یه قدر بنده‌کز شو بزم اسکی دوست ایله برمقدار کوروشه‌یم . حال خاطر صوره‌یم . درونی یوقلایه‌یم . سز ایشیکزه دوام ایدیك ! . » دیمکله حضاردن قهقهه‌لر باشلایوب کولوشه اویناشه کمال انبساطله طعامه ابتدار ایله‌مشلردر .

خواجه مرحومك طابله باشنده پیلاوه قاشیق آتدیغیدر

﴿ لطیفه ﴾ خواجه سیوری‌حصار قاضیسی ایکن‌ایکی آشفته خانم خواجه‌نك حضورینه چیقوب بری « افندیم ! بن بوخانمه بایاغی ایپ ایصمارلادیم . او ،

شو صاچیم گبی اینجه اینجه شیلر بوکمکه باشلامش . نمونه‌سینی گوستردی . بویله یاپه‌جقسه بن سوزیمدن دوندیم . ویرسین پاره‌لریمی !.. » دییه هزاران عشوه ونازله یوزینی نیم آچوب صیرمه صاچلرینی خواجه‌یه عرض ایله‌دی . خواجه « سبحان‌الله !... » دییوب دیکرخانمه توجهله « سن نه بویورورسین!.. » دیمکله دیکری سینه بر اهتزاز ، بر حرارت ویره‌رك ـ صانکه پك حدتلنمش گبی « افندیم !.. بزم مقاوله‌مز شو بارماغم قالینلیغنده باباغی چماشیر ایبی ایدی . یوقسه [قولینی صیوایوب] بیله‌کیم قالیلغنده کندیر بوکمك دکلدی !... » دییه شاعرك : (آلیجاق دستینه موساسنی بربر عیسی ـ کوستریردی ید بیضاسی کوموشدن بیلکی)منطوقی‌وجهله سرد مدّعاده ید بیضا کوستریجه‌زوالی خواجه‌یی (آل ویریر !..) دیمکه مجبور ایتدیکدن صوکره متبسمانه هرایکیسنی‌ده باشدن آیاغه قدر سوزوب « هایدین قیزلرم !. اوزلاشین . » مدعا علیهایه خطاباً « سن‌ده براز قالینجه طوت . او قدر اینجلتمه که صباحلایین خواجه‌کزك گوکلی گبی چابوجاق اوزولمه‌سین !. » دیمکله فتانه‌لر گولوشه‌رك چکیلوب کیتمشلردر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم بر یره مسافرلکه گیتمش، بر آز گچ قالمش . خانه صاحبلری یمکلرینی یمش اولمقله برابر خواجه‌یی‌ده طعام ایتمش ظن ایله‌مشلر. خواجه‌یه شربت اکرام ایله‌یوب طاتلی طاتلی بر مدت قونوشدیقدن صوکره « الله راحتلق ویرسین!..» دییه‌رك چکیلوب گیتمشلر. خدمتجی غایت مکلف بر یاتاق یاپوب اوده بیراقمش گیتمش. خواجه‌تنها قالینجه آچلغك تأثیرینی دهازیاده‌حس ایتمش . اویقو ابله کچیرمك ایسته‌مش . قابل دکل، موفق اوله‌مامش . آرتیق بوسبوتون سیکیرینه طوقونه‌رق اوطه اورته‌سینده دونمکه باشلامش . باقمش که اوله‌جق‌شی دکل، چیلدیره‌جق. همان گیتمش، مابین قاپوسینی وورمش. ایچریدن تلاشله قوشوشوب « نه‌در او ، نه‌در او! .. » دیدیکلرنده خواجه بر طور استرحامکارانه ایله « افندیم ! . بنم ایچون تکلف ایتمشسکز. غایت مکمل بر یاتاق یاپمشسکز. حال بوکه بز فقرالقدن یتشمه بر آدمز. بوگبی مکلّف یاتاقلر بزم اویقومزی قاچیریر. سز بکا لطف ایتسه‌کزده بر کول پیده‌سی احسان بویورسه‌کز. دها

ممنون قالیرم. بر مقدارینی باشیمك آلتینه یاصدیق مابقیسینی اوستیمه یورغان یاپار، آلتنده میشیل میشیل اویورم . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك قاضیلکی هنکامنده برحریف خصمی یاقه‌سندن طوته‌رق حضورینه کتیروب « افندم ! بو آدم بندن رؤباده شیقیر شیقیر بیکیرمی آقچه آلدی. شیمدی ایسته‌یورم . پاره‌لریمی ویرمه‌یور » دیر. خواجه مرحوم ابرام ایدوب مدعی علیهدن بیکیرمی آقچه‌یی تحصیل ایدر . اوکنده‌کی چکمه‌جه‌یه شیقیر شیقیر پاره‌لری صایدیقدقدن صوکره مدعی‌یه « آل شو شیقیرتیلری ! . » مدعی علیهه « آل سن‌ده پاره‌لریکی ! . هایدی بربریکزك حقنه تجاوز ایتمه‌یك ! . » دییوب حریفلری صاومش وبو حکمیله حضاری حیران ایله‌مشدر .

﴿ لطیفه ﴾ تیمورانك رؤیاسنده کندیسنی بحضور ایدنی اولدورورمش . خواجه بونی ایشیتدیکی کبی پیلی‌بی پیرتی‌بی طوپلاینجه طوغری کوینه فرار ایتمش . اوته‌کی بریکی « جانم خواجه افندی ! . بو حریفك ییلدیزی یالیکیز سنکله باریشه بیلدی . نه‌یاپسه‌ك نه دیسه‌ك سکا قیزمایور . مملکتده‌ده فائده‌ك طوقونیور . نه‌یه بیراقدیك کلدیك. » دیدکلرنده خواجه مرحوم دیمش که : اللهك عنایتیله اویانیق ایکن هرنوع معامله‌سنه ایجابنه کوره مقابله ایدرك اداره ایده‌بیلیرم . هیچ اولمزسه ممکن مرتبه اجتناب واحتراز واحتیاط ایدرم . فقط رؤیاسینه کیرمه‌مك ، کیردیکم صورتده آرزوسی وجهله حرکت ایتمك الیمده دکل .

﴿ لطیفه ﴾ ینه برمسافرلکده یاتاغی اوزرینه قوجه‌مان بر پاموقلی کیجه‌لك قاووغی [١] قویمشلر. چوزه‌سینی چیقاروب اورته‌سندن باغلایه‌رق کندی کندینه « یارین چوزره ینه حالیله بیراقیرم . » دیمش یاتمش. خانه صاحبی خواجه قالقمه‌دن

---

[١] اسکی زمانده آتالریمز باشلرینه غایت ایری ویوکسکدن معمول کلاه ویا پاموقلی قاووق کییوب اوستینه جسیم ، هیبتلی صاریق صاردیقلری معلومدر. اوجسیم سربوشه آلیشان باشلر چیپلاق طورمغه بالطبع تحمل ایده‌مزمش بونکچون برده کیجه‌لك قاووقلری اولوب یاتیرکن باشلرینه کییرلرمش . حالا باشینه کیجه‌لك کیینلرمز نادر دکل .

اوطه‌یه «امّا اوقو ها!... خواجه افندی اصحاب کهفه‌می قاریشدیك!..» دییه‌رك لطیفه گویانه، لا ابالیانه ایچری گیرمش . خواجه‌نك باشنده عجیب الشکل نسنه‌یی گوروب بر آز دقت ایتدیکدن صوکره آکلایه‌رق « آ!.. خواجه افندی ، قاووغی بوغمشسین !. » دیینجه خواجه « نه‌یاپه‌یم اولاد !.. بن اونی بوغماسه‌یدم او بنی بوغه‌جقدی . » دیمش .

خواجه مرحوم باشنده‌کی کیجه‌لك قاووغینی اورته‌سندن بوغوب خانه صاحبیله محاوره‌سیدر

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحومك بقاله اللی اوچ آقچه بورجی بیریکمش . بر اوزون زمان ویره‌مه‌مش . برکون خواجه احبابیله برابر چارشیده بر محلده اوتورورکن بقال قارشیسنه کچمش ، ایکی الیله اشارت یاپه‌رق پاره‌لری

ویرمزسه‌ك سنی احبابك یانینده ترزیل ایدرم !.. » معناسینی اشراب ایدرمش. خواجه باشینی او بر طرفه چویرنجه قارشیسینه کچه‌رك ینه اشارت باپوب حالیله طوریله خواجه‌یی تهدید ایلرمش . بوکبی معـامله‌یه هیچ تحملی اولمایان خواجه مرحوم برایکی دفعه باشینی صاللایوب درونندن (لاحول) چکمشسه‌ده قارشیسنده‌کی (لاحول) ایله دفع اولور شیطانلردن اولمامغله معامله‌سینده اصرار

خواجه مرحومك آله‌جقلیسی ایله غوغا ایتدیکیدر

ایدر . خواجه‌ده جهراً « یاربی ! سن صبر ویر . بنی شوچیرکفه مسلط ایتمه » کیبی سویله‌نمکه باشلاینجه احبابی مسئله‌یی حس ایدرلر . بقال ینه اصرار ایدر . آرتیق خواجه‌نك صبری توکه‌نیر . پرحدّت بقالی چاغیریر . « بقال ! . نم سکا قاچ آقچه بورجم وار . !.. » ـ « اللی اوچ!.. » ـ « بك اعلا . یارین گل ، ییکیرمی سکز آقچه‌سینی آل ! . اوبریسی گون گل . ییکیرمیسینی دهـا آل .

ایتدیمی قیرق سکز ! . گری‌یه نه قالیر ؟ . طوپی بش آقچه‌جغز ! . به تربیه‌سز حیاسز حریف ! . بش آقچه‌جغز ایچون اوتانمزمیسین چارشیده پازارده ، یار واغیاره قارشی بنی رسوای ایتمکه ! . یازیق سکا ! . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بریسی خواجه‌نك یانده اوتورورکن قضارا سسلیجه یللنمش . صوکره اکینی بللی ایتمه‌مك ایچون آیاغیله تاختەیی قیجیرداتیرمش . خواجه مرحوم دیمش که : هایدی تاخته سسینی اونك سسینه بکزه‌تدیك دیه‌لیم . یا قوقوسینی نه یاپه‌جقسین .

﴿ لطیفه ﴾ مشهور تیمورلنکك اوردوسنده فیللر اولدیغی و حتی انکوری محاربه‌سنده برچوق فیللر قوللاندیغی معلومدر . بوفیللردن بیریسی‌ده خواجه‌نك کوینه بسله‌مك ایچون کوندرلمش . فیل کوبده نه قدر مزروعات وارسه سیلمش سوپورمش ، بر شی بیراقمامش . بوتون کویلی آیاقلانوب خواجه‌یی اوکلرینه قاته‌رق حضور تیموره شکایته کیتمشلر . ظالمك قورقوسندن برر ایکیشر سیویشوب خواجه حضوره داخل اولورکن برده باقمش‌که کیمسه قالمامش . خواجه کندی کندینه « سزی طبانسزلر سزی . بنی کونده‌دن آتمقلغی سزه کوسترەیم . » دییوب همان سله سرپه حضوره داخل اولور . تیمور سبب تشریفی صورنجه « افندیم ! . کویلی قوللریکز کویمزه کندی خاص فیللریکزدن برینی مهمان بویوردیغکزدن طولایی بنده‌کزی کوندردیلر . بو وسیله ایله مظهر التفات اولدیقلرینه عرض شکران ایله‌یورلر . آنجاق بیچاره فیل دیار غربتده اشی ، کندینه انیس اوله‌جق بردیشی بولونمه‌دیغی جهتله آه وانینی بزی دلخون ایدییور . کویلی قوللریکز بنده‌کزله برابر کلمشلرسه‌ده حضوره داخل اولمغه جسارت ایده‌مه‌یوب تبشیر داعیانه‌مه انتظار ایتمکده‌درلر . بووسیله ایله بزی خصوصی وتکلیفسز تبعه‌کزدن عد بویورورسه‌کز حشره قدر منتدارلغمز دوام ایدر . » دیمکله پادشاه پك زیاده محظوظ اولوب خواجه‌یی خلعت و هدایا و احسانله تلطیفاته مستغرق ایله‌مش . کویلی‌به‌ده بول‌بول قورو سلاملر کوندرمش . همان

اراده ایتمش . درحال خواجه‌نك كوينه برده دیشی فیل كوندرلمه‌سی تقرر ایله‌مش .

خواجه بو خبری آلوب كچیردیكی تهلكه ، و نائل اولدیغی احسان سببیله كمال نشئه ونشاطله كویه وارنجه كویلیلر باشینه بیریكوب « آمان خواجه افندی! نه یاپدیك . بزه بر خیرلی خبر ویر . » دیمه‌لریله خواجه مهم بر ورطه‌یی كمال موفقیتله آتلاتانلره مخصوص بر غرورله « مژده !... دیشیسی‌ده گلیبور ... » دیمشدر . [١]

[١] بو حكایه‌لرك هپسی‌ده باشقه‌لرینه دخی اسناد ایدیلمشدر . فقط اكثریسی ملی اولوب باشقه قوملردن منقول اوله‌دیغندن خواجه مرحومك اوله‌سی دخی محتملدر . والعلم عندالله تعالی .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه‌نك زماننده قونيه‌ده غايت ارتشا ايله مألوف برقاضى وار ايمش . خواجه بر اعلامى تصديق ايچون قونيه‌يه كوندروب آيلرجه انتظار وآجى طاتلى تأكيداتده‌ده بولوندينى حالده بر تورلو اعلامى چيقارته‌مامش . بالذات قونيه‌يه عزيمته مجبور اولمش . قوجه‌مان بر چوملكى‌ده هديه اوله‌رق تقديم ايله‌مش . قاضى چوملكنك آغزينى آچوب اعلا رواق بال ايله مالى اولديغنى كورونجه سلاملغه چيقوب خواجه‌يه غايتله حرمت ايتمش ودرحال اعلامى تصديق ايدوب الينه ويرمشدر . خواجه اعلامى قوينه صوقوب قاضى‌يه معنيدار بر نظرله وداع ايدرك كيدر . بر ايكى كون صوكره قاضى افندى‌يه باشقه بريسى طرفندن قايماق اهدا اولونمغله همان بال چوملكينه مراجعت ايدر . كچه‌يى طالديردينى گيبى ايكى پارماق بالنك آلتى صاپ صارى قويو بالچيق أولديغى تظاهر ايلر . قاضى فنا حالده حدّتله‌نوب همان محضرى چاغيره‌رق « كيت چابوق شو كأسانك مسخره‌سى نصرالدين دينيان حريفى آلداته‌رق بكا گتير !. » ديو . محضر خواجه‌يى آقشهره عزيمت ايچون چارشيدن اوته برى آليركن بولور. كمال تعظيمله اتكله‌ديكدن صوكره « افندى حضرتلرى !. ناصلسه اعلامنك سبك وربطنده بر بوزوقلق اولمش . ويريكزده قاضى برادريكز همان اصلاح ايدوب كالاول اعاده ايله‌يه‌جكدر!. » ديمجه خواجه برتبسم مستهزيانه ايله « بوزوقلق اعلام شرعيده دكل، سزك قاضينك عقيده‌سنده !. [١] بزم اعلامى ـ الله راضى اولسون ـ معيتنده‌كى صلحاى مأمورين اصلاح ايله‌مشدر . جناب حق اونك كنديسنى اصلاح ايله‌سون ! » ديوب همان اسباب سفرى تهيئه ايدرك شهردن چيقمشدر .

---

[١] على رواية « بوزوقلق اعلامده دكل ؛ بال چوملكنده !.. » ديمش .

آلاجه حمام جوارنده لبلبجی خانی اوطه باشیسی (فلك علی افندی)
ارسال ایدمشدر

﴿ لطیفه ﴾ آق شهر فقراسندن بری اله کچیردیکی قورو اکمکه بر قانیق تدارکینی دوشونورکن برآشجی دکانی اوکینه کیر . باقارکه ات تنجره‌سی فقیر فقیر قاینایور . قوقوسی اطرافه عنبرلر نثار ایدییور . همان تنجره باشینه چوکوب قوپاردیغی لقمه‌لری یمکك بوغوسینه طوتەرق نملندکجه آغزینه آتارمش. آشجی بو نوع طعام ایدیشه شاشوب اوّلا کمال سکونتله سیر ایدر. فقیرك اکمکی

خواجه‌نك مدعی آشجی‌یه پاره‌نك سسینی ویردیکیدر

بیتدیکی کیبی یاقه‌سنه صاریلوب یدیکی طعامك بدلنی ایستر . فقیر ، مادةً آشجینك برلقمه‌سینی بیله آلمادیغندن بحثله پاره ویرمکدن امتناع ایلر . او اثناده خواجه مرحوم آق شهرده حاکم ایمش [۱] آشجی فقیری حضور حاکمه

[۱] آنیده کله‌جکی وجهله خواجه مرحومك بر مدت کولکه قاضیلغی ایتمه‌سی اوله‌جق. بویله برحکایه‌ده اولجه کچمشدی .

گوتورور . خواجه مسئله‌یی علی‌الاصول دیکله دیکدن صوکره جیبندن ایکی پاره چیقاروب آشجی‌یی یاقینینه چاغیریر . « قولاغیکی ایچه بکا ویر ! » دییوب پاره‌یی شیقیرداتیر. آشجی‌یه « آل سسینی !.. » دیر . آشجی شاشقین شاشقین « افندی، بونه‌یچیم معامله ؟. » دینجه خواجه دیرکه : تام عدل وحقانیته موافق حکمدر . ! یمکك بوغوسینی صاتان پاره‌نك سسینی آلیر !

﴿ لطیفه ﴾ بایرام کیجه‌سی زوجه‌سی خواجه‌نك سودیکی برطاتلی‌یی پیشیرمش. قاری قوجه گولوشه ،اویناشه‌طاتلی طاتلی یه‌مشلر . برمقداری آرتمش ، صباحه صاقلامشلر . براز مصاحبه ایله کیف چاتدیقدن صوکره ـ صباحلایین ایرکجه اویانمق ارزره ـ خواب نوشینه طالمشلر . او اثناده همان خواجه تلاشله زوجه‌سینی دورتوب « آمان قاری قالق !. خاطریمه غایت مهم برشی گلدی . اونوتمغه گجیدیرمکه گلمز . زحمت اوله‌جق امّا آرتیق مسئله‌نك اهمیتینه باغشله ! . آیاغیکی اوپه‌یم ، شو طاتلی بقیه‌سینی چابوق گتیری ویر . » دیمکله قادین « نه‌در تلاشك . بویله صیقی فیقی نه اولویورز . » دیمکه بیله میدان بوله‌مایوب همان قوشه‌رق طاتلی طاباغینی گتیریر . خواجه طاتلینك باشینه چوکوب قادینك‌ده اتکندن چکوب یانینه چوکرته‌رك ایکی طرفینه باقه‌دن آتیشدیرمغه باشلار . ختامنده«اوخ !... » دیه گنیش برنفس آلدیقدن صوکره حرمی استیضاح کیفیت ایله‌دکده « آقشامدن طاتلی بقایه‌سی قالدی . خیالی دائما ذهنمی طیرماله‌دینی جهنله راحت و حضورله اویقو طوتمه‌دی . دوشوندیم طاشیندیم . (طعامك خیرلیسی بوغازدن آشاغی گیدنیدر . بیمه‌یه‌نك مالینی یرلر) قراریني ویردیم . درحال موقع اجرایه قویدم . هایدی شیمدی عافیتله اویویه‌لیم . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحومك قونیه قاضیسنه یاپدیغی اویونی قومشولرندن بری ده خواجه‌یه یاپمش. شویله‌که : خواجه شهره کیدن بر قومشوسینه برپارچه زیتون یاغی ایصمارلامش . حریف شیشه‌یه ادرار طولدوروب اوستینه بر پارچه یاغ قویمش . بری طرفده خواجه‌ده پاطلیجان آلوب حرمی قیزارتمه ادواتینی

خواجه مرحومك کندیسنه اویون ایدن قومشوسینه بالمقابله انفیه دیه نجاست قوقلاتدیغیدر

حاضرلامش . یاغ کلنجه قادین طاوایه قویوب اوجاغه بیندیرمکله چاتیر چاتیر . چاتلایوب غایت متعفن برقوقو نشر ایلر . برده باقارلرکه صاپ صاری ادرار . خواجه « خوش ایمدی کلخانی !.. » دییوب آره‌سی برقاچ کون کچر . بربرینه بکزر ایکی انفیه قوطوسی تدارك ایدر . برینه انفیه قویار . دیکرینه نجاست

توزی قویار . مذکور مُغذِب قومشو غایت انفیه تیریاکیسی ایمش . خواجه مناسب بر محلده طوروب قومشو قارشیدن سوکدیکی گیبی خواجه کمال اشتها ایله بر انفیه چکوب بعده اوزون ، درونی بر « اوخ !.. آمان نه عنبر ایمش . گل کیفم گل !.. » گیبی اشتها انگیز اوضاع وکلماتله قومشونك بورنینی شپیر شپیر طاملاتوب « آمان افندی ! ویر باقهلم شو سنك عنبریکی برده بز قوقلایهلیم !. » دیمشسهده خواجه امتناع ایله « جانم ، حاکم افندیه بر پارچه هدیه کلمش ، اوده شو قوطومی طولدوری ویردی . » دییهرك کوستروب قوینینه قویمش . تیریاکی قومشونك برچوق ابرامندن صوکره خواجه قویننده دیکر قوطویی چیقاروب طایامش . قومشو پارماغینی اوّلجه کوکسندهکی دوکمهیه باصوب چوقرولتمش اولمغله چوقجه آلوب کمال شوقله تا بینینه قدر ایصال ایدنجه فرط تعفندن غشی اولهجق بر حاله کلوب حقیقةً اعجب العجائب برصوراتله « الله لایقکی ویرسین . خواجه بونه ؟ » دینجه خواجه مرحوم « کچیکی یاغك طورتوسی !... » دیمشدر . [١]

(مخلص) امضالی بر ذات طرفنده :

﴿ لطیفه ﴾ احبابندن بری بر دعواسنك عاقبتنی آکلامق ایچون خواجه افندی یه کلیر ، سرد مدّعا ایدر . ختام کلامده « ناصل افندی ! حقم یوقمی ؟ . » دیر . خواجه ده « حقلیسین برادر حقلیسین ! » دیر . خصمی ده خبردار اولمایهرق ایرتهسی کونی خواجهنك خانهسینه کلیر . اوده ایشك نتیجهسینی حل ایتمك اوزره مسئلهیی بالطبع کندیندن طرفه سرد وتفصیل ایلهدیکدن صوکره « خواجه افندی ! نه دیرسین . بن حقلی دکلیم ؟ . » دیر . خواجه اوکاده « های های ! البته حقلیسین ! » دیر . تصادفاً قاریسی هر ایکی خصمك لاقیردیسینی ده ایشیدوب خواجه هر ایکسینی ده حقلی چیقاردیغینی طویمغله ـ کویا خواجهیی اوتاندیرمق

[١] بیلم خواجهنك زماننده انفیه اورالرده شایع اولدیمیدی .

قصدیله ـ « افندی ! دون قومشو قورقوت افندی گلدی . ایشینی آکلاتدی . (حقلیسین) دیدیک . خصمی اولان سنجر باشه گلدی . اوده مرامینی آکلاتدی . اوکاده (حقلیسین) دیدیک . بو ناصل ایش ! . سن قاضی ایسه‌ك بن ده بونجه سنه‌لك قاضی قاریسی‌یم . عین مسـئله ده هم دعواجی ، هم خصم ایکیسی بردن حقلی اولورمی ؟ » دیدیجه خواجه مرحوم غایت فتورسزجه « صحیح قاریجغم ! سن ده حقلیسین ! . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بریسی آقشهر گولندن اغتسال ایده‌جك اولور . اوراده بولونان خواجه‌افندی‌یه « اغتسال اثناسنده نه طرفه‌دونه‌یم ! . » دیدیکده خواجه‌مرحوم « البسه‌ك نه طرفده ایسه اوطرفه دون ! .. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ قایین والده‌سی چاماشیر بیقارکن آیاغی قایوب ایرماغه دوشدیکینی وهنوز نعشی بولونه‌مه‌دیغینی شهره گلوب خواجه‌مرحومه خبرویرمشلر . خواجه ایرماغه گیروب منبعه طوغرو آراشدیرمغه باشلار . دیرلرکه : افندی ! هیچ جنازه ایرماغك یوقاریسـینه طوغرو ، دیك یوقاری ، گیدرمی ؟ . صویك جریانینی تعقیب ایدرك آلت باشـه طوغرو آراسـه‌ك آ . » خواجه باشینی صـاللایه‌رق دیرکه : آه...! . سز اونك نه عکسی اولدیغینی بیلمزسیکز . اونك مر ایشی ترسدر . بنی بکا بیراقیك ، بن اونك خویینی تمامیله اوکرندم . [١]

نافعه نظارتی مأمورینندن مرحوم فکری بك (لطائف نصرالدین) دن نظم ایله دیکی حکایاتدن اولوب نمونه اولمق اوزره بر ذات طرفندن ارسال ایدیلن ایکی حکایه‌در :

وضع حمل ایلرکن اهلی بر سحر — موم طوتارمش خواجه دستنده مکر
دم گلور مولود مشهودی اولور — ذاتنه بادیٔ خوشنودی اولور
دیرکن اول اثناده مولود دِگر — گودك زاییده‌یی تعقیب ایدر

[١] دیکر اوچ حکایه دها وار ایدی که عینی اولجه درج اولونمشدی .

خواجه بوحالی گورنجه ناگهان (یوف...) دیمشده مومی سوندرمش همان
قومشوقادینلرکه هپ موجود ایمش طاریلوب هر بیری خواجه‌یه دیمش
نوری شمسك ویرمه‌دن آفاقه فر بویله نازك دمده هیچ مومی سونر
خواجه‌دیرکه: بویله‌یانسه‌طورسه‌موم ایده‌جك شوقی کورن طاشره هجوم[١]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحومك یمك طولابینه قارینجه‌لراوشمش. قاری قوجه آییقلامقدن عاجز قالمشلر . او اثناده خواجه آبدست آلوب اویله نمازنی قیلمش. آرادن برساعت کچوب ایکندی‌یی قیلق اوزره تکرار آبدسته قیام ایدنجه حرمی « افندی ! . بش وقت ایچون بش آبدستمی آلینیر ! . » دینجه خواجه مرحوم « سن اوطولابك بر چاره‌سینه باقمزسه‌ك بروقت ایچون بش آبدست‌ده آلدیغمز اوله‌جق ! . » دیمش . [صوکره بو محاوره شو یولده تعقیب ایدیلمشدر .]

حرمی « ای امّااون قولاج قویودن‌صو چیقارینجه‌یه قدر بن نه‌لرچکیبورم ، سنك اوندن خبرك وارمی ؟ » دیمه‌سینه دخی خواجه مرحوم « أوت افندم !. کمال شوقله بر ضرطه چکه بیلك وبوسایه‌ده درونمده‌کی شیشی ایندیرمك اوزره تنها یرلر آرامق خصوصنده بن‌ده نه‌لر چکیبورم . » دیمش .

(قارئلریکزدنه بریسی) عنوانیله آلدیغمز بر حکایه‌در :

﴿ لطیفه ﴾ بر آقشام حرمی « افندی ! . اوغلانه نه اولدی بیلم . طورمز آغلار . نه یاپسه‌م صوصمایور . بن عاجز قالدم . باق ، سن براویقو نسخه‌سیمی ویره‌جکسك . یوقسه (اصحاب کهف) دعاسینیمی اوقویه‌جقسین . نه یاپه‌جقسه‌ك یاپ . هوپلاتوب صیچراتمه‌دن قوللرم قوپدی . هانده ایسه شارق دوشوب بابیله‌جغم . » دیه هیجانله هجوم ایدر . خواجه « طور ، باقه‌لم آیول . اوقدر

[١] دیکر بر حکایهٔ منظومه دهـا وار ایدی . فقط اصـل منثوری درون کتابده مسطور اولدیغی جهتله یازیلمه‌دی.

تلاش ایتمه . برچاره‌سینه باقاریز . هایدی سن شوکتابی آلده اوکینه آچی ویر . آره صاره یاپراقلرینی چویر . » دییه الینه برکتاب طوتوشدیرر . قادین عفریت کسیلوب « افندی ! . بن اولسهم غالبا سکا آلای گله‌جك . اویله یا ! . سزك ایچون دها اعلا . یکی برخانم دها آلیر ، برمدت‌ده اونك ذوقینی چیقاریرسین اوستده یوق باشده یوق ، اوتوز سنه‌در صاچیمی سوبورکه ایتدیم ، بوأوه حیاتمی صرف ایله‌دیم . بنم اولادم‌ایسه سنك‌ده یابانجیك دکل آ . هروقت آلای سوکمز ! . » دییه آتشلر صاچنجه خواجه « به قاری ! اکر بنم‌ده بربیلدیکم وارسه دیدیکمی یاپ . یوقسه نه‌یه اوستیمه گله‌رك نافله کوکلمی قیروب حضوریمی بوزییورسین ! . » دیینجه قادینه بر پارچه اعتدال کله‌رك ، فقط بینه بر لسان جنکجویانه ایله « پکی ! بوکتاب نه‌در ؟ . نه اوله‌جق ! . » دیمکله خواجه « هاه شویله ! . پشین سبینی آکله ؟ . صوکره فکریکنی سویله ! . بو (قدوری) کتابیدر . هر نه زمان جامعده درسه باشلارسهم بزم ملالر باشلارلراویوقلامغه . حتی بعضلری‌ده خورلایوب صایقلامغه . بالطبع عقلی باشنده ، خیر ومنفعتنی بیلیر ، صاچلی صاقاللی ، قوجه‌مان قوجه‌مان آداملره بویله سحر گیبی تأثیر ایدن برکتاب ؛ مینی مینی چوجوغی آفیون گیبی صیزدیره‌جق . » دیر ، قادین ناچار قالمقله دیدیکی کبی یاپار . حقیقةً خواجه‌نك برکات انفاسیله چوجوق‌ده درحال اویور .

عساکر عثمانیه یوز باشیلرندن ناظم بك افندینك هدیه‌سیدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه پنجره‌دن سوقاغی سیر ایدرکن اوزون مدتدر بورجینی ادا ایده‌مه‌دیکی آلاجقلیسی قارشیدن سوکدیکینی کوروب حرمینه « قوزوم خانم ! هایدی شو حریفه سکا سویله‌دیکم وجهله قاپی آرقه‌سندن جواب ویرده بلکه بر اوزون مدت تجیزیندن قورتولورز . » دیمشسه‌ده بینه طوره مایوب محاوره‌لرینی دیکله‌مك اوزره آرقه‌سندن کندیسی‌ده گیدر . آلاجقلی دق باب

ایدر. قادین قاپی‌یی آرالق ایدوب آرقه‌سیندن نه ایسته‌دیکنی صورار. آلاجقلی «خانم! ظن ایدرم‌که آرتیق شیمدی‌یه قدر سسمدن بنم کیم اولدیغم آکلاشلمشدر. بو یوزنجی گلیشمه سبب‌ده یینه شو آلاجق مسئله‌سیدر. آرتیق ایش عیبی‌ده کچدی. سن اونی بکا چاغیر، برایکی چیفت سوزم وار.» دییه قاتی قاتی سویله‌مه‌سینه مقابل قادین کمال رفقله افندیم! افندی بوراده دکل. مع مافیه هر نه سویله‌یه‌جکسه کز بکا سویله‌یه بیلیرسیکز. شکایتکزده‌ده تمامیله حقلیسکز. حتی

خواجه مرحوم قاپی آرقه‌سیندن حرمینك اوموز باشندن باشینی اوزاتوب آلاجقلی ایله محاوره‌سیدر.

بوگونه سوز ویرن‌ده بنده‌کزیم. فقط مع التأسف هنوز حاضرلایه‌مادیق. امّا یاواش یاواش تدارك ایتمکه چالیشه‌جغز. افندی قاپومزك اوکینه بر صیره چالی دیکه‌جك. کویك سورولری دائما قاپومزك اوکندن کچر. اونلر سورندیکجه بر خیلی یوك حاصل اولور. اونری آلوب اکیره‌جکز، بوکه‌جکز، ایپلك

یایوب صاته جغز. اثمانیله ده بورجمزی ادا ایده جکز. بز کیمسه جکلرك حقینی یمه یز. »
دیدیجه حریف پاره سینك غیرقابل تحصیل اولدیغینی آکلامقله برابر شو صورت
تسویه خوشینه کیتمش اولمه لی که اختیارسز کولمکه باشلامش. خواجه داین
عبوسینك چهرهٔ بشوشینی کورنجه طایانه ماوب قادینك آرقه سیندن باشینی
اوزاتمرق آلاجقلی یه خطاباً « کیدی کوفته خور ! . ایشکی صاغلام قازیغه
باغلادیك ده شیمدی کیفکدن کیس کیس کولرسین ها ! .. » دیمشدر. [١]

(هلال مطبعه سی) مؤسسلرندن عاصم بك افندی برادریمز
اهدا ایلدمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم قونیه ده ایکن حاکمك حضورینه چیقوب
برقاضیلق طلبنده بولونور . هرطرفك قاضیسی دها یکیدن نصب اولوندیغندن
آچیق قاضیلق اولمه دیغنی سویلر . مرکزده مناسب برمأموریت ایستر . هر نه
طلب ایله دیسه حاکم افندی بر بهانه ایله امتناع ایلر . نهایت خواجه دیرکه :
افندی حضرتلری ! . مادام که بکا بویوك برحسن توجه کوستریورسیکز .
مادام که مناسب بر ایش اولورسه بهمه حال اعطا بیوره جغکزی قویاً تأمین
ایله یورسیکز . سزدن برایش ایسته یه جکم که آچیقدر . هیچ طالبی، رقیبی یوق.
حکومته ، اهالی یه ضرری طوقونمز . سزه یاردیمی اولور . حل ایده مه یه جککز
مشکل ایشلردن سزی قورتاریر . حاکم افندی « پکی ! . نه ایسه او وظیفه
سویله ده توجیه ایده یم ! » دیمکله خواجه « بنی معیتکزده کولکه قاضیسی نصب
ایدیکز ! . » دیر . بوعنوان، افندینك ومعیتلرینك خوشینه کیدر . افندی
« هایدی سنی کولکه قاضیسی نصب ایتدیم ! شوراسی ده اوطه کدر » دییه رك
بر اوطه کوستریر . خواجه کمال جدیتله کچر کوشه یه اوطوریر . اوکینه بر

[١] دیکر برحکایه درون کتابه وقتیله تسطیر ایدلمش ایدی .

چکمه‌جه قویوب اوزرینه یازی طاقیمی ، برخایلی اوراق وضع ایلر . هر گون وقتیله اوطه‌سینه دوامه باشلار .

برکون حضور حاکمه بر حریف خصمنك یاقه‌سندن طوتوب سوروکله‌یه‌رك گتیریر . دیرکه :

— افندم . بو آدم بنم حقیمی ویرمه‌یور .

حاکم — حقك نه‌در ؟ نه ایسترسین بو آدمدن !

مدعی — بو آدم اغنیادن سراج‌الدین افندینك اوتوز چکی اودونینی یاردی! او هر بالطه‌یی اوردیقجه بن‌ده قارشیسنه کچدیم ، « هینغ هینغ ! » دییه قوّت ویردیم ، تشجیع ایتـدیم [١] بو صورتله یاردیمم طوقوندی . شیمدی کندیسی پاره‌لری آلدی . بنم خدمتمه مقابل هیچ بر شی ویرمه‌یور . حاکم مدعی علیهدن (هینغ) دیمك ماده‌سینی سؤال ایدوب جواب تصدیق آلدی . وفقط نه گیبی برمعامله یاپه‌جغینی بیله‌مه‌دی. متحیر قالدی. دوشونورکن عقلینه (کولکه‌قاضیسی) کلدی . بونك اوزرینه مدعی‌یه :

— بز بو ایشه قاریشمایز . بوکیبی احکامی شو قارشیکی اوطه‌ده اوتوران (کولکه قاضیسی) رؤیت ایدر . دییوب محضر باشی‌ایله اورایه‌سوق‌ایلر.

حاکم کندیسی‌ده قاپی پرده‌سی آرقه‌سـندن‌جریان ایده‌جك معامله‌یی غایت مراقله دیکله‌مکه باشلار .

خواجه دعوا مقدماتینی بالاده‌کی منوال اوزره استماع ایله‌دیکدن صوکره مدعی‌یه :

— اوت ! حقکدر . نه دیمك ؛ سن قارشیسنده طور . هربالطه اورولشده بوقدَر یورول . تکمیل پاره‌یی او آلسین . بو اولورمی ؟

مدعی علیه — آمان افندیم ! اودونی بن یاردیم . اوقارشیمده سیر ایتمکله نه حقی اوله‌بیلیر ؟ .

---

[١] بعض ذواتك وقفیه‌لرینك فوق‌العاده مکمله‌کندن بحث ایله‌دیکاری صیره‌ده دیرلرکه : اوقدر چوق وظیفه‌لر یاپمش‌که قهوه دوکنك « هینغ » دییجیسنه بیله برمقدار وظیفه تعیین ایله‌مش. بوندن‌طولایی هر کسـه طالقاووقلق ایتمك ، یارانمق ایچون اولور اولمز هرنوع کلامله‌رینی تصدیق ایله‌ین کیمسه‌یه « قهوه دوکیجی‌نك هینغ دییجیسی » دیرلر.

خواجه — صوص ! . سنك عقلك ايرمز . چابوق بكا بر آقچه تاختهسی كتيريك . آقچه تاختهسينی كتيريرلر . خواجه اودون ياريجيدن پارهلری باتمام آلير . يوكسكدن بربرر تاختهاوزرينه صايار . اودونيارانه « آل شوپارهلری.» هينغ ديننده « هـايدی سنده پارهلرك سسينی آل . » ديبوب بوغريب فصل دعوايه حضاری حيران ايلهمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ بينه بركون حضور حاكمه ايكی كيشی كلوب شويولده بسط مدعا ايدرلر .

مدعی ـ افنديم ! . بو آدم صيرتينه اودون يوكلهتمش گلييوردی . آياغی سندهلهدی . دوشدی ، ييقيلدی . اودونلر صيرتيندن دوكولدی . بكا اودون يوكنی آرقهسينه قالدير مقلغمی سويلهدی . بنده بوخدمتيه مقابل نه ويرهجكنی صـوردیم . « هيچ !.. » ديدی . « پكی !. » ديديم ، راضی اولديم . اودونينی يوكلتديم . وعد ايلهديكی « هيچ » ی ايستهديم ، ويرمهدی . شمدی بوندن هيچمی ايستريم . بنم حقيمی احقاق ايديكز ! .

حاكم بونلریده بونوع دعوايی فصل ايلهمكده حذاقتی مجرب اولنان كولكه قاضيسنه حواله ايلهدی . خواجه مرحوم مدعينك بالاده سرد ايلهديكی دعوايی علی الاصول برتفصيل استماع ايلهديكدن صوكره « های های ! . حقكدر . البته وعدينی ايفا ايتمهلی . بورجينی ادا ايلهمهلی . » ديبوب اوتورديغی ميندر اوزرينه سريلان سجادهيی كوسترهرك :

— كل ياوروم ! . يانيمه گل . شواوتورديغم سجادهيی قالدير ! نهوار اوراده

— هيچ ! .

همان آلده كيت ! . هايدی هـايدی ، هيچ طورمه ! . آل حقيگی گيت ايشيكه ! . [١]

---

[١] خواجه مرحومك بويولده فصل دعوی ايلهديكنه دائر ايكی حكايه دخی بالاده يكمشدر .

(قارئلریمزدن عزیز) امضاسیله وارد اولان حکایه‌لردر

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم قونیه سوقاقلرینی گزرکن بر بویوك قوناق گوروب بر مدت تماشاسینه طالمش . ارتفاع واحتشامینه حیران قالمش . قاپو اوکنده طوران اوشاق « نه‌یه اوقدر دقتلی باقیيورسین !. » دیدیکجه خواجه عجبا بوجسیم بنا نه‌در ؟ دییه کندی کندیمه طالمشم !. » دیدی . اوشاق بیچاره خواجه‌نك ساده وپژمرده لباسینی وطور ساکنانه‌سینی گوروب مهمسه‌مه‌یه‌رك آلای قصدیله (بوراسی دکیرمندر !.) دیمکله خواجه « عجبا بو دکیرمنده چالیشان حیوانلرده بوبنا نسبتنده قوجه‌مان شیلرمیدر ؟. » تجاهل عارفانه‌سینده بولونمشدر [۱]

﴿ لطیفه ﴾ قضارا خواجه مرحومك خانه‌سنده آتش ظهور ایدوب قومشولرندن بری قوشه‌رق خواجه‌یی بولمش . « آمان افندی قوش ! اویك یانیيور . قاپویی چالدیم ، چالدیم . هیچ سس ، صدا یوق . یتیش !. » دیدیکده هیچ تلاش اثری گوسترمه‌یه‌رك « واللهی برادر !. بز خانه‌لر امور بیتیه‌یی تقسیم

[۱] استاد کبیر معلم ناجی مرحوم براثرنده (تجاهل العارف) ی ذکر ایله‌دیکی برده‌دیرکه : برده بونك نقیضی واردرکه اوکنده (تعارف الجاهل) دینلسه بجادر . مثلا کبرادن بربنك حضورندن بر آره‌لق مسافرلری چیقه‌مشلر . تنفس اوطه‌سینده آیاده قونوشیورلرمش . او اثناده بریسی جیبندن قابی آرقه‌سینه فیرلایان آلتونی آرامق ایچون ایکی بوکلوم بر وضعیتده ایکن خانه صاحبی ایچری گیری ویرمش . « بك افندی . قابی‌نك یاننده نه یاپییورسکز !. » دییه سؤال ایتمکله مسافر ظریف « تشریف عالیکزی حس ایتدیم‌ده اتکلکزی اوپمکه قوشدیم !.. » دییه‌رك او ذات محترمی پك زیاده محظوظ ایتمش . آرقه‌داشی ایسه « خیر افندیم !. طوغروسی پاره دوشوردی ده اونی آرایور » دیمکله بالطبع برنجینك یالانی او محترم ذاتی نه درجه ممنون ایتمشسه ایکنجی کرچك دخی اورتبه برودتله تلقی ایدلمشدر . ایشته بو جاهلك تعارفنه یعنی بیلکجلك طاسلامه‌سینه مثالدر . آثار ادبیه‌ده بوتون تعلیلات و تشبیهات بو بولده غایت اوفاق ونازك علاقه‌لرله وجوده کلمشدر .

مثلا (سن باغه کلنجه کوزلریکی کورمکله نرکس محجوب اولوب بوینینی اکدی) دییه‌رك (زرین قدح) دیدیکمز نرکس ایله چشم دلبر آره‌سنده شاعر لطیف برمناسبت تصور ایدر بو مسئله حقیقت اولمه‌دیغی کبی مشابهت‌ده بحق حاصل دکلدر . فقط شاعره بوقدری کافیدر . اوته‌دن بریسی چیقوب‌ده (الله الله ! نرکسك جانیمی وارکه محجوب اولسون . خصوصا براوت گوزه ناصل بکزر) دیرسه طوغرو اولمقله برابرداردر .

ایله‌دیك . شیمدی پك راحتم . بن خارجدن قازانوب گتیرمه‌یی درعهده ایله‌دیم . امور داخلیه‌یه او باقار . نه زحمت ایسه گیت حرمه خبر ویر . بن اوخصوصه قاریشمام !. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم اشکینی اوکینه قاتمش ، باغینه گیدرمش . یولده عوامدن بری خواجه‌یه یولداش اولوب لطیفه قصدیله « بویله ایکیکز نره‌یه گیدییورسیکز ؟. » دیینجه خواجه همان درحال اشکی اشارت ایدرك « هله سز شیمدی شونکله قاردش قاردش گیده‌طورك‌ده بنم شوراده آزیجق ایشیم وار . اونی تسویه ایده‌یم . صوکره سکا آکلاته‌جغمی آکلاته‌یم !. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ متصلفلردن بری بر مجلسده بلافاصله دیر دیر دیرسویله‌نیرمش . وحضار مجلسك مجهولی اولمایان برچوق دیدی قودی‌یی بربری آردینه دیزرمش . بیچاره خواجه‌ده بر کوشه‌یه چکیلوب متصل آنشنرمش . ختام مجلسه قریب او حریف آلای ایدر گیبی « افندی حضرتلری !. سز هیچ آغزیکزی آچمایور-سیکز . » دیینجه ذاتاً صوصمقدن خفقانلری دیرشمش اولان خواجه « آمان برادر . نه سویله‌یورسین !. حتی اوقدر آغزیمی آچدم که آز دها بیرتیله‌جق ایدی . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون بر قادین یانینه گلینی آلوب خواجه‌نك زیارتینه گله‌رك یانه یاقیله چوجوقلری اولمادیغندن بحث ایدرمش . گلین‌ده حزین برطورله اوکینه باقارمش . قایین آنا « آه افندی حضرتلری !. صباح اولدیمی . قوجه‌سی بر طرفه ، قاریسی بر طرفه چکیله‌رك اویله محزون محزون اوتورشلری وارکه . یورکلر پارچه پارچه اولور . اورته‌ده جیویل جیویل متصل سویله‌نیر . قوشار تپینیر ، براکلنجه ، برجانلی ببك اولمایجه أویك نشه‌سی کله‌یور . أویك ایچی صویی چکلمش دکیرمن گیبیدر . سزچوق شی بیلیرسیکز . الله عشقینه اولسون برعزیمتمی اوقویه‌جقسیکز . برتوتسومی ویرجکسیکز . بر علاجمی تعریف ایله‌یه‌جکسیکز . حاصلی بزم برچاره‌مزی گور . » گیبی خواجه‌یی حقیقةً متأثر

ایتمشلر . خواجه مرحوم اشاغی یوقاری بیان ملاحظه‌دن صوکره یوزینی گیین خانمه دونه‌رك «قیزم ! عجبا بوحال سزه مورو ثمیدر . والده‌کزك‌ده هیچ چوجوغی اولمه‌دیمیدی عجبا !. » دیمشدر .

(فینه‌یقلیره محمد ضیا) امضاسیله کلن لطائفدر

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برای تحصیل قونیه‌یه کیتدیکنده آرقه‌داشی اوزمانه قدر گورمه‌دیکی مناره‌لری گوروب کمال حیرتله « عجبا بونی ناصل یاپارلر. » دیینجه خواجه مرحوم « بیله یورمیسین آیول !. قویولرك ایچنی طیشینه چویریرلر!. » دیمش . [١]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم برمجلس صحبتده ساقیز چکنه‌یورمش . « یمکه بویورك !. » دیمشلر . هرکسله برابر خواجه‌ده یمك اوطه‌سینه گیدرکن ساقیزی آغزیندن چیقاروب بورنینك اوجینه یاپیشدیرمش . « افندی !. نه‌یه اویله یاپدیك ؟. » دیدیکلرنده « فقرانك مالی گوزینك اوکنده طورمه‌لیدر . » جواب حکیمانه‌سینی ویرمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم مملکتی اولان سیوری حصاردن آق شهره ایلك گلدیکنده او قوجه‌مان گولی کورنجه « بافیکز، شوراسی کویك طاوارینی اوتلاتمق ایچون نه اعلا مرعا ایمش . چه فائده که بورابه‌ده صو طولدورمشلر . » دیمش.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بریلکن سفینه‌سیله سیاحت ایدییورمش . یولده شدتلی بر فیرطینه چیقمش . یلکنلر پاره‌لانمش . طایفه‌لر دیر که طیرمانوب یلکنلری

[١] عبید زاکانی لطائفنده دیرکه: ایکی قزوینلی برشهره گیدوب مناره‌لری کوردیکلرنده بریسی « آنالریمزك بویلری آلتمش آرشین اوزون ایمش دیدیکلری حقیقةً طوغرو ایمش بافیکز شونلری یاپانلر طبیعی نه‌قدر اوزون بویلی اوله‌جقلر !. » دیمکله آرقه‌داشی اونی تحمیق ایدرك « به بودالا هیچ اوقدر اوزون بوی اولورمی. بونلری اولا یانیق اوله‌رق یرده یاپمشلر . صوکره بوصورتله دیکه قویمشلر . » دیمش .

باغلامغه اوغراشدیقلرینی خواجه گورونجه « آیول ، بوگمی دیبندن زیبلایور . سز تپه‌سیله اوغراشیبورسیکز . گمینك صاللانمامه‌سینی ایسته‌یورسه‌کز دیبندن باغلاییکز !. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحومك بریسنده آله‌جغی وارمش . بر صباح خایلی اوزاق محلده اولان خانه‌سینه کیدوب مطلوبینی ایسترسه‌ده حریف اون پاره‌سی دخی اولمدیغنی بیان ایدر . خواجه خائب وخاسردونر . یولده فنا حالده آجیقیر . براکمکجی دکانینه تصادف ایدرکه نار گیبی قیزارمش صیجاق صیجاق اکمکلر قاییلمش . آچلقدن کوزی دونمش اولمغله کناردہ بولونان براکمکی آلوب ایلریده برسوکوت آغاجینك کولکه‌سینه اوتوره‌رق کوزینی سوی سمایه دیکوب « الهی بیلیرسین‌که آجم وبرپاره‌یه محتاجم . بنه بیلیرسین‌که فلان شخصده شوقدر غروش آله‌جغم وار . سن عالم الغیبسین وهر شیئه قادرسین . آرتیق ، اوحریفده‌کی آله‌جغمه محسوباً ایکی پاره آلده شواکمکجی‌به ویر . » دیه نیاز ایله‌دیکدن صوکره کمال تهالکله قوجه قوجه لقمه‌لری معده‌یه ایندیرمکه باشلامشدر . [١]

اکمکجی مسئله‌یه مطلع اولدیقده خواجه‌یه بر مقدار یاردیم ایدرك تطییب خاطرینه چالشمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك صوفته‌لغی زماننده بر آره‌لق سلاح طاشیمه‌سی شدیداً

[١] بوحکایه کتب لطائفده شویولده مسطوردر . بربکتاشی فقیرینك الینه بریکرمی پاره‌لق متالیك کچمش . بقالك اوکینه قیرلاتوب اون پاره‌لق پنیر ایستدمش . آلمش . گری اون پاره طلب ایله‌دیسه‌ده (سن بکا اون پاره ویردك) دیه درویشی قوغمش . رجا ایتمش ، یمین وقسم ایله‌مشسه‌ده بقال اینانمامش . بیچاره النده پنیرله قالمش . (آه کاشکه ولجه اکمك آلسه‌یدم .) دیه دوشونورکن قفلنه برشی کلمش . کوزلری پارلامش . قارشیسده‌کی فروندن اکمك چیقیور ، هرکس ماحشرالله قاپیشیورمش . همان بوده او غلبه‌لغه قاریشمش . کمال جسارتله اکمکجی‌یه (ویر اورادن براکمك !.) دییوب الیله پاره قیرلاتیر گیبی یاپمش . آلمش یوروبی ویرمش . اکمکجی (درویش بابا ! هانی اونلق !) دیدیسه‌ده شدتله (ایشته ویردیم یا) دیمکله اطرافدن (ویردی ، ویردی ! بزده کوردك) دیمشلر . ایش بیتمش . شیمدی فقیر بکتاشی قارشیکی دیوارك کولکه‌سینه چکیلوب هم پنیر اکمکی طیقینیر . هم‌ده دیرمش‌که : یاربی !. ایشك حقیقتنی سن بیلیرسین ! بقالدن آل ، اکمکجی‌یه ویر .

منع ايدلمش ايمش . ناصلسه او آره‌لق خواجه مدرسه‌يه گيدركن جبه‌سينك آلتنده قوجه‌مان قولاقلى برياتاغان بچاغى ظهور ايدر . خواجه‌يى چال ياقه صو باشينك حضورينه گوتورورلر . صو باشى غضوبانه « افندى . سن حكومتك ياساغينى ايشيتمه‌ديكمى‌ده بويله گوپه كوندوز بوقوجه‌مان علامتى‌يانكده طاشيورسين ديمكله خواجه مرحوم « افندم . بن بونكله درس باقاركن كتابك ياگلشلرينى دوزلتيورم . » ديوب صو باشى دهازياده غضبه كله‌رك « بنمله اكله‌نيورميسين . هيچ بوقدر علامتله ياگلش دوزلتيلرمى ؟ » ديدكجه خواجه ديمش كه : آه اغا حضرتلرى !. بعضاً اويله ياگلشلر اوليوركه بوبيله آز گلييور . [١]

﴿ لطيفه ﴾ بر قاچ پاپاس گلوب بر مشكللرى اولديغندن بحث ايله‌ديكلرينده خواجه مرحوم « سويله‌يكز !. الله كريمدر !. » ديمكله پاپاسلر « سزك پيغمبريكز معراج ايچون آسمانه ناصل چيقدى ؟. » ديمه‌لريله مرحوم بلاتردد « سزك پيغمبريكز دردنجى قات كوكه چيقاركن قورولان نردباندن !» ديه‌رك خصمى الزام ايله‌مشدر [٢]

مكتبى (م . نهاد) امضاسيله وارد اولمشدر :

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحوم مركبنه اودون يوكلتمش. اوستينه بينوب آياقلرينى اوزنكى‌يه صوقه‌رق آياقده ديم‌ديك طورورمش محله‌چوجقلرى خواجه‌يى بو حالده كيدركن كوروب بربرينه كوستره‌رك آرقه‌سينه طوپلانمشلر . قهقهه ايله گولرلرمش . ايچلرندن برى « خواجه افندى !. نه‌يه حيوانك اوستينه اوتوروب‌ده راحت گيتمه‌يورسين !. » ديمكله خواجه مرحوم ديمش كه : اولادم ! انصاف !. حيوانك صيرتنده‌كى يوك يتيشمه‌يورمش كبى

[١] بوحكايه‌ده لطائف كتابلرينده برصوفته‌يه اسناد ايديلمشدر .

[٢] بوحكايه‌يى بر بكتاشى‌يه‌ده اسناد ايدرلر . على‌رواية فؤاد پاشا مرحوم پارس سياحتنده قرالچه‌نك سؤالنه جواباً سويله‌مش ايمش .

برده اولانجه آغیرلغمی اوزرینه یوکله‌ییم . آیاغیمی یردن قالدیردیغی نه مروت .

خواجه‌نك یالکز آیاقلرینی اوزنکی یه باصوب مرکب اوزرنده آیاقده طوردیغیدر

عشاق دیوانه عمومیه مأموری اسماعیل حقی افندی‌زاده
حسین حامد بك کوندرمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم بر مجلسده قونوشورکن سوز حلوا صحبتنه مُنجَرّ اولمش . خواجه (بر قاچ سنه‌دن بری جانم بر « لوزینه » حلواسی ایستر . بر تورلو پیشیروب‌ده ییه‌مه‌دیم .) دیمش . « بو اوقدر مشکل برشی دکلدی . نه‌یه پیشیرمه‌دك ؟ . » دیدیکلرینده زواللی خواجه « اون بولوندیسه یاغ بولونمه‌دی ، یاغ بولوندیسه اون بولونمه‌دی . » دیمش . « ای آجانم !. بونجه زماندر بونلری بر آرایه گتیره‌مه‌دیکمی ؟ . » دییه صورمه‌لرینه جواباً دخی

« واقعا هپسی بر آرایه گلدیکی‌ده اولدی اما ، قدر بویا ، او وقت ده بن بولونمادیم . » دیمش .

[محرر فقیر استادمدن بو حکایه‌یی شویله ضبط ایتمشدیم :

خواجه مرحوم یوغورتی پکمزه قاریشدیروب‌ده یمه‌سینی پك سَوَرمش[١] کندی کندینه آره صاره « یوغورت بولونور ، پکمز بولونمز . پکمز بولونور ، یوغورت بولونمز . ایکیسی‌ده بولونور ، فقط بن بولونمام . » دیرمش .]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم یازك صیجاغنده مرکب سوار اوله‌رق برکویه کیدیورمش . یولده بویوك برجوز آغاجینك آلتینده مرکبدن اینوب حیوانی بردالہ باغلامش . کندیسی‌ده آغاجك دیکر بر جهتنه قویو گولکه‌یه چکلمش ، قاووغینی باشندن چیقاروب کوکسینی باغرینی آچه‌رق هم سرینله‌یور ، هم‌ده ترینی قوروتیورمش . او اثناده تارلاده‌کی قوجه قوجه حلواجی قاباقلرینه باقمش ، بر آره‌لق باشینی قالدیروب جوز دانه‌لرینی‌ده گورمش . باشی یوقاریده اولدیغی حالده کندی کندینه « یاربی !. باق شو ایپ اینجه‌جك اوتده قوجه‌مان بوزاغی گیبی قاباقلر خلق ایتمشسین . شو دالری آسمانه سر چکمش ، چادیری بر دونوم یری قاپلامش اولان ، بدنی ایکی گیشی قوجاقلامه‌دن عاجز بولونان جوز آغاجنده جثّه‌سینه گوره پك اوفاق اولان یمیشلر یاراتمشسین . باقیلسه بوقوجه قوجه قاباقلر جوز آغاجنده ، جوز دانه‌لری‌ده قاباق اوتنده بیتمه‌سی مناسب اولوردی . » دیرکن مکر او اثناده بر قارغه‌ده بر جوزی اویوب ایچینی یمکه اوغراشیورمش . جوز قابوغندن فیرلایوب سرعتله اینرکن بالتصادف تام خواجه‌نك آلتینه راست کلیر . خواجه‌نك کوزیندن دهشتلی بر شیمشك پیچرار . برکرّه « وای !... » دییوب ایکی الیله قفاسینی طوتار . همان قاووغینی بولوب صیق‌فیق باشنه کچیریر . قلبنی شدّتلی برخوف الله استیلا ایدوب « توبه یاربی !. بر دخی سنك ایشیکه قاریشمام . هرنه یاراتمشسه‌ك جمله‌سنك ضمننده خفی ، جلی

---

[١] یوغورتی پکمزله برابر أیجه قاریشدیرمقدن حاصل اولان شیئه « صاقصاغان بیدینی » دیرلر .

نیجه حکمتلر واردرکه بونلره واقف اولانلر (لیس فی‌الامکان ابدع مما کان)
سرّینی ادراك ایلرلر . معاذالله شیمدی آغاجده جوز یرینه قاباق بولونمش

خواجه‌نك باشنه جوز دوشوب تألم ایله‌دیکیدر

اولسه‌یدی بزم تویسز یالین قات قفا طوزلان بوز اولوردی . » دیمشدر .
رحمة‌الله علیه

[بوحکایه‌یی بر بکتاشی‌یه‌ده اسناد ایدرلر .]

سلانیکلی (احمد نیازی) بك افندی افندی ایله‌مشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم برگون باغینه گیتمکده ایکن یولده ایکی
چوجوغك بر قارغه ایچون غوغا ایتمکده اولدیقلرینی و آره‌لرینده بی چاره

قارغه‌نك جان چكشـديكنى كورور . يانلرينه ياقلاشه‌رق « عبيدر اوغللرم !. سوقاق‌اورته‌سينده‌غوغا ايتمه‌يك. هم‌نه‌در اوبچاره حيوانى‌نه چكشديرييورسيكز.» ديينجه ذاتاً دائما كنديلرينه عقل‌خواجه‌سى، كوشه قاضيسى اتخاذ ايده‌كلديكلرى سـويملى ، كوچك يوزلى خواجه‌بى گورمه‌لريله ايكيسى‌ده سوينوب « هاه ، تمام خواجه افندى !. شيمدى سـن الله ايچون سـويله . بوقارغه‌يى شو آغاجك اوزرينده گورديك . بن مرديونلك ايتديم. بوچيقدى . حاضرجه آلى ويردى. شيمدى بكا (قارغه‌يى بن طوتديم . سنك نه حقك وار .) ديبور. بن صيرتيمه باصديرمه‌سـه‌يديم . بونك شـو اغاجه چيقمه‌سنك امكانى وارميدى . دكلمى خواجه‌جغم . » دير ديمز آرقه داشى اورادن آتيلوب « عفو ايدرسين سـن اونى !. سـن بنى بيلير ميسين !. بن طيشندن منـاره‌يه چيقاريم . سن حاضر مرديونلك ايتديك !. بن‌ده بيلديم ، چيقدم . هم اصـل ايش اوراده دكل !. بر قوش طوتمق ، بر يميش قوپارمق ديمك دكل . آواناقلغك لزومى يوق . او پيرررر دير اوچى ويرير . آكلاديكمى ؟. بن قارغه‌يى گورديم . كنـدى آتماجه‌لغمه گووندیم . ياواشجه ، ياپراق قيملداتمه‌دن ييلان كيبى دالله صاريلدم. دالك تا اوجندن شـكاريمى ياقه‌لادبم . سـن يردن قورباغه بيله طوتمغه قادر دكلسين!. » ديينجه خواجه مرحوم سيماى مضحكيله ذكى چوجوغك چاچارونلغينى حيران حيران برمدت ديكله‌ديكدن صوكره گوله‌رك « سنك افاده‌ك‌ده بيتديمى؟. پشين شو بچاره حيوانى چكشـديرمه‌يك بكا ويريك‌ده بنم حكممه راضى اوليورسه‌كز سوزيمى ديكله‌يك !. هله سن آووقات افندى !. قارغه‌يى حق ايتمك ايچون بر طوربه لافى جوز بوشـالدير كيبى غيرغيرغيرغير بر نفسـده بيتيرديكك حالده هيچ كندى سوزيكه دقت ايتمه‌يورسين . قارغه يميش دكل ايمش. يميش دكل‌ده بوستان پاطلجانيميدركه بر اوجندن سن ، بر اوجندن اوبرى صيم صبقى طوتمش متصل چكشديرييورسيكز ! . بن يتشمه‌سه‌يديم ، نه سكا قاله‌جقدى نه اوكا . شـو ديوار ديبنده قيدسزجه اويله اويقوسى چكن قاره باشه نصيب اوله‌جقدى . بوقارغه نه سـنك ، نه اونك . اى ينمزكه ايكى‌يه تقسيم ايده‌يم .

بو قارغه خواجه‌كزه لازمدر . هله سز آلك شو پاره‌لری‌د. بونی بكا صاتك . » دییه‌رك ایكیسنك الینده‌ده بر پاره ویرنجه چوجوقلر هوپلایه‌رق صیچرایه‌رق چارشینك یولنی طوتدیلر. خواجه‌ده زواللی حیوانی صالی‌ویردی. حال بوكه قارغه‌جغز ؛ یا ایكی ساعت میخیقلانمقدن و یاخود باشقه بر عارضه‌دن بی‌تاب قالدیغی جهتله بر مقدار اوجه‌بیلوب حتی ایلریده‌كی آغاجه بیله‌یتیشه‌مه‌یه‌رك اوراده یاتلقده اولان مانده‌نك ایكی بوینوزی آره‌سینه قونار . درونده‌كی

خواجه‌نك چوجوقلردن آلدیغی قارغه ایله مانده‌یی اولادیغیدر .

نشئه و نشاط ایستیمینی فوران ایتدیرمكه بهانه آرایان خواجه افندی بوندن‌ده نشئه‌یاب اولوب « آه بنم آرسلان شاهینم ! . آفرین سكا ! . باق نه گوزل شكار یاقه‌له‌دی . » دییه سوینه‌رك كیدوب بر الینه خسته قارغه‌یی آلیر ، دیكر الینه بر آغاج آلوب اوكینه مانده‌یی قاتمه‌رق خانه‌سینه طیقار. بوحالی گورن قونوقومشو طرف طرف مانده‌یی آرامقدن بونالمش و مالینی بولمقدن مأیوس قالمش اولان

مانده صاحبنی خبردار ایتمه‌لریله درعقب خواجه‌نك خانه‌سینه کیدوب قاپویی چالار . خواجه کندیسی قاپویی آچوب (نه‌ایسترسین ؟ .) دییه سؤالینه حریف حدّتله « ایسته‌دیکیم شیئی پك اعلا بیلیرسین . نه حقله بنم مانده‌می سوردیك ، گتیردیك‌ده آقشامه‌قدر آره‌یه‌جغم دییه طابانلریمی پاتلاتمغه ، باشیمی دوندورمکه سبب اولدیك . » دیینجه خواجه اوندن دها شدید بر طورله « باقسه‌گ بکا ! . بوراسی طاغ‌باشی دکل . بوراده محکمه وار ، حاکم وار . بندن بر مطلوبك وارسه حاکمه شکایت ایده‌بیلیرسین . دنیانك هر کوشه‌سنده صید ؛ مباحدر . بن چوجقلردن تمام ایکی باره‌یه معلم برقارغه آلدیم . شکاره صالدیم . اللهك صحراسینده بر مانده یاقه‌له‌دی . شیمدی سن کلوب‌ده قول مجرّد له مانده بندر دیمکلککله بن خینبلمی‌یم که آل دییه‌یم‌ده ویری‌ویره‌یم . هایدی‌ایشیکه!.. » دییه‌رك حربفی اوغراتدی ، خیزله قاپی‌نی اوزرینه قاپه‌دی . مانده صاحبی ایرته‌سی کون حاکمه مراجعت ایله‌مکله حاکم خواجه‌یی جلب ایدر . خواجه اولدیغی کبی برتفصیل سرد مدعا ایدر. انجق برچولمك مانده یاغی کوندره‌جکنی اثنای کلامده حاکمه اشراب ایلر . حاکم خواجه‌نك لهنده حکم ایلر . واقعا ایرته‌سی کون خواجه طرفندن دورت قولپلی قوجه‌مان بر چولمك گلیر . حاکم کمال اشتها ایله یاغك نمونه‌سنی گورمك اوزره باشقه بریردن هدیه ایدیلن یومورطه‌لری قیره‌رق نفیس بر صباح طعامی یاپار . کیلاره دخی ویرمه‌یه‌رك صباح آقشام غداسنده کندی الیله چولمکدن چیقارمقدن دخی باشقه ذوق طویار. انجق اوچنجی کونی صباحلایین قاشینی طالدیردیغی کبی یاغك آتیندن قویو یشیل غایت لزوجتلی مانده پیسلکی چیقنجه قاضی افندی پر آتش کسیلوب همان محضری احضار ایتدیره‌رك «شیمدی خواجه‌نصرالدینی بولوب بکا گتیرمه‌لی!» امرینی ویردی . خواجه ذاتاً منتظر اولدیغندن درحال اجابت ایتدی . حاکم غضوبانه « افندی ! بن بوکونکی کونده بوبلده‌نك حاکمی اولدیغم حالده سنك نه حقك واردرکه بکا پیسلك یدیریورسین ! » دیینجه خواجه غایت سرین قانلیقله « افندی حضرتلری!. اوقدر تلاش ایتمه . سن‌او...نی بوکون بیمه‌دیك.

بوندن اوچ کون اول بیـدیك . هیچ ایکی پاره‌لق بر طوپال قارغه ایله مرعاده اوتلایان ایکی یوز آقچه‌لق قوجه‌مان مانده آولانیرمی ؟ . سن اونی هـانکی شریعته اویدیردیك‌ده بنم‌لهمه حکم ایتدیك! . » دییه مکمل چیقیشوب قاضی‌یی فنا حالده بوزمش و هدایا و ارتشـا ایله باطل جهتنه تمایلدن حاکم افندی‌یی تائب و مستغفر ایله‌مکلـکه سبب اولمشدر .

[مانده‌یی صاحبنه تسلیم ولمصلحة بو شاقه‌یی یاپدیغنی تفهیم ایله‌دیکنی سویله‌مکه بیله حاجت یوقدر .]

﴿ لطیفه ﴾ . تیمورلنکه بریسی غایت لطیف ایری بر اشـك هدیه ایدر . تیمور محظوظ اولوب اطرافنـده بولونان مداهنلر هر بری برشی سـویله‌یه‌رك اشـکی دنیاده مثلی گورولمه‌دیك بر مخلوق عجیب مرتبه‌سـینه چیقاردیقلری صیره‌ده نوبت کلام خواجه‌یه کلوب « بن بو مخلوق زیباده بویوك راسـتعداد گوریورم . اومارم‌که تعلیمله اوقومه بیله اوکرتمك قابل اوله‌جق . » دیدیکجه تیمور « اکر شویله بر هنر اوکره‌ته بیلیرسه‌ك سنی احسـانه مسـتغرق ایدرم . یوق اکر سعدینك کلستانندہ سویله‌دیکی وجهله (بروقت تخفلردن بری اشکلاقیردی اوکرتمکی مراق ایتمش . بو ایشله اوغراشدیغینی بر حکیم ایشیده‌رك دیمش‌که : سن بهایمه لاقیردی اوکره‌ته‌مزسین . انسان ایسه‌ك سن اوندن سکوت اوکرن)[١] فقره‌سـینه ماصدق اولورسه‌ك یالکز سنی تحمیقله قالمام . مناسب بر جزایه دوچار ایلرم . » دییوب خواجه مرحوم « حضور سنیه‌کزده دعوای باطل ؛ یا بلاهت ویا جنته دلالت ایدر . بن بن ایسـه هنوز نه حیاتیله اویون اوینایان احمقلردنم ، نه‌ده دلیلرك تیمارخانه‌لك صویندنم . البته بربیلدیکم واردرکه عرض ایدییورم . انجق بکا اوچ آی مهلت ویروب شوقدر آقچه‌ده مصرفه بدل همت ایله‌مه‌لی . آلت طرفینی بکا بیراقه‌لی . » دیمکله هر حالده تخف برنتیجه‌یه واصل اوله‌جق اولان بو ایش ایچون خواجه‌نك مطـالبی اعطا ایدیلدی . خواجه

---

[١] خری را ابلهی تعلیم می‌داد — برو بربست آن کس عمر دایم
حکیمی کفتش ای احمق چه کوشی — درین سودا بترس ازلوم لایم
نیاموزد بهایم از تو کفتار — تو خاموشی بیاموز از بهایم

مرحوم تام اوچ آی بول بول ییوب ایچوب انجق مرکبه صباح آقشـام لازم کلن تعلیمی اجرا ایلهدی . مدت ختامنده مناسب بر میدانده خواجهنك ترتیبیله مجلس قورولوب ساعت معینه ده زر دوز پالان وسیم دوز غاشیه ایله سوسلنمش اولان حمار اعجوبه گردار یولاری خواجهنك النـده اولدیغی حالده هر ایکی طرفه التفـات ایدرك اورتهیه قونولان ایسکملهنك اوزرینهکی دفتره متوجه اولور . همان عاجلاً دیلیله صحیفهلری چویرمکه باشلایوب برمحله کلنجه خواجهیه متوجهاً حزین بر چهره ایله « انکر اصوات » اولان صوتیله آکیرمغه باشلامغله حضار تعجبله قاریشق بر قهقه صـالی ویردیلر . امیر تیمور پك زیاده اکلنوب خواجهیه خیلی عطیهاحسان ایلهدیکدن صوکره اشکهبوهنری ناصل اوکرتدیکنی صورمغله خواجه بروجه آتی تشریح ایلهدی :

اشکی بزم آخیره گوتوردیکم گون همان چارشیه کیدوب یوز قدر تیرشـه کاغدی آلدیم . [١] مجلده کوتوروب قوجهمان بردفتر یابدیردیم . هرصحیفهنك آرهسـینه آرپه دوکدیم . بش اون کون گونده بر قاچ دفعه صحیفهلری کندیم آچهرق کوستردیم . او آرپهلری طوپلادی . اون بش کون صوکره بعض کره آجیقدیروب دفتری اوکینه قویدیم . برقاچینی بن آچدیم . حیوان عجلهایدوب کندیسی ده آچمغه باشلادی . فقط بعض کره اشکلکی طوتدیغی جهتله کندی کندینه آچمغی برتورلو ادراك ایدهمهیوردی . محجوبیتی بادی اولماسـون دیه باقی زمانی ادمانه صرف ایلهدیم . آجیقدیغی زمانلرده اوراقی دیلیله غایت منتظم آچار اولدی . بعض وقت ایسه آرپه قویمادیغمدن صحیفهلری قاریشدیروبده بوشـه چیقدیغی وقت آچلق زوریله ظیرلامغه باشلاردی . هنریمی بنده بکنهرك آخیرده کندی کندیمه گولردیم . بنمجون بواعلا براکلنجه اولدی . علی الخصوص که بووسیله ایله برخیلی پاره اله کچوب کمال رفاهله ینیلوب ایچیلیوردی . ایشته حضوریکزده ویردیکی الك صوك امتحان ایکی کونلك آچلغك اثریدرکه بوتون اوراقی قاریشـدیروبده آرپه بولهمایجه بکا باقهرق جاندن ، گوکولدن ظیرلادی . میدانه چیقاریلان یازیلی

[١] (تیرشه) دریجك دیمکدرکه کاغد احداثندن اول جیلان دریسندن دباغتله حصوله کلن غایت انفس کاغددر .

دفتر صنعتکارك تنویر صنعت ایچون یازمغه مجبور اولدیغی دفتردر . آخیرده‌کی دفتره شکلاً بکزرسه‌ده بالطبع اونده یازی یوقدی. یالکز سطره بکزر قارغه‌جق بورغه‌جقلردن عبارتدی .

[ذیل : اومجلسده « بو نه‌بیچیم اوقومه‌در . بز بوندن برشی آکلایه‌مادیق اشك دفترك صحیفه‌لرینی آچدی . برمحلینه کنجه اوراده ظیرلادی . نه چیقدی بوندن ؟. » دیدیکلری خواجه‌نك مسموعی اولینجه (اشك اوقومه‌سی بو قدر اولور . بوندن زیاده آکلامق میانه‌ده نسبت جنسیه بولونمغه توقف ایدر .) جواب حکیمانه‌سینده بولونمشدر .]

﴿ لطیفه ﴾ تجاراندن بری دیار آخره کیدرکن یول اوغراغی اولان بر کاروانسرایه [١] اینر . او آقشام خانجی بوکا برطاووق ، ایکی یومورطه یاریم اکمك ویریر ، آتینه‌ده بر طوتام اوت دوکر . صباحلایین ایرکندن یوله روان اوله‌جغندن خانجی‌یه « حسابمزی عودتده کورورز !. » دیر ، قالقار ، کیدر . اوچ آی صوکره عودتده خانه اوغرایوب ینه‌تاجره طاووق ، یومورطه ، آتینه اوت ویردیکدن صوکره ایرته‌سی کون کیدرکن « ای کل باقه‌لیم خانجی بابا !. یورجیمز قاچ پاره؟ . » دینجه خانجی « والله ؛ حسابمز براز اوزونجه اوله‌جق امّا اکر سز بره بشه باقمزسه‌کز قولایجه اویوشورز . هایدی حلالندن ایکی یوز آقچه ویرده یوزیکك آقلغیله چیق کیت ! شو شرطله‌که هرکیدش کلشده بزه اوغرامه‌لی ها !.. » دینجه پاره‌نك نه‌دیمك اولدیغینی وپاره ناصل قازانیلدیغینی بك ایی بیلان تاجر ، حیرتده قاله‌رق « آمان خانجی بابا ! عقلیکی می بوزدیك ،

---

[١] (کاروانسرای) = کاروان أوی دیمکدرکه غایت ایشلك جاده‌لرده اصحاب خیرات طرفندن دوه آیاغیله هرطوتوز ساعت مسافه‌ده اولان محله کارکیر اوله‌رق غایت محکم وبویوك بر طام یاپیلمشدر . درونی آخیر ایله مهمان اقامت ایده‌جك بر ایکی اوطه اولمق اوزره بولونمشدر. بونلرك اکثریسی لزوم عسکری‌یه بناءً طرف حکومتدن بنا ایدلمشدر. یولده تیپی‌یه ، فیرطینه‌یه دوچار اولانلر ایچون عادتا حیاتی محافظه ایدن بر ملجأ مبارك حکمنی آلیر . محرر حقیر بالنفس تجربه ایله‌مشدر . کاروان ـ ده ، قاطیر قطارینه یوك طاشییانلره ، اشیاسی طاشینان تجار قافله‌سینه ینه کوره اطلاق اولونور . بو مقامده تاجی مرحومك (باقك شمندوفره برده کاروانی کورك) مصراعی خاطره کلیر .

یوقسه برسوء نیتکمی وار ؟. ایکی طاووقله دورت یومورطه ا ایکی یوز آقچه ـ بو نه‌دیمك ؟. » دیمه‌سینه جواباً خانجی‌ده « حسابك براز اوزونجه اوله جغنی سویله‌مشدیم آ . شیمدی عرض ایده‌یم . مسئله طباق گیبی میدانه چیقسین‌ده اووقت بزه تجاوزه ، سوء ظنه حقکز اولمه‌دینی تظاهر ایلر . سزك بوندن اوچ آی اول بیدیککز طاووق هر کون بریومورطه یومورطلاسه آیده شوقدر یومورطه ایدر . اونلر قولوچقه‌یه یاتیرلمقله بوقدر پیلیچ اولورکه بالطبع اونلرده طاووق [١] اوله‌رق بینه یومورطه یومورطلارلردی . عودتده بیدیکلریکزده بونلره علاوه ایدیلوب آرادن اوچ سنه گچمه‌سی فرض ایدیلنجه عظیم برطاووق ماندیره‌سی اولورکه بوندن یوزلرجه آقچه قازانیله‌جغنی سز پك اعلا حساب ایده‌بیلیرسیکز . بن ایشی قیصه کسوب ایکی یوز آقچه‌یه راضی اولدیم‌که بوحسابجه سرمایه‌سی بیله دکلدر . سز طاووقلری ، یومورطه‌لری بیوب تلف ایله‌مکله بوتناسلی قطع ایله‌مش اولدیکز . ایشته اونك الك آزدن اجرتی بالطبع بوقدر اولسون طوته‌جغی درکاردر ! » دیینجه بحث اوزایوب ایش محاکمه‌یه منجر اولدی خانجی؛ شهره یابانجی، فقط غایت سمیز شاشقین برقاز کلدیکی جهتله مشترکاً استفاده ایله‌مه‌لرینی حاکمه لسان مناسبله آکلاتمش اونقله اثنای مرافعه‌ده حاکم تاجره « سن بیدیکك طاووقلری ، یومورطه‌لری خانجی ایله پازارلق ایتدیکمی ؟. » دیدی. تاجر «پك دکرسز برشی اولدیغندن، عودتده ینه اورایه اوغرایه‌جغمدن پازارلغه‌لزوم گورمه‌دیم.» دیدی. حاکم «عودتده بیدیکك وقت پازارلق ایتدیکمی؟.» دیمکله تاجر بینه «خیر!.» دیدی. حاکم «عودت ایچون مدت تعیین ایله‌دیکمی؟.» دیبوب « خیر !. » جوابینی آلدی. حاکم « معین اولمایان برمدتده ایکی طاووق آلتی یومورطه‌دن بیکلرجه طاووق بیکلرجه یومورطه آلمق قابلمی، دکلمی؟.» دیدی تاجر « شبهه‌سز !. » دیدی . مع ذلك تاجر بعض اعتراضلر سرد ایله‌مشسه‌ده

[١] بزه بوحکایه‌لری کوندرن ذات (طاووق)ی(طائوق) یازمش ایسه‌ده تورکجه مزده وسطده همزه هیچ قوللانیلمز. آخرده بر ایکی صوت طبیعی‌یه مخصوصدر . بو کلمه‌نك اصلی (طاوار ، طاوشان ، طاووس) کیبی (طاولانمق ، بسله‌نمك) معناسیندن حیوانات اهلیه‌یه ، یاخود (طاووشمق) یعنی آیاقلرینی سوروملك صورتیله آیاق سسی چیقارمق کیبی بر اصلدندر .

صاغلام اولمادیغیندن جرح ایدیلدی . بیچاره ایکی یوز آقچه‌یه محکوم اولونجه اتکلری طوتوشدی . حالینه مرحمت ایدنلردن بری خواجه نصرالدین افندی‌یی صاغلق ویردی . همان قوشه‌رق خواجه افندی‌یه مسئله‌یی برتفصیل آکلاتدی. خواجه مرحوم اصولی وجهله دعوایی اعاده‌یه موفق اولوب اوچ‌گون صوکره‌یه تعلیق ایتدیردی . اوگون وقت معینده خواجه اثبات وجود ایله‌مه‌دی. برساعت گچدی . یینه گورونمه‌دی . نهایت محضر گیدوب خانه‌سیندن جلب ایله‌دی . خواجه‌یه بالطبع قیزمش اولان حاکم حدّت وشدّتله « نه‌ایچون وقتیله کلمه‌دیك‌ده مجلسی انتظارده بیراقدیك . بوقدر ذوات کرامی معطّل بر حالده بکله‌تدیك . دیدی . خواجه هیچ فتور ایتمه‌دن « تلاش ایتمه افندی حضرتلری ! تام گله‌جکم اثناده اورتاق گلدی . تارلایه عادی بوغدای اکه‌جکینی ایشیتدیکم جهتله چاغیرتمشدیم . قالقدیم بالذات انباردن بولغور یاپدیرمق ایچون قاینـاتدیغم دوه دیشی گبی بوغدایدن مقدار کافی چوواللره طولدوردیم . نه یاپه‌یم ، اهمیت ویرمه‌سه‌م حریف الکعادی ، دلیجه‌لی ، اوت تخملی ، قاتقیسی بوغدایندن چوق نسنه‌یی سربی ویره‌جك . بالطبع ایی محصول ویرمه‌یه‌جك . اونك‌ده‌یاریسینی اورتاقلغه‌برخایلیسینی‌ده الکاعلا توخوم اجرتینه‌مقابل آله‌جق. باقی‌قالانی‌ده عُشره گیده‌جك . یگانه أمیدیمز برهوا اوله‌جق . ایتسیمی ، قیشین بولغور پیلاوینی براز سَیرَك پیرمده گله‌جك سنه‌ده آدام عقللی محصول آلیرم . ایشته اونکچون الجکزمله قاینـاتدیغم هربری نوخود گبی بولغورلغمدن تخمیناً ایکی چووال قدر تخملق ویردیم . ایشته‌کچ قالدیغمه سبب بودر. » دیمکله حصمینك ضعیف‌طرفینی بولانلره مخصوص برچهره ایله‌حاکم‌مجلسه متوجه‌اولوب « افندیلر!. طویدیکز آ. بو آدم قاینامش بوغدایی تارلایه اکدیریور . هیچ‌قاینامش بوغدای چیقارمی؟. بوعقلده آدملرك سوزی بویله بر مقامده مسموع اولورمی ؟. » دیینجه خواجه دیرکه : یا قیزارتیلمش طاووقدن ، بیشمش یومورطه‌دن قوجه‌مان بر طاووق ماندیره‌سی حصوله گلیرمی که ایکی طاووق دورت یومورطه‌دن ، طولایی بو مسلمانی ایکی یوز آقچه‌یه محکوم ایتدیکز. دییه‌رك حاکمی حبط ،دعوایی ابطال ،

مجلسی حذاقتینه حیران ، حضّاری بو مدافعه‌سینه آفرین خوان ایله‌مشدر .
رحمة‌الله علیه

(بحریه‌لی بر قارئکز) عنوانلی (عمر) ویا (عثمانه) اوقونمه‌سی
محتمل بر امضالی حاوی کوندریلمه بر لطیفه‌در :

﴿ لطیفه ﴾ قیشین اربعینك اك شدید آیازینه مصادف برگیجه‌ده قومشولر قول و قرار ایده‌رك (بر بهانه ایله خواجه‌یه بر ضیافت یاپدیره‌لیم . » دییوب اثنای صحبتده « خواجه افندی!. قومشوجاق سنکله بربخته گیریشه‌جکز . اکر قازانیرسه‌ك بز مکمل برضیافت کشیده ایده‌جکز . غائب ایدرسه‌ك سن بزه اعلا برصوفته پیلاوی ایله برغازیلر حلواسی پیشیریرسین . آلت طرفی سنك تنسیبکه حواله !. » دیرلر. خواجه « نه‌در او باقه‌لیم!. بنم المدن گلیر برشیمی ؟. » دییوب بریسی « البته الکدن کلمز . گله‌جك اولسه بخته نه‌حاجت ؟. » دییوب صیقینتیلی خواجه « ای آجانم. سویله گوره‌لیم ، المزدن گله‌مه‌یه‌جك نه‌بجیم معرفت ایمش.» دیمکله مخاطبی « بو گیجه تابصباح شهر میدانده طوره‌جقسین !. صباحلین بویوك جامعده برله‌شه‌جکز . بونی یاپه‌بیلیرسه‌ك ضیافتی حقلارسین!. فقط ایی‌دوشونکه مرمری چاتلاتان بو آیازده آچیقلق برمحلده ، برنقطه‌ده آتشه دلالت ایدر هیچ برشی اولمقسزین دیم‌دیك طورمق هربیکیتك کاری دکلدر!. برطرفه بوزولوب صوکره میدانه چیقمق امکانی‌ده یوقدر. چونکه فلان‌وفلان افندی‌لرك خانه‌لری میدانه ناظردر . تابصباح عائله‌جك سنی بکله‌یه‌جکلر. » دییه اوزاتدیقجه خواجه قیزییوردی . « آجانم آکلادیق . ایسترسه برطابور عسکر بکله‌سین . بن یاپارم دیدیکمی یاپارم ، والسلام . » دیمکله ایچلرندن بریسی بر تبسم مستهزیانه ایله « ای ناصل قهرمان ! بوایشه گیریشه بیله‌جکمیسین . اولدیغك نقطه‌نك برطرفی‌ده عمّان مزارلق. اونی‌ده دوشون. صوکره شویله‌بویله دیمه . چولوق چوجوغکله حلاللاش . بریسنده آلاجغك ، برطرفه گومولمش پاره‌ك وارسه بکا سویله . بورجکی دردیکی‌ده شوافندی‌یه حواله‌ایت !. اونك صیرتی قالیندر، اوقالدیریر.»

دیدکده خواجه « بن بویله بودالاجه ایشه گیریشمم امّا سکا عناد اوله‌رق جوقدن قبول ایتدیم گیتدی. باق‌سکا خواجه‌نك نه‌چلیکدن بروجوده مالك، نه‌مرمردن یورکه صاحب آدام اولدیغنی گوستره‌یم . بن‌ضرورتدن یتشمش بر کیمسه اولدیغمدن کرّانله بویله چاتی آیازلرده یوللرده بللرده یاتدیغم اولدی . ملکتمزده نه‌وار چوق شکر . قورد یوق جایدود یوق .

اوسویله‌مزلر محله‌سی اهالیسنه کلنجه : اونلرله هرکسدن زیاده باغداشیرم .

خواجه‌نك قازانی آغاجه آصوب قاندیلله ایصیتمه‌سیدر

بلکه بیك کره مزارلقده یاتدیم . وداع ، وصیتله‌ده آلیش ویریشم یوق . نه آرقه‌مده فراقینه قاتلانه‌مایه‌جغم کیمسه‌م وار ، نه‌ده یارینه بیراقیلمش برایشم وار هله پاره مسئله‌سنه کلنجه : هپکز بیلیرسیکزکه بن اونك باباتی سومم . تاره‌دن تازه . کلمه‌لی، کیتمه‌لی » دیوب خواجه‌نك اوکجه‌یی برنقطه‌ده آیاقده کچیرمه‌سینه قرار ویردیلر . صباحلین خواجه دیپ دیری کمال نشاطله گوله‌رك بونلرك یانینه

گلدی . نه یولده وقت کچیردیکنی صوردیلر . بیانات اثناسینده « هر بر بیاض ! بورانك، فیرطینه‌نك مدهش، مهیب صداسندن باشقه سس صدا یوق. آغاجلرك قیریلیرجه‌سینه یاتوب قالقمه‌سندن ، یکدیکره چارپیشمه‌سندن ماعدا برحرکت مشاهده ایدلمز . هله ایشیق نامینه برمبل اوزاقده هیچ تخمین ایده‌مه‌دیکم بریرده بر قندیل ضیاسی گورولیوردی » دیه‌جه ایچلریندن بری « او !... اولمدی ، اولمدی . بزم مقاوله‌مز آتشه متعلق هیچ بر شی اولمایه‌جقدی . حال بوکه سن او ایشیقدن مکمل ایصینمشسین !. مقاوله بوزولدی . » دیه‌جه اوبرلری هپ بردن تصدیق وتأیید ایدوب مقاوله‌یه رعایت ایله‌مه‌دیکندن طولایی خواجه‌نی ضیافته محکوم ایله‌دیلر . خواجه هر نه قدر دعوای باطللرینی جرح ایله‌مك ایسته‌مشسه‌ده مغالطه‌یه بوغوب سوز سویلتمه‌دیلر. چاره‌سز « پکی!. » دیدی . میعاد کیجه‌سی دعوتلیلر هپ کلدیلر . نمازلر قیلندی ، صحبتلر ایدیلدی ، ساعت ایکیی کچدی ، حالا طعامدن اثر یوق . زیاده صبر ایده‌مه‌یوب « آمان افندی حضرتلری !. بز پیشه‌جکدن وازکچدیك . پیشنی گتیر . » دیدیلرسه‌ده خواجه « جانم اولورمی اویله شی . هله براز صبر ایدك . » دییه‌رك بر ایکی دفعه‌ده بو صورتله اکله‌مشسه‌ده ساعت اوچی کچمکه باشلادیغی جهتله مسافرلر آرتیق درشت برلسان ایله شدید اصراره باشلادیقلریندن « طور اویله‌ایسه! » دییوب گویا گتیرمك اوزره خواجه گیدر . بر مقدار دها بکلرلر ، خواجه‌ده کله‌ینجه « بو زوزك حریف بزه بر اوبون اوینادی . طور ، شونه باقه‌لم . » دییه‌رك خواجه‌یی مطبخده آرارلر . نه یمکدن ، نه خواجه‌دن نشانه بوله‌مزلر . برده حَوْلی‌یه چیقار باقارلرکه خواجه بر آغاجه قوجه‌مان بر قازغان آصمش . آلتینه بر کور قاندیل قویمش . کندیسی ینه او طَوْر مضحکیله اویله حیران حیران باقیبور. «خواجه افندی !. بو قَدَر آدامی آچلقدن قیردیك کچیردیك . شاقه‌نك بونوعینه « قاقا » دیرلر . نه‌در بو حال !. نه یاپیورسك ؟. » دیمه‌لرینه جواباً « نه یاپه‌جغم . سزه بالذات یمك پیشیر ییورم . گینه می یارانه‌مه‌دیق . » دیدی . « آیول ! گوك یوزینه بر قازان آصمشسین ، آلتینه برگور قاندیل یاقمشسین . هیچ

بر قاندیلدن ، حتی مشعله‌دن بو مسافه‌ده‌کی قازان قاینارمی ؟. » دینجه خواجه دیمش که : افندیلر نه چابوق اونوتدیکز . هانی سز اوچ گون اول کیجه‌نك آیازینده نم برفرسخ مسافه‌ده‌کی گورونن قاندیلدن ایصیندیغمه حکم ایدبیوردیکز اوکا نسبتله بو؛ حمام کلخندن دها صیجاق صایله بیلیر. برفرسخ محلده‌کی قاندیلدن ایصینمق ممکن اولورده اوچ آرشین مسافه‌ده‌کی قازانی برقاندیل قایناتمزمی؟ [١]

[بر روایته گوره : خواجه محلیلره بویله براویون اوینایوب اونلری بحق الزام ایتدیکدن صوکره مکمل بر ضیافت کشیده ایدرك غایت نشئه‌دار بر عالم کچیرمشلردر . فرحمةالله علی المتقدمین]

(علاءالدین) امضالی بر ذات طرفندن :

﴿ لطیفه ﴾ برگون خواجه مرحومك حرمی اوکده قوشارق قاچمغه صاواشیر . خواجه مرحوم « یتیشیر آرتیق ایتدیکك !. سکا مکمل بر طایاق آتایمده اوتوز بیللق اوفکمی آله‌یم . صوکره سن بنی وار بکندیکك کیمسه‌یه شکایت ایت !. » کبی اوست پرده‌دن صوك درجه حدّتله الینده قوجه‌مان بر صوپا اولدیغی حالده قوغالایوردی . حرمی ایسه « آمانك امت محمد ! بوحریف گینه چیلدیردی جانمی تخلیص ایدیك . » دییه فریاد ایدردی . جواردەکی دوکون أویندن بو فریاد و غلغله‌یی ایشیدنلر سوقاغه فیرلایوب اوّلجه قادینی حرمه آشیردیقدن صوکره « خواجه افندی !. ایتمه گیتمه !. قادینلر ناقصةالعقل

[١] بوحکایه (اینجیلی چاووش) حقنده شایعدر. فقط اونك اولوبده بونك اولمه‌دیغینه ایمزده احتجاجه صالح بر سند اولمادیغندن وارسال ایدن ذاتك البته استناد ایله‌دیکی بر جهت اولدیغی محتمل بولوندیغندن درج ایله‌دیك برده بوحکایه‌نك طرز آخری وار. برطول قادینه عارسز یوزسز برقومشوقادین مسلط اولمش. تام یمك وقتی کلیر. « نه تحف تصادف. قسمتم چکمش » دیر ، صوفره‌یه چوکرمش . بر ، بش . یمك زمانینی عجله ایتمش ایرکن کلمکه باشلامش . کچکدیرمش ، بکله‌مش . برکون بالالتزام ناوانه برایپ آصوب تنجره‌یی باغلامش . آلتینه‌ده بر مانغال قویمش . قومشو ایرکندن چوکمش . قادین بکله‌مه‌نك بیهوده اولدیغینی اشراب ایچون (پیش آشم پیش ! قارلر یاغنجه .. » دیمکله عارسز قومشو دخی (بن‌ده صبر ایدرم لیلك کلنجه !.. » جوابینی ویرمشدر .

اولورلر . همچرك باشمزده‌در . خصوصا سن اوقومش آدامسین . بو جاهللكی بز یابوب‌ده سن نصیحت ویره‌جك ایکن سکا یاقیشیرمی؟ . » بولنده حدتینی تعدیل ایتمکه چالیشدیلر . دیکر طرفدن ایسه خانه صاحبی اوکه کچوب « امان خواجه افندی !. بوقهر یوزندن لطف اولدی . ذاتاً دعوتده قصور ایتمشدم . برازده مجلسمز کنجلره مخصوص کبی اولدیغندن بلکه صیقیلیرسیکز دیه ملاحظه ایتمشدم. اصابت اولدی . هله آزیجق تشریف ایدك باقه‌لم . ذات مسئله‌یی آکلایه‌لیم‌ده

خواجه‌نك قوجه صوپا ایله زوجه‌سینی قوغالایوب دوکون اوینه النجا ایله‌مه‌سیدر

ایجابینه باقمق قولای . » طرزنده خواجه‌یی براز دها یومشاندی . خواجه آتشلر پوسکوره‌رك پاقیره‌رق ایچری داخل اولدی . یمك زمانی اولمغله صوفره‌یه ایندیلر. خواجه عربده‌نك تصویرینی سررشته ایدرك مجلسی کولمکدن قیردی ، کچیردی . او اثناده باقلاوه کلدی . خواجه مرحوم کمال عشق

و شوقله کندی اوکنده اولان فصله‌لری خوره کچیردکدن صوکره بر طرفدن دوام ایله‌مکده اولدیغی جدالك تماتندن اولمق اوزره «آه کلخانی قاری‌نك طالعی وارمش . بورایه جان آندی‌ده قورتولدی . اکر یاقه‌سی بر کره الیمه کچه‌یدی . شوبله قولاغندن طوتدیغم کیبی طوپاج مثللی چویره‌جکدیم. » دییه‌رك باقلاوه طاباغینك قارشی جهتینی کندی‌اوکینه چویره‌رك بینه آتیشدیرمغه باشلادی. بو مناسبتله‌ده حضاری کولدوردی. « حدّت زماننده بیله آلایدن واز کچمه‌بورسین !. » دیدیلر . انواع نفایس اطعمه ختامه ایروب قهوه‌لرایچلدکدن صوکره خواجه کمال انبساط واعتدالله حضاره متوجهاً «افندیلر!. شو قومشو افندی دوکون یاپدی . بزی دعوت ایتمه‌دی . الك نفیس یمکلر یاپه‌جغنی و ازجمله معشوق روحم اولان باقلاوه دخی پیشیرته‌جکینی خبر آلدیغم جهتله قاری ایله برابر دوشوندیك طاشیندیق ، ضیافته اشتراك ایتمك ایچون بوغوغا اویونینی تصنیع ایتدیك . یوقسه بن قاریجغزمدن خوشنودم . الله‌ده خوشنود اولسون . هایدی حرمه خبر ویرك . بزکیده‌لیم‌ده سز آرتیق صفا کزه باقك . » دینجه خواجه‌نك بو درجه جدّیت نما صنعه‌سینه حیرتلر ایچنده قالمشلردر .

﴿ لطیفه ﴾ متغلبه‌دن بری اقشهرده‌ایکن عساکرینك مسافر اولدیغی کونی دوره چیقمش . برهفته قدر کزمش. عودتده خواجه مرحوم (خوش آمدی) یه کیدوب « ناصل باری اکلنه بیلدیکزمی ؟ » دیدیکده اوذات « پك اکلنجه‌لی وقت کچیردیم . بالتصادف پازار ایرته‌سی کونی کویده بر یانغین ظهور ایتدی . اونی سیر ایتدیم . انساندنده تلفات وار . حتی بریسنك قایین والده‌سی غائب اولمش . پك تلاش اثری کوستریبوردی . صالی کونی برقودوز کوپك ایکی آدام ایصیردی . حریفلری قودورماسین دییه قیزغین شیشله داغلادیلر . مانده کیبی باغیریبورلردی . چارشنبه کونی سیل کلدی . برخایلی آوْلری بیقدی صو اوزری اشیا وانقاض ایله طولو ایدی . حتی ایچنده چوجوق ایله برده بشیك

صو اوستنده صاندال گیبی یوزییوردی . اینك طانه ، برده دوه‌یی سیل آلدی. گوتوردی . آقشامه قدر اونکله مشغول اولدیق . پنجشنبه گونی بربوغا بوشانوب بش آلتی گیشی‌یی یاره‌لادی . بریسنك گوزی پاتلادی . برینك قارنینی دشدی حیاتی تهلکه‌ده دییورلردی. جمعه گونی برکویلی قاره سَوْدا گتیرمش. چولوغینی چوجوغینی قیتیر قیتیر کسمش. بن‌ده قیزدیم. کراته‌یی الڭ فجیع اولومله اولدورتدیم.

متغلبه‌دن برینك سیلی تماشا ایله‌مه‌سیدر.

گچ وقته قدر ایشم او اولدی . جمعه ایرتسی گونی بر بویوك ، اسکی خانه بغتةً ییقیلوب قادین ارکك چولوق چوجوق بر قاچ گیشی انقاض آلتینده قالدی . جزع وفزعلری کوپی طولدوردی . انقاضی چار چابوق قالدیرتدیم ایسه‌ده خانه طوپراقدن وانقاضی غایت بطّال شیلر اولمغله مجروحلرك منظره‌سی حقیقةً دهشتلی ایدی. قورتارماسه‌ق دها ایی اوله جقمش. پارچه پارچه اولمشلر. اکثریسی چاغریشه

چاغریشه هلاك اولدیلر. پازارگونی برقادین کندینی اریك آغاجنه آصمش، اونك سیرینه گیتدیك. بشیکده برقیزی قالمش. حاصلی بوتون هفته هرگون بر اکلنجه ایله وقت گچیردیم. » دیدیکجه هر دفعه‌نك استماعنده سیکیرلری بوشانوب غشی اولمق درجه‌سینه کلمش اولان بیچاره خواجه خلجاندن متحصل تیتره‌ك بر سسله « لکن یاهو! برکت ویرسون که چابوجاق عودت ایتدیك. اکر برهفته دها قالسه‌یدیك قدومك برکاتیله آزدها کویده طاش طاش اوستنده قالمایه‌جقمش . » دیمش.

مشهور دلبندجی محیی الدین افندی نك مخدومی کاظم بك طرفندن :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم خرمایرکن حرمی دقت ایتمش که افندی چکیردکینی چیقارمایور . « آ ! ... افندی ، سن چکیردکینی چیقارمایورسین غالبا . » دیدیکجه خواجه دیمش که : البت .. چیقارمام یا ! . بن اونی صاتین آلدیغمده یمشجی چکیردکینی طاره‌یه چیقارمادی که... اکر چکیردکی آتیلی ویره‌جك اولسه‌یدی پاره ایله صاتیلمزدی . بن اوکا بوزگیبی بیاض پاره‌لر صایدیقدن صوکره سوقاغه آتی ویربرمیم . بنی سکا (سفیهدر) دییه کیم خبر ویردی . پاره ویردیم آلدیم . عافیتله بیدیم . والسلام . [١]

(عزیز) امضاسیله اولجه حقایه کوندرده ذات طرفندن :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم برکیجه تلاشله حرمینی اویاندیره‌رق « امان قاری ، چابوق اویقوم آچیله‌دن شو گوزلکمی ویر ! . » دیمکله حرمی گوزلکی ویروب فقط بو درجه تلاش و اهتمامینك سببنی سؤال ایدنجه « برگوزل رؤیا گوریبورم . بعض یرلرینی سچه‌مه‌یورم . » دیمش

[١] عزت پاشا حضرتلرینك اهدا ایله‌دکاری رساله‌ده بوحکایه مسطوردر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه تأهل ايتمش. حرمی اوچ آیده طوغورمق اماره‌لری گوستروب چابوق برأبه ایسته‌مش. خواجه شاشه‌لایوب « بزم بیلدیکمز انسانلرك دیشیسی طوقوز آیده طوغورور . بو ناصل شی !. » دیمکله قادین حدّتله‌نوب « نه دیمك ؟. طوقوز آی اولمادیمی ؟ والله تحف !. آحریف !. بن سکاواره‌لی نه قدر اولدی . اوچ آی دکلمی ؟. ای !. سن بنی آله‌لی ؟... اوده اوچ آی . ایتدیمی آلتی آی !. اوچ آی‌ده چوجوغی قارنیمده طاشیدم . ایشته اولدی طوقوز آی . » دینجه خواجه مرحوم برچوق دوشوندیکدن صوکره « حقك وار قاری ! . بنم بو اینجه حساب عقلیمه کلمه‌دی . عفو ایدرسیکز یا کلمشم !. » دیمش .

بوده (قادنلریکزده بری) امضاسیله کلمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم زوجه‌سینك وفاتی اوزرینه بر طول قادین آلیر. خواجه آره صاره حرمینك محسناتیندن اوزون اوزادی‌یه بحث ایدرمش. بوندن مغبر اولان قاریسی‌ده اسکی قوجه‌سینك فضائلندن بحث ایتمکه باشلار . نهایت برکیجه خواجه‌نك جانی صیقیله‌رق سدیر اوزرینه سریلمش اولان یاتاقده قادینه بر تکمه اوروب یره دوشورور . قادینك قولی اینجینیر . فنا حالده جانی یانار. ایرته‌سی کون زیارته کلن باباسینه شکایت ایلر . حریف پیشکین آدم اولمغله قیزینك صیزلانمسنه اهمیت ویرمیه‌رك خواجه‌دن مسئله‌یی صورار . خواجه دیرکه : شیمدی بن عرض ایده‌یم‌ده سزانصافله حکم ویریکز . بنده کز بر ، بزم مرحومه ایکی ، شیمدیکی خانم اوچ ، اونك رحمتلی ایلك افندیسی !. ایتدیمی دورت . مرحمت ایدیك !. بنم کیبی برقلندرخواجه‌نك یاتاغینه دورت کیشی صیغارمی ؟. بالطبع صیغیشه‌مادیق. بو اوجده بولونمش . پالدیر کولدور دوشدی . بنم‌ده بونده نه قباحتم وار !.

(هلال) مطبعه‌سی مؤسسلرندن عاصم بك افندی اهدا ایلدمشدر

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم طلبه‌لکنده برکویه جرّه گیدوب جامع شریفده وعظ ایله‌دیکی اثناده بالمناسبه حضرت عیسی علیه‌السلامك دوردنجی قات گوکده بولوندیغینی سویله‌مش. جامعدن چیقدیغی اثناده اختیار برقادین یانینه یاقلاشوب « جانم افندی حضرتلری !. درسده برنقطه پك زیاده مراقبی موجب اولدی. حضرت عیسی علیه‌السلامك دوردنجی قات گوکده اولدیغینی سویله‌دیك . عجبا ایکی گوزم اوراده نه‌یر ، نه‌ایچرکه ؟. » دیینجه خواجه‌نك تپه‌سی آتوب دیمش که: به حدینی وظیفه‌نی بیلمز قادین !. بن شورایه کویکزه گه‌لی بر آی اولیور . برگون اولسون شو زواللی خواجه عجبا نه‌یر ، نه ایچر دییه صورمه‌دیکده شیمدی بندن تادوردنجی قات کوکده ضیافتگاه ابدیده انواع نعم نورانی‌یه مستغرق اولان قوجه‌مان برذات شریفی می صوریورسین .

صاحب السيف والقلم اولان هنر مندان عسكريه مزدن و اركان حرب ميرلوالغندن متقاعد آتش زاده محمد عزت پاشا حضرتلری ـ وقتيله عربجه‌يه « حُجاالرومی » دييه ترجمه ايديلن ـ نصرالدين خواجه لطائفنی بوندن اون‌سنه مقدم تورکجه‌يه ترجمه ايله‌مش اولمه‌لريله مملکتمزك تکمل نشرياتينه بر معاونت اولمق اوزره مذکور رساله‌لرنی ارسال بويورمق عنايت کرمکارانه‌سنده بولونمشلردر . اشبو رساله‌مزده اولمايانلر مذکور رساله‌دن اخذ اولونمش و بو وسيله ايله نام بلند استادانه‌لری بورايه ثبت ايديلمشدر :

حکايهٔ منظومه

١ خواجه نصرالدين آقار برصوده آليركن وُضو .
٢ آياغندن پابوجی دوشدی، آلوب کوتوردی صو .
٣ خواجه باقدی ؛ او ، يوزَن پاپوشه حسرتله مديد .
٤ آرقه‌سين نهره دونوب‌ده چکدی بر ضرطه شديد .
٥ ديدی : آل آبدستکی؛ پاپوشيمی ويرـ . چونکه: بن
٦ ايسته‌ريم آبدستسز اولمق . يالين آياق گزمه‌دن
٧ بونی نقل ايتدی ؛ گلوب‌ده خانه‌سی سُکّانينه
٨ چونکه : بو خيلی آغير گلمشدی ؛ آنك جانينه
٩ قيزی ديدی : ای بابا !. سنده اثر يوق هوشدن
١٠ شيمدی هم آبدستدن اولديك ؛ هم‌ده بر پاپوشدن
١١ ديدی خواجه : نهر اوتانديسه اکر او ضرطه‌دن .
١٢ تا قيامت اجتناب ايلر ؛ بوگيبی ورطه‌دن .

---

١ ـ وضو = آبدست ، ٣ ـ مديد = اوزون برزمان ، ٤ ـ شديد = خيزلی ، ٧ ـ خانه سکانی = أو خلقی ، عائله ، ٩ ـ هوش = عقل ، ١١ ـ نهر = ايرماق ، ١٢ ـ ورطه = تهلکه‌لی محل .

دیکر حکایه

١٣ خواجه برگون چیفت سورَزکن تارلاسنده ؛ ناکهان
١٤ بیر قاوانوز اولدی صابان پیشگاهنده عیان .
١٥ آغزین آچوب گوردی که آلتون ایله ملآن ایدی .
١٦ ثقلتی آنك ـ لدی التخمین ـ بر باطمان ایدی .
١٧ طوردوروب اوکوزلری فکر ایلهدی . دورو دراز
١٨ دیدی که : اَوْ خلقنه هیچ ایتمهیم افشای راز .
١٩ حاکم وقته بونك تسلیمیدر اسلم طریق .
٢٠ وقعهنك عیناً اکا تفهیمیدر اسلم طریق .
٢١ خانهیه بوفکر ایله ایرکنجه عودت ایلهدی .
٢٢ ناگهان بوعودته خاتونی حیرت ایلهدی .
٢٣ قهوه آلتی ایتمکه مشغول قیلدی خواجهیی .
٢٤ کندی کیتدی جست وجو قیلدی ـ هماندم ـ هکبهیی .
٢٥ قاوانوزی گوریجك هیچ ایتمهدی خاتون تلاش .
٢٦ آلدی اونی هکبهدن آما یرینه قویدی طاش .
٢٧ خواجه اکل ایتدی طعامن چار چابوق حاصل کلام .
٢٨ طوغروجه طوتدی حکومت یولینی بعدالطعام
٢٩ حاکمك یاننده بر خیلی مسافر وار ایدی .
٣٠ حاکمه عرض مرام ایتمك اودم دشوار ایدی .
٣١ پردهدن حاکم افندیه اشارت ایلهدی .
٣٢ هکبهنك محصولنی گویا بشارت ایلهدی .

---

١٣ – ناکهان = آنسزین ، ١٤ – عیان = بللی ، ١٥ – ملآن = طولو، ١٦ – لدی التخمین = تخمین ایدیلنجه ، ١٧ – دور و دراز = اوزون اوزادی ، ١٨ – افشای راز = سرنی سویلهمك – ١٩ – اسلم طریق = اك سلامتلی یول، ٢٠ – تفهیم = آکلاتمق ، ٢٤ جست‌وجو = آراوب طارامق. ٣٠ – دشوار = کوچ، ٣٢ – بشارت = مژده .

٣٣ ایله‌دی حاکم ندا : گل آیله مقصودك بیان !.

٣٤ هکبه‌ده نه‌ك وار ایسه دوك اورته‌یه اولسون عیان !.

٣٥ خواجه گیردی . شویله ـ بین‌الناس ـ طوردی اورته‌یه .

٣٦ دوشدی بیچاره او دم برحیرت افزا ورطه‌یه .

٣٧ هکبه‌یی سیلکنجه سرعتله ؛ ایچندن دوشدی طاش .

٣٨ سرکذشتن ایتمه‌مشدی اوّلا حضّاره فاش .

٣٩ اهل مجلس خواجه‌یه هپ قیلدی حیرتله نظر .

٤٠ خواجه‌ده شاشدی . فقط گوسترمه‌دی اصلا اثر .

٤١ خواجه قیلدی حاکمه فی‌الحال شویولده خطاب :

٤٢ ای افندی !. بز قولز . الله اعلم بالصواب .

٤٣ باطمانه طوتمشدر ؛ البته حکومت برعیار .

٤٤ شونی برمعیاره اوردورسه‌ك حکومتجه نه وار !.

٤٥ کویمزده ـ چوق زماندر ـ قیّه ، باطمان مختلف .

٤٦ اولماسون برقَومْ ایچنده حکم و اوزان مختلفْ .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه جیبنه شفتالو طولدیروب راست کلدیکی آرقه‌داشلرینه جیبنی کوسترەرك « شونك ایچنده‌کینی کیم بیلیرسه الك بویوك شفتالی یی اکا ویره‌جکم . » دیمکله « شفتالی !. » دیمشلر . خواجه کمال استغرابله « بونی سیزه هانیکی قحبه دولی خبر ویردی ؟. » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ کم آلمز بر قاطیره بینمش » باشی پك سرت اولدیغندن ممکن دکل گیده‌جکی جهته چویره‌مه‌مش . بو صیره‌ده احبابندن بری راست گلوب « خواجه !. نره‌یه گیدیورسین ؟. » دیدیکده « قاطیرك ایسته‌دیکی یره !. » دیمش .

---

٣٥ – بین‌الناس = خلقك آراسنده، ٣٦ – حیرت افزا = پك شاشیرنان برحال، ٣٨ – حضار = مجلسده بولونانلر ، ٤٥ – مختلف = قاریشیق ، ٤٦ – حکم = برقومك اداره‌سی واکا متعلق اولان شیلر ، اوزان = طارتیلرك انواعی .

﴿ لطیفه ﴾ دکیرمنه بوغـدای گوتورمش . خلقك اوراده بولونان بوغدای چوواللرندن آووجنی طولدورور، طولدورورکندی چووالهقویارمش[١] دکیرمنجی « نه یاپیبورسین ؟. » دیینجه « بن بر بودالا آدامم!. عقلمه گلنی ایشلرم!. » دیمش . دکیرمنجی « بودالا ایسهك نه یه کندی چوالکده‌کی بوغدایلری خلقك

خواجه‌نك خلقك چووالندن کندی چووالنه بوغدای طولدوردیغیدر

چووالینه طولدورمایورسین ؟. » دیینجه خواجه « شیمدی علی العاده بر احمق ایکن اوصورتده قاتمرلی احمق اولمقلغم لازم کلیر !. » دیمش .

---

[١] دکیرمن اکثریا غلبه‌اق اولدیغندن هرکس دکیرمنده برقاچ کون نوبت بکله‌مکدن ایسه بوغدای چوواللرینی اورایه بیراقیرلر . بر تخمین اوزرینه برایکی کون صوکره تکرار کاوب — او صیره‌ده نوبتلری کلمش بولونمنله — اونلرینی ارکونورلر ، کوتورورلر : ع — آسیاب دهره کلدیك شیمدی نوبت بکارز .

﴿ لطيفه ﴾ والدەسی برصباح « اوغلم ملّا نصرالدین!. بن قومشولرله گول کنارینه گزمه‌یه گیده‌جکم . گوریم سنی !. سوقاق قپوسنه صاحب اول . صاقین آیرلمه !. » دییه شدّتله تنبیه ایله‌مش . خواجه قاپو اشیکنده اوتوره‌رق والده‌سنك ویردیکی قایصی قوروسینی ییوب طورورکن انشته‌سی کویندن گلوب والده‌سنی اوده‌در ظنیله « اوغلم ملّا !. آقشامه تیزه‌ك ، بن سزه گله‌جکز.

خواجه‌نك سوقاق قپوسنی صاللا صیرت ایدوب سیر محلده‌کی والده‌سیله محاوره‌سیدر

گیت آننه‌کله خبر ویر !. » دیمش ، گیتمش . خواجه همان قپویی سوکوب صیرتینه آله‌رق گول کنارینه گیدر . والده‌سی گوروب « بیره اوغلان ؛ نه‌در بوحال ؟. » دیینجه « سن بکا قاپودن آیریله !. دیدیکك . حال بوکه انشته‌م آقشام بیزه گله‌جکمش . گیت ؛ خبر ویر !. دیدی بن هر ایکیکزك سوزیکزی اجرا ایتمك ایچون باشقه نه یاپه‌بیلیردیم ؟. » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ آقشهرك صو باشیسی حرمینه غایت طوتغون ایمش . قادین امور حکومتده قاریشه‌رق عزل ونصب ایشلرینده باشلامش . بعض اکابر خواجه‌یه مراجعتله « امان شوکا بر چاره بول !. » دیمه‌لریله خواجه بر قاچ صحبت اثناسنده بر طاقیم تمثیلات و دلائل ایله صو باشی‌یی قادینه اوقدر یوز ویرمکدن واز کچیرمش . شیماریق قادن قوحه‌سینه قارشی آلیشدیغی تحکمدن دور اولیجه تکمه‌یی نره‌دن بیدیکینی آراشدیروب خواجه طرفندن اولدیغینی تحقیق ایله‌مکله یولینی بولوب خواجه‌نك حرمینی الده ایدر . خواجه هر یاز چیقدیغی کویدن کلوب معتادی وجهله صو باشینك خانه‌سنه مسافر اولمغله صو باشینك حرمی مناسبت حاضرلایوب خواجه‌نك حرمینی‌ده کتیرتدیریر . خواجه برکون حرمیله کندی اوطه‌سنده ملاطفه ایدرکن قادین ناز وعشوه‌یه آغاز ایدوب خواجه‌یی سرمست ایدرك « جانم افندی !. کیت طیشاریده دیوار دیبنده بر پالان کوردیم، کتیر !. بر اویون چیقاره‌جغم ! » دیر . آرتیق خواجه‌ده ممانعت کرتمسی کچمش اولمغله همان کیدر ، کتیریر . قادینك صورت استرحامده ابرامیله پالانی صیرتینه اورور ، برده کم اویدورورلر قادین بینر . خواجه کیشنه‌یارك سوکیلی راکبینی قوشدوردیغی اثناده صو باشی‌یه حرمی بومنظره‌یی آناختار دلیکندن سیر ایتدیرر . خواجه نعره آتوب ایکی طرفه چیفته‌لر صاوورەرق قوشدیقجه صو باشی کولمکدن قاتیلیر . نهایت صبر ایده‌میوب قاپویی آچار . « خواجه افندی !. واه واه .. نه‌در بوحال ؟.. » دیینجه خواجه هیچ بوزمایوب « هاه .. تمام ... شو بنم حالمی رأی‌العین کوردیکك آ . ایشته بن سنی بودرکه‌یه دوشمکدن وقایه ایچون او نصیحتی اجرا ایله‌دیم . امّا بزه کلنجه : بز آحاددن آداملرز . نظام عالمك زمامی بزم الیمزده دکل . بزم حکممز آنجاق کندی حریممز داخلنده‌در . بز هر بوبایه بویانه‌بیلیرز . کیمسه‌یه ضرریمز اولمز . فقط سز بویله بنم کبی یولاری قارینك الینه ویریرسه‌کز بوتون مملکت هرج ومرج اولور !. » دیمکله صو باشی بو نصیحتدن برقات دها متّعظ [۱] اولمش . قادین ایسه برکناره خائب وخاسر باقه قالمش .

---

[۱] (متعظ) وعظ ونصیحتدن عبرت آلوب فنا حاللرندن واز کچن کیمسه .

﴿ لطيفه ﴾ خانه‌سينه اوبور برآدم مسافر اولمش . صوفره‌يى دوشه‌يوب اكمكلرى ديزوب يمك كتيرمكه كيتمش . كلمش ، باقمش كه صوفره‌ده بردانه اكمك قالمامش . هيچ سسيى چيقارمايوب اكمك آلمغه كيتمش . بوكره‌ده گورمش كه يمكلر بيتمش . بوش صحنلرى آلوب يمك كتيرمكه قوشمش . عودتنده يينه اكمكدن اثر قالمامش . والحاصل تجره‌ده طعام ، چوملكده نان عزيز

خواجه‌نك اوبور مسافره بيه‌جك طاشيمه‌سيدر

قالمانجه‌يه قدر كيتمش ، كلمش . ايكيسنى برآراده جمع ايتمك ميسر اولمامش . مسافره نره‌يه گيديبور اولديغينى و سبب عزيمتنى صورمش . « اشتهاسزلق مرضينه مبتلايم . بورسه‌يه گيديبورم . حكيمه باقديروب علاج آلوب همان عودت ايده‌جكم . ان‌شاءالله نهايت برآى صوكره گوروشورز . سزى يك سَوديم . نيتم عودتده برآى سزده مهمان اولوب مملكتكزك آب وهواسندن استفاده ايتمك ايسترم . » ديه‌جه خواجه مرحوم « واه واه . تأسف ايدرم . بن يارين ،

اوبر گون کویه عزیمت ایتمك نیتندەیم . ظن ایدرم که عودتده ملاقات میسر اولمایه‌جق. هله‌پشین الله‌سکا خیرلی سلامتر ویرسین!.» دیه‌رك حریفی آشیرمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ طاووق قیزارتمه‌سی یرکن بریسی گلوب « افندی !. ایمرندیم ، برازده بکا ویر !.» دیمکله « و للهی برادر ؛ بنم‌دکل ، زوجه‌مکدر !.» دیدی . حریف « ای .. ایشته سن ییبورسین آ .» دییجه « نه یاپه‌یم آقارداش !. بکا (یه !.) دییه ویردی . » دیمشدر .

خواجه‌نك ـ بیدیکی طاووق قیزارتمه‌سندن ویرمه‌مك ایچون ـ قارشیسنده‌کی آدمه اعتذاریدر

﴿ لطیفه ﴾ زوجه‌سی هر کیجه خواجه‌یی خانه‌ده بکجی بیراقوب قومشو ، قومشو گزرمش . بیر طاقیم مناسبتسز قادینلرله معاشرت ایتدیکنی قومشولر خواجه‌یه اخطاره باشلامشلر . بینه بر گیجه حرمی بیك تورلو بهانه ایله چیقوب

گیتدی . کج وقت گلەرك قاپوی چالمشسەده خواجه قیزەرق آچـامقده اصرار ایتدی . قادین نەقدر یالواردیسه کارگر اولمەدی . قادین « اویله ایسـه بن‌ده کندیمی شـو قویویه آتایم‌ده الکدن قورتولەیم !. » دییەرك قوشوب او آنده گیتدی . قوبویه قوجەمان برطـاش آتدی ، کندیسی دیوار دبینه گیزلندی . خواجه پك نادم اولوب « ای واه ... کیدەیم ، شودلیی قورتارەیم . » دییه قاپویی آچوب طاشره چیقجه قادین همان اچری گیروب قاپویی آرقەسندن محکم قاپادی . یوقاری چقوب خواجەنك اوّلجه طوردیغی پنجرەدن باقمغه باشلادی . شیمدی‌ده خواجه قاپویی آچماسینه اصرار ایتمشسەده فائده ویرمەمکله یالوارمغه مجبور اولدی . قادین ایسـه آوازی چیقدیغی قدر باغیرەرق « بیقدیم آرتیق الاّالله !.. نەدر بو ایتدیکك ؟. هر گیجه قومشویه دییه گیدرسین !. کیم بیلیر ، هاگی اوروسپی‌ایله صحبت‌ایدرسین. بیچاره حلالکه کنجلکینی حرام ایتدیك. سنی گیدی آق‌صقالندن اوتانمز ، رزالتدن اوصانمز حریف !. بن‌ده سنی‌عالمه رسوای ایدەیم‌ده گور حالکی!. ردها هر گیجه‌بیراقوب، بیراقوب کیتمکی‌سکا کوستره‌یم!. » دیمکله خواجه قادینك کندی خیانتی باشقەسینه یوکلتمك خصوصندەکی مهارتینه حیران قالوب واطرافینه طوپلانان قونو قومشودن صیقیلوب نطقی طوتولەرق آنجاق « بیلنلر الله ایچون سویلەسین !. » دییه‌بیلمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برآرالق زیتون صـاتارمش . برقادین کلمش . زیتونی بکەنوب فقط فیأتی براز زیادەجه بولدیغندن اعتراض ایتمکله خواجه « خانم !. بواویله خام ، چوروك زیتونلردن دکلدر . کمالنده طوپلانوب خصوصی اولەرق اعتنا ایله یابلمشدر . اینانمزسەك بر دانه بی‌ده باق! بونده‌کی حلاوتی هیچ عمرکده باشقه زیتون دانەلرینده گوردیکمی ؟. بونده اویله آجیلق ، ککرەلك آرامه . یاغی‌ده الك بیرنجی یاغلردندر . انسانك آغزینده برمدت الك‌نفیس برلذت حاصل اولور . چاشنیسی حلالدر ، چکینه! پاره ویرەجکسین . » دیدیکده قادین « سن بنی بیلیرسین !. آرقه سوقاقـده ، باغچەسی سزه بیتیشیك ، مرحوم بك تمیراوغلی حاجی صاتی‌نك حرمی‌یم . بزم افندی ایله پك ایی گوروشوردیکز . اونکچون

اکر اعتماد ایدرسه‌ك ویره‌سی آلمق ایسترم . » دیمکله خواجه « ای آجانم . اونك چاره‌سینه باقاریز . هله سن برکره مالدن خوشنود اول !. » دیه النده‌کی زیتون دانه‌سینی قادینه اوزاتمغله قادین « عفو ایدرسیکز !. اوچ سنه اول رمضانده خسته‌لانوب یدی کون اوروجی بیدیکم جهتله شیمدی حاضر قیشك قیصه کونلرینده اونی قضا ایدییورم . » دیدیجه خواجه دیرکه : یاوروم !. سن ویره‌سی زیتون آلمق ایسته‌یورسین !. حال بوکه برقول بویله خالقنك فرضینی ادا ایتمه‌یوب‌ده سنه‌لرجه صاللارسه خلقه‌اولان قرضینه[١] نه‌قدر اهمیت‌ویریر؟.

﴿ لطیفه ﴾ حاکم افندی دعوت ایدوب یانده آشجی‌یه قایماقلی اینجیر طاتلیسی امر ایتمش . یمك یتمش ، اینجیر طاتلیسی کلمش . خواجه محزون اولمش . فقط سینی چیقارمامش. یانسی نمازندن صوکره حاکم « افندی !. تبرکاً برحزب اوقویکزده صفای روحانی حاصل ایده‌لیم . » دیدی . خواجه بعد البسمله « ... والزیتون آلخ » دیه باشلامقله حاکم سریردن« افندی!. (والتین[٢].) یی اونوتدیکمی ؟. » دیدیجه خواجه « ارنی بن دکل ؛ سز اونوتدیکز !. » دیمکله مجلسك انبساطینی موجب اولمش ، خواجه بردعوت دها قارانمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ « اویله برشهلا کوزلره مالك که انسانی جن چارپار کیبی مسخر ایدییور . » دیه خواجه‌یی قولاقدن عاشق ایدوب بر شاشی قادین آلمشلر . خواجه آفشامه بر طباق قایماق آلوب کتیرمش ؛ صوفره‌یه قویمش . قادین « بزم کیمز وار ؟. برطباق قایماق آلسه‌یدیکز ال ویریردی . بوایکی طباق اسرافدر ! » دیدیجه خواجه « بزم اوده‌طعامك برینی ایکی کورمك فنابرشی دکل. بنم ایشیمه کلیر . » دیه لطیفه‌لشه‌رك طعامه باشلایه‌جقلری صیره‌ده قادین «افندیم عفو ایدرسیکز!. بنی‌سز ناموسسز ظن ایدرسه‌کز یا کیلیرسیکز!. او؛ یانکزده‌کی خواجه کیمدر ؟. » دیه خواجه‌یی‌ده ایکی کورنجه « خواجه یو . .. ق !. باق قادین ! بزم أوده هر شیئی ایکی ودها زیاده کوره‌بیلیرسین . فقط قوجه‌کی بیر !... » دیمشدر.

---

[١] قرض = بورج . [٢] (والتین) ده‌کی (تین) اینجیر معناسینه

﴿ لطيفه ﴾ احبابندن برینك خانه‌سینه کیندی . بال قایماق اکرام ایتدیلر . قایماغی ، اکمکی یتیردیکدن صوکره باقی قالان بالی پارماق پارماق بیمکه باشلادی خانه صاحبی « اکمکسز بال ایچکی یاقار ! . » دیینجه خواجه هم کاسه‌یی سُنّتله‌مه‌یه غیرت ایدوب هم‌ده « کیمك ایچی یاندیغنی الله بیلیر ! . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ دوکون آونده یمك یمکده اولدیغنی تخمین ایتدیکی بر زمانده برکاغدی دوروب بوکوب برطرفه قویه‌رق قاپویی چالدی . « نه استرسین ؟ »

مکتوب کتیرمك بهانه‌سیله خواجه‌نك دوکون سفره‌سینه چوکدیکیدر

دیدیکلرینده « خانه صاحبینه مکتوب کتیردیم ! . » دیمکله اوشاق ایچری بیراقدی . خواجه همان سلام ویروب خانه صاحبینه کاغدی طوتوشدورمقله برابر صوفره‌به چوکدی ، یمکی آتیشدیرمغه باشلادی . خانه صاحبی (بونك اوزری یازیلی دکلدر ! .) دیینجه خواجه « افندیم ! . قصوره باقمایکز . عجله‌یه کلدیکندن اونك ایچی‌ده یازیلی دکلدر ! . » دیمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ مركب ايله گيدركن حيوانك ا كيلوب قوتلاديغى مركب تزكارينى يم طورباسينه طولدوروب آقشام بوينينه آسدى. حيوان خويسزلق ايدوب باشينى سيلكدرك طوربه‌يى چيقارمغه چاليشديغنى گورنجه « بكا قهرك نه ؟. سن بكنديك ، بن طولدوردیم !. » ديدى .

خواجه مركب ايله گيدركن قوقلاديغى مركب تزكارينى طورباسنه طولدورديغيدر

﴿ لطيفه ﴾ خواجه بر آرالق طورشوجيلغه باشلادى . بر طورشوجيك بوتون ادوانينى ، حتّى مركبينى صاتين آلمشدى . حيوان ـ آليشيق اولديغى واعتياد ايلديكى وجهله ـ على الاكثر طورشو آلان خانه‌لرك اوكينه كلديكجه و غلبه‌لق سوقاق آرالرينه واصل اولديقجه خواجه‌يه « طورشو !. » ديه هابقيرمه‌يه ميدان ويرمه‌يه‌رك آكيرمغه باشلارمش . بچاره‌نك هوسى قارنينده قالمش . بينه برگون غلبه‌لق برمحله‌ده خواجه حاضرلانوب صوت بلند ايله « طورشو !... » ديه‌جكى آنده بينه اشك سبقت ايدوب ظيرلامغه باشلاينجه خواجه آرتيق

قیزوب « باقسه‌ك آ ، آرقه‌داش ! . طورشوبی سنمی صاته‌جقسین ؟. یوقسه بنمی ؟... » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ اشکینه (گه‌وه‌ن) [۱] یوکله‌توب کندی کندینه « عجبا یاش گه‌وه‌ن؛ قوروسی گبی بردن بره خارلایوب یانارمی‌که؟. » دییه برطرفندن آتشی گوستری ویرنجه غایت سرت اسمکده اولان روزگار اعانه‌سیله بردن بره هر طرفینی آتش صاری ویردی . دهشتلی برچاتیرتی قوپوب شعله‌سی گوك یوزینه

مرکبك اوزرنده‌کی گه‌ون خارلایوب یانمغه باشلدیغیدر

دیرك گبی اوزادی . زواللی مرکب چیلدیروب هم قوشار ، هم آکیریر ، هم‌ده متصل ضرطه چکر ، چیفته آناردی . خواحه مرکبه یتیشه‌مه‌یه‌جکنی ، یتیشسه بیله باناشه‌مایه‌جغنی آکلاینجه آوازی چیقدیغی قدر هایقیره‌رق « عقلك وار ایسه طوغری گوله قوش !. » دیمشدر .

[۱] (گه‌وه‌ن) اکثریا اکمك تاندیرنده ، فرونده ، کلخانده ، اوتراق ، اودون مقامنده قوللانیلیر ، چابوق طوتوشور بردیکندر .

﴿ لطيفه ﴾ صو باشـينك مركبى غائب اولمش . آداملرى خواجه‌يى باغينه گيدركن كوروب « افندى !. بز همچز بر سمته طـاغيلوب آرايه‌جغز . حاضر گيدبيورسـين ، سن‌ده باغلر آراسينه باقى وير !. » ديمشلر . خواجه تورکى سويله‌يه‌رك باغلر آراسـنده گزرمش . بيرى راست گلوب سؤال ، جوابدن صوكره « بو نه‌بچيم اشك آرايش ؟. » ديمنجه خواجه « ايل ؛ ايلك اشـكنى تورکى چاغيره چاغيره آرار !. » ديمشدر.

﴿ لطيفه ﴾ والده‌سى خواجه‌يى بر قزاز يانينه چيراق ويرمشدى . ايكى سنه ـ على‌الدوام ـ گيده‌ب گلديكدن صوكره برگون والده‌سى « اى اوغلم !. نه‌لر اوكرنديك باقه‌ليم !. » ديمكله جواباً « والده !. دعا كز بركاتيله صنعتك ياريسنى اوكره‌نديم . يعنى بوكلمش شـيلرى چوزه‌بيليورم . شيمدى اوبر ياريسى قالدى‌كه بوكمكدن عبارت. همتكزله برقاچ سنه‌ده چابوجاق‌اونى‌ده الده ايدرم . » ديمش .

﴿ لطيفه ﴾ كيليمدن قوجه‌مان بر ميندر يوزنى پازاره صاتمغه گوتوروب معاينه ايدن مشـتريلر « بو دليك ، دشيك بر شـيدر . نافله پاره ايتمز !. » ديديكلرينده « سبحان الله !. آلمغه مرامكز يوق . بارى بر مسلمانك مالينى خلقه قارشى لكه‌له‌مه‌يك !. بونك ايچنده‌كى يوكى والده‌م دها شيمدى بوشـالتدى . بردانه‌سى بيله دوكوله‌مشدى !. » ديدى .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه آقشـام اوزرى خانه‌سـينه عودت ايدركن محله‌سـينك چوجوقلرينده‌ن برى گلوب « خواجـه افندى !. شـو چوجوق بنم قولاغيمى ايصيردى. » ديه‌شكايت ايله‌ديكى صيره‌ده اوچوجوق‌ده « خير؛ بن‌ايصيرمه‌ديم، كندى ايصيردى !. » ديمنجه خواجه « صوص !. خاشارى . بوزواللى دوه‌مى‌كه كندى قولاغينى ايصيره‌بيلسين . » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه‌نك جانى چوربا ايسته‌دى . « شيمدى اوسـتى نانه‌لى تازلى بر چوربا اولسه‌ده يسه‌م . » ديه تخيل ايدوب طوروركن قاپو چالينه‌رق

قومشو چوجوغی الندہ طاس ایله ایچری کیروب « آنام خسته‌در ، بر پارچه چوربا ویره‌جکسیکز . » دیینجه خواجه « بزم قومشولرده مالیخولیادن قوقو آلیورلر . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه کیلارده برشی آرارکن رافدن صوغان طولو قالبور باشینه دوشدی . ینی صارصیلوب گوزی قاراره‌رق همان برتکمه اوره‌یم دیرکن قضارا کناریه راست گلمکله قاصناغی دبز قاپاغینی فیاحلده آجیتدی. همان حدتله

خواجه‌نك کیلارده برشی آرارکن رافدن صوغان طولو قالبورباشنه‌دوشدیکیدر

قالدیروب یره چالدی . قالبور صیچرایوب آنینی مجروح ایتمکله خواجه همان ایچری قوشوب قوجه‌مان یاتاغان بیچاغینی گتیره‌رك « شیمدی نه قدر قالبور وار ایسه چیقسین قارشیمه !.. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ باباسی نه‌سویلرسه‌خواجه ـ چوجوقلغنده ـ عکسینی یاپاردی. باباسی آرتیق مقصودی نه‌ایسه اونك عکسینی سویله‌مکله‌یولینی بولمشدی. برگون

دکیرمندن عودتلرنده بر چایدن گچه‌جك اولدیلر. کوپرو وارسه‌ده حیوان گچه‌مز بر حالده ایدی. باباسی « اوغلم ؛ ملّا!. بن کوپرودن طولاشه‌جغم. سن چایك گچیت یردن حیوانی گچیرمه. » دیدی. ملّا نصرالدین حیوانی گچیت یرینه سورمشسه‌ده اون چووالی بر طرفه میل ایتدیکنی باباسی گورمکله هایقیره‌رق «ملّا!. چووال بکاطوغرو اکریلمش. چابه دوشمه‌یه‌جك. صاقین طوغرولتمه. دها ایتیری ویر!.» دیینجه خواجه « واللهی بابا. شوباشه کلدیم. نه‌دیدیکسه عکسینی

خواجه‌نك اوغلنك مرکب اوزرنده‌کی چووالهطوقونورطوقونمز همان چابه یووارلانمسیدر

یاپدیم بو سفرده امریکزی عیناً اجرا ایده‌جکم!.» دییه باغیرمه‌سی عقبنده چووالهطوقونور، طوقونمز همان چابه یووارلاندی، گیتدی.

﴿ لطیفه ﴾ آقشهره ماهر بر خطاط گلدی. خواجه مهر قازدیرمق ایسته‌دیسه‌ده هی حرفنی اوچ آقچه‌یه قازدیغندن خواجه دوشوندی اسمنی »

مخلصینی حساب ایله‌دی ، خایلی چوغه قاچه‌حق . یالکز نامنی حك ایتدیرمکه قرار ویردی . هم‌ده اوجوز قازدیرمق ایچون شویله بر طریق دوشـوندی . حکاکه گیدوب (بکا بر مهر قاز !.) دیدی . حکاك اسمنی سـؤال ایله‌مکله خواجه « خس » دیدی حکاك « بو نه بیچیم اسم ؟. » دیمکله خواجـه « نه کـه لازم !. ایشته اویله براسم !. سن‌قاز !. » دییه‌رك برده مضمون صرف ایله‌دی. حکاك « حس » حرفلرینی یازوب‌ده تام نقطه‌یی قویه‌جغی صیره‌ده خواجه « رجا ایدرم؛ نقطه‌یی باشه قویمه‌ده سینك کاسه‌سینه قوی!. » دیمکله حکاك خواجه‌نك ظرافتیی تقدیر ایدوب مهری هدیه اوله‌رق تقدیم ایله‌مشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر آرقه‌داشـیله گول گنارندن گیدرکن آرقه داشی صویك اوزرینه صیچرایان بالیقلری گوروب خواجه‌یه « باق شـو بالیقلره !. » دیمکله خواجه قارشیکی سوقاغه طوغرو باقدی . آرقه‌داشی « بن‌بکا بالیقلری گوستربیورم . سن‌قاره‌یه باقییورسین !. » دیمکله خواجه « سن‌بکا الکله گولی گوستردیکمی‌که بویله سرزنش ایدییورسین !. بنم کرامتمی وار ؟ . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ یاریم خانه حصه‌سـینی صاتیلغه چیقـاردی . دلال « شیمدی صیره‌سی دکل. نه‌یه بویله‌عجله صاتمق ایسته‌یورسین؟. » دیدیکده خواجه « مشترك مالی عمرمده سومم !. اون سنه‌دن بری مشترکمك گوکلینی ناصلسه شیمدی ایده بیلدیم . حاضر راضی اولمشـکن اونك حصه‌سـینی‌ده صاتین آله‌جغم . آره‌دن اغیاری قالدیره‌جغم ! » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ احبابی « افندی!. سن آره صیره شعرده سویلردیك . شو گونلرده یکی محصول یوقمی؟. » دیدیکلرینده شویله جواب ویردی : گرچك؛ ایی‌که صوردیکز. سزه دومانی اوستنده بربیت اوقویه‌یم . بوصباح آنام‌یوغورت چالمق ایچون سوت قایناتییوردی . مکرسـه بالتصادف دونکی کیبی بو کون‌ده سوت کسیلمش . بوصیره‌ده نشـانلیم گلدی . آنش اوستنده‌کی تنجره‌یه باقدی . « بوسوت کسیکدر!. » دیدی . اواثناده درحال خاطریمه شوبیت طلوع ایتدی

امّا یوزینه قارشی اوقومغه صیقیلدیم . اوقوسه‌مده مزایاسینه واره‌مایه‌جق، یازیق . اوله‌جقدی . هله سز دقتلی دیکله‌ییکز ! :

دلبر بکّا جور ایله‌مه لانّه الم ویریر
یوغورتنا هذاالذی لایکون دوندن بری

﴿ لطیفه ﴾ اثنای صحبتده ولا یتدن دم اورمغه باشلادی . « سنك اولیالغکی نه‌دن بیله‌لیم!. » دیدیلر . « هانکی طاشی، هانکی آغاجی چاغیرسه‌م گیر . » دیدی . « اوبله ایسه شو قارشیکی پاید آغاجینی چاغیر ؛ باقه‌لیم ! . » دیدیلر . خواجه طور مخصوص ایله اوچ کره « گل ؛ یا مبارك !. » دیمشسه‌ده آغاج یاپراغینی بیله قیمیلداتمه ینجه خواجه کوس کوس آغاجك یانینه گیتدی . « هانی آیاغیکه گتیره‌جکدیك ؟ . » دیدیلر . « بزم طائفه‌مزده گوکول کبر اولمز . طاغ یورومزسه آبدال یورور ! . » دیدی .

﴿ لطیفه ﴾ آرقه‌داشیله قورد آوینه گیتمشدی. غایت اوزون تویلی قوجه‌مان برقورد گوروب ـ گورکینه طمعاً ـ قوغالادیلر. براینه صوقولدی . آرقه‌داشینك گوزی قاراروب اوده همان صوقولدی . خواجه برساعت طیشاریده بکله‌دیکی حالده حریفك قیمیلدامه‌دیغینی گورونجه چکوب چیقاردی . حال بوکه بدننده باشینی گوره‌مه‌دی . برمدت تفکره واروب صوکره قوشارق شهره گیتدی . آرقه داشینك خانه‌سینه گیدرك حرمینه شو یولده بر سؤالده بولوندی : سزك اغا صباحلایین اَوْدن چیقدیغنده بدننده باشی‌ده برابرمی ایدی ؛ دکیلیدی ؟!.

﴿ لطیفه ﴾ برقیز؛ تأهلینك اوچنجی آینده طوغوردی . قادینلر طوپلانوب « بوکّا نه اسم قویالیم . » دییه مذاکره ایله دیکلری صیراده خواجه افندیدن صورمغه قرار ویردیلر. نتیجهٔ مراجعتلرنده خواجه : « ساعی » [١] قوییکز ـ دیدی. قادینلر « هیچ‌ده بویله اسم ایشیتمه‌دیك!. » دیدیجه خواجه « طوقوز آیلق یولی اوچ آیده قطع ایدنه [ساعی]دن باشقه نه اسم ویریلیر؟. » دیمشدر.

---

[١] ساعی = تاتار دیمکدر .

﴿ لطيفه ﴾ اوچ آرقه‌داش سوت ییورلردی. خواجه ایله بریسی سوته اکمك طوغرامقله مشغول ایکن دیکری ـ اخطارلرینه رغماً ـ متصل بونلرك طوغرادیغی اکمکی قاشق قاشیق آتیشدیریوردی. نهایت خواجه قیزوب « یاستار » دییه اندکی سوته اکمك باصدیغی کچه‌یی حریفك بیننه ایندیردیکی کیبی حریف درحال

سوت یمکله مشغول اوچ ارقداشدن بریسنه خواجه قیزوب یاستار دیه‌رکدن کچه ایله حریفك بیننه ایندیردیکیدر

موص مور اولوب اورایه ییغیلی ویردی. چوقدن ضیافتکاه ابدی‌یه کیتمشـدی. خواجه حریفك بویله بر چهرهٔ عبوس ایله خاموش اولدیغنی کورونجه کمال تعجبله « نه طوغرار؛ نه باصار؛ نه الینی چاناقدن کسر؛ بر کچه اورورسه‌ك ایشته بویله کوسر. » دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ برقاضی ایله تجاردن بر کیسـه برده خواجه یولداش اولمشـلر. لاقیردی اولسون دییه قاضی خواجه‌یه « چوق سویله‌ین چوق یاکیلیر ـ دیرلر.

هیچ وعظ اثناسنده یاکیلدیغك واقعمیدر؟» دییوب خواجه بداهةً (اوت! برکره «قاضیان فی النار.» دییه‌جك یرده آغزمدن «قاضی فی النار» چیقی ویردی. برکرّه‌ده دها زیاده خطا ایتدیم. «ان الفجار لفی جحیم..» دییه‌جك ایکن «ان التّجار...» دیمشم.) دییه‌رك ایکیسنی‌ده خجل ایله‌دی. قاضی «سکا لاقیردی یتشمزکه، ایسترسه‌ك اویله‌قورناز کسیلیرسین‌که الك یامان مزورّلری حبط ایدرسین. دیلرسه‌ك

خواجه بر قاضی ایله تجاری خجل ایلسیدر

یابانك اوکوزندن دها شاشقین گورونورسین!.» دیدیکجه خواجه همان ایکیسنك آراسینه کچوب «یوق آجانم!. مبالغه ایدییورسین.» الیله قاضی‌یه اشارت ایدوب «نه‌اوقدر مزور» تاجره اشارتله «نه‌ده بو قدر اوکوزم. ایکیسینك آراسینده صاییلیرم» دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ تیمورلنك آقشهرده ایکن بر دهری گلوب ترجمان واسطه‌سیله «برقاچ سؤالم وار. اکر حاذق وماهر عالملریکز وارایسه امتحان اوله‌لیم!.»

دیدی . تیمور اشراف بلده‌یی طوپلایوب مملکتیکزه اجنبی بر عالم کلدی . علوم طبیعیه‌دن وفنون مادیه‌دن امتحان اولمق ایسته‌یور . بونلر سیّاح آدملردر . اکر قارشیسینه فنون شتّایی احاطه ایله‌مش بر عالم چیقارمزسه‌کز دیار رومده اصناف علومك انقراض واندراسه اوغرامش اولدیغینی کزدیکی یرلرده اشاعه ایدر . بوده سزك بین‌الدول والملل وقع وحیثیتکزك کسرینه بادی اولور . » دیمکله اشراف براوطه‌ده استشاره ایدوب اوّلا مملکتلرنده علمانك کرچکدن معدومیتینه برمدّت تلهف ایتدیکدن صوکره « بویله‌لکله اولمز . بر چاره دوشونه‌لیم‌ده شوداهیه‌یی باشیمزدن صاوه‌لیم !. » دیبوب برچوق مذاکره وقونیه‌دن، قیصریدن علما جلبی خصوصینی مشاوره ایله‌دیلر . نهایت ایچلرندن بری « خارجدن علما جلبی اوزون وقته محتاج اولمقله برابر ـ اجنبیدن صرف نظر ـ امیر تیموره قارشی حقارتیمزی مستلزم، اهالیٔ بلده یانینده‌ده کوچوك دوشمکلکمیزی داعیدر. « دلیدن اوصلو خبر » دیرلر . هله بوبابده بزم خواجهٔ دانانك رأیینی آله‌لیم . بلکه اونك برتدبیر غریبیله دیل بیلمز اجنبی‌یی آتلانیریز . » دیمکله بك مصیب بولوب خواجه‌یی جلب ایدرك مسئله‌یی آکلاتدیلر . خواجه « سز اونی بکا بیراقیکز !. اکر موافق برجوابله اسکات ایده‌بیلیرسه‌م نه‌اعلا !. اکر موفق اوله‌مزسه‌م (اودیوانه مشرب برآدمدر . کندی کندینه داخل مجلس اولدی . اوصانیلز !.) دیرسیکز . باشقه اوقومش بر آدمی قارشیسینه چیقاریرسیکز !. اکر موفق اولورسه‌م هپکزدن آیری آیری جائزه‌می ایسترم . امیرك احسانی جابا !. » دیمکله « آمان خواجه !. سن بزم یوزیمزی اجنبی‌به قارشی آغارتده هر نه‌دیلرسه‌ك الله کریم !. » دیدیلر . نهایت بریوم مخصوصده شهرك میدانلغنده چادیرلر قورولوب امیر تیمور واتباعی زر وزیوره مستغرق وآلات حرب واسباب جنك ایله هیبت انداز ودهشت ساز اولدی . بعده ژولیده مو، عجیب‌الشکل اولان‌دهری دخی کلوب قرب سلطانیده بر موقعه قورولدی، اوتوردی . مجلس تقرر ایله‌دکدن صوکره هرکس خواجه‌نك ورودینه انتظار ایله‌دیلر . النهایه خواجه‌ده باشینه فوجه‌مان بر صاریق ، صیرتینه کنیش قوللی

بربینیش کیبوب آرقه‌سنه شاکردی حماد ایله دیکر برایکی طلبه دها طاقوب مجلسه داخل اولدی. پادشاهك جهت یمناسنده برموقع احراز ایله‌دی . شربتلر ایچیلوب استراحت حاصل اولدیقدن صوکره دهری اورته‌یه کلوب کمال اعتنا ایله بردائره چیزدی. جوابنی طلب ایله‌مك اوزره خواجه‌نك یوزینه باقدی . همان خواجه قالقوب عصاسی ایله دائره‌نك تام اورته‌سیندن بر چیزکی چکوب ایکی‌یه تقسیم ایله‌دیکدن صوکر دهرینك یوزینه باقدی. بعده مقابلندن برچیزکی دخی چکوب دورده تقسیم ایتدی. والیله اشارت ایدرك اوچ بولوکینی کندینه طوغرو چکر کیبی یابوب بر بولوکنی دهری‌یه طوغرو الینك آرقه‌سیله ایتیریر کیبی یاپدی . وتکرار دهرینك یوزینه باقدی . دهری الیله اشارت ایدوب تحسین و آفرین أیله‌دی، کأنه بیلدیکنی سویله‌دی. بعده دهری آچیلش لاله کیبی الینك اوستینی یره طوغرو ، پارماقلرینی آچیق و طوپلی اوله‌رق هوایه طوغرو بر وضعیتده طوتوب برقاچ کره یوقاری‌یه طوغرو صـاللادی . خواجه‌ده اونك عکسی اوله‌رق الینك اوستی هواده پارماقلری اشـاغیده اولمق اوزره براشارت یاپدی دهری بونی قبول ایتدی. بعده دهری کندیسنی الیله کوستروب وپارماقلریله یرده حیوان یورو مه‌سینی تقلید ایدوب صوکره قارنینی اشـارت ایدوب برشی چیقارکبی اشارت یاپدی. خواجه‌ده جیبندن چیقاردیغی یومورطه‌یی کوستردیکدن صـوکره ایکی قوللرینی صـاللایه‌رق اوچار کیبی یاپدی . دهری بونی‌ده تحسـین ایله‌دی . قالقدی ، کمال تعظیم ایله خواجه‌نك قارشیسنده سرفرو ایدوب اللرینی اوپدی . وبویله برنادرهٔ روزکاره مالك اولدیقلریندن طولایی پادشاهی واشراف بلده‌یی تبریك ایله‌دی . حضّار مجلس پك زیاده محظوظ اولوب مملکتك یوزینی آغارتدیغی ایچون خواجه‌یی آیری آیری تبریك ایله‌دیلر . وهرکس احتیاطاً حاضرلادیغی هدایایی ، نقودی خواجه‌نك باشینه نثار ایله‌دیلر . کیمیسی‌ده وعد ایله‌دی . کذلك امیر تیمور دخی هدایای کرانبها ایله خواجه‌یی ثروته مستغرق ایلدی . هرکس طاغیلدیقدن صوکره پادشـاه ومقربلری وبعض اعیان بلده دهری‌یی برطرفه چکوب ترجمان واسطه‌سیله « بز سزك اشارتلشمه‌کزدن برشی

آكلايه‌ماديق . سز نه ديديكز ، خواجه نه يولده جواب ويردى كه طبعكزه موافق بولوب تسليم ايله‌ديكز !. » ديدكلرينده دهرى شو يولده بسط مرام ايله‌دى : خلقت عالم حقنده حكماى يونانيه ايله علماى بنى اسرائيل مختلفدر . بوبابده علماى اسلاميه‌نك رأيى بنجه معلوم اولمه‌ديغندن بونى اوكرنمكلكى پك ايستردم. بناءً عليه ارضك كرويتى ومدوريتنى اشارت ايتديم. افندى حضرتلرى بونى تسليم ايتديكدن باشقه چكديكى خطوط ايله اولا خط استوايى فصل ايدوب نصف كرهٔ شمالى ونصف كرهٔ جنوبى‌يى تفريق ايله‌دى . بعده مقابلندن برخط دها چكدرك اوچنى كنديسنه وبرينى بكا طوغرو اشارت ايله‌مكله دنيانك اوچى دكيز ، برى قاره اولديغينى واقاليم سبعهٔ دنيايى بيان بويوردى . صوكره انواع موالیدى واسرار خلقتى تحقيق ايله‌مك اوزره پارماقلريمى هوايه طوغرو صاللايه‌رق يردن نباتات ، اشجار ، منابع ، معادن حصولينى سويله‌ديم . بوكا مقابل خواجه افندى حضرتلرى اللرينى يوقاريدن آشاغيه طوغرو صاللايه‌رق بونلرك حصولى كوكدن ياغمورك نزولى ، انوار شمسك نفوذى وسائر آثار علويهٔ سماويه‌نك تأثيراتى يرده‌كى موالیدى ومولداتى پرورده ايله‌ديكينى حكمانك اك صوك تحقيقينه مطابق صورتده ايضاح ايلدى. بعده كنديمى كوستروب والمله روى زمينده تكون ايدن مخلوقاتك يكديكرندن تجزى ايله‌مكله تكثر ايله‌ديكنى اشارت ايتديم. حال بوكه جملهٔ ذوى الارواحدن بويوك برقسمى مبهم بيراقشم. جيبندن يومورطه چيقاروب كوستره‌رك واليله اوچارگبى اشارت ايدرك اصناف طيورى ايضاح ايله‌دى. بوصورتده خلقت عالم وتكثر اصناف‌ايم حقنده مجمل واحاطه‌لى برجواب ويردى، بوندن آكلاديم كه عالمكز حقيقةً علوم سماويه و ارضيه‌يى ـ تعبير ديكرله بالجمله علوم محسوسه ومعقوله‌يى ـ ذاتنده جمع واحاطه ايله‌مش بر داهىٔ ذوفنوندر . بناءً عليه : خاصةً همشهريلرى ، عامةً وطنداشلرى بويله برعالم حكمت نهاد ايله نه قدر افتخار ايتسه‌لر جسباندر. دهرى‌يى عزّت و اكرام ايله تشييع ايتديكدن صوكره خواجه‌نك باشينه طوپلانوب بركره‌ده اوندن مسئله‌يى استيضاح ايله‌ديلر، خواجه‌ده شويله جواب ويردى : آجانم ؛ بو آدام ها پازان ، آچ گوزلى ،

جوع الکلبه اوغرامش برخسته‌در . بکا « عالمدر » دبیه سویله‌دیکز . بیهوده تلاشه دوشوردیکز . وقتا که گلدیم . گوردیکگز وجهله الیله بردائره چیزدی. « آه برتپسی بورك اولسه!.. » دیدی. اوّلا ایکیه بولدیم . قارداش پابی یاپدیم. باقدیم که آلدیردیغی یوق . دورده بولدیم . اوچنی کندیمه آلدیم . برینی اوکا ویردیم ، زواللی راضی اولدی . باشینی صاللادی . کانّه « بکا او قدری ده کافیدر . » دیدی . مکرسه دها مطلوبی وارمش . صوکره اشارتله « بر تنجره پیلاو قاینا تیلسه‌ده قورتاریلسه یسه‌ك » دیدی . بن ده اشارتله اوستینه طوز ، بوبرده اکیلك ، فیصتیق ، اوزوم ده قونمق لازمدر . » دیدیم . او مسئله‌ده حل اولدی . صوکره الیله کندیسینی وقارنینی اشارت ایدوب و الیله یورومك اشارتینی یاپوب اوزاق یولدن کلدیکینی ، نیجه زماندر مکمل طعام ایتمکه حسرت اولدیغینی سویله‌دی . بن‌ده اشارتله بیلدیردیم که : بن سندن دها آچم . قارنمك بوشاغندن او قدر خفیفم که قوش گیبی اوچاجق بر حالده‌یم. صباحلین قالقدیم . قادین قاتیق اولمق اوزره طوپی بر بومورطه ویردی . سز خبر کوندردیکز اونی ده بیمکه وقتم اولمه‌دی . احتیاطاً جیبمه قویدیم ، گلدیم . مسئله بوندن عبارتدر .

دیمکله حضّار « بن نه صوردیم سن نه فهم ایتدیك عجیب افسانه‌در! . » منطوقجه بو تفاوت حسیّاته برابر بو سؤال و جوابك هر ایکی طرفی‌ده خوشنودایله‌مه‌سینه حیران اولمشلردر . [١]

﴿ لطیفه ﴾ بر ییل کورد عشیرتنه رمضان اماملغینه گتمشدی. بالطبع اوکه گچوب نماز قیلدیرمقده ایسه‌ده کورد بکینك اوغوللری برگون گلوب « خواجه!. واقعا آغزینك اوروجیله گوکلکی قیرمق ایسته‌مه‌یز امّا سن ده‌یك آشیردیك، طاشیردیك. بر دکیل، بش دکیل. هروقت سلّمه‌السلام نمازده بك بابامزك اوکینه

[١] بو حکایه بکلربکندن (م ـ آ) و تیزیل طوپراندن توفیق بك زاده (غیاث‌الدین) و اسکداردهدایی افندی‌زوقاغنده (محمدبسیم) و بروسه‌مکتب‌ملکیسنده (علی‌حق) وعشاق دیون عمومیه‌مأموری‌زاده حسین‌حامد بك افندیلر طرفندن دخی کوندرلمکله جمله‌سنك مزج و توفیقیله حصول بولمشدر .

گچییورسین! . بزی صایه‌یورسین دییه‌لیم. فقط بك بو كون «هایدی !..» دیدیکی گیبی امرینه حاضر ، پرسلاح بش بیك آتلی یه حکم ایدییور. بویله بر قهرمانك پالدیر کولدور اوکینه گچیلیرمی؟. سن اونك اویله سسلنمه‌دیکینه باقه!. عکس زمانده غضب ایدرسه‌سنی الیندن کیمسه قورتاره‌مز.» دییه مکمل پایلارلر. خواجه هرنه قدر نمارك اقتضاسی اولدیغینی آکلاتمق ایسته‌دیسه‌ده مرکّب یالامامش یادگارلر گیتدیکجه شدّتی آرتیردیقلریندن خواجه «هله ایجاینه باقارز!.» دییه باشندن گوجله صاووب مسئله‌یی بکه آکلاتمغه ، بو صورتله بکزاده‌لرك تعرضندن قورتولمغه قرار ویریر آقشام افطار ایدیلوب کفلر چاتیلدیقدن صوکره خواجه زمین، زمان حاضر لایه‌رق « افندیم!. گیج بك زاده‌لر، محضا سزك شانکزی گوزتمك قصدیله، عییلانمز، ایجاب شرعی‌یی دها بیله‌دیکلریندن...» دییه سوزه باشلارکن بکك قاشلری چاتیلوب «نه‌در؛ خواجه!. شو جماعت مسئله‌سیمی؟.» دییوب زواللی خواجه سوزی آچدیغینه بیك قات پشیمان اوله‌رق، ازیلوب بوزوله‌رك « اوت افندیم!. حاشا مقصدم شکایت دکل. صحبته وسیله...» دیمکله بك « خواجه!. اونلر خلط ایتمشلر امّا ـ سندن جانم خوشلاندیغی ایچون سویله‌یورم ـ سن‌ده پك ایلری گیدییورسین!.» دیینجه ـ اولانجه قوّت قلبیله بکه گووه‌نن بیچاره خواجه بوطرزده معامله‌یه معروض اولمغله ـ هر حالده رمضانی بیتیروب عوائدی آله‌رق کیتمك ایچون گچینمکه قرار ویردیکندن شویوله‌ده جواب ویردی. «افندیم! حقلیسکز!. آنجاق هرشیئك اوکینه دکیل، صوکینه باقیلیر . الك صوکنده یوزیمی سکا طوغرو چوزمه‌یورمی‌یم؟. او وقت بنم اوکمده و قارشیمده سز بولونمایورمیسکز؟. الك آرقه‌ده‌تك‌ن قالمایورمی‌یم؟.» دیینجه کورد بکی بر خایلی دوشوندی. فقط قاشلری‌ده آچیلدی. گولریوزله خواجه‌یه‌دیدی‌که: آخواجه‌م!. گوریبورسك که بزمملکتلردن اوزاقده یاشار آدملرز. بویله اینجه علم مسئله‌لرینه ناصل عقلمز ایرر.

﴿ لطیفه ﴾ بر چوق پیلدیرجین آولایوب تمیزله‌مش ، قیزارتمش ، تنجره‌نك آغزینی قاپامش، احبابلرینه بر ضیافت چکمك، آوجیلغینه معترض اولانلری بر طاتلی دلیل ایله اسکات ایتمك اوزره اونلری دعوته گیتمشدی. بردیکری کلوب

قیزارمش بیلدیرجینلری آله‌رق یرینه جانلی پیلدیرجین قویمش ؛ گیتمش. احبه حاضر اولوب تنجره اورته‌یه گلوب خـواجه کمال فخر ایله قاپاغی آچدیغی گیبی پیلدیرجینلر چـیرپینه‌رق اوچدیلر ، گیتدیلر . خواجه کمال حـیرتله باقه قالوب نه‌دن‌صوکره آغزیندن شو سوزلر دوکولدی:

یاربی!. طوتهلم‌که بیلدیرجینلرك یکیدن حیاتلرینی اعاده ایله‌دیك. او سویملی مخلوقلری شادمان ایتدیك!. یانم یاغم، طوزم، بوبرم، اوتم، اوجاغم ، پاره‌لرم، بونجه امکلریم نه اوله‌جق؟ بونلری نره‌دن آرایه‌جغز؟.

﴿ لطیفه ﴾ صباحلایین اوچ اوقه ات آلوب بیراقدی، تکرارایشینه گیتدی. قادین دوستلرینی طوپلایوب اتله مکمل ضیافت چکدی. خواجه آقشـام گیجه اوگینه ساده صویه بولغور پیلاوینی سوردی. خواجه « اتدن بر یمك یاپمغه‌وقتك اولماسـه بیله شو پیلاوه بر قاچ یاغلی پارچه‌سینی آتوب‌ده براز لذّتلندیرمه‌سینی دوشونه‌مه‌دیکمی؟» دیدکده قادین « بر پارچه مانعم اولدی. بن اونکله مشـغول ایکن سنك پك سودیکك تکیر کدی‌کاملاً یمیش. گلدیم، باقدیم، یالانیوردی!.» دیمکله خواجه همان قوشـوب قانطاری گتیردی . مانغالك آلتینـدن کدی‌یی چیقاروب طارتدی . تام اوچ اوقه گلدی . قاریسنه دیدی‌که: به ایمانی یوق!. اکر بو طـارتدیغم ات ایسه کدی نره‌یه گیتدی ؟ . اکر کدی ایسـه هانی ات ؟ !..

﴿ لطیفه ﴾ هم اذان اوقور ، هم آله بیلدیکنه قوشـاردی . سـببنی صوردیقلرینده« باقه‌لیم سسم نره‌لره قدر ایشیدیله بیلییور؟! اکلامق ایسته‌یورم.» دیدی .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یی آلداته‌رق بر چیرکین قادین آلمشـلردی . صباحلایین خواجه گیجنوب سوقاغه فیرلایه‌جغی اثناده اونازنین قیریته‌رق « افندی اقرابا کُرك ارککلریندن هانکیلرینه کورونوب هانکیلرینه گورونمه‌یه‌جکم !..» دیدیکجه خواجه « بکا گورونمه‌ده هانکیسنه ایسترسه‌ك گورون !. » دیمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ « حشيش سكر ويرير . » ديه ايشيدوب مراق ايدرك عطاردن بر مقدار آلدى . استعمال ايدوب عقبنده حمامه گيرمشدى . ييقانيركن عقلنه گلدى . كندى كندينه « آدام سنده !. نه سكر ويرديكى وار . نه‌ده عقله طوقوندينى وار . لاف!. اونى بهانه ايدرك مسخره‌لق ايديورلر . ياخود عطار بنى آلداتدى . گيده‌يم شونى عطاردن تحقيق ايده‌يم . » ديه‌رك چيريل چيپلاق سوقاغه اوغرادى . راست گلنلر « خواجه !. نه‌در بو حال ؟. » ديديكجه بر تفصيل آكلاتيردى. ايشيدنلر گولمكدن قاتيليرلردى.

خواجه‌نك حمامدن چيريل چيپلاق چيقوب عطار دكانه كتمسيدر

﴿ لطيفه ﴾ خواجه طاغده اودون كسركن اولديغى يره طوغرو قوجه‌مان بر آيى گلديكنى كورنجه خوفندن همان بويوك بر آغاجه چيقمش . مكر او آغاج آخلاط ايمش . آيى‌ده گلمش ، آلتينه ياتمش . خواجه بكله‌مش ، بكله‌مش .

حیوان کیتمه‌مش . آفشام اولمش . او کیجه مهتابه مصادف اولمغله آینك هر وضعینی آغاجدن سیر ایدرمش . نهایت آیی آغاجه چیقه‌رق آرمود یمکه باشلامش . اولمش آرمود آرامق ایچون حیوان تپه‌یه طوغرو چیقدیقجه خواجه‌ده یوقاری‌یه چیقارمش . نهایت الك تپه‌یه چیقمش . آیی‌ده آلتینده‌کی داله چیقمش . خواجه‌نك بوسبوتون عقلی باشندن کیتمش . اولوم فجیعه‌سینی دوشونه‌رك خزان بایراغی کیبی تیتررمش . آیی کندی ایشیله مشغول اوله‌ق

خواجه‌نك آیدن قورقوب آغاجه چیقمه‌سی، آینك‌ده آرمود یمك اوزره آغاجه چیقمه‌سیدر

آرمودی قوپاریر ، مهتابه طوغرو طوتار ، اولمش ایسه یرمش . ینه بر دفعه‌سنده اوستنده مدهوش برحالده طالمش اولان خواجه‌نك تا آغزی حذاسینه قدر قالدیرنجه خواجه کندیسنه آرمود اکرام ایدییور ظن ایدرك جان هولیله « بن یه‌مه‌م... » دییه دهشتلی بر صیحه اورنجه کندی ایشیله مشغول اولان آیی نه‌یه اوغرادیغنی بیلمیوب اودی قوپه‌رق کندینی آغاجدن آشاغی بیراقی ویرمکله

اوقوجه گووده دالاری قیره‌رق ، سیوری محللردن پارچالانه‌رق « پاف .... » دییه یره دوشدی . بیروح اوله‌رق سریلدی . خواجه صباحلاییین نه‌دن صوکره آینك گبردیکنه حکم ایدوب آغاجدن دورتوشدیره‌ك یقین حاصل ایله‌دیکدن صوکره اینمش . کچیردیکی الك مدهش قورقولی گیجه‌نك مکافاتی اولمق اوزره ایری وتویلی پوستینی یوزوب مملکتلینك الك غلبه‌لقلی محللرندن کمال غروره گچه‌رك دوستلرینك بول بول آفرینی قازاندیقجه ایچندن کیس کیس گولرمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك مونس ، شاقلابان ، گوزل برقوزوسی وار ایمش . بك سودیکی ایچون البته کچی ییدیره‌ب حیوان؛ یورویه‌مه‌یه‌جك برحالده شیشمش . هاپازان قومشولرینك گوردیکجه آغیزلری صولانوب ایکیده برده « جانم خواجه! شوقوزی بی کسه‌ایمده گوزل بر اکلنجه ترتیب ایده‌لیم . » دییه مسلط اولدیقجه « جوجوقلر ! طوقونمایك . شو حیوان بنم اکلنجمم . بکا بر حیوانی چوق گورمه‌یك . سزك بو تسلطکزدن جداً بیزار اولیورم . » یولنده کلاملریندن خواجه گوکلیله بو حیوانی فدا ایتمه‌یه‌جکنی یقیناً آکلامه‌لریله برگون بیتیشیك قومشوسی قوزویی قورد گیبی قاپار . خواجه‌یه طویورمه‌دن ییرلر . قورناز خواجه بالواسطه کیمك چالدیغنی، ناصل بیدکلرینی آکلار . فقط هیچ سزدیرمز . ایکی سنه صوکره قوزویی چالان قومشونك برتفتیك کچیسنی برگون اله کچیریر . خواجه‌ده اونی عافیتله جنبشله‌نیر . فقط قومشو غایت جیری برحریف اولدیغندن قیش باشه قدر همان هر مجلسده کچیسندن بحث ایدرك « شویله سمیز ایدی ، بویله یاغلی ایدی ، بویی شوقدر ایدی ، تویی شودرجه اوزون ایدی . » دییه حددن آشیری وصف ایدوب کچی‌یی بیلمه‌ینلر بونی خارق العاده برشی ظن ایدرك عین حقیقت گیبی دیکله‌دیکجه خواجه‌نك سینیرینه طوقونمغه باشلامش . بینه برکیجه خواجه‌نك خانه‌سنده اجتماع ایدیلوب جریف بر مناسبت گتیره‌رك کچی‌یی دوه قدر بویولتمکه ، تویینی آلتی اوقه‌یه چیقارمغه قالقیشمقله برابر سیاه رنکده ایکن « قار گیبی بیاض ایدی . ایپکدن یومشاق تویی واردی . » دیینجه

خواجه موازنتی غائب ایدوب اوغلینه خطاباً « دلی کوکلم دیرکه: گیدهیم کیلاردن شو حریفك کچیسنك پوستینی گتیروب اورتایه آنهیمده . سیاهمی ، بیاضمی ؟. کدی قدرمی » فیل قدرمی ؟. میدانه چیقسین . حجابندن یرلره کچسین . بزده کچی ماسالندن قورتوله‌لم !. » دیی ویرمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ غایت خسیس اولان صو باشی بر آرالق خواجه‌یه « افندی !.

خواجه‌نك صوباشی‌یه تازی یرینه قویون کوپکی کتیردیکیدر

سنك آره مراقك وار، آوجیلرله گوروشورسین. بکا طاوشان قولاقلی، گیبك باجاقلی، قارینجه بللی بر طازی ایصمارله . » دیمش خواجه بر مدت صوکره مرکب گیبی بر قویون کوپکینك بوغازینه بر کندیر طاقوب گتیرمش . صوباشی «بونه‌در؟.» دییه صورنجه خواجه « آو کوپکی ایصمارلامه‌دیکمی ایدی.» دییوب صوباشی « بن سندن طاغ کچیسی گیبی اینجه،خفیف تازی ایسته‌دیمدی؟.» دیمکله

خواجه « مراق ایتمه‌یك افندیم ! . سزك دائره‌كزده آززمانده بوده دیدیككز حاله كلیر!..» دیدی .

﴿ لطیفه ﴾ قاضیلغی هنكامنده بریسی كلوب « افندم !. قیرده صیغیر یاپیلیر كن بر آلاجه‌اینك ـ غالباسزك اولملی؟ـ بزم اینكی قارنیندن قاقوب اولدورمش. بوكا نه لازم كلیر ؟. » دیینجه خواجه « بونده صاحبینك نه مدخلی وار ؟. حیواندن قان دعواسی ایدلمزآ !. » دیمش . بو سفر حریف « بن یاكلش سویله‌دیم !. بزم اینك سزكینی اولدورمش !. » دیینجه خواجه « ها !.. او وقت مسئله چاتاللاشدی . بكا شورافده‌كی قاره قابلی كتابی ایندیری‌ویرك باقه‌یم !. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برآقشام یورغون ، ذهنی طورغون ، برحالده خانه‌سینه كلوب برمدار انشراح بكلركن زوجه‌سنی برمعتاد قاشی چاتیق گورنجه « گولمز سلطان !. گینه نه وار باقه‌لیم . محضا سزك معیشتكز ایچون آقشامه قدر چالیشدیغمزك مكافاتی اولمق اوزره نه بچیم بر وضعیتله قارشیلایه‌جقسین !. » دیدی . قادین « الله الله !. البته بر سببی وار . احبابمدن برینك تازه‌سی چوجوق اوزرینه گیدی ویرمش . اوكا (باشك صاغ اولسون) . گیتدیم . دها یكی گلدیم . آكلادیكمی شیمدی سببینی ؟. » دیینجه خواجه«بن سنك دوكون اویندن گلدیككی‌ده بیلیرم آ » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه‌احبابندن بری مسافر گلمش. یدیرمش ، ایچیرمش. ساعت دورده قدر صحبت ایتمشلر. تام یاتیله‌جغی هنكامده مسافر :

بزم ایللر، بزم ایللر . یاتار ایكن اوزوم یرلر

دییه برده قهوم آلتی چیقاریله‌سنی اشراب ایدنجه خواجه بالبداهه :

بزده اویله عادت یوقدر . صاقلارلرده گوزون یرلر

دییه ملاطفه ایله حربنی یاتاجیغینه یاتیرمش، « الله راحتلق ویرسون » ی چكوب صاووشمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ اثنای سیاحتنده بر کویك امامینه مسافر اولوب خانه صاحبی «افندی! اویقوسزمیسین ، صوسزمیسین ؟ . » دییه یمکدن هیچ بحث ایتمه‌ینجه خواجه «بورایه کلمزدن اول پیکار باشنده اویومشدیم ! » دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ بریسی خواجه‌یی کمال اشتها ایله یمك یرکن گوروب «نیچون بش پارماغکله ییورسین؟» دییه‌صورمقله «آلتی پارماغم اولمدیغی‌ایچون!.» دیمش.

﴿ لطیفه ﴾ برخانه یاپدیره‌جق اولمش. قومشولری،احبابی گلوب هربری بر شکل تعریف ایتمش . هم هپسی‌ده تعریفنك اجراسنده ـ برمعتاد ـ اصرار ایله‌مش. « سن یاپدیرمازسه‌ك ن یینه زورله یاپدیره‌جغم.» دییه خواجه‌یی مجبور ایله‌مشلر. آرتیق خواجه بیقوب کیم نه دیدیسه اویله یاپمش . خانه‌دن باشقه هر شیئه بکزه‌ین بر اعجوبه وجوده گلمش. انشا یتدیکدن صوکره رسم کشاده دوستلرینی چاغیرمش. «ناصل بکندیکزمی؟.» دیمش. هیچ بکنمه‌دکلرینی سویله‌مشلر. خواجه دیمش‌که : هاه!. ایشته بو سزك تعریف ایتدیککز وجهله یاپیلدی. شیمدی بنی کندی حاله بیراقیك ده بو سفرده کندی بیلدیکم کبی یاپدیره‌یم .

﴿ لطیفه ﴾ بر وقت آقشهره هاپازان بر صو باشی کلمش. « هرکس بیلدیکی یمکك صورت طبخنی یازسون‌ده بر کتاب وجوده کتیره‌لیم . » دییه مملکتك وجوهینه سویله‌مکله بو سوز خواجه‌یه‌ده عکس ایتمش. خواجه ایرتهسی کونی او ذاتی گوروب « بو گیجه تابصباح اعمال فکر ایتدیم. هیچ ایشیدیله‌دیك نادر بر یمك کشف ایتدیم. غایت بسیط، غایت لطیف!.» دییوب «نه‌در؟.» دیدکده« باله صاریمصاغی باتیروب باتیروب یمك!.» دیدی. حریف خالی‌الذهن بر آدم اولمغله و درحال صو باشی‌یه تصادف ایله‌مه‌سیله «افندیم! بزم بلده‌مزك چوق گورمش، چوق بیلمش تخف مشرب بر خواجه‌سی وار. شویله غریب برطعام تعریف ایتدی!.» دییه آکلانیر. صوباشی‌ده‌راویسندن یوکسك سویه‌ده بر آدم اولمادیغندن «عجایب!.» دییوب همان خانه‌سینه گیدنجه آقشام طعامنده تجربه‌سینی یاپار . بالطبع پك مُقیّ بر شی اولور. حریف بوکا حدتله نوب صباحلین بو طعامی روایت ایدن،معرفتیله

دیوان اوطه‌سینه خواجه‌یی جاب ایدر. «بال ایله صاریمصاغی یمه‌یی ایجاد ایدن سنمیسین؟.» دیمکله خواجه محوّیتله « اوت افندیم! من غیر حدّ داعیکز.!» دیر. امر ایدر. صباحلین آچ قارنه خواجه‌نك اوکینه قویارلر. خواجه صاریمصاغی باله بانوب‌ده چیکنه‌یجه بشاعت طعمندن ناشی غایت عجیب بر صوراتله ایکی طرفینه باقینیر. صو باشی «نه باقییورسین!. اختراع ایتدیکك طعامی طویه طویه عافیتله یی. انسانك محصول قریحه‌سنده باشقه ذوق اولور. » دیمکله خواجه «افندیم! صادقسکز!. آنجق داعیکزك بو ایجادم برنظریه‌دن عبارت اولوب هنوز تجربه‌سینی یاپمه‌مشدیم. شیمدی یاپدیم امّا نظریسی عملیسینه اویمادی. بن ده بکنمه‌دیم!.» دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ صو دستیسینی طولدرمق اوزره چایه طالدیروب طولدیغی اثناده النده قورتولنجه دیبینه ایتمش . خواجه بکلرمش . بریسی آخواجه ! صویه نه باقییورسین؟. » دیدکده « دستی صویه گیردی. چیقنجه بوغازندن یاقه‌لایه‌جغم!.» دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ یولده آرقه داشیله مشترك یوغورت آلمشلر. بیه‌جکلری اثناده آرقه‌داشی اورته‌دن چیزوب (بن حصه‌مه شکر توزی دوکه‌جکم !) دیمکله خواجه دیرکه: جانم!. بو بر مایع بر شیدر . البته بنم طرفیمده طادی برپارچه گلیر. عجیب بر شی اولور. دوکه‌جکسه‌ك باری هرطرفینه دوك‌ده آغیز طادیله بیه‌لم. حریف «شکرم آزدر. سکا ویرمکه مجبور دکیلم!» دیمکله خواجه قیزوب الینی طاغارجیغنه اوزاته‌رق زیتون یاغی شیشه‌سنی چیقاروب همان دوکمکه شروع ایتدی. حریف «ره آمان!. هیچ یوغورته زیتون یاغی قونورمی؟ » دیدیکده خواجه «سن نه قاریشیرسین!. بن کندی حصه‌مه دوکه‌جکم. کیفمك کهیاسی دکلسین آ. سن کندی بولوکیکه قاریش . » دیدی. حریف « آجانم!. هیچ بر مایعك بر طرفنه بر شی دوکولورده او بر طرفینه بولاشمز اولورمی؟. » دیینجه خواجه «خلط ایتمه اویله‌ایسه!. دوك شکری اورته‌یه!» دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر مملکته کیدوب اورانك اهالیسندن بر کیمسه «افندی.

حضرتلری!. سزی پك سودیم!. بویورك بزده طوز اكمك ییه‌لم. هم‌ده صحبت ایده‌لیم!» دیمكله خواجه مع‌الممنونیه قبول ایله‌دی. بر زمان صوكره حقیقةً اورته‌یه طوز ایله اكمك قویمغله خواجه آچ اولدیغندن ناچار یمكه باشلادی. او اثناده قاپویه بر دیلنجی گلوب بر چوق دعالرله ییه‌جك ایسته‌دی. دهشتلی خسیس اولدیغی نمایان اولان خانه صاحبی پنجره‌دن باشینی اوزاتوب «هایدی دفع اول اورادن!. شیمدی گلیرسه‌م بلیكی قیراریم!» دیدیكی حالده دیلنجی‌ینه تضرعاننده دوام ایله‌دیكنی خواجه گوروبجه اوده باشینی اوزاتوب دیلنجی‌یه «باقسه‌ك آ آبول! سن افندی‌یی باشقه‌لرینه قیاس ایتمه! اویله یالانی، شاقه‌سی یوق!. سوزینك اریدر. یاپارمی یاپار.» دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه چوجوق ایكن «سن‌می بویوكسین. قارداشیكمی.» دیمشلر. «والده‌م كچن سنه برادرك سندن بر یاش بویوك دیمشدی. بو حسابجه بو سنه ایكیمز بر یاش اوله‌مز لازم گلیر.» دیمش.

﴿ لطیفه ﴾ احبابندن بری یكی بر خانه یاپدیرمشدی. خواجه‌یی دعوت ایتدی. صباحدن آقشامه قدر اوزون اوزادی گزدیروب خانه‌یه متعلق دیدی قودیلرینی دیكلتدیكی حالده یمك خصوصینه اصلا یاناشمه‌دی. خواجه‌نك آچلقدن صفراسی قاباروب گوزلری قارارمغه باشلادی. او اثناده خانه صاحبی بتكرار سوزه آغاز ایله «یمك اوطه‌سینی تر گچدیكز. نظارتینه، كوشه‌سینه، بوجاغینه دقت ایتمه‌دیكز. بونی پك اعتنالی یاپدیردم.» دییه بتكرار گزدیرمكه گوتوردی. خواجه هر طرفینه كمال اعتنا ایله باقدیقدن صوكره انینی، بوبینی اولچمكه، جیبنده‌كی دفتره بعض چیزگیلر چیزمكه باشلادی. خانه صاحبی نه یاپدیغنی صورمقله اوطه‌نك رسمینی آلدیغینی سویله‌دی. خانه صاحبی «گوردیكزمی افندیم؟ ناصل خوشكزه گیندی. اوماریم كه كندی یمك اوطه‌كزی‌ده بو یولده تعدیل ایتدیره‌جكسیكز!.» دیمكله خواجه «نه شبهه!. پك خوشیمه گیتدی. غایت اداره‌لی!. انسانك بیقیمی بوغاز مسئله‌سیدر. حل بوكه سزك یمك اوطه‌سینك

صورت تشکیلندن اولمه‌لیدرکه یمکه متعلق هیچ برشـیئك وجودی بوراده ایجاب ایتمه‌یور !.» دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ برمسئله‌دن طولایی کویلیسی خواجه‌یی قاضی‌یه شکایت ایله‌مه‌لریله قاضی‌خواجه‌یی جلب ایدوب « کویلی سنی ایسته‌میور . باشکك چاره‌سنه باق!.»

کویلینك خواجه‌یی قاضی‌یه شکایتیدر

دیدیکجه خواجه « اصل بن کویلی‌یی ایسـته‌م . وارسون اونلر هانکی جهنّمه ایسترلرسـه گیتسونلر . او قدر خلق نره‌یه گیتسه برکوی تشکیل ایده‌بیلیرلر . فقط بن بر باشیمه شو یاشمدن صوکره چفتمی چوبوغمی طاغیتمه‌یم‌ده کندیمه هانکی طاغ باشنده مسکن تدارك ایده‌یم ؟.» دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم اوزون بریولدن گلیرکن پك زیاده یورولور . کندی کندینه « یاربی ! نه اولوردی ، لاغر برمرکب اوله‌یدی‌ده هیچ اولمزسـه

آیاغیمی یردن قالدیره‌یدی !.. » دیرکن اوته‌دن برسپاهی آتینی قوشدوره‌رق گلوب آرقه‌سنده‌کی آلتی آیلق قولونی گوستره‌رك خواجه‌یه خطاباً « ای...دایی!. بویله تنبل تنبل آغاجك گولکه‌سینه چکلمکله اولمز . چالیشمالی !. هایدی باقه‌لیم شوطای یورولدی؛ براز صیرتیکه آلده شوقارشیکی کویه‌قدر گوتوری ویرا. » دییوب خواجه « آمان افندیم !. بن قیمیلدایه مادیغمدن طولایی ... » دیرکن

لطیفه‌سی ۱۷۷ نجی صحیفه‌ده کچن : خواجه‌نك طورشو صاتدیغیدر

لاقیردیسینی اکمال ایتمك میسر اولمایوب شیمشك گبی بر قامچی صیرتینه اینمکله برابر « قالق کراته !.. اویله شو چام آلتی سنك ، بو پیکار باشی بنم ؛ دییه آغیرارکی، فیستبقی مقام؛ قونه‌رق گوچه‌رك؛ سوموکلی بوجك گبی برقوناقلق مسافه‌یی برهفته‌ده قطع ایدرك طاغلرده ، قیرلرده صفا ایتمه‌یه انسانی هروقت بیراقمزلر !. » دییه باغیرنجه بچاره چاره‌سز طایی صاللا صیرت ایدوب آغانك اوکنده قوشمغه باشلادی . آره صیره اینجکلرینی قامچی اوقشادیقجه هوپ هوپ

هوپلاردی . زواللی؛ کوی قارشیدن گورونجه‌یه قدر اون دقیقه‌لق مسافه‌نی قطع ایدوب نهایت طایله برابر یوزون قویو قاپاندی . مرمر یورکلی حریف آرتیق زیاده اصرار ایتمه‌یوب « آیرانجی تورك سنده !.. » دییوب گچدی ، گیندی . زواللی خواجه قان‌تر ایچنده یاریم ساعت قدر قیمیلدانه‌مایه‌جق برحالده بیهوش یاتدیقدن صوکره عقلی باشینه گلوب سورونه‌رك بر آغاج دیبنه گلدی . باشینی آسمانه قالدیره‌رق دیدی که : یاربی ! بسبللی دیشلریم دوکولدیکی جهتله بن لاقیردی آکلاته‌مز اولدیم !. بن ایسته‌دیم بر أشك . سن گوندردیك بینه‌جك !.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه قیزینی برکویه گلین ایتمش. کویلیلر خایلی اوزادیقدن صوکره خواجه قوشه‌رق بر بوچوق ساعتلك یولده ، قان تر ایچنده بونلره یتشدی . همان قادینلری برطرف ایدرك قیزینك یانینه صوقولدی . هرکس کمال حیرتله باقیبوردی . خواجه قیزینه دیدی که : قیزیم !. دیکیش دیکرکن ایکنه‌یه صاپلادیغك ایپلیکك اوجینی دوکوملەمه‌سینی اونوتمه !. چونکه اکر دوکومی اولمزسه عجله ایله ایپلیك چیقی ویریر . ایکنه الکده دیکیله قالیر !.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحومك جملهٔ کراماتندن بری‌ده کویلولره پویراز صاتمه‌سیدر . شویله‌که : بر سنه بر کویه امام اولور . رمضان آیی ختام بولنجه کویلولر محصولك قیتلغینی بهانه ایدرك خواجه ایچون هرسنه مقنن اولان بوغدایی ویرمه‌مکه قالقیشیرلر . خواجه‌ده بونلره قیزوب تام خرمن زمانی اولمغله « اویله ایسه بن‌ده سزه روزگار ویریم. بولك روزگاریکزی، صاووریك خارمانکزی !.» دییه‌رك خارمان یرینه ناظر برتپه‌یه قوجه‌مان بر حصیر گرر . حقیقةً گونلرجه پویراز خرمن یرینه اوغرامز . برطرفدن‌ده قالین قالین بولوتلر هواده جولان ایتمکه باشلامغله کویلولری تلاش آلیر . بر معتقد کویلی « افندی !. بن گچن سنه‌کی خواجه حقینك ایکی مثلینی ویره‌جکم!. » دیمکله خواجه گوزینك اوکنده اونك خارمانینه طوغرو حصیره پارماغینی صوقوب بردلیك آچار . برده حریف خارمان یرینه کیدنجه مکمل روزگار بولور . باشلار صاووغه. آز زمانده منتظم

روزگارله هپ چچلرینی، یغینلرینی اکمال ایدر . سوینه سوینه بوغدایی صامانی چووالره طولدورور، قاکلی یه یوکله‌تیر، خانه‌سینه درآنبار ایدر . بونی گورن قومشولری‌ده عجله خارمان یرینه گلیرلر . یانی باشینده اولدیقلری حالده روزگاردن اثر بوله‌مزلر . دکر خارمانجی دیرکه : نافله یورولمه . گیت خواجه‌یه حقینی وعد ایت . روزگار صاتین آل . اوده بالمجبوریه گیدر . خواجه اونك خارمانی طرفینه‌ده حصیره بردایك آچار . او کوبلی‌ده درحال ایشینی گورور . بونی

خواجه‌نك خارمانجیلره روزکار صاتمه‌سیدر

گورن کویلولر تپه‌یه هجوم ایدوب هپسی خواجه‌دن روزگار صاتین آله‌رق حقینی بول بول ویره‌جکلرینی وعد ایدرلر . خواجه « کویلیلر !. صاقین خواجه‌یی قاندیرزده ایشیز بیتدیکی وقت سوزیمزدن دونرز گیبی خاطریکزه برسؤاعتقاد کلمه‌سین. صوکره جناب حق خارمانکزی صاوورور. آووجیکزده بر هواقالیر . » دیمکله کوبلی قورقوب خلوص وجدانله عهدلرینه طورورلر. گوزل گوزل خواجه‌نك

حقنی وعد ایلرلر. خواجه‌ده هرکسك خارمانینه برر دلیك آچار. هپ صاووررلر. برکتلی محصول آلیرلر. خواجه‌نك حقینی ایکی مثلی اوله‌رق تأدیه ایدرلر . کویی دخی مالك برکتینی بولور . خواجه‌ده برسنه فریح فخور کچینه‌جك ذخیره‌سنی در انبار ایدر . خواجه ذخیره‌سنی قاکلیلره یوکله‌توب کوی خارجنده آیریلق چشمه‌سنده وداع طعامنی ایده‌رك دعا ایله‌دکدن صوکره آیریله‌جغی صیره‌ده کویلی به متوجهاً « تاکری تعالی حق صاحبینك حقینی ال ایله آله‌مزسه ایشته بویله یل ایله آلیر !. » دیمشدر . فرحمة‌الله علیهم اجمعین .

مرویدرکه اوکویده حالا روزکار مقاطعه‌سی جاری ایمش .

رحمت ایتسون روح نصرالدینه حق
اولدی بیزدن بو دعایه مستحق
هر سوزی شایستهٔ تقدیردر
هر رموزی قابل تفسیردر
صانمه کیم آنلهٔ ایدی اول خرده دان
هر سوزی بیر نکته ایلردی بیان
هم کولوب هم یازمه دوشدی عزّته
ایردی (٣١٨) ده غایته

بروسه مکتب ملکیسنده حافظ علی خلقی افندی طرفندن :

﴿ لطیفه ﴾ بر گون آقشهره بحّاث جدّلجی بر سوخته گلوب « شهریکزك اك عالمی کیمدر؟. » دییه صورمقله خواجه مرحومی تعریف ایدرلر. آرار، بولور. « خواجه افندی! سکا قرق سؤالم وار. فقط جمله‌سینه برجواب ویروب مشکلمی حل ایده‌جکسین ! » دیر. خواجه قیدسزجه « سویله باقه‌لیم سؤاللریکی!. » دییوب قیرقینی‌ده جان قولاغیله دیکله‌دیکدن صوکره «لاادری کلّها» یعنی هپسینه بردن «بیلم!.» کلمه‌سیله بر جواب ویروب معارضینی اسکات ایله‌مشدر.

﴿ لطیفه ﴾ بر گون خواجه‌مرحومه « بورنك هانکی طرفده؟. » دیمشلر. اکسه‌سنده‌کی « عقدهٔ حیاتیه » موضعینی گوسترمش. «خواجه افندی!. تمامیله ضدّینی و مقابلنی تعریف ایتدیکز!» دیینجه خواجه «هاه!.. گوردیکمی؟. عکسی تعیّن ایتمه‌دیکجه اصلی تقرّر ایتمز!.» دیمش.

قیزیل طوپراقده (توفیق بك‌زاده غیاث‌الدین بك) طرفندن :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم قیزینك الینه دستی‌یی ویروب صوراتینه ایکی‌ده توقات عشق ایدرك « صاقین دستی‌یی قیرمه‌ها!. » دیر. یاوروجغزك رخسار معصومانه‌سندن دردانه‌لرك دوگولدیکینی گورنلر « افندی!. بو بیگناه معصومه بغیر حق اشکنجه روامیدر؟. » دیدیکلرینده « اصل دستی‌یی قیرمه‌دن عاقبتك وخامتینی گوسترمه‌لیدرکه دقت ایتسون. یوقسه دستی قیریلدیقدن صوکره فاعلنه جزا ویرمکله یرینه کلمز!.» دیر.

بر کوچوك قارئ طرفندن ورود ایله‌مشدر : [۱]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم زوجه‌سنك اکیردیکی ایپلکی پازاره گوتوروب

[۱] (حکمت) امضاسیله‌ده ینه بو حکایه کوندرلمشدر.

غدّار اصنافلر بر چوق حیله و بهانه ایله خواجه‌نك الندن یوق بهاسینه آلمق ایسترلر. خواجه کندی کندینه « سزه مرتکب اولدیمکز مسلك وادیسنده مقابله ایتمك یارار. » دییه‌رك کوللکده بولدیغی قوجه‌مان بر دوه باشینی خانه‌سینه گتیروب ایپلکی اوزرینه صارار. غایت‌ایری بر یوماق حصوله گلیر. ینه‌چارشی‌یه کیدوب دیکر تجارانه گوستریر. بریسی یوماغه نسبتله آشاغی برفیئات ویریرسه‌ده خواجه دوشونور؛ داره‌سی چیقجه تام ایپلیکك بهاسیدر. همان «صای‌پاره‌ینی!.» دیر. حریف بو قدر ایری یوماغك بو فیأته ویریله‌سینه شبهه‌له‌نوب « افندی!. بو یوماق سزك خانه محصولیمیدر ؟ یوقسه باشقه‌سینکمی؟. صاقین ایچنده بر شی اولماسون؟ » دیینجه خواجه کمال جدّیتله «دوه‌نك باشی!.» دیر. مشتری مطمئن اولوب پاره‌ینی صایار ، خواجه‌ده پاره ایله صیقینتیسینی دفع ایدر . مشتری دکاننده یوماغی چوزوب‌ده ایچنده عظیم بر قفا گوروبجه همان‌خواجه‌یی بولوب افندی !. بو سزه یاقیشیرمی ؟ بکا یوماغك ایچنده بر شی یوق دیدیك. بنی آلداتدیك!. » دیینجه خواجه گوله‌رك دیرکه : اکر سن قیمتینی بیلسه‌ك بنم سکا ویردیکم درس؛ سنك حیله ایله قازانه‌جغك بر قاچ پاره‌دن بیك قات نافعدر. بر کرّه شو بیچاره زوجه‌مك گوز نوری دوکه‌رك وجوده گتیردیکی و بنم‌ده سوق ضرورتله صاتدیغم ایپلك سکا حلالندن‌مقدار کافی کار گتیریر. پیاسه‌یی بیلییورم. ایکنجیسی بن سکا یالان سویله‌مه‌دیم. « یوق؛ دوه‌نك باشی!. » دییه حیله‌یی عیناً اعتراف ایله‌دیم . سن‌ده او حالیله صاتین آلدیك . اکر بویله یاپماسه‌یدیم‌ده دَکَزْ فیأتینی بولمغه عناد ایده‌یدیم. یالمده مالم اولدیغی حالده ناچار قالدیغم بر ضرورت مندفع اولمایه‌جقدی. یاخود اولو بهاسینه‌مالیمی سیزك قوجاغیکزه آتوب مغبون ملعون اولدیغم حالده خائب وخاسر چکیلوب گیده‌جکدیم. اصحاب علم‌وتقوا حیله‌یه صاپمز. ناچار قالمادیقجه بو درجه‌سینه بیله سلوك ایله‌مز . بنم مالیم ویردیکك پاره‌یی چیقاروب حتی سکاده برقاچ پاره قازاندیرمزسه دنیا غائب اولور. خواجه نصرالدین غائب اولمز. بن هر وقت بورجمی تأدیه‌یه ، حیله‌می تصفیه‌یه حاضرم!..

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم بر قاچ کیشی ایله بر محلده اوتوروب صحبت

ایدرکن خواجه ایله شویله بر معارفه‌سی ارلان بر کیمسه گلوب « قوزوم افندم ! شو آلتونی بوزی ویر ! . » دیدی . خواجه رسمی گوروشدیکی آدملر ایچنده ناصلسه « پارەم یوق ! . » دیمکه صیقیلوب « شیمدی صیره‌سی می یا ! . » دییه باشدن صاومق ایسته‌دیسه‌ده حریف شدت لزومندن ناشی ابرام ایله‌دی . ناچار خواجه بر بهانه اعمالینه مجبور اولوب « ویر باقه‌یم آلتونی ! . » دیدی . الینه آلوب أوردی ، چویردی . آووجنده وزنینی تخمین ایله‌دی . نهایت « اوغلم ! بن بو آلتونی بوزەم . اکسیکدر . » دیدی . « جانم خواجه افندی ! . سن بوز قاچ پاره اکسیك آلیرسه‌ك بن راضی‌یم . دیدی . خواجه کندی کندینه میریلدانوب بعده « آیول ! چوق اکسیك چوق . نافله بن بوزەم . » دیمشسه‌ده حریف اللرینه صاریلوب « قاچ آقچه ویریرسه‌ك ویر . صوکره آلتونی آلدیغم یره اعاده ایدرم ، سنك پاره‌کی‌ده گری ویریرم . بکا بویوك بر دوستلق ایتمش اوله‌جقسین . » دییه یالوارمغله خواجه برطرفدن ترله‌مکه ، دیکر طرفدن‌ده فنا حالده‌قیزمغه باشلایوب نهایت یاقه‌یی قورتارمق ایچون الینده براز دها دوندروب آقتاردیقدن و آووجنده برمدت صیچراتوب هوپلاتدیقدن صوکره « حساب ایتدیم . بو آلتونی ویردیکدن باشقه سزك دها اوسته الی بوچوق آقچه ویرمه‌کز لازم گلیور . » دیمشدر .

قونیده آقشهرلی مارانغوز احمد امضاسیله ارسال اولونمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ رؤیاسنده قومشو قادینلر خواجه‌نك اطرافینی آلوب « افندی ! سکا پك مناسبدر ! . » دییه بر قادینله ازدواج ایتدیرمکه اوغراشیبورلرمش . خواجه خلجانله اویانوب همان حرمینی دورتوب اویاندیره‌رق « قالق ! به‌غیرتسز قادین . امّا فتورسزسین ها ! یانی باشیمده اولدیغك حالده هیچ آلدیرمه‌یورسین . قومشو قادینلر بنی زور ایله اولندیریبورلر . اوستیکه اورتاق گلیور . هایدی شو قادینلری دفع ایت ؛ یوقسه سن بیلیرسین . بنی سویله‌مه‌دی دیمه . اسکی‌یه اعتبار یوق ها ! . . » دیمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ قومشولرندن حياسزلقده مشهور برقادين برگون خواجه‌نك يانينه گلوب « جانم افندى ! شو بنم دلى قيزه [١] برنفسمى ايده‌جكسين ؟ موصقه [٢] مى ويره‌جكسين ؟ برشى ياپده بر از عقللانسين . هرگون بنمله پنجه پنجه‌يه ! ياپمادينى دليلك يوق . هانده ايسه بكا داياقده آته‌جق . » ديينجه خواجه « خانم ! اوكا بنم‌كبى اختيارك نفسى تأثير ايتمز . بنم نصيحتيمى ديكلرسه‌ك سن اوكا بيكيرمى‌بش، اوتوز ياشينده گنججه بر آدام بولده او اوكا هم‌خواجه‌لق ايدر ، هم قوجه‌اق ايدر . و عائله غائله‌سى ، چولوق چوجوق تلاشه‌سى اونى مومه دوندورور. ملك‌كبى اولور. » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ زواللى خواجه‌نك بر يورغانى اولوب قيش‌گونى بينيشينى ، فلانى ، حاصلى اللرينه نه‌گچرسه اورتونور ياتارلرمش . يينه زياده‌جه قار ياغدينى بر زمانده گجه قاريسى « آ افندى ! هيچ پاره قازانمزسين !. اولور ايله قناعت ايده‌جكز ديبه فصله بر يورغانه بيله مالك اوله‌ماديق . شيمدى ايكى يورغانمز اولسه‌يدى‌ده راحت راحت اورتونسه‌يديك. بنمده اوستيمه شونى بونى اورتمك ضدّم . برى اوزينه گلير ، او برى قيصه گلير . ديركن برى بر طرفه قاپار ، او برى باشقه برجهته طوپلانير. آه يوقسوللغك گوزى كور اولسون . اى نه ياپه‌ليم. بروقت بنم بابام....» ديبه خواجه‌نك سنه‌لردن برى ديكه‌ديكى و قاريدن دهلايى ازبرله‌ديكى ماصاللره باشلاينجه خواجه « يو... ق. باق!. بن هم يورغونم هم اويقوسزم. ديردير ايسته‌ىم. گوزل گوزل اويقوكى اويو باقه‌يم. » ديديسه‌ده قادينك بركره ماقاره‌لرى آچيلمش اولمغله صوصمه‌سى قابل اوله‌ماينجه خواجه «طور قاريجغم . سكا قيامت قدر پاموق گتيره‌يم. ايسته‌ديكك قدر ياتاق ياپ ، يورغان ياپ ديبه قالقوب خاراري اوموزله‌دينى‌كبى طوغرى حاولى‌يه اينه‌رك قارلرى طولدورمغه باشلادى . قادين پنجره‌دن سير ايدرك « به آدم ! بو آياز ده قار ايله اوينايه‌رق كنديكى خسته ايدوب‌ده باشيمه بر درد دهامى چيقاره‌جقسين.

---

[١] كويا عارسز، تربيه‌سز، شيماريقلغندن كنايه اوله‌جق. [٢] نسخه‌نك تورجه‌لشمشى.

نه یاپه‌جقسین اونلری؟.» دیمکله خواجه «ایشته‌سکا خدایی نابت برچوق باموق!.» دیمش. قادین «آیول!. هیچ قار آدامی ایصیتیرمی؟.» دینجه خواجه «ایصیتمایه‌جق اولسه هیچ بابالریمز، دده‌لریمز آلتنده یوموشاجق صیجاجق یاتیر، میشیل میشیل اویورلرمی؟.» دیمش.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر کویك (آره اوطه‌سینه) [١] مسافر اولمش. کاهیا هر آوْدن متّصل قاباق خاشلامه‌سی طاشیرمش. قاباق یمکدن خواجه‌نك جانی چیقمش. بر گون کویك جامعنده کرسی‌یه چقوب « ای جماعت ! . ابجدك معناسینی بیلیرمیسکز. بانك سزه سویله‌یم. (ابجد) غافل کویلونك قولاغینی یك چك (هوّز) اونلر مسافر آغیرلامه‌سینی بیلمز (حطّی) بیچاره خواجه هر گون قاباق یوطدی (کلمن) بن بو ایشه گه‌م (سعفص) بو معامله کتابك بربرینه صیغمز. (قرشت) خواجه‌گزه یوقمی لنگریده بر قاریش أت (ضظغلاً) بونده ییدیر؛ آخرته گیت آزیغیلَن! [٢] » دینجه کویلی متأثر اولوب « عفو ایدرسین خواجه افندی!. بز یبدیروب ایچیرمه‌نك بو درجه فضیلتینی بیلمه‌بوردیق!.. » دیه اعتذار ایدوب گیدینجه‌یه‌قدر خواجه‌یی قوبون أتیله، طاووق قیزارتمه‌سیله بسله‌مشلر دیه منقولدر.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحومك حرمی خسته‌لانیر. هر گون ایشندن عودتنده باش اوجینه گچر، آغلارمش. خاطر صورمغه گلن قومشولردن برقادین « افندی

---

[١] کویلرك بر و یا دها زیاده آره اوطه‌سی نامیله بر مسافر خانه‌سی اولور. هر هانکی ملتدن اولورسه اولسون بر مسافر کلمجه – امام و مختارلرك هر تورلو ایشنده بولونان و کویلی طرفندن اعاشه ایدیلن. – کاهیا هر اودن نوبتله مسافره صباح ، آقشام طعامی طاشیر. زنکین اولانلر باشلی باشینه کندی سلاملغینی مسافره کشاده ایدوب کلن کچنی آیلرجه مهمان ایدر . مسافره قطعاً استثقال ایدلمز . بعض حاجی آغالر فقیر دوشدیکلری حالده یینه سلاملقلرینی قاپامزلر . کندیلری یمه‌یوب ، جوجوقلرینه یدیرمه‌یوب « بن بابامدن بویله کوردم» دیه مسافرلرینی آغیرلارلر. هم اکثریسی بالنفس آیافده طوروب کندی مسافرینه خدمت ایدر. فقیر طوقسانلی پیر فاتیلری، هلمادن کیمسه‌لری بویله خدمت ایدر کوردیم .

[٢] (آزیق) یولجینك یول ایچون یانینه آلدیغی طعامدره (آزیغیلان) یول طعامی ایله ـ دیمکدر .

او قدر اوزولمه ! . قورقوله‌جق بر شیٔ یوق . ان‌شاء‌الله بر مدّت صوکره صاووشدیرر » دیدیکنده خواجه « خانم !. بن مشغول بر آدامم. یارین قالقار، کویلره گیدرم؛ یاخود باشقه بر ایشم اولور. شیمدیلك الم بوش‌ایکن آغلایه‌یم. نه یایه‌یم ، بلکه صوکره الیم دکمز. زواللینك بندن باشقه‌ده آغلایه‌جق کیمسه‌سی یوقدر.» دیمش .

*
* *

مذکور مرانفوزك قایین برادری تیپوغراف ماکنه‌جیسی حسن محمود افندی طرفندن :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك بر اوغلی اولمش . قادینلر « افندی ؛ کل آدینی قوی !.» دیمشلر. قولاغینه‌اذان اوقودیقدن صوکره «یاعاتکه بن نصرالدین!.»دییه چاغیرمش. بر قوجه‌قاری ایلریدن آتیلوب «امان‌افندی؛ هیچ تخفانی بیراقمزسین. طوغرو طوغرو شو چوجوغك آدینی قوی!..» دیر. خواجه«قویدیم‌ایشته‌یا!.» دییوب قادن «آیول!. چوحوق ارکك ، ارکك ! سکا سویله‌ین اولمادیمی؟. » دیمکله خواجه « بیلیرم . ارککه قادن اسمی قوماقله ارککلکی زائل اولمز آ طوغروسی قاریمی سورم . شاید اوله‌حك اولورسه یادگار قالسین . اوغلمی چاغیردیقجه قاریمی خاطرلایه‌یم دییه اهلیمك آدینی قویدیم!.» دیمشدر.

«شهزاده باشنده بر قارئلمز» عنوانیله اوچنجی بر تلطیف نامه ایله برابر مطایبلر ارسال بویورانه ذات عالی قدر طرفنده :

﴿ لطیفه ﴾ آذربایجان عوامندن برایرانلی‌یه فارسی اوله‌رق بر مکتوب گلمش. خواجه‌یه تصادف ایدوب « شو مکتوبی بکا هم اوقو، هم آکلات!.» دیمش. خواجه الینه آلوب‌ده شکست تعلیق ایله فارسی‌العبـاره اولدیغنی گورنجه « سن بونی باشقه‌سینه اوقوت!. » دییوب اعاده ایتمك ایسـته‌مش. فقط ایرانلی اصرار ایدنجه خواجه بالمجبوریه « بنم فارسی ایله او قدر باشم خوش دکیل. خصوصـا اونلرك بو یازیلریله تورکجه بیله یازیلسـه بن چیقـاره‌م. » دییجه ایرانی حدت ایدوب «به آدام!. فارسی بیلمزسین، اوقومه بیلمزسین. او صورتده خواجه‌یم دییه بولغور دیبکی قدر قاووغکله، دکیرمن طاشی گبی صاریغکله کندیکی‌نه‌یه میدانه آتیورسین!.» دیمکله خواجه‌ده قیزوب همان قاووغی باشندن، بنیشی صیرتندن چیقاره‌رق اوکینه‌قویوب «اکر قاووقله، بنیشله اوقونورسه‌هایدی سن گی‌ده مکتوبك ایکی سطرینی اوقو باقه‌لیم!.» دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه آفیون قاره حصـارینده ایکن اورایه بر ایرانی گلمش. صحبت اثناسنده ایرانی شهرك اوزرینده‌کی سیاه قایا بیغینینی گوستره‌رك نه‌اولدیغنی صورمغله خواجه درحال « بوستان قویوسیدر!.» دیمش. ایرانی « بسکه بو بوبله سیپ سـیوری نیجه قویو اولوبدر؟ » دییجه خواجه جواباً « ایچینی تمیزله‌یوب قوروسین دییه بویله ایچینی طیشینه چویرمشلر!.» دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ تیمورلنك آقشهره گلجه رجال بلده و علمایی مجلسینه دعوت ایله‌مش. هرکس فرط ظلمـدن تیتره‌یه‌رك پوت گبی مبهوت طورویورلرمش. ایچلرینده بالطبع خواجه‌ده بولونیورمش. تیمورلنك دفع‌وحشت ایچون اشرافله مکالمه‌یه باشلار. بونلره اکراماً شربت ایصمارلر. اوّلا تیموره گتیریرلر؛ ایچر.

مملکتك صوباشیسی اولان جاهل بر حریف تیموره « عافیت اولسون!.» دیمکلکی قورار. خوف و تلاشله آغزیندن بر «مرحبا!..» فیرلار . تیمور؛ مجلسه ایلك دخولنده سویلنمه‌سی لازم گلن بر سوزك بویله بی‌وقت ایرادینه متحیر اوله‌رق نظر استفهامله حریفك یوزینه باقمجه حریفك عجز و جهلینه مرحمت ایدرك ـ و بلکه تعمیر ایده‌جکم دییه داها بوبوك بر مناسبتسزلك ایدر خوفیله ـ خواجه امداده یتیشوب « افندیم!. بزم شهرك مرحباسی آغیز طادیله‌در!.» دیمشدر.[١]

﴿ لطیفه ﴾ آقشهرده بر طاقیم احبا تفرجه گینمشلردی . طعام ایدیلوب اوراده بولونان حوض کبیردن هرکس اللرینی ییقابورلردی. محله امامی دخی الینی ییقارکن قضارا آیاغی قایدیغی گیبی حوضه باش آشاغی یووارلانمش. اطرافدن یتیشه‌رك هرکس کنارده یاری بلینه قدر صارقوب او قدر « ویرالیکی!.. » دییه هایقیرمشلرسه‌ده کندی کندینه چیقمغه چالیشوب بر تورلو امدادجیلره النی ویرمزمش؛ خواجه بو حالی گورمکله « چکیلك اورادن! . سز اونك یولینی بیلزسیکز. حریف بوغولور؛ بینه سزك امریکزه اتباع ایتمز. چونکه اونلر اصلا ویرمکه آلیشمامشلردر. باقیکز؛ بن ناصل فورتاریرم! » دییوب جان هولیله کندینی کناره آتمغه چالیشان امامك اولدیغی حذادن صارقه‌رق «بکر افندی!. آل الیمی!» دیدیکجه امام همان « آمان برادر. های الله راضی اولسون. » دییوب شارپه‌دق خواجه‌نك بیلکندن یاقه‌لامش؛ خواجه‌ده ساحل سلامته چکمش، چیقارمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برگیجه، ملاّسی عماد ایله خانه‌سینه عودت ایدرکن برقاچ خیرسیزك بر خانه کلیدینی تورپوله دیکلرینی گورورلر. خواجه منع ایده‌مه‌یه‌جکنی، بلکه کندیسی‌ده بر مهلکه‌یه دوچار اوله‌جغینی تیقن ایدرك سسینی چیقارمز ،

---

[١] ککه‌مه‌لرك هر بری بعض حرفك تکلمنده ایپجه کوچلك چکرلر. شاعر مشهور یکیشهرلی عونی بك مرحوم ککه‌مه اولوب (سین) حرفینی سویله‌یه‌مزمش. ذاتاً همان هپسی ذکی اولان ککه‌مه‌لرك یاپدیغی گبی عونی بك‌ده الدن کلدیکی قدر (سین) ایله باشلابان کلمه‌لری تولللانمایوب مراد فنی استعمال ایدرمش. بر کون بر مجلسه داخل اولوب ناصلسه (سلام علیکم) دییه‌جك اولمش. فقط الینی کوکسینه قویوب (س س س.....سلام) دیمه‌دن تا صدر مجلسه کلمش. باقمش که اوله‌جق شی دکل. (مرحبا) دیمش، چکمش اوتورمشدر .

محلّنه بیلدیرمك اوزره چكیلیر، گیدر. عماد؛ قارانلقده حریفلرك قپو اوكنده طوپلانمه‌لرندن، ایچلرندن برینك الی واروب كهرك «خیش خیش خیش» یاپمه‌سندن بر شی آكلایه‌مایوب «افندی!. بونلر نه یاپیبورلر!.» دیدی. خواجه ایقلیق چالیبورلر!» [١] دیدی. عماد «سسی چیقمایوردی‌یا؟.» دیدیجه خواجه «اونك سسی یارین چیقار!.» دیمشدر. [٢]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم زرزواتجی دكاینك یاننده گچرکن حریف خواجه‌یه بورجینی تسویه ایله‌مه‌سینی اخطار ایلر. خواجه «باق باقه‌لیم دفتره!. نه قدر بورجیمز اولمش؟.» دییوب حریفه امیدویره‌رك بر تقریبله یاقه‌یی قورتارمه‌سینی دوشونور. زرزواتجی دفتری قاریشدیریرکن خواجه‌ده نظر ایدر. باقارلرکه بری بش یازه‌رق سنه‌لردن بری یوزلرجه آقچه‌لق آلیش ویرش ایدیلمش و محسوباتك صوكنده خواجه‌نك اوتوز بر آقچه بورجی بیریكمش. قارشیكی صحیفه‌ده امام افندینك‌ده یكرمی آلتی آقچه بورجی اولدیغنی گورمش. زرزواتجی‌یه دیمش كه «باق اوغلم!. بنم بوراده اوتوز بر آقچه بورجم اولدیغی گورولیور. امام افندینك‌ده یكرمی آلتی آقچه بورجی وارمش. بزم اونكله آره‌مزده تكلیفمز یوق. بزاونكله امیش قامیش اولور یكرمی آلتی‌یی صاییشیرز. قالدیمی بش آقچه! اوبش آقچه‌یی‌ده بكا ویریرسین شو ایكی خواجه‌نك حسابی‌ده بو صورتله تمیزله‌مش اولورسین.»

دیدیجه ایكی حسابك بردن شو صورتله تمیزلندیكنه حریف سوینوب ایش بیتمش اولمق ایچون كمال ممنونیتله اوسته بش آقچه دخی ویروب خواجه‌یی خندان خندان اوغورلامشسه‌ده كندی كندینه قالجه درین بر دوشونجه‌یه طالوب بر تورلو بو طولاماج حسابك ایچندن چیقه‌مامشدر.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه نصرالدین افندی «رحمة‌الله‌علیه» برگون تیمورلنگك حضورینه داخل اولوب كمال جسارتله آقشهر بلده‌سی نامینه بعض مطالباتده

---

[١] (ایقلیق) رباب دینیلن اوچ تللی چالغیدركه یای ایله چالینیر. قاباغی علی الاكثر هندستان جوزی اولوب اوستینه دری كریلشدر. بعضاً بر نوع قاباق اولور. تلی كیریشدر.

[٢] بو حكایه‌نك مثنوی شریفده موجود اوله‌سینه نظراً خواجه‌یه اسنادینه امكان قالمز.

بولونور . خایلی آغیر آغیر مطالبات وتکلیفاتدن چکینمز . تیمور یکپاره آتش کسیله‌رك « سن بنم کبی بویوك، معظم، صاحبقران برسلطان جهان مطاعه قارشی نه جسارتله بویله عظیم مطالباتده بولونه بیلیورسین ؟. » دیمکله خواجه « سن بویوکسه‌ك بزده کوچکز !... » دیمشدر !.

﴿ لطیفه ﴾ تیمورلنك آقشهر صو باشیسنك ثروتینی تحقیق ایدوب ویرکودن بر خایلی پاره اختلاس ایله‌دیکینی بهانه ایدرك اموالینی مصادره ایچون حضورینه جلب ایدر . حریفك ابراز ایله‌دیکی (علی‌قورنا) [١] کاغدی اوزرینه یازیلش اولان حسابات دفترینی ییرتوب ییرتوب زور ایله حریفه یوتدیریر . ونهایت تصمیم ایله‌دیکی مصادره‌یی اجر ایدرك حریفی جاص‌جاولاق صویار . فلس احمره محتاج بر حاله قویار. خواجه مرحومی چاغیروب استقامتندن ناشی ویرگو تحصیلنه نظارتینی امر ایلر . خواجه‌نك تعلل واعتذارینی دیکله‌مز . آی‌باشنده خلاصه دفترینی ایسته‌یوب خواجه‌نك کول پیده‌سینه یازدیغینی گورنجه تیمور زهرخند بر چهره‌ایله « خواجه!. بونه ؟. » دیمکله‌خواجه « افندیم. نهایة‌الامر بن‌یوته‌جق دکلمی‌یم . بنده‌کز سلفم گبی دیو اشتهالی آدام دکلم . اختیارم. بونی آنجاق هضم ایده‌بیلیرم ! » دیمشدر . [٢]

---

[١] طوغریسی (لیقورینا) ایمش اوائلد، فرنکستاندن کلن صاغلام ، قالین بر نوع کتان کاغددر .

[٢] بو حکایه اولجه شو یولده مسموعم اولمشدی : یکی چری آغاسی صرافی اولان یهودی‌یی چاغیرتیر . « دفترلرینی آلسین ، کلسین . حساب کوره‌لیم . » دیر . بیچاره صراف « بلکه آغانك کوکلی اولمشدر . براز پاره ویره‌جکدر . » دیبه سوینه سوینه دفترلرینی اوموزلار ، کلیر . آغا دفترلردن شونم حسابلریمی بول ، باقه‌لیم !. » دیدی. صراف حاضرلادی . یکونی آکلادی . غایت ناقع و سریع بر صورت تسویه بولدیغینی سویله‌دی . صراف بولدقا ایدییوردی . آنجاق شیمدی بك مستعجل وبك مهم برایشدن طولایی یکرمی یدی بیك فروشه احتیاج اولدیغینی و بونی همان کتیرمه‌سینی سویله‌یوب عظیم تأمیناتلر ویردی. صراف ناچار کیدوب مبلغ مطلوبی کتیردی، ویردی . یکون یوز بیکی بولدی . بونك اوزرینه آغا امر ایتدی . کندینه عائد حساب کاغدلرینی دفترلردن ییرتوب چیقاردیلر . « آرتیق بورج یووارلاق اولدی . مفرداته حاجت یوق . شیمدی سن شو کاغدلری برر برر یوت باقه‌لیم . » دیدی. یهودی « آمان آغا !.. » دیبه‌جك اولدیسه‌ده.

﴿ لطیفه ﴾ تیمورلنك آقشهرده ایکن بعض امرای عسکریه‌سی ایله اشراف بلده بر مجلسده اوتوروب قونوشورلرمش . مجاهدین عثمانیه‌دن بری « قوصاوه محاربه‌سنده شویله طوپلر آتیلدی ، بویله محاربه ایدیلدی ، دشمن شو یولده تعقیب اولوندی ، بولغارستان بویله فتح ایدیلدی ، نیکبولیده اهل صلیب شویله تپه‌لندی . » دییه مأثر و مفاخر عثمانیه‌یی حکایه ایلرلرمش . تیمور امراسندن بری شو جلادتلره ایمره‌نوب « بزمده انقره محاربه‌سنده شو قدر فیللریمز واردی . » تیموراوردوسنده طوپ یوقمکن « شویله جسیم طوپلریمزده واردی . غومبور غومبور اورته‌لغی ولوله‌یه ویردی . عثمانلیلری تیر تیر تیترتدی . » دیرکن حاضر بالمجلس اولان برچوجوق قضارا سسلیجه برضرطه صالیویریره حکایه‌یه دوام ایدن ذات بردن بره شاشالایه‌رق « اونه ؟.. » دییجه یالان دیکله‌مکدن بوغوله درجه‌سینه گلن خواجه بوندن بالاستفاده « قصوره باقمه‌یك افندیم !. طوپلرك غومبورتیسندن زواللی معصوم قورقدی‌ده اونکچون ... » دیدی .

﴿ لطیفه ﴾ ایلك بهارده عسکر اوق تعلیمنه چیقه‌جقلری جهتله تیمور خواجه‌بی‌ده معیتینه آلوب گوتورور . صحبت‌اثناسنده خواجه مرحوم بر آره‌لق کندیسنك اوق مشق ایتدیکینی سویلر . تیمور اویله ایسه کندیسی‌ده بر اوق

آغا بلیندن صورانیسنی چیقاروب « شیمدی سنی آصلیکه قاووشدیریرم !. » دییه تهدید ایدنجه ناچار بیك کره اوبروب چویرمکله سیم سیاه کیر پیدا ایتمش اولان اوراق بیك حقه‌بارلقله ، زوولہ بوغازین صیغاپه صیغابه بوندی . آغا « هپسی بیتدیمی ؟ » دییوب « بیتدی ! » جوابنی آلنجه « اوخ !.. هاه ، ایشته . نه آله‌جق ، نه ویره‌جك . عافیت اولسون ! » دیمشدر . یهودی « نه یاپه‌یم آغا ! الله سکا عمر ویرسون » دییوب ایچندن نه دیمسه دییه‌رك چکیلوب کیتمشدر . آنجاق آغا یینه آره صره صرافه خبر کوندره‌رك پاره کتیرتمکده یهودی ایسه ـ هیچ بر اصناف آلدانمز . قاعده‌سنجه ـ آغانك نفوذندن بالاستفاده خواجکان صنفندن کوچوك مأمورلری قاصوب قاووره‌رق آز زمانده اون مثلینی قازانمقده اولمغله بویینه آغانك مطلوباتینی تسویه ایدرمش . یینه بر کون کلی پاره ایسته‌مك اوزره صرافی جلب ایدرك حساب ایسته‌مکله یهودی کاغد حلواسینه یازلمش برچوق حسابات کوسترمش . یکی‌چری آغاسی کوله‌رك « اولان یهودی ! بو ناصیل حساب کاغدی؟ !. » دییجه « آغا نهایت بن یوته‌جق دکلمیم ؟!... » دیمشدر .

آتمه‌سینی اراده ایدر . خواجه اعتذار ایلرسه‌ده جبر ایله‌مکله ناچار یایه براوق کزله‌یوب هدفه آتار . اوق اصابت ایتمه‌ینجه خواجه همان « ایشته سکبان باشی بویله آتار !. » دیر . بر اوق دها ویریرلر . اوده باشقه برطرفه گیدر . « بزم صو باشی‌ده بویله آتار !. » دیر . بالتصادف اوچنجی تام هدفه اصابت ایدنجه خواجه کمال غرورله « ایشته خواجه حسن نصرالدین‌ده بونی بویله آتار !.. » دییوب مظهر آفرین اولمشدر .

خواجه‌نك اوق آتدیغیدر

﴿ لطیفه ﴾ تیمورلنك یوکسك بر مأموریتله معیتنده استخدام ایله‌مك اوزره عثمانلی تورکلرندن جسور بر آدم ایستر . جسور آدم بولونسه بیله تیمور معیتنده بولونمق دخی آیریجه برجسارت ، تعبیر آخرله « گورونور قضا » اولمغله کیمسه جسارت ایده‌مز . مع‌مافیه « کیمسه‌یوقدر !. » دیمك‌ده هیچ‌بروجهله قابل‌اوله‌مز .

هروقت (جان قورتاران) وظیفه‌سینی گورن زواللی خواجه‌یه مراجعت ایدرلر.
« آمان افندی !. تیمور شو مملکتده حقیقی اوله‌رق یالکز سنی سور . سن‌ده
اونك پوندینی اوکره‌نمشسین . هر وجهله اداره ایده‌بیلیرسین . رجا ایدرز ؛
ذاتاً موقت بر مدت ایچون شو وظیفه‌یی سن درعهده ایت !. باقه‌لیم ؛ ایلریده
چاره‌سینی دوشونورز !. » کیبی بیك دره‌دن صو کتیره‌رك صاف ورقیق القلب ،

خواجه‌یه نشانجیلردن برینك اوق آتدیغیدر

عین زمانده غایت حمیت وطنیه‌یی حائز اولان افندی مرحومی قاندیریرلر .
سوز ویریر . تیموره عرض ایدرلر . تیمور خواجه‌نك قوّت قلبیی ذاتاً بیلوب
اونك لوازمندن اولان قوت جسمانی‌یی‌ده مأمول ایله‌دیکی جهتله یك مناسب
کورور . آنجاق صورتا بر تجربه یاپتیلمه‌سینی‌ده امر ایلر . شو صورتله بر تجربه
یاپارلر . خواجه‌یی بر میدانلقده حضور تیموره دیم‌دیك طوردورورلر . امر

ایدر؛ نشانجیلردن بری باجاقلری آره‌سندن گچمك اوزره براوق آتار. خواجه قورقارسه‌ده بالضروره سسینی چیقارمز . زواللی بیلدیکی اعتصام دعالرینی اوقومغه باشلار. بوصیره‌ده بر باشقه‌سینه‌ده امرایدوب خواجه گنیش قوللی بینبشی اولدیغی حالده قوللرینی دوم دوز گرر . صول قولینك آلتیندن بینیشینی دلمك صورتیله بر اوق دها آتارلر . زواللی خواجه عجیب حاللر گچیرر . صوکره برده قاووغینك دوکمه‌سینی دلوب گچمك اوزره بر اوق دها آتیله‌سینی امر ایدنجه خواجه‌یه آرتیق برفنالق گلوب کندینی بیله‌دن قازیق گیبی قاتیلیر قالیر . هله نشانجینك فرط مهارتیله بوعملیه‌ده قضاسز گچر . ختام تجربه تبشیر ایدیلنجه خواجه‌ده کندینه گلیر . یورغونلغینی بیلدیرمه‌یه‌رك گولومسه‌مه‌یه باشلار. پادشاه خواجه‌نك بوثبات وجسارتینه هزاران تحسین و آفرین اوقوبوب مناسب عطیه ایله تلطیف ایله‌دیکدن باشقه بینیشینك ، قاووغینك دلیندیکی عرض اولونمقله یکیسی ویریله‌سینی امر ایدر . خواجه بوعنایته‌ده آیریجه تشکردن صوکره « آمان افندیم !. فرمان بویوریکزده برده چاقشیر وبراسون . طاقیم تکمیل اولسون!. » دیر . تیمور « خواجه افندی !. چاقشیریکزه بزم طرفیمزدن بر زیان ایراث ایدیله‌دیکنی سویله‌دیلر . معاینه ایتمشلر ؛ برشی گوره‌مه‌مشلر. » دیمکله خواجه دیمش که: افندیم حقلیسکز . سزك طرفکزدن برزیان اولمه‌دی. فقط بنم طرفمدن خیلی زیان و ضیاعه اوغرادی . اله آله‌جق یری قالمادی . اونلر ظاهرینه باقوب برشی گوره‌مه‌مشلر سه‌ده بنده‌کز درونینه باقه‌دن بیلوب طوریبورم که هر حالده برباد وملوث بر حاله گلدی .

﴿ لطیفه ﴾ اقشهرده خواجه‌نك سپاهیلردن مسلکنه عاشق بیکیت برقومشوسی وار ایمش . آقشاملری خانه‌یه گلنجه علی الاکثر آلت قانده بر نعره آتار ، اورته قانده بر نعره آتار ، اوست قاتده ـ دائما اوتوردیغی اوطه‌ده اوچنجی نعره‌یی آتارمش . بوحالك مطرداً تکرری خواجه‌نك نظر دقتینی جلب ایدوب سپاهی آغاسندن استیضاح کیفیت ایله‌مش « اوقدر مراق ایتدیکسه دوش آرقه‌مه !» دیوب اول خواجه‌نی طوغرو آخیره گوتورور . اوراده گونش یوزلی توانا

برکچیلان گوستریر . اوقدر گوزل ، اوقدر لطیف که تعریف اولونه‌مز. « ایشته نیکبولی ملحمهٔ کبراسنده بن بو آتله آقشهر سپاهیلرینك اوکینه دوشوب چوبرمه حرکتی یاپه‌رق اهل صلیبك انهزامینه سبب اولدیم . » دیر . نعره‌یی فیرلاتیر . خواجه حق ویریر . صوکره برنجی قاته چیقارلر . صوفه‌ده براسلحه آرمه‌سی گوستریر . خارق‌العاده قیمتدار اسلحه‌دن متشکل. « ایشته بوسلاحلردن بر طاقیمی اجدادیمك تورکستاندن گتیره‌رك روم ایلی فتوحاتنده ، ادرنه جوارنده صیرب صیندیغنده ، باغارستان فتحنده ، قوصاوه ملحمهٔ کبراسنده قوللاندیغی سلاحلر اولدیغی گبی بر طاقیملری‌ده قوصاواده صیربلیلرك تعقیبنده نیکبولیده بالذات قوللاندیغم سلاحلر ایله اهل صلیب جنگاورلرندن اغتنام ایله‌دیکم سلاحلردن متشکلدر . الی الابد احفادیمه یادگاردر . بنم ایچون دنیانك الك قیمتدار اموالدن دها دکرلیدر . » دیر، سرورندن برنعره‌ده اوراده آتار . خواجه کمال تقدیر ایله دیکلر . صوکره اوست قاته چیقارلر . فامیلیاسینه سسله‌نوب باشینی اورته‌رك گلیر. خواجه‌نك الینی اوپه‌سینی امر ایدر. خواجه باقارکه آی چهره‌لی ، نور پارچه‌سی گیبی بر آفت دوران . « بو قادین بیلدیریم بایزیدك خاتونلرندن ماریچه نامنده‌کی صیرپ پیرنسسینك اقرباسندندر . بن عسکرمله ماریچه خاتونی پادشاهمز بیلدیریمه گتیریرکن اونك رفاقتنده ایدی . بنی گورمش، بکنمش . میدان جلادتده‌کی قهرمانلغیمی ایشیتمش. بکا شدتله میل ایتمش . آیلرجه آغلایوب کیسه‌یه دردینی آچه‌مامش . نهایت ماریچه خاتون طویمش . اراده اولدی . نکاح ایتدیم . علمی ، فضیلتی ، درایتی ، تربیه‌سی حسنندن قات قات افزوندر . » دیبوب اوراده‌ده عشقله درون دلدن بر نعره آتنجه خواجه مرحوم کندینی طوته‌مایوب « هر اوچنده‌ده یردن کوکه قدر حقك وار ایمش اولاد !. رجا ایدرم بعدزین بر نعره‌ده بنم ایچون آت !!.. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ تیمورلنگك دیار رومی استیلاسی صیره‌سنده آقشهره‌ده موغوللر مستولی اولمش و بونلرك مظالم بهایمانه‌سندن شهرلر بوشالوب کویلر ، صحرالر

خائف و متردد بر چوق عائله‌لرله طولمش ایدی . خـواجه‌ده مرکبه قاریسنی بیندیروب اوغلینی یانینه آلوب هجری و صـارپ بر کوبه گیتمش ایدی. برگون شهردن طاغیلان اهالی ایله او کویك یرلیرندن بش اون کشی بر چشمه باشینه طوپلانوب موغوللرك مظالم وحشیانه و طبایع سباعانه‌سینه متعلق شـدّتلی بحثلر اولونورکن خواجه‌ده بحثه قاریشوب ظالملر حقنده‌کی غضب اللهك قورقونجلغندن

امیر تیمورك درویش قیافتنده خواجه‌نك طعننه اعتراضیدر

آخرنده کوره‌جکلری الك مدهش عذاب و عقوباتدن صایوب دوکمکه باشلادی. اوراده قیدسزجه دیکله‌مکده اولان اوزون بویلی ، اسمر چهره‌لی ، کوپرولی بورونلی، اوزون یوزلی، خفیف صاقاللی ، قاره کوزلی، کسکین باقشلی، باشـینه زلفه‌لی سیاه بر تاج کیمش، زلفه‌لر قاشلرینی ستر ایله‌مش، آرقه‌سنده رعبا انده بر کشکول بولونان مهیب الشکل بر درویش بردن بره اولدیغی یردن طوپ کیبی

پاطلایوب «خیرخواجه!. اوقودیغك آیت و حدیث طوغرو. فقط سیف انتقام الهی و تمثال عدالت ربانی اولان اصحاب خروج حقنده دکل؛ سزك گبی خون حمیت و نجاتی بوزولمش ، عرقینه عادی طامارلر قاریشمش ، همتسز ، غیرتسز، اتفاق و اتحادسز ، زن مشرب مسکنلر علیهنده‌در ! . » دیبه اك اوسنت پرده‌دن قورقوبج بر سسله شمشیر تعریضی حواله ایله‌ینجه هر کس فنا حالده شاشه‌لایوب رچوقلری اولدیقلری یره ییغلی‌ویرمشلر، بعضلری ده شاشقین شاشقین ـ هیکل گبی دیم‌دیك طوران ـ درویشك یوزینه باقه قالمشلردی. خواجه مرحوم درویشی باشدن آیاغه دقتلی بر نظرله سوزنجه عقلی باشندن گیدوب ـ کندی کندینه ـ « عجبا؟ !.. » دیدیکدن صوکره شاشقینلغك کندیسنه ویردیکی آنی بر جرأتله «بابا ارنلر!. سز هانگی دیارك گلیسکز؟. مبارك اسمکزی باغیشلارمیسکز؟.» دیمکله درویش اوّلکی مهیب سسیله « ماوراءالنهرداهیه‌سی‌م!. اسمم تیموردر!. » دیینجه خواجه آرتیق بوسبوتون موازنه‌یی شاشیره‌رق « آمان اولاد!. خانلغی، مانلغی‌ده وارمی؟!.» دیمه‌سینه او هیکل غضوب « لی!....»دیبه گومورده‌نجه خواجه حضّاره باشینی چویروب «امّت محمّد !. أر گیشی نیّتینه ؛ بویورك جنازه نمازینه!...» دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ آقشهره بر ایرانی گلمش . اصفهانده شاهك یوز ، یوز اللی اوطه‌لی شوقدر بیك آرشون مربعنده متعدّد سرایلری اولدیغنی کمال مبالغه ایله توصیف ایلرمش . خواجه‌ده بوکا قارشی « زم پایتختمز اولان بورسه‌ده بویله نیجه سرایلر وار . حتی یکی یاپیلان قابلیجه‌نك بوی بش بیك آرشین .... » دیرکن باشقه بر ایرانلی مجلسه داخل اولوب هنوز بورسه‌دن کلمکده اولدیغنی سویله‌مه‌یله خواجه اسکی حیزنده دوام ایده‌میوب « .... اینی‌ده اللی آرشیندر !... » دیر ایرانی « پس‌که بونجه اولوبدرکه اینی هرگز بوینه اویغون دوشمه‌دی !. » خواجه « بن اونك اینی بوینه اویدیره جقدیم امّا پك عکسی بر زمانده شو عجم بابا مجلسمزه قدم باصدی !. » دیمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ نصرالدين خواجه لمصلحةٍ بورسه‌يه گلير. چارشيده برجوخه شالواری اون بش آچه‌يه پازارلق ايدر . صاردير ير . پاره‌سينی ويروب آلوب گيده‌جکی صره‌ده کندی شالوارينك پك اسکی اوله‌ديغنی اونك يرينه خفيف برجوببه آلمه‌سی دها مناسب اوله‌جغنی دوشونور . دکانجی‌يه « شالوار آله‌جق ايديم امّا وازکچدم . اونك يرينه بکا اون بش آچه‌لق برجوببه ويرا !. » ديير. دکانجی « پك اعلا !. » ديوب خواجه‌يه گوره برجوببه چيقاريرر ، ويرير . خواجه آلوب گيدرکن دکانجی « خواجه افندی !. پاره ويرمه‌ديك !. » ديير. خواجه « عجايب !. اونك يرينه شالواری بيراقديم آ ؟. » ديوب دکانجی « جانم افنديم !. شالواره پاره ويرمه‌ديك ايدی‌که !... » ديه‌جه خواجه عظيم بر اثر حيرت گوستروب « فسبحان‌الله !.. بو بورسه‌ايلر نه تخف آدملردر . شالواری آلمه‌ديم‌که پاره ويره‌يم !. » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه نصرالدين‌افندی آقشهر گولده ييقانمق‌ايچون صويونديغی صيره‌ده جيبندن کوچوك بر (ديل مجموعه = جونك) دوشمش . يانده‌کيلر مراق ايدوب ايچنی قاريشديرمشلر . غسل اموات ، تلقين، اسقاط گبی بعض معاملاتك صورت اجراسی مسطورايمش . خواجه گيندکدن صوکره بومجموعه‌يی نه ياپديغنی صورمه‌لريله « ها شونی بيله‌مه‌يه ايديکز . بالطبع بونلر گوکل اکلنديرمك ايچون اوقونمز آ !... » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ نصرالدين خواجه‌نك مسافراولديغی کوبك آغاسی «خواجه! پاشاهمی بويوك بوقسه چفتجيمی ؟. » ديمکله خواجه ديمش‌که : البته چفتجی بويوك !. چفتجی بوغدای ويرمه‌سه پادشاه آجيندن اولور !...

﴿ لطيفه ﴾ خواجه‌يه « آدام اولمه‌نك يولی نه‌در ؟. » ديمشلر . « بيلنلر سويلرکن جان قولاغيله ديکله‌مه‌لی. ديکله‌ين اولورسه سويله‌ديکی سوزی يينه انسانك کندی قولاغی ايشيتمه‌لی . » ديمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه «حق نره‌ده‌در؟» دیمشلر. حقك موجود اولمدیغی بریمی وارکه مکان تعیننه لزوم گوره‌لیم.» دیمش.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر گون دیمش که علم طبك خلاصة الخلاصه‌سی شودر: آیاغیکی صیجاق طوت؛ باشیکی سرین. یمکیکه دقت ایت؛ دوشونمه درین.

مشروطیت مشروعه‌مزك مقابر اکابره نشانهٔ تعظیمی اولمق اوزره اخیراً اجرا ایدیان تعمیر مناسبتیله آلینان رسمدر

﴿ لطيفه ﴾ كوچلى قوتلى عارسز بر حريف وار ايدى كه حجاب ناموس و حيايى چاك و سينه‌سينى هر نوع فضائل اخلاق نقوشندن پاك ايدوب قطعياً كسب وكار جهتينه التفات ايتمز وكيرديكى خانه‌دن بر شى آلمقسزين كيتمزدى. خالقك كيمسندن البسه، كيمسندن اطعمه ايستر، شايد قوغار، دوكرلرسه قطعياً متأثر اولمايوب حتى بر آز مدّت صوكره بينه عين كيمسه‌لره مراجعت ايلردى.

خواجه‌نك مُعَجِّز بر ديلنجى يه تاكرينك خانه‌سينى كوسترمه‌سيدر

كرّات و مرّاتله زواللى خواجه‌يى‌ده تعجيز ايله‌مشدى. بينه برگون خواجه‌خانه‌سنده اوتورورکن بى‌وقت كلوب قاپويى چالدى. حرمى اينوب « سن كيمسين؟. » ديه سؤال ايله‌مكله « افندى‌يى كوره‌جكم. » ديه‌جواب ويردى. خواجه دخى اينوب سسندن بو حريف اولديغينى آكلامقله قاپو آرقه‌سنده ياواشجه زوجه‌سندن طعام صوروب عنفله جواب رد آلمغله عارسز حريفه خطابله «نه‌ايسته‌يورسين!.» ديدى. «تاكرى مسافرى‌يم.» ديدكده خواجه همان « كل آرقه‌م صيره!. » ديوب

طوغری جامع شریف قاپوسینه گوتوردی. و دیدی که: آیول ! . سن یا گلش. گلمشسین! ایشته تاکرینك أوی بوراسیدر . [*]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم طلبه ایکن شهور ثلثه مناسبتیله جوار کویلره جره‌چیقار. هرهانکی کویه‌واردیسه اعتذارایدوب «صفا گلدیك خواجه‌افندی! امّا بزم‌رمضان امامیزوار .» دییوب قبول ایتمزلر. بویله‌بش آلتی کوی طولاشیر. نهایت کویك برینه گیر . مکر اوکویه برتیلکی عارض اولمش . کویده طاووق هندی بیراقامش . حریفلرك چاریقلرینی ، پابوجلرینی آشیریرمش . حاصلی عقله گلمز خسارات یاپمش . النهایه طوزاق قوروب هزاران مشکلاتله یاقه‌لامشلر . اوگون کویلی طوپلانوب نه‌بیچیم برعذابله تلف‌ایله‌مك ایچون مشاوره ایدرلرمش خواجه یانلرینه گلوب مسئله‌یی سؤال ایدرك کویلیلر « آمان خواجه افندی !. بوملعون برکوی خلقینه یاپمه‌دیق زیان بیراقمه‌دی . چوق شکر اله‌کچیردیك . شیمدی ناصل بردهشتلی عذاب ایدرك انتقام آله‌لیم دییه مشاوره ایدییورز . » دیمه‌لریله خواجه همان « سز چکیلك هله باقه‌یم . اونی بکا بیراقیکز . » دیمکله‌کویلی « بو آدم گورگولی برکیمسه‌در. البته بزدن چوق زیاده معلوماتی واردر . دییه‌رك قارشیدن تماشایه باشلارلر . خواجه همان صیرتیندن جبه‌یی ، بلندن قوشاغی چیقاروب تیلکی‌یه کیدبریر . بلندن صبم صبقی باغلار . قاووغینی‌ده باشینه کیدیروب اوزرینه محکمجه صاریغی صارار . قاپار قوبی‌ویریر . کویلیلر « بره آمان خواجه نه یاپدیك ؟!.. » دییه حدّتله خواجه‌یه‌هایقیروب تیلکی‌یی تکرار اله کچیرمکه قوشمق ایسته‌ینجه خواجه اوگلرینه گچوب منع‌ایدرك دیمش که :- بنی‌دیکه‌یك کویلی‌دایلر !. بن اوکا شیمدی اویله برایش یاپدیم که قرق کوسه بر

---

[*] بروقت برعارسز حریف‌ده بر بکتاشی تکیه‌سینه طادانمش. ایکیده برده‌طعام‌زمانی کیدر.«صوفره علینك؛ ایمانم‌هو!..» دیر، سماطه چوکرمش. بو حالندن بیزار اولان فقیر بابا؛ برکون بینه‌حریفك بوکلامینه جواباً «صوفره‌علینك ارنلر. اما لقمه بزمدر. ایسترسه‌كبوش صوفره‌یی یاله؛ عزیزم!.» دیمشدر .

آرایه کلسه بوقدر قورقونج بر اشکنجه‌یی خیاللرینه بیله گتیره‌مزلردی . شیمدی او ؛ بوکسوه ایله هانکی کویه گیتسه عنف ایله دفع ایدیلیر، هیچ برطرفدن نعمت قبوله مظهر اوله‌مز .

(م — زهاد) بك ایکنجی دفعه کوندرمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم چوجوقلغنده مملکتی اولان سیوری حصاردن آقشهره کلدیکنده مناره‌ده مؤذنك اذان‌اوقودیغینی گورمکله آشاغیدن باغیره‌رق دیمش‌که : نه یاپایم آبابام !. بك دالسز بوداقسز بر آغاجه چیقمشسین . بن سکا ناصل امداد ایده‌بیلیرم .

﴿ لطیفه ﴾ بینه خواجه‌نك کنجلکنده ادعاجی بر چوجوق « گیسه نی ایناندیره‌مز !. » دییه ادعا ایدر ، طورورمش . برقاچ کره بودعواسنی ایشیدن ملّا نصرالدین برگون قیزوب « سن شوراده طور . بن شیمدی گلیرم . سنی ایناندیرمه‌نك باق ناصل یولنی بولورم . » دیمش ، بیراقمش ، گیتمش.چوجوق ساعتلرجه بکله‌دیکی حالده ملّا نصرالدیندن اثر گورونمه‌مش. جانی صیقلمش . کندی کندینه متصل سویله‌نیرمش . او اثناده اقرانندن بری گلوب « بوراده نه طوربورسین. کندی‌کندیکه نه سویلنیورسین ؟ . » دیمکله مسئله‌یی آکلاتمش. اوافندی برخندهٔ تحمیق قوپی ویروب دیمش‌که : آبودالا !. ایشته سنی الداتمش آ. دها نه‌بیچیم آلداتمق ایسترسین ؟. [١]

---

[١] بونك برده باشقه تورلوسی مطالعه کذارم اولدی : اکابردن بر ذات خانه‌سندن طاشره کیدرکن پابوجلقده بر مقدار توقف اثناسنده « دها شیمدی‌یه قدر بندن نسیان صادر اولمامشدر . » دیوب بعده کوله‌سینی چاغیره‌رق « کل !... پابوجیمی ویر !. »

﴿ لطيفه ﴾ يينه زمان طفوليتنده مملكتك خرابه بر محنده چوجوقلرله اويناركن آرقه‌داشلری بر تك چيزمه بولمشلر . اوپرؤب چوپزمشلر، بر شيئه بكزه‌تمه‌مشلر . كتيروب ملا نصرالدينه كوسترمشلر . درحال « آيول !. نه وار بونی بيله‌مه‌يه‌جك ؟. قازمه قيليفی !. » ديمش .

(كمال الدين) امضاسيله وارد اولمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ بريسی خانه‌سی هيچ كونش كورمه‌ديكينی خواجه‌يه شكايت ايتمش . خواجه « تارلاك كونش كوريورمی ؟ » ديه صوروب « اَوَت !. » ديمجه خواجه « او صورتده خانه‌كی تارلايه نقل ايت ! » ديمشدر .

خواجه‌نك شو جواب صافيانه‌سی صحّی بر توصيه‌يی شاملدركه صيق وكون كورمز محللرك صحّته مضرتينی بياندر .

﴿ لطيفه ﴾ برقاچ چوجوق برايرماق كنارنده باجاقلرينی صويه صوقوب « بنم آياغم نره‌ده ؟ ـ خير !. او حسينك آياغيدر !. ـ ايشته آياقلريمز قارمه قاريشيق اولدی. ـ بن سزه بريره طوپلانوب ده صويه آياغيمزی صوقمايه‌ليم ديمشدم . ـ شيمدی . هر كس كندی آياغينی ناصل بوله‌حق . » ديه غوغا ايدرلرمش . خواجه‌ده اورادن كچيورمش. بونلرك غوغالرينی ايشيدنجه « طورك چوجوقلر بن شمدی هر كسك آغينی صاحبينه اعاده ايدرم . قاريشقلغه ميدان ويرنك جزاسنی ويريرم . » ديه النده‌كی عصايی صو ايچنه صوقوب بونلرك آياقلرينه

ديمكله كوله « افنديم . شيمدی پابوجكزی آياغيكزه كيمشكز !. » ديمجه او ذات نائب اولوب « ايشته دعوامزك درحال جزاسينی چكديك » ديمشدر .

خیزلیجه یابدیشدیرنجه هپسی بردن جان آجیسیله « آمان !. » دییه‌رك صودن سرعتله آیاقلرینی چیقاروب درحال هرکس کندی آیاغینه صاحب اولمش .

چوجوقلرك صو ایچنده‌کی چیبلاق آیاقلرینه خواجه‌نك عصایی اورمه‌سیدر

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یی بر دوکونه دعوت ایدرلر . خانه‌یه دخولنده باقارکه مسافرلری قارشیلایه‌جق، پابوجلری محافظه ایده‌جك کیمسه یوق . کیمسه کیمسه‌یی طانیمایور . بو قارغاشه‌لقده پابوجلری برخساره اوغراتمامق ایچون همان قوینندن مندیلنی چیقاروب پابوجلری صارار ، صارمالار ، قوینینه قویار . اوطه‌یه داخل اولوب گوستریلن محلده اوتورور . یاینده‌کی ذات قوینندك قاباریقلغنی ومندیلك اوجینی گورمکله « افندیم ! غالبا قوینکزده نوادردن برکتاب وار !. » دیمش. خواجه « اوت افندیم !. » دییه مقابله ایله‌مش . بینه او ذات « افندیم ! نه‌یه

متعلق ؟. » دیمکله « علم اقتصاده متعلق !. » دیر . او آدم مکالمه‌یه مدار اولمق اوزره تکرار « صحافلردنمی آلدیکز ؟. » دیمکله خواجه دخی « خیر افندیم !. قاوافلردن آلدیم !. » جوابینی ویره‌شدر .

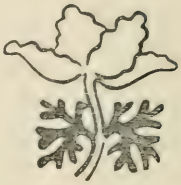

(اسعد ناجی) امضاسیله کلمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ آقشهرده بر باغ غایت اوجوز فیأتله صاتیلغه چیقاریلوب درحال دورت بش ذات طالب اولور . بونلردن بری خواجه مرحومه گلوب باغی کندیسنه آلمقلغه وفیأتنده براز دها اکرام ایدلمه‌سنه دلالتنی رجا ایدر . خواجه بوخبری آلجه درحال باغ صاحبنه قوشوب نه‌پاپاره پاپار . ایجابنه باقار . مشتری خبر آلمغه گلنجه خواجه « ایشی بجردیم . لکن صوك درجه زحمت چکدیم . حریفك صاقالینه گولدم . بیك دره‌دن صو گتیردیم . الحاصل مأمولکك فوقنده اوجوز اوله‌سی خصوصنده امرك وجهله سنکچون چالشدیم . تنزیلاته عائد صرف ایله‌دیکم مساعیی صرف سنك محترم خاطرك ایچون یاپدیم . ناصل ممنون اولدیکمی ؟ » دیمکله حریف بویوك بویوك تشکرلر اله‌دی . سونجندن هوپ هوپ هوپلایوردی . بو اثناده خواجه « ای شیمدی بو آراده کندیم ایچونده مختصر بر تشبثده بولونمقلغمه بر شی دیمزسین آ ؟. » دیدیجه حریف « نه دیمك افندیم؟. البته سن‌ده اوندن آیریجه بر تمنیده بولونه بیلیرسین ! بوکا کیم نه دیر !. » دیمکله خواجه « ایشته بن‌ده بوتون طلاقتمی آرزوکز وجهله فیأتك اهونیتی خصوصنه صرف ایله‌دیکدن صوکره بو حقمدن استفاده ایدرك

خاتمهٔ کلامده کندیم ایچونده ایکی چیفت سوز صرف ایدرك باغی کندیم آلدیم!» دیمشدر .

حریفده‌کی مبهوتیت!.

استادی (سیاهی حاجی حافظ شکری) افندیدن منقول اولمق اوزره (ایوبی : اسماعیل حقی) بك افندی طرفندن الهدا بویورولان حکایه‌لردر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم برکون تیمورلنکك معیتلرندن برینه « اعتقادده مذهبك کیمدر؟.» دیمش. حریف جواباً الینی کوکسی اوزرینه قویه‌رق متواضعانه « امیر تیمور گورکان!. » دیمش. حضاردن بری « قوزوم خواجه افندی!. پیغمبری کیمدر ؛ صور باقه‌لیم؟.» دیمشلر. خواجه «نه صوره‌یم؟. اعتقادده امامی طوپال تیمور اولورسه پیغمبری مطلقا جنکیز خونریز اوله‌جقدر!.» دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ آق شهرك اعیان و اشرافی خواجه مرحومك فضل وکمالنی بیلدیکلریندن چوجوقلرینك بو ذات عالی قدردن استفاضه ایله‌مه‌سنی آرزو ایله‌یوب خواجه‌یی مکتب معلمی یاپارلر. مملکتك اعیان و اشرافی بوتون چوجوقلرینی اورایه گوندریرلر. بر آقشام اشرافدن بری مکتبه دوام ایتمکده اولان چوجوغنی اوقودیغی درسلردن امتحان ایدوب موافق جوابلر ویرمه‌سندن فوق العاده محظوظ اوله‌رق خواجه‌یه اوشاقله بر تپسی باقلاوه کوندرمش. تام تدریس اثناسنده باقلاوه مکتبه کلیر. خواجه باقلاوه‌یی چوجوقلرك الندن قورتارمه‌نك چاره‌سینی دوشونور . کندیسی عاجلاً بر جنازه‌یه کیتمك مجبوریتنده اولدیغندن عودتده ایجابنه باقمق اوزره مکتبده ایلری گلن چوجوقلره خطاباً « بن بوتپسی‌یی رافه قوییورم!. صاقین اولمایه‌که ایچنده کینی بیمك طمعینه دوشمه‌یه‌سیکز. چونکه: بونك

كوندريلشندن، گوندرن آدمك بكا اولان عداوت سابقه‌سندن امين دكلم.
اغلب احتماله گوره ايچينه مهلك برشى قاتيلمشدر. بوصورتله بكا بر اويون ايدوب
بويوك بر جنايت تاصارلانمشدر. قاريشمام؛ صوكره هپكز زهرله نوب اولورسيكز.
بنده آغير بر مسئوليته گرفتار ايدوب زندانلرده چوروتورسيكز!» ديه؛ كيدر.
خواجه‌نك برادر زاده‌سى اولوب مكتبده‌باش قالفه بولونان چوحوق بونك دسيسه‌
اولديغنى آكلايه‌رق خواجه‌نك غيبوبتندن بالاستفاده همان تپسى‌يى رافدن ايندريرير
كندى يارداغى اولان چوجوقلرى باشينه طوپلار. و بيمك ايچون تشويق ايدرسه‌ده
چوجوقلر «زهرليدر. خواجه اويله سويله‌دى. بز بيمه‌يز. اولمكه وقتمز يوق!.
ديرلر. چوجوق «جانم؛ او صنيعه‌در. ايشته بن بيبورم. آرتق بر ديه‌جككز
قالمز آ.» ديه. چوجوقلر «پكى؛ امّا خواجه‌يه نه جواب ويريرز!.» ديه‌لريله
«سز بنى بيلمرسيكز آ. بن اونى الزام ايده‌جك قطعى حوالى حاضرلاديم!. هله
بز شونى كمال عافيتله خوره گچيرمه‌لم.» ديمكله آرقه‌داشلرى امنيت گسب ايدوب
متفقاً باقلاوه‌يى درحال سيلر سوپورورلر. گوله، اويناشه جنبشله‌نيرلر؛ مُعْذِبْ
چوجوق قورنازانى تا، قلاوه‌نك گلديكى زمانده قورمش اولمى‌كه ختامنده همان
قوشوب معلّم مقامندكى درس كرسيسى اوزرنده طوران خواجه‌نك دبويتبنك.
ايچنه قلمتراشى آلوب قيرار. خواجه‌ده قايودن ايچرى گيرر. اوكنده قلمتراشى
قيريلش گورنجه برطورغضوبانه ايله «بونى كيم قيردى؟.» ديه‌هايقيرير. چوحوقلر
هپسى برادرزاده‌سى اولان چوجوغى گوستريرلر. خواجه چوحوغه «قلمتراشى
نيچون قيرديك. بن‌ده سنك كميكلريكى قيره‌يمى؟.» ديه باغيرنجه قورنازچوجوق
يالاندن آغلايه‌رق «خواجه افندى!. قلمم قيريلدى. قلمتراشله يونتمق ايسته‌دم.
يونتاركن قلمتراشى قيردم. بن‌ده شيمدى عموجه‌مك بوزينه ناصل باقه‌يم؛ اوكا
ناصل جواب ويره‌يم. شيمدى گلرسه بنم كميكلريمى قيرنجه‌يه‌قدر انواع اشكنجه‌يه
گرفتار ايدر. بو عذابلرى چكمكدن ايسه اولمك دها اهوندر. ديديم. كنديمى
اولدورمك ايچون چاره دوشوندم. مكتبك قويوسينى تلويث ايتمه‌سينى روا
گورمه‌ديم. دوشوندم، طاشيندم. رافده‌كى سزك سويله‌ديككز زهرلى باقلاوه‌

عقلیمه گلدی. همان تپسی‌یی ایندیروب اوّلا کلمهٔ شهادت چکدیم. آرقه‌داشلریمله حلاللاشدیم. بابامه، همشیره‌مه، آه.... الّا او بیچاره بکا دوشگون اولان زواللی آنامه خبر گوندروب حلاللق دیله‌دیم. بسم‌الله دییوب گوزیمی یومدیم باقلاوه‌یی پیرپاك گوچوردیم. حتی تپسی‌یی صیبیرمه‌یی‌ده اوبوتمه‌دیم. آ..... فقط.... فقط... مع‌التأسف؛ سوء طالعمدن اولمه‌دیم؛ اوله‌مه‌دیم.» دیمش. بر طرفدن جانندن طاتلی بیلدیکی باقلاوه‌نك الدن گیتمه‌سی، دیکر طرفدن بابا یادگاری

برقورناز چوجوق یارداقلریندن آزدیروب خواجه‌نك باقلاوه‌سینی بیدیکلریدر

قلمتراشك قیرلمه‌سی حسبیله یورکی یانان زواللی خواجه «اولان! بو یاشده بوقدر استادانه بر تدبیر دوشونوشك بنی حیرتده بیراقدی. بزده هرسؤالك جوابنی، هرلافك قارشیلغینی بولورم امّاسن بندن ماهرچیقه‌جقسین!. ظاهر؛ بزم سلاله‌یه بو قورنازلق دادحقدر!.» دیمکدن باشقه بر شی یاپه‌مامشدر. رحمة‌الله علیه.

﴿ لطيفه ﴾ دكيز پاتاواتسز تعبير ايله‌ديكمز عوام گروهندن بری خواجه مرحومه مسلط اولوب كوناگون ضرره صوقار ، يامه‌دينی اذا واذيت فالمز . بينه برگون گويا خواجه‌نی قيزديروب اكلنمك بودالاغيله خواجه‌نك بيكيرمی يدی سنه‌در طاشيديغی آجی بادامدن معمول برعصاسينی قيرار . خواجه بونامحل بارد معامله‌دن منكسر اولوب « اوزون مدّت استيناس ايله‌ديكمدن طولانی اوعصا بنم اليم منزله‌سنده اولمشدی . سن بنم اليمی تيرديك ؛ الهی سنك‌ده آياغك قيريلسين ؟. بنم بوانكسارم البته برگون اولور ؛ اثرينی گوستريرر . امّا قرق گون قيرق هفته ، قيرق ييل . اوراسيی جناب منتقم ذوالجلال بيليرا . » ديرر . حريف نه سويله‌يه‌جكينی بيله‌مز . قابا ، صابا براز هومورداندیقدن صوكره دفع اولوب كيدركن دها اوراجقده آياغی سنده‌له‌يوب يوزی قويون قاپانير . صول باجاغی قيريلير . فوق العاده قورقوب پشيمان اولوب جانی ياندیغندن ناشی باران گيبی گوز ياشی دوكه‌رك سورونه‌سورونه خواجه‌نك حضورينه گيرر . قصورينك عفوينی استرحام ايله‌ديكدن صوكره « افندی !. هانی سن انكسارك تأثيری ؛ غايه‌سی قيرق ييل اقلّی قيرق گون اوله‌جغينی سويله‌مشديك !. » ديه‌جه خواجه « بينه اوله‌در . سنك گورديكك بو جزا بوندن قيرق گون اوّل باشقه بر بيچاره‌نك دها جانينی ياقديغكدن طولاييدر . نزمكی دها قيرق گون صوكره چيقه‌جق . صاغ باجاغك‌ده بزه ايتديككدن طولانی خورد اولوب سورونه‌حكسين !. » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه‌نك اشكی چالينمش . ايرته‌سی گون مجمع احبابده يانه ياقيله آكلاتوب اونلردن بر چاره و تدبير طلب ايلك ايسته‌مش . حضّار مسئله‌يی برتفصيل ديكله‌ديكدن صوكره هر بريسی « ايی اما آخواجه افندی ! آخيرك قاپوسينه بر كليد آصمه‌لی دكلميدی ؟ — چينگانه تاخته‌سيندن ياپيلان قاپی‌يه كليد اورمق نه پاره ايدر ؟. ال ايله طوقونسه‌ك پا چه پا چه اولور . — يا ديوارلره نه ديرسين ؟. انسان خانه‌سينك ديوارينی براز يوكسجه ياپمزمی . — آخواجه‌م !. أولومی ايديك ؟. حريف بالطبع بوقوجه‌مان حيوانی قوينونه قويوب چيقوب كيتمشدر ؛ آ . اشك آخيردن چيقاريلوب‌ده سوقاق قاپوسندن چيقاريلنجه‌يه

قدر سز نره‌ده ایدیکز . — باق طوغروسی بن سوقاق قاپومی گیجه آرقه‌سندن کلیدلر ، آناختاری باش یاصدیغمك آلتینه قویارم . او وقت بالطبع خیرسز کلیدی قیروب‌ده صیغیریمی ، صیپامی سلمه‌السلام آلوب گوتورمکه جسارت ایده‌مز . » گیبی او آنده هیچ ایشه یارامایه‌جق دیدی قودیلرله بوینه خواجه‌یی شماتت و مؤاخذه‌یه بوغمشلر . آرتیق خواجه‌نك صبری توکه‌نوب دیمشرکه : افندیلر !. آغالر !. پك طوغرو سویله‌یورسیکز . صرف ماضی‌یه عائد اولوب بوگونه بر یاره‌لق فائده‌سی اولمامق شرطیله سوزلریکزك هپسی طوغرودر !. آنجاق ... سزده انصاف ایدیکز . هپ قباحت بنده‌می ؟. خیرسزك هیچ صوچی ، کناهی یوقمی ؟...

مرویدرکه : بروقت بینه اجزای وطنمزدن برقسمی کسب استقلال ایله‌یوب‌ده اونك ایچون آوروپا بلده‌لربنك برنده معاهده یاپیلدیغی اثناده آوروپا دولتلری مرخصلری کندی حرکتلرنی حقلی کوسترمك اوزره دولت علیه‌نك گونا گون قصور ومسامحه‌سینی صایوب دوکمکه باشلامه‌لریله بزم مرخصیمزده جمله‌سینه مقابله و مدافعه اولمق اوزره غایت طلاقت و عذوبتله بوفقره‌یی نقل ایله‌مه‌سیله منفعتمز خلافینه حرکت ایله‌مکه عزم ایتمش اولان مرخصلره فوق‌العاده حسن تأثیر ایدوب منبسط اولمشلر ، عبرت آلمشلر . بزم حقوقمزی مأمولك قات‌قات فوقنده محافظه ایله‌مشلر ؛ بوکا سبب اعلام رجالمزدن محترم خواجه‌مزك سحر بیان کرامت نشانی اولدیغینی سویله‌مشلر :

نیکوان رفتند وسنتها بماند وزلئیمان کفروبدعتها بماند

کزیدکان ارباب قلمدن « عباس حلاری بك افندی » اسکی بر لطائف مجموعه‌سنك ظهرینه سرخه یازلمش اولدیغی حالده کوروب بالاستنساخ هدایه‌یورمشدر : [١]

﴿ لطیفه ﴾ گونلرده برگون برقاچ اعما برقهوه‌نك بیکه‌سنده اوتورورلرمش

[١] بوحکایه‌یی ادرنه‌دن حسن خیرالدین بك افندی‌ده کرندرمش . حق رسمی‌ده کندیلری نقش ایدوب برابر اهدا ایله‌مشلردر .

خواجه یانلرندن کچرکن پاره کیسه‌سینی شـانغیر شوننیر شاقیرداتمرق « الیك شـو پاره‌لری‌ده بول بول پایلاشـین !. » دیر . وفقط هیچ بر شی ویرمه‌یوب اوزاقدن سیرجی‌اولور. اعمالر ایسه درحال «سکاویردی! ـ یوق کا ویرمه‌دی ـ حقیمی ایسترم .ـ حصه‌می ویرك » دیه‌رك آلت آلته، اوست اوسته پیکدن آشاغی دوشرلر . و صوپا صوپایه کلوب مجادله ایدرلرکن خواجه‌ده کولمکدن باییلیرمش.

خواجه: اعمالره پاره غوغاسی یاپدیروب قارشیدن کولدیکیدر

عشاق دیوانه عمومیه مأموری زاده حسین حامد بك طرفندن :

﴿ لطیفه ﴾ هرزه وکیللردن بری گویا خواجه مرحومه اکلنمك قصدیله بریاز رمضانك ساعت اون برنده ساعته باقه‌سینی تکلیف ایله‌مش . خواجه‌نك اوآنده بیك تورلو اندیشه‌سی اولمغله قیزوب حریفك سؤاللرینه آیقیری جوابلر

ویره‌رك هر تخف مشربلی یار ایـلان آدملر هر وقتده هرکسـك طالقاووغی اوله‌مایه‌جغینی تفهیم ایله‌مش . محاوره‌لری بروجه آتیدر :

— خواجه افندی !. ساعت قاچ ؟

— طوپی بر دانه ساعتم وار !

— خیر افندیم . اونی دیمك ایسته‌مم . قاچه گلدی ؟

— و لله ؛ کوسـتکیله ، دلالیه‌سیله بوز سـکسان ایکی آقچه و ایکی پاره‌یه طوغرو گلدی ایدی . الله اعلم .

— سبحان‌الله ... افندیم ؛ بن آکلاته‌مادیم غالبا . آقشـامه نه وار ؛ آقشامه !..

— بزه افطاره‌می کله‌جکسین؟. نام صیره‌سی. ایشته بنم ذهنمده اوکا متعلق شیلرله مشغول . سکا صایه‌یم . اعلا آربه اکمکی، تازه صوغان ، قاوون، خیار. بلکه برده بولغور پیلاوی اوله‌یلیر .

— دکل آخواجه‌م ؛ غالبا بنمله آلای ایـیورسین !. شیمدی نه‌رمانده‌یز؟.

— تام اورتایاز!. صبح قلرك ییکیلك . و ی .

— الله‌الله . نصرالدین خواجه‌یه اکلنجه اوله‌جغیمی هیچده تخمین ایتمه‌یوردیم. شیمدی چیلدیره‌جغم . به آدام ؛ زمان نه زمان دییورم .

— آ اولاد ! بونی بیله‌مه‌یه‌جك نه وار ؟. آخر زمان !!!. .

— ....!!!...

(علی رضا) امضاسیله ورود ایله‌مشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌مرحوم کنجلکنده،عذبلك ایتمکسزین بر آن طوره‌مازمش. برگون یولده گیدرکن محله‌ده الك خسیس، الك بداخلاق، تیتیز اولان قومشوسنك قازلری دیوار گولگه‌سینه چکیلوب اوبومقده اولدیقلرینی گورونجه حریفك براز قودوروب تپنمه‌سیی ، محله‌یی باشـینه گیمسینی سیر ایتمك اوزره الك ایری ارکك

قازی اوصولجه یاقه‌لایوب جبه‌سی آلتینه آله‌رق یورومکه باشلامش ایمجه گیتدیکی حالده قاز هیچ سس چیقارمه‌دیغنه، باغیروب چیریلیغه‌دیغینه مراق ایدرك تنها سوقاغه گلدیکی صیره‌ده یاواشجه جبه‌سینی اچوب قازك یوزینه باقمجه قاز باشینی قالدیروب ـ معتادی وجهله ـ « صوص ص ص ص ... » دیمجه خواجه « آفرین قاز !. خلط ایتمش سکا قاز دیین . سن افندیکدن چوق عارف ایمشسین . بن‌ده سکا بونی تنبیه ایده‌جکدیم . » دیمش .

اورنه‌ده حسن خیرالدینه بك افندی طرفنده رسمی دخی یاپیلدیغی برابر اهدا ایدلمشدر : [۱]

﴿ لطیفه ﴾ آناطولیده علی‌الاکثر ایشلرینی ایمه‌جه ایله گورورلر . مثلا دکیرمنده اون اوکوتمك ایچون هرکس حیوانینه بوغدایینی یوکله‌ته‌رك بش اون گیشی گونلرجه دکیرمنده نوبت بکله‌مکه بدل بر سفرده ایچلرندن بری گیدر دوستلری ، قومشولری بوغدای یوکلی حیوانلرینی اوکا تودیع ایدرلر . بر قاچ گونده او آدم اوکوتور ، گلیر ایرته‌سی سفر باشقه بریسی گیدر . بوسایه‌ده‌ده بر قاچ آدم ـ علی‌الاکثر ـ شهره بر قاچ ساعت اوزاقده اولان دکیرمنده آچیقده سفیل و سرگردان قالمامش اولور . بو قبیلدن اولمق اوزره خواجه اوکینه سکز دانه بوغدای یوکلی اشکی قاتوب ، بر دانه‌سینه‌ده بینوب یولده گیدرکن ـ حاصل اولنان شبهه اوزرینه ـ اشکلری صایمق ایستر . صایار ، سکز گلیر . غایت تلاش ایدر . چونکه سکز دانه آدم کندیسنه حیوانلرینی تودیع ایله‌مشدی . حالوکه برده کندینك اوله‌جقدی ، اشکلرك طوقوز اولمه‌سی لازم گلیردی . همان حیوانلری طوردوروب کندی یوکلی حیوانندن‌ده اینوب

---

[۱] آقسرایلی امام زاده حافظ فخرالدین افندی‌ده بوحکایه‌یی ارسال ایله‌مش ایدی . دها بعض برقاچ ذوات‌ده کوندرمشلردی . بوقدر توازله برابر بوحکایه خواجه‌نك اولمقدن بعید ، بك اسکی بر حکایه‌در . بر چوق اسکی کتابلرده ، از جمله مثنوی شریفده غایت دلنشین برطرزده مسطوردر

یولك اعوجاجلی یرینی کچمرك ایلری‌یه باقمق ، یاخود مثلا اوراده بولنان آغاجلرك آرقه‌سندن آرامق اوزره بر مدت گری‌یه دونوب بوله‌مایه‌رق کمال یأسله عودت ایله‌دیکی صیره‌ده حیوانلری بتکرار صایار ، طوقوز : « فسبحان الله . » دیوب بینه مرکبك برینه یه‌رك گیدرکن ـ آرتیق شهه عارض اوله‌جغی درکار اولمغله ـ بینه بر دها صایمغه باشلار ؛ بینه مرکبلر سکز گمزمی ؟ . خواجه حیرتلره دوچار اولوب ـ کندنجه برشیلر خاطرلارگیبی اوله‌رق ـ بینه مرکبدن اینر . گیریسین گری بر خلی گیدوب کمال یأسله عودت ایدرك مرکبلری امیدسز بر صورتده صایار ؛ طوقوز ! .. زواللی خواجه چیلدیره‌جق گیبی اولور . ـ دمیرگی راسخ بر اعتادله معتقد ارلدیغی ـ بر طاقم جنلر پریلر حکایه‌لرینی دوشونمکه باشلار . ایصسز چولده پریلرك آدم اوغلانلرینه نه گیبی اویونلر اویناديغنه دائر بر چوق ثقاتدن بالذات ایشتدکی منقبه‌لر هپ دماغنده قایاشیرلر . خواجه‌نك ذهنی پریشان ، عقلی تارمار اولور . بر چوق دعوات اوقویه‌رق بینه مرکبك برینه بینر ؛ بوله‌ناچار دوام ایدر . فقط شطان طورورمی ؟ . مرکبلری بر دها صایمق اوزره خواجه‌یی دورتوشدورور . خواجه عادتا ایسته‌مه‌یه ایسته‌مه‌یه ؛ معنوی بر آمر مجبرك ناقابل عصیان بر امر مهیبی اوزرینه کرهاً مرکبلری بر دها صایار ؛ سکز . آرتیق اولانجه چیلغینلقلری وار قوّتیله تپره‌شه‌رك مرکبدن آتلایوب برمدّت کندی کندینه باغیریر ، تپینیر . باغیره باغیره اجنیّلره ، غول یابانیلره قارشی اوقونان تعویذلری ، عزیمتلری بلند آوارله اوقور . واهمه‌یی‌ده صوك درجه اعالیتّه باشلایوب عجیب عجیب سسلر طویمغله قورقودن تیر تیر تیتر . صوکره باقارکه حیوانلر چمنزارده یابیلغه طالمشلر . یوکلری ایندیرمکه‌یله کندنده طاقت بوله‌مایوب کندیسنی‌ده بر آغاجك سایه‌سینه آتی ویریر . او اثناده ایلربدن بر یولجی بلیرمکله ارواح خبیثه‌نك او تضییقندن چیلدیرمغه رمق قالمش اولان خواجه حضره قاووشمشجه‌سینه آدمه سسله‌نوب یانینه جلب ایدر . حریفله آشنا چیقارلر . ذاتاً خواجه‌یی گیم بیلمز ؟ . خواجه‌یی بیتاب وخراب بر حالده کورونجه مسئله‌یی سؤال ایدر .

زواللی یانه‌یاقیله ماجرایی آ کلاتیر . شهرده ابنای زمانك تعجیزاتی یتشمه‌یورمش گیبی ایصسز چولده غول یابانیلرك کندیسیله بالاتفاق ایتدیکاری آلاپی اکلاتیر. حریف « جانم خواجه !. مراق ایتمه . اوسنك کندی قورونتوکدر !. » دیه تأمینات ویردیکجه خواجه ـ واقعا کندیلرینی بالطبع کوره‌مه‌مشسه‌ده ـ سسلرینی ایشیتدیکینی یمینلرله تأمینه قالقیشیر . حریفه بیله تردد کلیرسه‌ده بینه خواجه‌نی بویینه تسلیده ثبات ایدر . النهایه خواجه « آیاغکی اوپه‌یم . برمقدار مکث ایت . بنی حیوانیمه بیندیروب یولیه دوزلت . صوکره سلامتله ایشیکه کیت !. » دیمکله حریف آجیبوب اوراده براز قهوه آلتی ایدرلر. بوز گیبی قایناق‌صوینی ایچرلر . خواجه‌یه‌ده مکمل بر اعتدال گلوب نشئه‌له‌نیر . شاقلابالغینه باشلار . حیوانلری طوپلارلر . برینه بینر . « هله شواجنی دوستی اولان اشکلری بردها صایه‌لیم !. » دیر . بینه صایار . بینه براکسیك ؛ یینی سکز کلجه آغلامسیق برسله یولجی‌یه متوجه اولوب « گوردیکمی برادر . ایشته بینه سکز اولدی . نه‌در بونم چکدیکم شواشکلرك الندن ؟!. » دیه گرچك گرچك تظلمه باشلاینجه حریف گوله‌رك « آ خواجه‌م !. شو کندی بیندیکك ، اوز نفسیکك راکب اولدیغی مرکبی‌ده صایسه‌ك آ ! . ذاتاً بوتون یاکیشلر کندی اشکینی اوز قارداشلرینکیلرله برلکده صایمامقدن چیقار . » دیینجه خواجه بر مدّت دوشونوب الینی آلنی اوزرینه « شاپ ... » دیه ایندیره‌رك شاقاقلرینی اووشدوردیقدن صوکره همان مرکبدن اینمش ، حریفك اللرینه صاریلمش . حریف — بوبدیهی مسئله‌ده برمهمیت ، برگوچلك گورمه‌دیکی جهتله — حیران حیران « آمان افندی !. ایتمه. استغفرالله » دیدیکجه خواجه یمینلرله یالوارمقلرله ایکی اللرینی اوپوب « های الله راضی اولسون . بنی ارشاد ایتدیك ! عقلیمی حیاتیمی بکا اعاده ایتدیك . زیرا رَمَق قالدیکه سنجه یك واضح ومعین اولان معمانك حلی اوغرنده یا آز داها چیلدیره‌جق ، یاخود یورکیمه اینوب هلاك اوله‌جقدیم . دوشونولورسه الك طولامباجلی ، الك حلی مشکل ایشلر ؛ یك بدیهی یك روشن اولان مسئله‌لرك بردن بره گوزلری نوربداهتیله قاماشدیروب انسانی

صانعی ایله‌مه‌سندن نشأت ایدر . بوقسه حقّك بو رتبه بداهتینه قارشی دنیاده انسانلری بربرینه قیردیروب گچیرن شی نه‌در؟. فلاکت بشریه هپ بو نقطه‌ده برله‌شیر . بو آناختاری ابدیاً غائب اولان کلید بر کره آچیلسه سلطان حقیقت هرکسه تجلّی‌ساز اوله ق بوتون قالی بیجانلی دشمنلر یکدیکریله معانقه ایدرك دنیاده نعیم خلده ایره‌جکلری درکاردر . » دیمشدر .

خواجه اشکاره بینر صایار سکز ، اینر صایار طوقوز !...

مالیه‌ده (ابراهیم خلیل) افندی کوندرمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ صوفته‌لق هنکامنده استادی خواجه‌یه (نَصَرَ) نه کلمه ؟. دیمش. خواجه درحال « مصدر ! . » دیمش خواجه‌سی « نه ایچون طوغرو جواب ویرمه‌یورسك ؟. » دیمکله خواجه « فعل ماضی ـ دیسه‌م ایش اوزایه‌جق. چونکه معلومی وار ، مجهولی وار . مثبتی وار ، منفیسی وار ، مذکری وار ، مؤنثی

وار ، مفردی وار ، جمعی وار . وار ، وار ، وار . مصدر ایسه بویله شیلردن آزاده‌در . اویله دالی بوداغی یوق . (مصـدر) دیرسین . بر سـوزله قورتولورسین !. » دیمشدر .

صنایع نفیسه طلبه‌سنده (رؤف) بك طرفنده :

﴿ لطیفه ﴾ بر بهار زمانی اقرانیله برابر خواجه مرحوم جوار کویلرندن صوبی صولاغی چوق ، بوتون باغچه‌لرله ، انواع اشجار وسـبزه‌زار ایله مالی ، جنت متـالی بر کویه کیدرلر . چمنزارده انواع نباتاتك چچکلری آچیلش ، آغاجلر رنکارنك ازهارایله طونانمش اولمغله پك زیاده محظوظ اولمشلر . گوکللری کشـایش بولمش . فوق‌العاده نشئه و شطارتله وقت گچیروب گیتیردکلری صحرا طعاملرینی طیقه باصه کمال اشـتها ایله یمشلر . عزیمت زمانی گلمش . فقط برتورلو بو گوزل گلزاردن آیریلق ایسـته‌مه‌دیکلرندن بر قاچ گون اوراده قالمغه قرار ویریرلر . ایچلرندن هر بری آزفانه [١] ایله اسباب صـفادن برینی درعهده ایدر . کیمی باقلاوه‌سی بورکی بنم اوزریمه ، کیمی قوزو طولمه‌سی بنم اوزریمه کیمی زیتون یاغلی پاپراق طولمه‌سی بنم اوزریمه ، کیمی صالاته‌سی پینیری ، پورتقال المما ارمود کبی انواع یمشلر بنم اوزریمه دیدکلری صیره‌ده خواجه‌نك‌ده یوزینه باقمشلر . خواجه‌ده بلا تعلل « بو ضـیافت بویله اوچ آی دوام ایله‌سـه بیله اکر بن‌ده بورادن آیریلیرسـه‌م اللهك ، پیغمبرلرك ، بوتون ملکارك لعنتی بنم اوزریمه !. » دیمشدر .

(بروسه‌ده بر قارئکز) امضاسیله کلمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم بر مملکته گیدوب بر خانده مهمان اولمش . بر کون اوطه باشی‌یی چاغیره‌رق « همشهری !. بن بو اوطه‌نك طـاوانده ،

[١] بو کلمه‌نك اصلی (عارفانه) یاخود (حریفانه) اولمق اوزره مختلف فیهدر .

کیریشلرینده آره صره قورقونج قورقونج چاتیر چوتور بر شیلر ایشیدییورم . بر اوسته کتیرده شونی بر ایجه معاینه ایتدیر !.» دیرسه‌ده اوطه باشی گوله‌رك « تلاش ایتمیکز افندم . بو بنا یقلمامق اوزره یاپلمشدر . اویله چاتیرتیاردن هاللامز . او چاتیرتی پاتیرتی عَضرلردن قالمه کهنه بر بنا اولدیغندن طولایی دکل . سز خواجه‌سکز . البته بیلیرسکزکه دنیاده بوتون اشیا جناب رب‌العالمینی تسبیح ایدرلر . » دییه مغالطه ایله کلام حقی نابمحل استشهاده قالقنجه خواجه قارشیسنده مسئله‌نك حقیقتنی ایضاح ایده‌جك قابلیتده بر آدم گورمدیکندن اونك فهمینه تنزل ایدوب دیمشدرکه: ایشته بن‌ده اوندن قورقیورم یا . بویله تسبیحی تهلیلی آرتیره آرتیره یانهایت وجده کلوب بر گیجه آنسزین سجدهٔ استغراقه قاپانیرسه ؟!....

بشیك طاشی ابتدائی مکتبی معلملرندنم. نورالدین افندی کوندرمشدر:

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم طلبه‌لك هنکامنده برمملکته جرّه گیتمش. واقعا هربلده‌ده « خوش کلدیك ، بش گیتدك » گبی حال خاطر صورمق مثللی شیلر اکسیك دکلسه‌ده بورا خلقی براز دها ایلری کیدرك صوینی صوینی، اقرباسینی، اشینی دوستنی ، ایشینی ، گوجنی‌ده اوزون اوزادی صورار طورورلرمش . بر، بش. خواجه بیقمش ، عاجز قالمش. بویله برسؤاله معروض قاله‌جغنی بالطبع اصلا خاطرلامایان خواجه افندی کندی آدینی بیله یکدن سویله‌یه‌مه‌یه‌جك بر طالغینلقده ایکن بویله اطرافیله استنطاقه چکیلمجه درست جواب ویرمکده گرچکدن مشکلات چکمش . جدّی صورتده صیقیلمش . حال بوکه سائقهٔ معیشتله اونلره حسن معامله ایتمك دخی کندیسی ایچون ضروری اولمغله بر گون اوطه‌سینه چکیلوب او آنه قدر کندیسینه سؤال ایدیله کلمکده اولان و سؤال ایدیلمه‌سی محتمل پولونان مسائلی احاطه‌لی بر صورتده بر کاغده ثلث قلمله یازوب آقشام کویلی طوپلانوب‌ده هنوز خواجه‌یی یکی گورنلر حال خاطره

باشلادیقلرنده و یاخود خواجه باشقه بر سمته گیدوب اورا خلق سؤاللری ایراد ایدنجه خواجه مذکور صحیفه‌لری اویدوردیغی غایت مضحك بر مقام ایله مناسب موضعلرده انواع تحفلقلر ایجاد ایدرك بوتون کویلی‌یه قارشی اوقویوب هم حضّاری متبسط ایلر ، هم‌ده بو سؤاللرك تکررندن یاقه‌یی قورتاریرمش .

(هلال) مطبعه‌سی مرتبلرندن دانلی ارهم مظلوم افندی کوندرمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم صباحلایین خانه‌سندن چیقارکن حرمینه «باجی سلطان ! آقشامه اعلا بر بولغور پیلاوی پیشیرده سکنه قارشی قارنی‌یه گوله‌شه اویناشه ییه‌لم .» دیر، گیدر. خواجه آقشام اوستی یورغون آرغین گلیر. صویونور، دوکونور. قارنی زیل گبی آچ اولمغله همان صوفره‌یه قوشار. باقارکه قادین صوفره‌یی حاضرلامش پیلاوك یاینه طاس یوغورتی ایله یشیل صوغانی‌ده علاوه ایله‌مش اولمغله خواجه «آفرین سکا ! . بنم سوگلی قاریجغم ! . » دییه کمال شوق و شطارتله و بر او قدرده اشتها ایله اوتورور . قاشینی طولدوروب طولدوروب کمال اشتها ایله معده‌یه اینـدیرمکه باشلار . حرمینه قارشی بیك شاقلاقلقلر یایه‌رق قهقهه‌لر عبوقه چیقار . تام بوگرمیٔ اشتها و حرارت نشئه و صفا اثناسنده قومشو یتیم چوجوق بوینی بوکوك ، طوری حزین بر حالده گله‌رك «آمان افندی عموجه ! . یتیش ! . آننه‌م سنی چاغیریور . سندن باشقه کیمسه‌مز یوق . » دیمکله مجسم رحم و شفقت اولان خواجه همان فیرلایوب قوشار، گیدر . یاریم ساعت صوکره خواجه قاشلری چاتیق، نشئه‌سز بر حالده گلیر. حرمی صوفره‌یه دعوت ایدرسه‌ده رغبت ایتمز . حرمی مسئله‌نی صورنجه « نه اوله‌جق ! . قرق ییلده گوله اوینـایه قاری قوجه بر بولغور پیلاوی ییه‌جکدیك. قومشونك اشکی قویروقسز صیپا طوغورمش. » دیمش.

مکرسه زواللی قومشو قادین ؛ مرکبی قویروقسز بر اعجوبه طوغورنجه ،

هنوز صبیا تمیزلنمه‌دیکندن و اوّلجه حیوان طوغورمه‌سنده بولونمه‌دیغندن بام‌باشقه بر شی صانمش. خواجه‌یی چاغیرتمغه مجبور اولمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برگون یالین آیاق چیفت سوررکن آیاغینه قوجه‌مان بر دیکن باتمش . آیاغینی پارچه پارچه ، ایتمش . بیچاره خواجه آیاغینی صوغوق صوییله یقاوب تمیزله‌دیکدن و صاروب صارمه‌لادیقدن صوکره « برکت ویرسون که گچن گونکی آلدیغم یکی پابوجلری گیجه‌مشدم . » دیمشدر .

[طاشره‌ده‌کی فقرانك حال حزینه بوکوچوك برمثالدر .]

(متین) مطبعه‌سنده ماکنه‌جی محمود افندی کوندرمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم مرکب سوار اولدیغی حالده باغچه‌سندن خانه‌سینه عزیمت ایله‌دیکی صیره‌ده شدّتلی بر حرکت ارض اولمش. همان دابه‌دن اینوب سجده‌یه قاپانمش. آرقه‌داشلری حکمتینی سؤال ایله‌دیکلرینده بویورمش که: بزم گلبهٔ فقیرانه بو شدید حرکتدن شبهه‌سز یقیلمش و یا اوتوروله‌مز بر حاله گلمشدر. یا معاذالله بو اثناده بن اَوْده بولونسه‌یدیم ؟. خانه یقیلوب بنی پستیل ایتمه‌سه بیله بنم چوقدا...ن بورکیمه اینر. اوته دنیایه گیدردیم. و یاخود بوسبوتون چیلدیر بردیم ! .

(علی رضا) امضاسیله کوندریلن حکایه‌لردندر :

﴿ لطیفه ﴾ زنکینلردن بری خواجه مرحومه طلبه‌لکنده بش یوز غروش ویروب « خواجه افندی!. بش وقت نماز عقبنده بزه دعا ایت!. » دیمکله خواجه مرحوم ایچندن اللی غروش آییروب اعاده ادرك « افندیم !. گیجه‌لر قیصه، بوش بوغازلقلرك آرقه‌سی اونسبتده اوزون اولمغله ـ الله عفو ایتسون ـ

داعیکز اکثریا صباح نمازینه قالقه‌مایورم قوشلق زمانی قضاایدییورم. بناءً علیه صباح وقتینك اجرتینی تام آلمغه جناب حقدن حیا ایدرم.» دیمشدر.

عثمان دیوان عمومیه مأموری زاده (حسین حامد) بك کوندرمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم طاغ کویلرینك برنده بر فقیرك گلبه‌سینه مسافر اولور. حمد الله اسلامیتك فضائل بیشمارندن بری ده مهمانلر ازلق اولدیغندن افقر فقرادن اولدیغنه بوتون موجودیتی شهادت ایدن فقیر جکز خواجه‌یی کمال ممنونیتله مسافر ایدر. پك حزین بر صورتده ماحضریله خواجه‌یی آغیرلامغه صوك درجه غیرت ایدر. خواجه‌یه پك سودیکی قایماقله، بالله ضیافت چکر. طیقه باصه یمکلیکی ایچون اثنای طعامده زواللی عادتا ابرام ایدوب خواجه بالی، قایماغی، سوتی چوقجه قاچیریر. طعامك بخاریله، یول یورغونلغیله خواجه‌نك ایرکندن گوزلری قاپانمغه باشلایوب یاتسو نمازینی اویوقلایه‌رق ادا ایدر ایتمز همان خوابکاهه دوشر. ذاتاً طوپی براوطه‌دن عبارت اولان گلبهٔ فقیرانه‌نك بر اوجینه خواجه‌نك یاتاغینی حاضرلامشلر. یانینه‌ده بش آلتی یاشنده چوجوقلرینك یاتاغینی یاپمشلر ایمش. خواجه هضم مدتینی بکله‌یوب وقتیله دفع حاجت ایله‌مه‌دیکی جهتله اومُلَیِّنْ مُدِرّ طعامدن بویوك کوچوك آبدستی فنا حالده صیقشدیرمش. یاواشجه قاپویی آچوب طاشره چیقمق ایسته‌مشسه‌ده قاپو اوکنده یاتان مرکب حُثّه‌سنده ایری، سیاه مدهش گویك زیفیری قاراکلقده گوزلرینی پارلاته‌رق، قارگیبی دیشلرینی گوستره‌رك خواجه‌نك اوزرینه (خیررررر...) دییه هجوم گوستره‌جه خواجه همان قاپویی طار قاپامش. برمدت قیورانوب چالقاندیقدن صوکره آرتیق طاقتی قالمایه‌رق هزاران احترازله بر پارچه قاپویی آرالق ایدر ایتمز (خیررررر....) دییه یینه کوبك صالدیرنجه همان قاپویی سد ایدر. دوشونور، طاشینیر، اوکسورور، سس یاپار. بیچاره کوبلی یورغونلقدن اولو گبی صیزمش قالمش

اولمغله هیچ برحرکت گوره‌مز . سسلنمکه اوتانیر . دها کیم بیلیر ، نه گیبی صایغیلر صایار . النهایه چوجوغك یاتاغنه کوچوکنی بویوکنی هپسینی بردن قویی ویرر . چکیلیر یاتاغینه یاتار . صباح اوتوب یاتاغنی طوپلاندیغی صیرده چوجوغك یاتاغینی دوشیریرکن برده باقارلرکه چوجوق خلاف مأمول یاتاغی باشدن باشه ایصلاتمش . غایت مدهش برصورتده برباد وملوّث ایله‌مش . شیمدی مسئله‌نك غایت ایکرنج وجان صیقیجی اولمه‌سندن زیاده قاری قوجه کویلی بیسلکك مقداری خصوصنده حیرت ایدرلر . چوجوغك بوقدر چوق قضای حاجت ایله‌مه‌سینه شاشار ، عجیب وضعیتلر گوستریرلر . « چوجوق هیچ بویله برشی یاپدیغی یوقدی ! » صوکره‌ده بوغایت چوق وعجایب بر پیسلك . عجبا چوجوغه بوحال نه‌دن گلدی . یاورومزی ناصل قورتارسه‌ق ؟ . » گیبی مشاوره ، تظلم ایدرلر . بر دانه چوجوقلرینه برآفت ایریشمش ظن ایدرك یك زیاده تلاش ایتمه‌لریله خواجه طایانه‌مایوب دیرکه : او صاحبلری ! . بن سزه مسئله‌نك حقیقتینی سویله‌یه‌یم . سزده بو مسافر پرورلك مراقی دوام ایدوب خانه‌کزدن مهمان اکسیك اولمزکن ، طعامکزك نفیس ، نفاستله برابر ملین اولان بال ، قایماق ، سوت گبی شهریلرك یك سودیکلری اطعمه‌دن عبارت بولونورکن ، بونك اوزرینه‌ده قاپوکزك اوکنده او دیو گیبی قاره کوپك اك دهشتلی وهیبتلی یاصاقجیلق وظیفه‌سینی حقیله ایفا ایدرکن سزك چوجوغکز بوخسته‌لقدن قورتوله‌مز .

ملانك دار الطلبینی معلملرندن (محمد شوکت بك) افندی افندیمزه

﴿ لطیفه ﴾ صورت ظاهره‌ده خواجه مرحومه فوق العاده طرز تعظیمات کوسترمکده اولان اشرافدن بر کیمسه‌نك مکرراً واقع اولان ابراملرینه قارشی مجبور قالوب بر کون خواجه افندی زیارتینه گیدر . خانه صاحبینك پنجره‌دن باشقه برجهته باقوب گری چکیلدیکینی‌ده گورور . قاپویی چاوب‌ده « راحتسز

ایتمزسه‌م افندی حضرتلرینك زیارتینه گلدیم !. » دییه کمال امید وجسارتله سویله‌مه‌سینه مقابل ایچریدن « واه واه !. افندی شیمدی چیقدی گیتدی . طویارسه بك متأسف اوله جقدر. » بولنده‌بر حوابه معروض ارلجه خواجه‌نك جانی صیقیلوب یوکسك سسله « بك گوزل !. آنجاق افندیکزه سویله‌یك‌ده بردها خانه‌دن چیقوب گیتدیکی وقت اونوتوب‌ده باشینی پنجره‌ده بیراقماسون . برشی دکیل ، خلق بیلز. کندیسی‌ده ایچریده ظن ایدر . کندیسنی گوردیکی جعلی التفاتلره ، ابراملره آلدانه‌رق ایشینی بیراقوب‌ده زیارته گتلر بویله خلاف مأمول معاملهٔ نامردانه‌یه معروض اولنجه هم سوکر ، صایارلر ؛ هم‌ده ابدیاً مرحبایی کسرلر !.. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ برمجلس صحبتده احوال آخرت واهوال قیامتدن بحث اولونوب اهل مجلس جدّاً حزن وانتباهه مستغرق اولدیغی بر زمانده خواجه‌یی تا یانینه اوتورتمش اولان تیمورلنك درونی بر آه چکوب « خواجه افندی !. روز جزاده بزم حالمز نه‌اوله‌جق . عجبا بزم مقامز صدر جنتمی اوله‌جق ، یوقسه‌قعر نیرانمی؟. » دییه سؤال ایدنجه خواجه دیمش که : امان پادشاهم !. گرچك سزده بورالرینی دوشونیورمیسکز. قلب همایونکزی بوگبی شیلرله متأذی ایله‌دیککز گرچکدن متأسف اولدیم. بکا قالیرسه‌سز هیچ تلاش بویورمامه‌لیسکز. امر عقباده تردد ییه ایتمه‌مه‌لیسکز !. چونکه گوناش گبی عیان وبیاندرکه ذات جنکیز نژاد وهلاکو اعتیاد جهانکیرانه‌لری ختم انفاس ایدر ایتمز ، همان طوغرو جهنمده صولوغی آله‌جقلری درکاردر . نمرود وفرعون واسکندر وجنکیز کبی امثال شهنشاهلری ایله برابر صدر معلای نیرانده مربع نشین احتشام اوله‌جقلری محققدر .

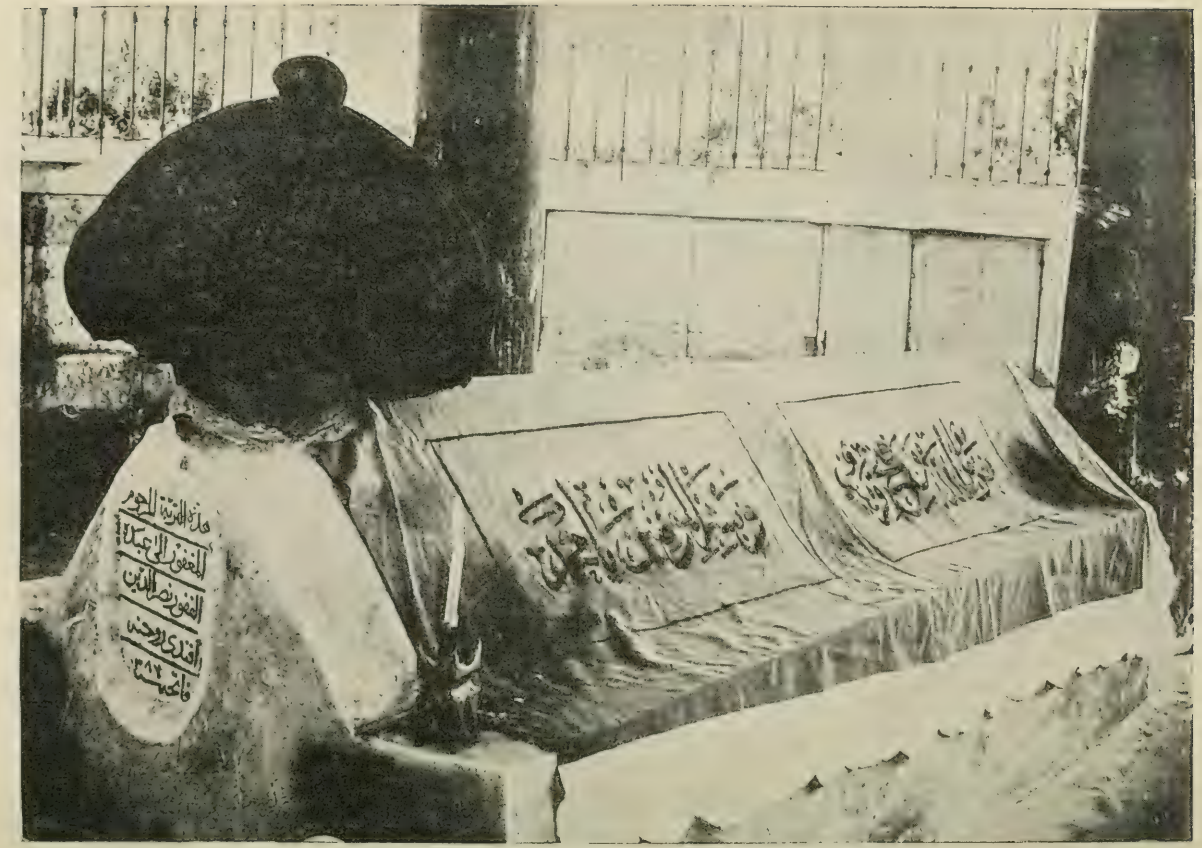

خواجه مرحومك صندوقه سينك تعميردن اولكى حاليدر

تعمیردن صوکره تربه‌نك خارجدن آلینان رسمیدر

شمس مطبعه‌سی مرتبلرندن (عبدالمطلب) افندی کوندرمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم مرض موتنده حرمینه « هایدی قاریجغم !. اك فاخر ، اك مزین البسه‌کی گین . صاچکی باشکی دوزلت . چهره‌کی صوك درجه نورلاندیر . نه‌قدر سوسلنمك لازمسه غیرت ایت . اویله‌جه‌قارشیمه گل !. » دیر . قادین « آه افندیجکم !. سزك بویله اضطرابلی بر زمانکزده خدمتکزی بیراقه‌یمده الم سوسلنمکه ناصل وارسین ؟!. بن اونی دنیاده یاپه‌مم . هم شیمدی بو نه‌دن اقتضا ایتدی ؟. بنی اوقدر وجدانسز، نعمت قدری بیلمز می صاندیك ؟» دیمکله خواجه « خیر ؛ آ قاریجغم ! . سنك عقلکه گلن شیلر دکل ! . مقصدم بام باشقه‌در . گوریورم‌که اجلم یاقلاشدی . عزرائیل دائما اطرافمده قیورانوب طوریور. سنی اویله البسهٔ فاخره ایله ملك سیما ، طاووس خرام برحالده گورره بلکه سنی آلیرده بنی بیراقیر دیه آرزو ایدییورم . آکلادیکمی شیمدی سر وحکمتینی !. » دیه‌جه قادین نه دیه‌جکنی ، نه وضعیتده بولونه‌جغنی بیله‌میوب شاشقین شاشقین باقه‌قالمش، اوراده بولونان یاشلی قادیلردن ری‌ده « الهی افندی!. اوستکدن ایراق ، اما صوك نفسده گلسه‌ك بینه حویکدن واز کچمزسین !. » دیمکه مجبور اولمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . مرحومك اك زیاده قو قدینی اولوم ایمش. حتی تصوریله بیله سیکیرلری گونشز ، کندندن کچرمش . بو سببدن طولایی اکثریا احوان ویارانی اولومله صاراقه‌یه آلیرلرمش . نیته کیم بو کلیاندەکی بعض فقرات ده بوکا دلالت ایدر . حال بویله ایکن مرض موتنده قطعیاً تلاش ایتمه‌مش . لازم کلن وصایاسنی ، ومواجب دینیه‌سنی ایفا ایتدیکدن صوکره باقی حیاتی صوك نَفَسنَه قدراهل بیتیله، همسایه ویارانیله گولوشوب لطیفه‌له شه‌رك کچیرمش .

بعضیلری بوکا متعجب اوله‌رق «خواجه افندی . سن اسکیدن اولوم قورقوسندن ـ لاقیردیسـیله بیله ـ اولوم حالنه گلیردیك . شیمدی گوروبورز هیچ فتور گتیرمه‌یورسین . بونك سبب وحکمتی نه‌در . » دیمشلر . خواجه بوبورمش که : اولادلرم . اوزمانلر نزم بونجه تلاشیمز بوکرنه‌یه گلـکدن ، بو یاتاغه سریلـکدن قاچینق ایدی . شیمدی اولان اولدی ، عزرائیل قاپویه دیکیلدی . بوندن بویله آخرت حاضرلغنی کوره‌لم . صوك نفسمزده ایمانمزك سلامتی چاره‌سنه باقه‌لم .

قارئلریمزدن (ا . سری) امضاسیله کلمشدر : [١]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه نصرالدین « رحمةالله علیه » ك وفاتندن برایکی عصر صـوکره برجمعه کونی بیکارجه اهـالی ؛ مملکتك قدیم اولو جامعنده نماز قیلق اوزره طوپلاندیغی بر صـیره‌ده ناکهان خواجه نصرالدین مرحومك طبقی حلیه‌سینه مطابق وصاقلغینه ، شافلاباتلغینه تمامیله وارث ارلان تربه‌داری کسوهٔ عجیبی وسیمای مضحکی ایله جامعك اورته ، بویوك قاپوسـنده نمایان اولوب بلند آوازله « ای اهالی ! سزه غایت عجیب برشی سویله‌یه‌جکم . ابدست قدیم . جامعه کلمك اوزره تربه قاپوسینی کلیدلیه‌جکم اثناده خواجه نصرالدین مرحومی عین سیماسی ، عین چهرهٔ خندانی ، عین طور عجیبی ، عین کسوهٔ مخصوصه‌سی ایله گوردیم . صندوقه‌سینه آت گیبی بینمش ؛ اطرافی سـیر ایدییور . بکا « شیمدی اولو جامع جماعتینی چاغیر . کلمین اولورسـه کندی جانینه قیمش اولور ! . دیدی . » دیینجه خواجه مرحومه اعتقـاد تامّی اولان و ـ زهد وصلاحندن ناشی ـ تربه داره‌ده آیریجه حسن ظنّی بولونان بوتون اهالی تربه‌یه قوشار . بالطبع خواجه‌یی گوره‌مزلر . ذاتاً بویله کراماتینی گوروب آبا و اجدادلرینندن

[١] بوحکایه آناطولیده محرر فقیرك‌ده برچوق کیمسه‌لردن مسموعم اولمشدر . اورالرده یك متواتردر . فقط باشقه‌لرینه‌ده اسناد ایدرلر .

عنعنه ایله ایشیده ایشیده بر اعتقاد راسخ حاصل ایله‌ین اهالی هپ گولوشه‌رك «هـای قوجه مُغذب!. آره صیره بزمله آلای ایتمکدن‌ده واز کچمزسـین. بو وسـیله‌ایله دائما همك بزمله حاضر اولدیغینی آکلاتیورسـین!.» دبیه بعض کلمات معتقدانه صرف ایدرلر. هپ بردن فاتحه اوقورلر. گولوشه‌رك جامعه‌عودت ایدرلر. برده باقارلرکه جامعك قبه‌سی طاقیله گوچمش.

مرحومك اشـبو کرامت جلیله‌ـینه وبوامداد قدسـیه حیران قالیرلر. اعتقادلری؛ حقنده دوبالا اولور.

رحمه‌الله تعالی رحمةً واسعة ورفع‌الله درجاته واکرمنا بشفاعته آمین.

مفتی‌الثقلین کمال پاشا زاده (قدس سره) بویورورلر :

ایکی عالمده تصرف اهلیـدر روح ولی
دیمه کیم بومرده‌در بوندن نیجه‌درمان اوله

روح شمشیر خدادر تن غلاف اولمش اکا
داخی اعلا کارایدر برتیغ کیم عریان اوله

خاتمه

خواجه نصرالدین افندی (رحمةالله علیه) ك اوته نبری اللرده متداول اولان لطائف کتابی ایله اخواندن بری واسطه‌سیله‌الده ایلدیکم یازمه برمجموعه‌ده مسطور اولان واصلك نصفی درجه‌سنده بولونان لطائف نصرالدینی وسائر مجامع لطائف وسفاین ادبیه‌دن التقاط ایله‌دیکم فقراتی دورسابقده‌یازمش، بویله‌برزمان حریت نشانه‌انتظاراً برطرفه‌صاقلامش ایدیم. جناب حقه‌هزاران حمدوشکراولسون، سبب اولانلر مکافات صوریه ومعنویه‌سینی بولسون که عون حقله وهمت مردان ایله گونمز طوغدی. ایسته‌دیکمز اولدی. ایلك فرصتده نشره موفق اولدیق . نان ونعمتیله پرورده اولدیقلری خاك پاك عثمانی‌یه ایفای شکران ایله‌مش اولمق ایچون دور سابقده حکومتك انواع مظالمینه قارشی عثمانلی اعاظم مجددینك آثارینی نشره صوك درجه بذل غیرت بویوران ایرانلی کتابجی قارداشلریمزك الآن بوارض مقدسده تتالی ایله‌مکده اولان نشریات معارفپرورانه‌لریندن ـ موجودیت ادبیه‌مزه تأثیر بلیغ گوسترمش بولونان ـ « کلیات لطائف خواجه نصرالدین » ایلك خطوهٔ مشروطیتده حصه‌یاب انتشار اولدی. ایرانلی طابعلرك محاسن شیم ومکارم وهممده اك ممتازلریندن اولان وعالم تجارتده معاملات ناموسکارانه وفعالیت مشکل براندازانه‌سیله جمله‌یه کندینی سودیرن « اقبال کتبخانه‌سی » مدیری حسین افندی برادریمز اشبو کتابك نشری خصوصنده لازم کلان هرنوع فداکارلغی کمال شوق ونشاطله‌ابذال ایتمش و نفاست ومکملیتی هرنه‌یه متوقف ایسه جمله‌سینی درعهده ایله‌مش اولمغله عون جلیل رب العالمین وامداد معنویٔ خواجه نصرالدین ایله اشبو عروس دلفریب ادب صوك درجه مکملیت ونفاستی حائز اولدیغی حالده حله‌پوش زیور طبع اوله‌رق بزم انساانس اصحاب عرفان وایقانده عرض دیدار و نشر انوار ایله‌دی . علوم ادبیه‌ده احاطهٔ تامه‌سی اولان و بو بابده بالاصاله

ذی الید بولونان اساتذهٔ عظمایه هویدادر که اصطلاحات، تعبیرات، امثال، فقرات دعایم ادبیه‌نك اك مهملریندندر. بونلره کسب وقوف ایتمه‌ین حقیله ادیب اوله‌مز. کیمسه‌آنك کلامینده آثار اساتذه‌یه مخصوص حلاوت وطلاوتی بوله‌مز. خواجه‌مزك فقرات اعجاز کارانه‌سی، اجوبهٔ سحارانه‌سی ایسه دعایم مذکوره‌نك قلوب عثمانیه‌یه تأثیر بلیغ کوستر نلریندندر. مقدمه‌ده عرض ایلدیکمز وجهله خواجه مرحومك بوقوم ایچنده‌کی موقعینه مشاهیر عثمانیه میاننده کندیسنه راجح اولان بر چوق اعاظم موفق اوله‌مامشدر. خواجهٔ حکمت‌کزین سیاست ادبیه‌نك مفتاحینی بولمش و قلوب عامه‌یی تسخیر ایتمه‌نك یولنی پك رعنا تلمشدر. هوسکاران ادب ایچون بو کتابك لزومی عامه‌یه روشندر. هله حیاتده علی الاکثر محتاج اولدیغمز دفع اکدار و کشایش افکار ایچون طبیب الفؤاد اولان خواجهٔ عالی نژادیمزك تسلیت مشفقانه و ارشادات عارفانه‌سی بابنده تطویل مقالی زائد کوروروم.

بر اثرك بر قوم ایچنده حاصل ایله‌دیکی تأثیری بینه افکار عامه و رغبت عمومیه تعیین ایلر. بز بو کتابی طبعه باشلادیغمزده اصل کتاب ایله ملحقاتنی بش آلتی فورمه قدر تخمین ایله‌مشدیك. آنجاق عرفای ملیه‌مزك شیخوشایی؛ مبالغه‌سزیدی یاشندن یتمش یاشینه قدری وزمرهٔ کزیدهٔ نسوانی بوبانده بزه اوقدر امداد ایله‌دیلر، اودرجه چوق لطائف ارسال ایتدیلر که اکر بز تنقیح ایتمه‌یوب‌ده هپسینی یازمقلغیمز لازم کلسه‌یدی، جلد عظیملر وجود بوله‌جقدی. امر تنقیحده صوك درجه التزام بصیرت ایله‌مکه چالیشدیق. فقط نوع انسان آلودهٔ نقصان ونسیان اوله‌کلدیکندن احتمال که خایلی‌ده قصوریمز اولمشدر.

بر اثر ایلك ظهورنده قصوای کماله ایره‌مز. ان‌شاءالله آتیده، بعدازین ممالك وسیعهٔ اسلامیه‌دن جلب و جمع ایدرك حاصل اوله‌جق علاوه ولاحقه‌لر وبر چوق رسملرله نشر ایده‌جکمز طبع ثانیسنده دها زیاده تنقیحات وتهذیبات اجرا ایلریز.

بو کتابده خواجه مرحومه اسناد ایدیلش بر چوق فقره واردر. بز اکثریسینی محللرینده اثبات و اعتراف ایله‌دیك. فقط چه چاره که جمله‌سی

« خواجه مرحومکدر. ثقاتدن مسموعم اولدی. » دییه‌بزه تأمیناتله کوندریلدی . مکتوبلر محفوظمزدر . هله بر چوقلرینی بش اون دانه ذات بالاتفاق یازوب گوندردیلر. بوگیبی لطائف عثمانلق عالمنده سرسریانه طولاشمقده وبرر واسطه ایله عرفای عثمانیه‌دن برینه یاناشمقده اولمغله خواجه‌یه اسنادی ؛ عدم اسنادی درجه‌سنده موازی بولونمغله وخواجه‌دن سلب ایله‌مك ایچون الیمزده بر دلیل موجود اولمامغله ناچار تحریراتلریله خواجه‌یه اسناد ایله‌بن ذواتك شهادتلرینی ترجیح ایله‌دیك. بوبابده نفی واثبات معارض اولمغله اثباتی ترجیحده فائدهٔ زائده گوردیکك.. والله یهدی الی سواء السبیل .

١٢ صفرالخیر سنه ١٣٢٨ وفی ١٠ شباط سنه ١٣٢٥

بهائی

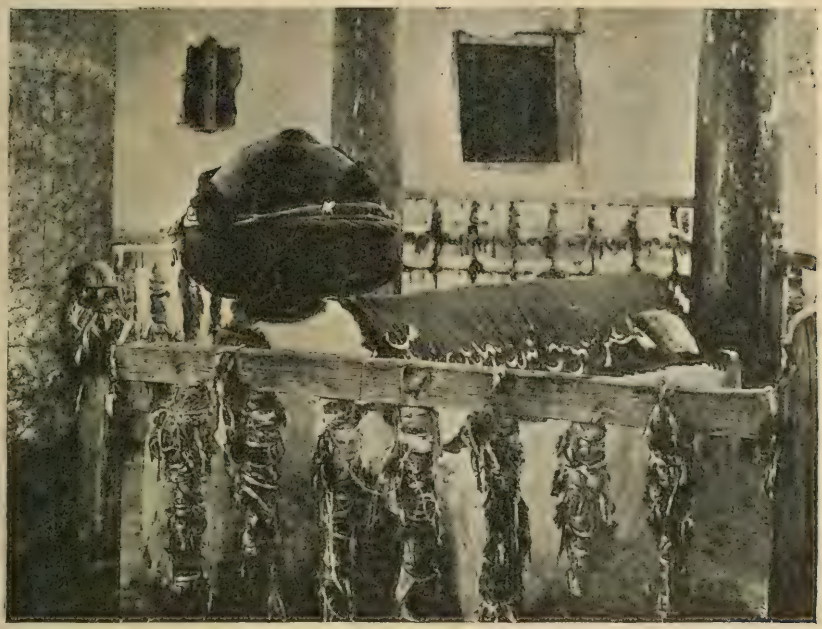

دور مشروطیتی معاقب خواجه مرحومك تعمیر ایدیلن صندوقه‌سیدر